

J A I V A – D H A R M A

De wezenlijke functie van de ziel

Deel Een

Śrī Śrī Guru Gaurāṅgau Jayataḥ

J A I V A – D H A R M A

De wezenlijke functie van de ziel

ŚRĪLA BHAKTIVINODA ṬHĀKURA

Zijn Bengaalse uitgave vertaald in Hindi door

ŚRĪ ŚRĪMAD

BHAKTIVEDĀNTA NĀRĀYAṆA GOSVĀMĪ MAHĀRĀJA

J A I V A – D H A R M A

Oorspronkelijke titel: Jaiva-dharma, The Essential Function Of The Soul

Auteur: Srila Bhaktivinoda Thakura, 1838

In het Engels vertaald uit de Hindi uitgave van

Sri Srimad Bhaktivedanta Narayana Gosvami Maharaja, 1921

1ste Uitgave 2001 Gaudiya Vedanta Publications – Delhi, India

Nederlandse titel: Jaiva-dharma – De wezenlijke functie van de ziel – Deel 1

Nederlandse vertaling: 2017 Indira dasi

Foto Sri Srimad Bhaktivedanta Svami Maharaja is courtoisie van © Bhaktivedanta Book Trust International, Inc., www.Krishna.com. Gebruikt met toestemming.

Vector art: Freedesignfiles.com; Freepik.com

Pro Deo Uitgever Jaya Radhe: <https://purebhakti.com/jayaradhe.nl>

Email: banyantree@duck.com

Drukwerk: www.pumbo.nl

Papier: HVO biotop

Paperback Deel Een: <http://www.boekenbestellen.nl/boek/jaivadharmal>

Alle Nederlandse titels van deze auteurs op één pagina:

www.boekenbestellen.nl – Zoekterm: BV Narayana Maharaja

Kosteloos Nederlandse titels in eBookformaten: jayaradhe.nl/boeken.html;

purebhakti.com/resources/ebooks-magazines/bhakti-books/dutch

Nederlandse vertalingen van de literaire nalatenschap van Sri Srimad Bhaktivedanta Narayana Gosvami Maharaja worden als Nederlands cultureel erfgoed geconserveerd door de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag en het World Book Archive in Vrindavan.

Gaudiya Vedanta Filosofie; Caitanya; Vaisnavisme

NUR: 718 Oosterse religies

COPYRIGHT 2017 © I.H.M. GOOSEN – ENKELE RECHTEN VOORBEHOUDEN

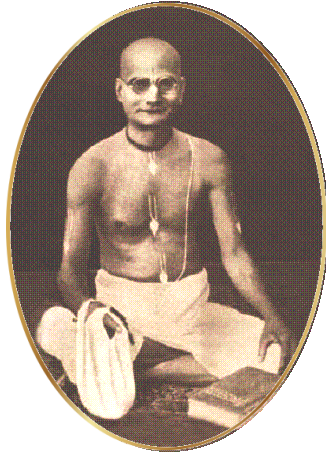
BEHALVE WAAR ANDERS VERMELD VALT ALLEEN DE TEKST (NIET OPMAAK, FOTO'S EN KUNST) IN DIT BOEK ONDER CREATIVE COMMONS NAAMSVERMELDING-GEENAFGELEIDWERKEN 4.0 INTERNATIONALE PUBLIEKE LICENTIE

Overzicht licentie: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/legalcode.nl>

Opgedragen

Deze Engelse uitgave is opgedragen aan mijn
Śrī Guru-pāda-padma,
de behoeder van de Brahmā-Mādhva-Gauḍīya Sampradāya,
die de verlangens vervult van Śrī Bhaktivinoda Ṭhākura,
Śrīla Gaura-Kiśora Dāsa Bābājī Mahārāja en
Śrī Prabhupāda Bhaktisiddhānta Sarasvatī,
Stichter van de Śrī Gauḍīya Vedānta Samiti

Ācārya Kesari nitya-lilā praviṣṭa
Om Viṣṇupada aṣṭottara-śata

ŚRĪ ŚRĪMAD

BHAKTI PRAJÑĀNA KEŚAVA GOSVĀMĪ MAHĀRĀJA

Deel 1

De basisprincipes van Nitya en Naimittika-dharma

Voorwoord

(geschreven voor de derde Hindi uitgave)

door ŚRĪ ŚRĪMAD

BHAKTIVEDĀNTA NĀRĀYAṆA GOŚVĀMĪ MAHĀRĀJA

IK BEN VERHEUGD, DAT DE GAUḌĪYA VEDĀNTA SAMI
ti's derde Hindi uitgave van *Jaiva-dharma* nu aan het
publiek wordt aangeboden. Deze uitgave heeft mijn
wens vervuld, want ik vond het zorgwekkend, dat dit boek niet
beschikbaar was in de nationale taal, het Hindi.

De oorspronkelijke, Bengaalse *Jaiva-dharma* is voor alle Ben-
gaals sprekende Vaiṣṇava's een ornament van onschatbare waar-
de. De auteur, Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura, is een vertrouwelijke
metgezel van Śrī Caitanya Mahāprabhu en wordt ook wel de Ze-
vende Gosvāmī genoemd. Hij heeft in de moderne
vaiṣṇavagemeenschap een nieuwe, krachtige vloedgolf van de
heilige Ganges van onvermengde *bhakti* geïnitieerd, die Svayaṁ
Bhagavān Śrī Caitanya Mahāprabhu openbaarde. Ṭhākura Bhakti-

vinoda schreef meer dan honderd boeken over *bhakti* in diverse talen en *Jaiva-dharma* heeft in de wereld van filosofie en religie een nieuw tijdperk ingeluid.

Deze uitgave in Hindi werd tot stand gebracht onder leiding van mijn eerwaarde heilige meester, Śrī Gurupāda-padma Om Viṣṇupāda 108 Śrī Śrī mad Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī Mahārāja. Hij is de hoeder van de Śrī Brahma-Madhva-Gauḍīya Sampradāya en heeft de diepste wens vervuld van Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura, Śrīla Gaura-kīśora dāsa Bābājī Mahārāja, en Śrīla Bhakti-siddhānta Sarasvatī Ṭhākura. Hij is een *ācārya* in de lijn van de geestelijke opvolging afkomstig van Śrī Caitanya Mahāprabhu en is de Stichter-Ācārya van de Śrī Gauḍīya Vedānta Samiti met al zijn afdelingen, die zich door heel India verspreiden. Hoewel ik geheel onbekwaam ben en in alle opzichten incompetent, was ik door zijn grondeloze, oneindige genade, inspiratie en directe leiding in staat dit boek te vertalen, dat vol staat met exacte filosofie en diepgaande en vertrouwelijke waarheden met betrekking tot de verering van Bhagavān.

In deze vertaling heb ik getracht zoveel mogelijk de lovenswaardige filosofie en uiterst ingewikkelde en subtiele stemmingen met betrekking tot de analyse van *rasa* in tact te laten. Ik heb mijn uiterste best gedaan om deze zaken in heldere en gemakkelijk te begrijpen taal uit te drukken. De lezers mogen beoordelen in hoeverre ik in deze poging ben geslaagd. Welke waarde er in deze onderneming ook zijn moge, het is uitsluitend te danken aan de lotusvoeten van Śrī Guru.

De Hindi vertaling van *Jaiva-dharma* werd eerst gepubliceerd in het maandblad *Śrī Bhāgavat-patrikā* in een reeks artikelen verspreid over zes jaar. De trouwe lezers waardeerden dit zeer en verzochten me herhaaldelijk het als een boek uit te geven. Onze tweede uitgave van *Jaiva-dharma* verscheen in boekvorm voor het trouwe Hindi sprekende publiek en voor het plezier van de zuivere toegewijden. Deze oplage was erg snel uitgeput, zodat er een derde druk werd aangeboden om aan de enorme belangstelling en vraag van de lezers te voldoen.

Mijn meest geëerde, heilige meester, Śrī Ācāryadeva, heeft in zijn redactionele voorwoord een uitgebreide inleiding over de unieke eigenschappen van het boek, zijn auteur en andere belangrijke onderwerpen gegeven. Ik kan echter mijn enthousiasme niet bedwingen om zelf een paar woorden over dit onderwerp toe te voegen. Ik smeed de lezers om zijn inleiding met ernstige belangstelling te bestuderen alvorens dit boek te lezen en ik heb er vast vertrouwen in dat, door dit te doen, zij heldere begeleiding ontvangen voor de wijze, waarop ze de waarheid van de allerhoogste realiteit moeten binnengaan.

Het woord *jaiva-dharma* verwijst naar de *dharma* van de *jīva*, of de grondrechtelijke functie van het levende wezen. Uiterlijk schijnen mensen verschillende religies te hebben volgens de classificaties van hun land, kaste, ras, enzovoort. De wezenlijke geaardheden van mensen, zoogdieren, vogels, wormen, insecten en andere levende wezens lijken ook gevarieerd te zijn. Maar in werkelijkheid hebben alle levende wezens in het hele universum slechts een

enkel, eeuwig, onveranderlijk *dharma*. *Jaiva-dharma* geeft een fascinerende en diepgaande beschrijving van deze *dharma*, die eeuwig en overal van toepassing is in alle tijdperken en voor alle levende wezens geldt. Dit boek staat vol met een uiterst beknopte vorm van de essentie van de uitermate diepe en vertrouwelijke onderwerpen uit de *Veda's*, *Vedānta*, *Upaniṣaden*, *Śrī mad-Bhāgavatam*, *Purāṇa's*, *Brahma-sūtra*, *Mahābhārata*, *Itihāsa's*, *Pañcarātra*, *Ṣaṭ-sandarbha's*, *Śrī Caitanya-caritāmṛta*, *Bhakti-rasāmṛta-sindhu*, *Ujjvala-nīlamanī* en andere voorbeeldige *śāstras*. Het is bovendien geschreven in de vorm van een smaakvol, onderhoudend en gemakkelijk te volgen roman.

Jaiva-dharma geeft een ongekend scherpe analyse van een aantal vitale onderwerpen, zoals *bhagavata-tattva* (de waarheid met betrekking tot Śrī Bhagavān); *jīva-tattva* (de waarheid met betrekking tot de *jīvas*); *śakti-tattva* (de waarheid met betrekking tot Bhagavāns vermogens); de geconditioneerde en bevrijde staat van de *jīvas*; een vergelijkende studie van de aard van *karma*, *jñāna* en *bhakti*; een samenvattende en betekenisvolle discussie over de onderscheiden eigenschappen van gereguleerde en spontane toegewijde dienst (*vaidhī* en *rāgānugā-bhakti*); en de opperste uitzonderlijkheid van *Śrī-nāma-bhajana*. Al deze onderwerpen worden besproken in termen van *sambhandha*, *abhidheya* en *prayojana*.

Voorafgaand aan de Bengaalse uitgave van *Jaiva-dharma* gepubliceerd door de Gauḍīya Vedānta Samiti, werden alle edities van *Jaiva-dharma* uitgegeven door Śrīla Bhaktivīnoda Ṭhākura,

Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Prabhupāda en de daarop volgende Gauḍīya Vaiṣṇava *ācāryas* in hun lijn, voorzien van het derde deel over *rasa-vicāra*. Wegens bijzondere redenen echter heeft onze meest eerbiedwaardige heilige meester, Śrīla Gurupāda-padma, een uitgave gepubliceerd, die alleen de eerste twee delen van het boek bevatten over *nitya-naimittika-dharma* en *sambhandha*, *abhidheya* en *prayojana*. Hij publiceerde niet het derde deel van het boek, dat handelt over *rasa-vicāra* (een gedetailleerde beschouwing van de vertrouwelijke, transendentale, zoete smaken van *bhakti*).

Later echter, toen de Śrī Keśava Gauḍīya Maṭha zich midden in het proces van publicatie van de Hindi uitgave uit Mathurā bevond, heeft Śrīla Gurupāda-padma het hele boek persoonlijk herzien. In zijn inleiding bij deze uitgave gaf hij de lezers zeer duidelijke instructies mee om eerst na te gaan, of zij eigenlijk bekwaam genoeg zijn voor dit werk, of niet, om pas daarna zorgvuldig met hun studie van het derde deel over *rasa-vicāra* aan te vangen. Ik zou het niet noodzakelijk hebben geacht om enige nadere verduidelijking te geven, als alle drie delen van het boek reeds tegelijk bij de tweede druk waren gepubliceerd.

Toen Śrī Kṛṣṇa-dāsa Kavirāja Gosvāmī Śrī *Caitanya-carit-āmṛta* schreef, twijfelde hij in zijn hart over de vraag of hij de discussie over *rasa-vicāra* zou presenteren. Hij vroeg zich af, of hij dit onderwerp in het boek moest opnemen, zodat onbekwame lieden het in hun nadeel konden lezen. Uiteindelijk besloot hij *rasa-vicāra* er

wel bij te voegen en drukte dit in zijn eigen woorden uit in *Caitanya-caritāmṛta, Ādi-līlā* (4.231-235):

*e saba siddhānta gūḍha, kahite nā yuyāya
nā kahile, keha ihāra anta nāhi pāya*

De esotherische en vertrouwelijke conclusies met betrekking tot het amoureuze spel van Rasarāja Śrī Kṛṣṇa en de *gopīs*, die de *mahābhāva* belichamen, zijn niet geschikt te worden onthuld aan de gewone man.

*ataeva kahi kichu kariṇa nigūḍha
bujhibe rasika bhakta, nā bujhibe mūḍha*

Maar als ze niet worden geopenbaard, kan niemand van dit onderwerp op de hoogte komen. Ik zal deze onderwerpen versleutelen, zodat alleen *rasika-bhaktas* in staat zijn ze te begrijpen, terwijl onbekwame dwazen ze aan hun neus voorbij zien gaan.

*hṛdaye dharaye ye caitanya-nityānanda
e saba siddhānte sei pāibe ānanda*

Iedereen, die Śrī Caitanya Mahāprabhu en Śrī Nityānanda Prabhu in hun hart hebben gesloten, zullen bij het horen van deze conclusies bovenzinnelijke zegen ontvangen.

*e saba siddhānta haya āmrera pallava
bhakta-gaṇa kokilera sarvadā vallabha*

Deze hele leer is zo zoet als pas ontsproten mangoscheuten, die alleen kunnen worden geapprecieerd door de toegewijden, die worden vergeleken met koekoeksvogels.

abhakta-uṣṭrera ithe nā haya praveśa
tabe citte haya more ānanda viśeṣa

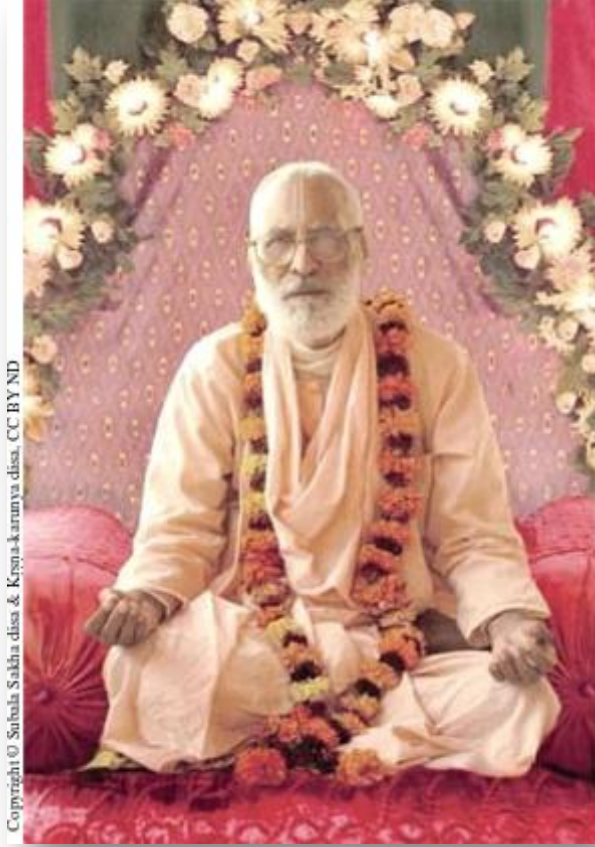
De niet-toegewijden, die op kamelen lijken, kunnen onmogelijk toegang krijgen tot deze onderwerpen. Vooral daarom ben ik in mijn hart verguld.

Het is altijd ongepast om vertrouwelijke onderwerpen over *vrajā-rasa* aan het gewone publiek te onthullen. Er bestaat echter een mogelijkheid, dat dit heilige mysterie zal verdwijnen, indien het niet grondig wordt uitgelegd. Hoewel er *neem*- en mangobomen in dezelfde tuin voorkomen, gaat een kraai in een *neem*-boom zitten en proeft de bittere vruchten, terwijl de koekoek met zijn onderscheidingsvermogen in de mangoboom plaats neemt en zich de zoete loten en bloesems laat smaken. Kortom, het is juist om *rasa-vicāra* te presenteren.

Tot op heden ontbrak het de wereld van de Hindi literatuur aan een uitzonderlijk verfijnd en omvattend boek, dat de lezer met behulp van vergelijkende analyses bekend maakt met de hoogste filosofische conclusies en met de meest voortreffelijke devotionele methoden van *vaiṣṇava-dharma*. *Jaiva-dharma* heeft in deze behoefte voorzien. Het kondigt een nieuw tijdperk aan in de wereld van filosofie en religie en in het bijzonder in de wereld van het Vaiṣṇavisme.

Śrī Keśavajī Gauḍīya Maṭha, Mathurā, U.P. 1989

Een aspirant voor een sprankje genade van Śrī-Śrī Guru en Vaiṣṇava's,
Tridaṇḍī Bhikṣu Śrī Bhaktivedānta Nārāyaṇa

nitya-lilā praviṣṭha om viṣṇu-pāda aṣṭottara śata

ŚRĪ ŚRĪMAD

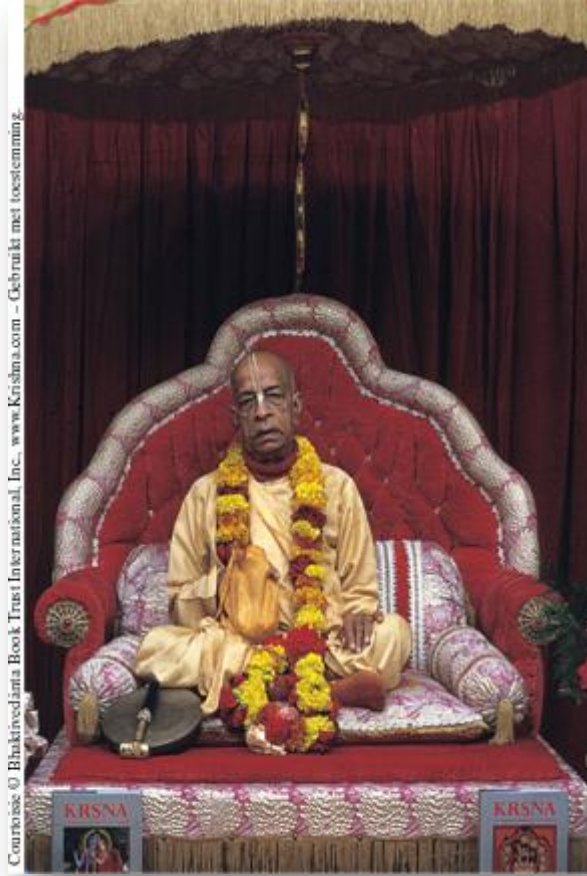
BHAKTIVEDĀNTA NĀRĀYAṆA GOSVĀMĪ MAHĀRĀJA

nitya-lilā praviṣṭha om viṣṇu-pāda aṣṭottara śata

ŚRĪ ŚRĪMAD

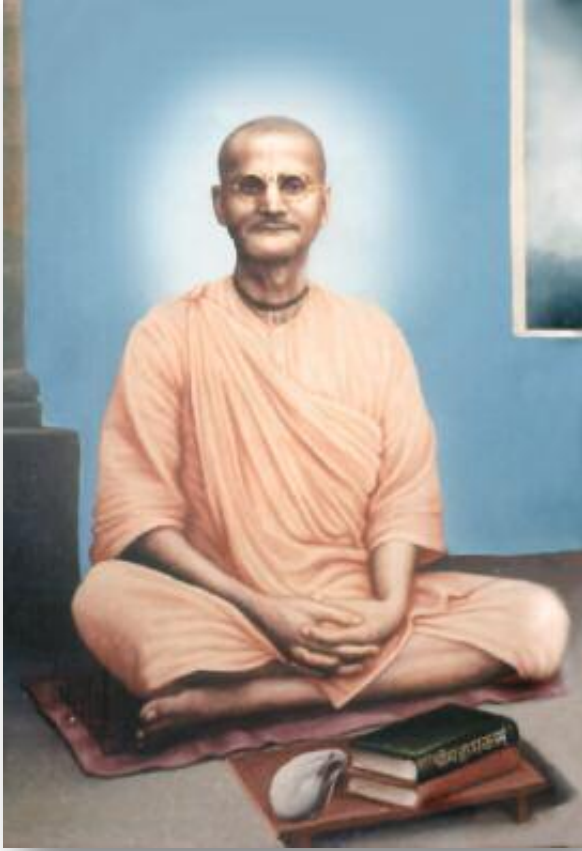
BHAKTIVEDĀNTA VĀMANA MAHĀRĀJA

nitya-līlā praviṣṭha om viṣṇu-pāda aṣṭottara śata

ŚRĪ ŚRĪMAD

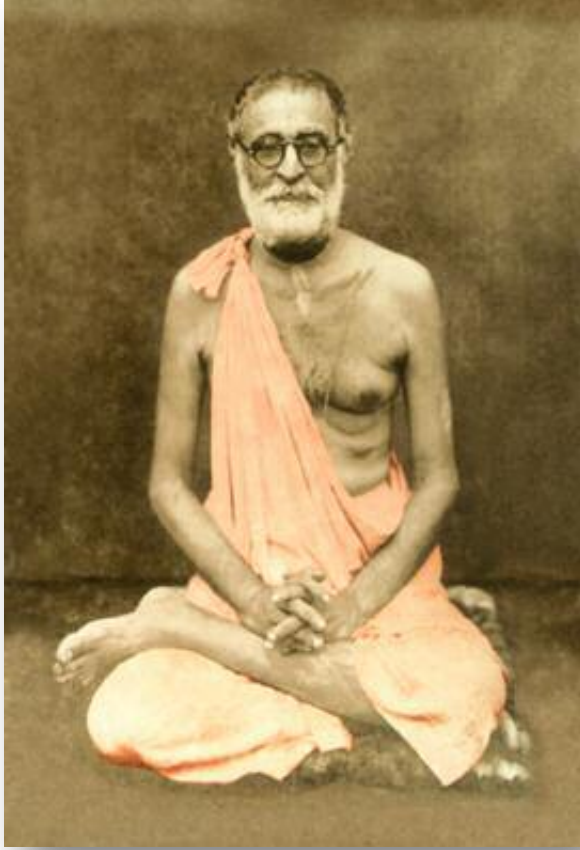
A.C. BHAKTIVEDĀNTA SVĀMĪ MAHĀRĀJA

nitya-lilā praviṣṭha om viṣṇu-pāda aṣṭottara śata

ŚRĪ ŚRĪMAD

BHAKTI PRAJÑĀNA KEŚAVA GOSVĀMĪ MAHĀRĀJA

nitya-lilā praviṣṭha om viṣṇu-pāda aṣṭottara śata

ŚRĪ ŚRĪMAD

BHAKTISIDDHĀNTA SARASVATĪ GOSVĀMĪ PRABHUPĀDA

nitya-lilā praviṣṭha om viṣṇu-pāda aṣṭottara śata

ŚRĪ ŚRĪMAD

GAURAKĪŚORA DĀSA BĀBĀJĪ MAHĀRĀJA

nitya-lilā praviṣṭha om viṣṇu-pāda

ŚACCIDĀNANDA ŚRĪ ŚRĪMAD BHAKTIVINODA ṬHĀKURA

Inleiding

(geschreven voor de tweede Hindi uitgave)

door ŚRĪ ŚRĪMAD BHAKTI PRAJÑĀNA
KEŚAVA GOSVĀMĪ MAHĀRĀJA

PRAKTISCH ALLE RELIGIEUZE TRADITIES IN DE WERELD hebben diverse methoden gebruikt om hun betreffende idealen te propageren. Met dit idee in het hoofd publiceren ze hun literatuur in verschillende talen. Het spreekt vanzelf, dat het seculiere onderwijs is onderverdeeld in lager, middelbaar en hoger en in eenvoudiger en complexer kennisgebieden. Zo is het ook vanzelfsprekend – en degenen, die belezen zijn en grondige kennis hebben van de vergelijkende godsdienstwetenschappen, geven dat unaniem toe – dat er gradaties van kennisontwikkeling bestaan in de metafysische leringen van de verschillende religieuze tradities. Van al deze religieuze ideologieën vormen de instructies van Śrī Caitanya Mahāprabhu voor de religie van *prema* (zuivere liefde) in alle opzichten de hoogste openbaring. Als 's werelds onafhankelijke denkers een-

maal met deze sublieme kennis op de hoogte komen, zullen ze dit feit unaniem aanvaarden.

Iedereen wil worden geïnspireerd door het hoogste ideaal en de hoogste lering, maar hoe kan dit gunstige verlangen vrucht gaan dragen? Met deze gedachte vestigde de grote, bevrijde geest en het kroonjuweel van de ontwikkelde elite, Śrīla Ṭhākura Bhaktivinoda, het hoogste ideaal van het spirituele leven door zijn persoonlijke voorbeeld te geven en door vele boeken in verschillende talen over *vaiṣṇava-dharma* te schrijven. In deze boeken treft men een diepgaande beschrijving in eenvoudige taal aan van de instructies van Śrī Caitanya Mahā-prabhu. Van alle boeken van de auteur wordt deze *Jaiva-dharma* door 's werelds religieuze denkers als de kern beschouwd.

In deze wereld zijn de *Veda's* de oudste geschriften. Werken, die er direct uit zijn voortgekomen, zoals de *Upaniṣaden* en andere literatuur, die door Śrī Vedavyāsa zijn samengesteld (bijvoorbeeld de *Vedānta-sūtra*, *Mahā-bhārata* en *Śrī mad-Bhāgavatam*), zijn allemaal volmaakte literaire werken. Door de tijd heen is een variëteit aan boeken verschenen, die allemaal zijn geïnspireerd op de idealen, die in dat literaire corpus worden uitgesproken. Ze hebben in ruime mate gecirculeerd en hebben een brede belangstelling geogst. In deze boeken treffen we niet alleen gradaties in het denken aan, zich onderscheidende kenmerken en tegenovergestelde gezichtpunten, maar we nemen ook wederzijdse exclusiviteit, polarisatie van doctrines en speculatieve filosofie waar. Het

gevolg was, dat zich in het religieuze domein tot vandaag de dag ophef en calamiteiten voordoet.

Onder zulke penibele omstandigheden verscheen de oorspronkelijke Allerhoogste Persoonlijkheid, Svayaṁ Bhagavān, die de Absolute Waarheid is, ongeveer vijfhonderd jaar geleden in de belangrijkste van de zeven heilige plaatsen, Śrī dhāma-Māyāpura, Navadvīpa-Dhama, om de geconditioneerde levende wezens vrij te maken. In die tijd bekrachtigde de Heer in het bijzonder enkele van Zijn geliefde metgezellen om omvangrijke boeken samen te stellen, die de ware betekenis en essentie van alle *śāstras* bevatten. Via deze literatuur wilde de Heer *bhakti*, dat de wortel is van *divyajñāna* (transcendentale kennis), in het hart van de mensen vestigen. Met uitzondering van drie of vier waren al deze boeken in het Sanskriet geschreven.

Śrī Rūpa en Sanātana Gosvāmī's bevonden zich onder de meest verheven en vertrouwelijke metgezellen van Śrī Caitanya Mahāprabhu. Śrīla Jīva Gosvāmī was Śrī Rūpa en Sanātana zo dierbaar, dat hij praktisch hun identieke manifestatie was. Śrīla Jīva Gosvāmī onttrok de essentie aan alle *śāstras* en componeerde de *Ṣaṭ-sandarbhās* en andere Sanskriete boeken. Door deze poging manifesteerde Svayaṁ Bhagavān Zijn vertrouwelijke verlangen om Zijn *līlā* van het bevrijden van *jīvas* uit te voeren.

Sommige mensen, die niet in staat zijn om de ware betekenis van de *śāstras* vast te stellen, worden gedwongen ze volgens hun relatieve begripsvermogen te interpreteren. In sommige gevallen begrijpen zulke mensen slechts een deel van de *śāstra*, in andere

gevallen benevelen hun interpretaties de ware betekenis, en in weer andere gevallen verlaten ze zich op een gezichtspunt, dat volledig is tegengesteld aan de oorspronkelijke bedoeling. Śrīla Jīva Gosvāmī behoort niet tot deze categorieën. De instructies, die uit zijn pen vloeiden, zijn de absolute en beslissende instructies van Śrīman Mahāprabhu. Het zijn de instructies van de *Veda's*, de *Upaniṣaden*, de *Mahābhārata* en *Śrī mad-Bhāgavatam*. Gesteund door de foutloze en volledige betekenis van deze instructies is *Jaiva-dharma* in een verbijsterende vorm gecomponeerd. Om de lezers het gebruik en het belang van dit boek te laten inzien, geven we nu een analyse van de titel.

De auteur heeft dit boek *Jaiva-dharma* genoemd. Aangezien we allemaal een bepaald begrip van *dharma* (wezenlijke of grondrechtelijke taak of religie) hanteren, is het niet noodzakelijk hierover verder uit te weiden, ook al gezien de beperkte ruimte. Als in het Sanskriet het tweede achtervoegsel *aṅ* aan het woord *jīva* (levend wezen) wordt toegevoegd, wordt de middelste klinker versterkt, waardoor de *ṅ* in het achtervoegsel wordt weggelaten en we het woord *jaiva* overhouden. Het woord *jaiva* betekent "van of gerelateerd aan de *jīva*". Dus *Jaiva-dharma* betekent de *dharma* van de *jīva*, of de kenmerkende functie, die aan de *jīva* is gerelateerd. Maar wat wordt met het woord *jīva* in deze context bedoeld? De auteur van dit boek beantwoordt deze vraag uitputtend, maar toch denk ik, dat het essentieel is om in het kort één of twee punten voor te leggen.

Het woord *jīvana* (leven) komt van het woord *jīva*, dat betekent "iemand die het leven heeft". Met andere woorden, alle levende wezens heten *jīvas*. De auteur heeft dus de term "*jaiva-dharma*" gebruikt om aan te geven, wat de grondrechtelijke functie van de *jīva* is. Śrī Caitanya Mahāprabhu heeft de *jīvas* via Zijn uitermate toegewijde volgelingen, de Zes Gosvāmī's – voorgedaan door Śrī Rūpa, Sanātana en Jīva Gosvāmī – instructies gegeven met betrekking tot het soort *dharma*, dat ze dienen te aanvaarden en te volgen. Ongeveer vierhonderd jaar later verscheen de auteur van dit boek, Śrīla Ṭhākura Bhaktivinoda, die bekend staat als de Zevende Gosvāmī, niet ver van Śrī dhāma-Māyāpura, de geboorteplaats van Śrī Gaurāṅga. Omdat hij een zeer zachtmoedig persoon was en meevoelde met de last van de *jīvas*, schreef hij *Jaiva-dharma* in het Bengaals.

Omdat Bhagavān het wil, vatte Śrī Kṛṣṇa dāsa Kavirāja Gosvāmī, een geliefd metgezel van Śrī Gaurāṅga, de essentie van Bhagavān Śrī Gauracandra's instructies in *Śrī Caitanya-caritāmṛta* samen. Dit wordt in de volgende *śloka* uitgedrukt:

jīvera svarūpa haya kṛṣṇera nitya dāsa
kṛṣṇera taṭasthā-śakti bhedābheda prakāśa

De natuurlijke hoedanigheid van de *jīva* is een dienaar van Kṛṣṇa te zijn. De *jīva* vormt het marginale vermogen van Kṛṣṇa en is een manifestatie, die zowel overeenkomt met Kṛṣṇa als verschillend is van Hem. (*Śrī Caitanya-caritāmṛta, Madhya* 20.108)

De auteur heeft *Jaiva-dharma* op deze *śloka* gebaseerd, de *bīja*-mantra (basisvers) van alle instructies voor Gauḍīya Vaiṣṇava's.

Daarom is dit boek heilzaam en aanvaardbaar voor alle mensen ongeacht onderscheid van ras, klasse, levensfase, tijd, plaats, of persoon. Maar dit is niet alles. Het is zelfs heilzaam voor *jīvas*, die in andere levensvormen worden geboren, zoals stenen, zoogdieren, vogels, insecten, waterwezens en andere bewegende en niet-bewegende entiteiten.

Er zijn veel voorbeelden van niet-menselijke wezens, die *jaiva-dharma* hebben aanvaard en die verdienen te worden vermeld. Ahalyā is een voorbeeld in het lichaam van een steen; de tweeling Yamalārjuna's en de zeven *tālas* in de belichaming van bomen; Koning Nṛga in het lichaam van een hagedis; Bharata Mahārāja in het lichaam van een hert; Surabhī in het lichaam van een koe; Gajendra in een olifantenlichaam; Jāmavanta in een berenlichaam; en Aṅgada en Sugrīva in het lichaam van een aap. De regelgever van het totale universum, Brahmā, bad tot Svayaṁ Bhagavān Śrī Kṛṣṇa om de liefdedienst aan Zijn lotusvoeten, zelfs als dat zou betekenen, dat hij geboren moest worden onder de grassoorten, de struiken, de zoogdieren of de vogels. Het volgende staat in *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.14.30):

*tad astu me nātha sa bhūri-bhāgo
bhava 'tra vānyatra tu vā tiraścām
yenāham eko 'pi bhavaj janānām
bhūtvā niṣeve tava pāda-pallavam*

Lieve Heer, ik bid U dat U mij zegent met het grootste fortuin om als één van Uw *bhaktas* te worden beschouwd en me volledig te wijden aan de liefdevolle toegewijde dienst aan Uw lotusvoeten, hetzij in dit

leven als Brahmā, hetzij in het volgende, al zou ik een geboorte in het dierenrijk moeten aanvaarden.

Prahlāda Mahārāja, de keizer der *bhaktas*, drukte de aspiratie om *jaiva-dharma* in de vorm van toewijding aan Bhagavān te verkrijgen nog helderder uit, zelfs al zou het betekenen als een dier te worden geboren, of in de vorm van duizenden andere soorten:

*nātha yoni-sahasreṣu yeṣu vrajāmy aham
teṣu teṣv acalā bhaktir acyutāstu sadā tvayi*

O Acyuta, in welke van de duizenden levenssoorten ik kan worden gedwongen te leven, alsjeblieft, laat me altijd onverstoord aan Jou zijn toegewijd.

De auteur, Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura, heeft op overeenkomstige wijze in zijn boek *Śaraṇāgati* gebeden:

*kīṭa janma hau yathā tuyā dāsa
bahir-mukha bahmā-janme nāhi āśa*

Laat me desnoods als een insect worden geboren, waar Uw *bhaktas* zich ook mogen bevinden. Ik wil niet worden geboren als Brahmā, die onverschillig is jegens U. (*Śaraṇāgati*, *Ātma-nivedana* Lied 3)

De instructies van *Jaiva-dharma* zijn dus voor alle *jīvas* aanbevelenswaardig en aanvaardbaar. Door deze instructies ter harte te nemen kunnen alle levende wezens blijvende verlossing van de onoverwinnelijke ketenen der illusie bereiken en van de begoochelingen van onbeduidend en onecht plezier. Zulke zielen zullen worden ondergedompeld in de zegen van Bhagavāns liefdedienst en

geschikt worden gemaakt om de allerhoogste vrede en het ultieme, bovenzinnelijke plezier te ervaren.

Vroeger werd aangegeven, dat er hogere en lagere standaarden van instructie op het gebied van seculiere kennis bestaan. Zo wordt ook aanvaard, dat er hogere en lagere standaarden van instructie bestaan op het gebied van religieuze waarheid. Alleen hoger gekwalificeerde mensen kunnen het ideaal aanvaarden, dat in gevorderde leringen besloten ligt. Dit impliceert, dat mensen superieur zijn aan alle andere levenssoorten. Behalve de mens bestaan er vele verschillende levenssoorten. Het woord *prāṇī* (dat wat ademt, dat wat leeft) of *jīva*, wijst op een bewuste entiteit. We houden ons hier niet bezig met onbewuste objecten of inerte materie. De natuurlijke levenstaak van een bewuste entiteit wordt *dharma* genoemd, hetgeen de functie van bewustzijn impliceert, of de geaardheid, welke voortkomt uit de eigen, ware identiteit. Het begrip *dharma* is onafscheidelijk van *cetana* (bewustzijn).

In het Zestiende Hoofdstuk van dit boek staat een nauwgezette analyse van de systematische ontwikkeling van bewustzijn, die consistent is met de moderne wetenschappen. Bewuste wezens, die door illusie zijn geconditioneerd, worden in vijf condities aange troffen: (1) *ācchādita-cetana* (bedekt bewustzijn); (2) *saṅkucita-cetana* (belemmerd bewustzijn); (3) *mukulita-cetana* (ontluikend bewustzijn); (4) *vakasita-cetana* (bloeiend bewustzijn); (5) *pūrṇa-vikasita-cetana* (volledig tot bloei gekomen gewustzijn). Zulke bewuste wezens heten *jīvas*, of *prāṇī*. Deze vijf stadia van levende wezens worden ondergebracht in twee categorieën: niet-

bewegende entiteiten (*sthāvara*); en bewegende entiteiten (*jaṅgama*).

Bomen, struiken, klimplanten, stenen en andere immobiele wezens hebben, naar men zegt, een bedekt bewustzijn (*ācchāditacetana*). De andere vier soorten bewuste wezens kunnen zich bewegen, echter deze niet, omdat hun bewustzijn volledig is bedekt. Zoogdieren, vogels, insecten en waterdieren hebben een belemmerd bewustzijn (*saṅkucita-cetana*). *Jīvas*, die in andere dan menselijke levensvormen worden geboren, leven in belemmerde staten van bewustzijn. *Jīvas* van de menselijke soort treffen we met de ontluikende, bloeiende en volledig tot bloei gekomen bewustzijnsstaten aan. Hoewel cognitieve wezens in deze drie laatste staten van gewaarwording allemaal volgens hun fysieke verschijning mens zijn, worden ze gekwalificeerd volgens hun bewustzijn. Met deze gradatie in gedachten wordt het menselijk bewustzijn beschouwd als te zijn ontwikkeld in een beginstadium, in een middenstadium en in een gevorderd ontwikkelingsstadium. Niettemin zijn bomen, struiken, klimplanten, zoogdieren, vogels en mensen allemaal *jīvas* en hun enige *dharma* is Bhagavān te eren. Toch zijn menselijke wezens superieur aan alle andere vanwege hun ontwikkelde bewustzijn, en hun speciale *dharma* wordt *jaiva-dharma* genoemd, dat bestaat uit de verering van Bhagavān.

De functie van het bewustzijn is gelaagd naarmate kennis of gewaarwording bedekt is. Het lijdt geen twijfel, dat mensen superieur zijn aan alle andere aardse levensvormen, maar het is essentieel te begrijpen, waaraan die superieuriteit wordt ontleend. We

kunnen niet volhouden, dat de mens superieur is aan bomen, klimplanten, insecten, zoogdieren, vogels en waterdieren wat betreft vorm en verschijning, kracht en moed, schoonheid en charme. Mensen zijn in alle opzichten echter superieur aan alle andere soorten wat betreft hun cerebrale capaciteit, de ontwikkeling van het intellect en hun bewustzijnsverruiming. Dit bijzondere *dharma* nu wordt in *Jaiva-dharma* geanalyseerd. Hoewel in algemene zin *jaiva-dharma* van alle levende wezens is, dient het te worden beschouwd als de specifieke *dharma* van de menselijke soort, want de speciale kwalificatie voor de hoogste *dharma* wordt alleen onder *jīvas* met een hoog ontwikkelde gewaarwording aangetroffen.

De vraag kan worden gesteld, waarom dit boek *Jaiva-dharma* heet en niet *Mānava-Dharma* of *Manuṣya-Dharma* (de religie van mensen). Als we ernaar zoeken, komen we erachter, dat de ware functie van een mens alleen in *dharma* wordt aangetroffen; *dharma* of religie wordt niet aangetroffen in andere levenssoorten. Dit is over het algemeen de regel. Bomen, klimplanten, stenen, wormen, insecten, vissen, schildpadden, zoogdieren, vogels, slangen en andere levende wezens worden onder de *jīvas* gerekend, maar zij vertonen geen religieuze neiging, die wordt gekenmerkt door de aspiratie om *mokṣa* (bevrijding) of verering van Bhagavān te bereiken.

Sommige filosofen zijn van mening, dat levende wezens, die alleen dierlijke attributen hebben, zoals dwaasheid en genadeloosheid, in wezen dieren zijn. We zien dat sommige *jīvas* uit deze dierlijke klasse een aangeboren, natuurlijke intuïtie hebben. Tot op

zekere hoogte lijkt deze natuurlijke intuïtie op de menselijke aard. In werkelijkheid echter, is dit geen menselijke aard, want de menselijke kwaliteit wordt alleen zichtbaar wanneer dierlijkheid wordt gecombineerd met kennis of rationaliteit. Degenen, die deze menselijke kwaliteit hebben, heten mensen.

Onze Āryan heiligen hebben de dierlijke levenshouding beschreven in vier dwingende neigingen: *āhāra* (eten), *nidrā* (slapen), *bhaya* (vrezen) en *maithuna* (paren). De menselijke levenshouding wordt alleen manifest, als men deze dierlijke neigingen teboven komt en rationaliteit (*dharma-vṛtti*) ontwikkelt. Westerse filosofen hebben ook gezegd, dat mensen rationale wezens zijn. Het is echter belangrijk om te weten, dat de betekenis van rationaliteit in de westerse filosofie aanzienlijk beperkt is.

In de Āryan filosofie is het woord *dharma* uitermate veelomvattend. Binnen slechts een enkel aspect van zijn betekenis omvat *dharma* het westers filosofische concept van rationaliteit en strekt zich ver daarbuiten uit en omvat de tendens om God te vereren. *Dharma* is het ware, identificerende kenmerk van de menselijk aard; de levende wezens, die van *dharma* in gebreke gaan, worden als dieren aangeduid. In de *Hitopaseśā* (25) wordt gezegd:

*āhāra-nidrā-bhaya-maithunañ ca
sāmānyam etat paśubhir narāṇām
dharma hi teṣām adhiko veśeṣo
dharmeṇa hīnāḥ paśubhiḥ samānāḥ*

Menselijke wezens zijn gelijk aan dieren wat betreft hun bezigheden rond eten, slapen, vrezen en paren. Toch is religie uniek voor menselijke wezens. Zonder religie, zijn ze niet beter dan dieren.

De betekenis van deze *śloka* is, dat de natuurlijke aanleg van levende wezens bestaat uit het bevredigen van hun zintuigen door middel van activiteiten als eten, slapen, seks en vechten. Deze neigingen worden in gelijke mate aangetroffen in menselijke wezens en in alle andere soorten; daarover is geen andere mening mogelijk. Menselijke wezens echter kunnen alleen dan werkelijk aan hun menselijke status voldoen, wanneer in hen de neiging om religieus te zijn wordt aangetroffen. De woorden *dharmo hi teṣām adhiko viśeṣaḥ* betekenen, dat *dharma* de speciale kwaliteit is, die de mens onderscheidt van dieren en andere levenssoorten. Degeenen, in wie *dharma* volkomen afwezig is, kunnen niet met recht mensen worden genoemd. De woorden *dharmeṇa hīnaḥ paśubhiḥ samānāḥ* betekenen, dat mensen, die in gebreke gaan van *dharmā*, zijn als dieren. Dat is de reden waarom in ons land mensen, die in gebreke gaan van *dharmā*, *nara-paśu* (dierlijke mensen) worden genoemd.

Het is opmerkelijk, dat de mensen tegenwoordig hun *dharmā* hebben opgegeven en geheel in beslag worden genomen door eten en verscheidene andere vormen van lustbevrediging. Deze lustbevrediging is de neiging van dieren, of van soorten, die anders zijn dan menselijke wezens. Onder invloed van Kali-yuga raakt de mensheid geleidelijk in verval en keert terug naar haar dierlijkheid. Volgens de *śāstra* kunnen op dit moment slechts weinig mensen

als mens worden geclassificeerd. Als de auteur dit boek *Manuṣya-Dharma* (de religie van de mens) had genoemd, dan waren de meesten volgens de schriftuurlijke definitie van de mensheid voor deze beoefening gediskwalificeerd geweest. Dit is de reden, waarom Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura, die het welzijn van iedereen wens- te, dit boek de brede titel van *Jaiva-dharma* heeft gegeven en op die manier de conventies van *śāstra* geheel in tact heeft gelaten. *Dharma*, of de verering van Śrī Bhagavān, wordt alleen in mensen aangetroffen en niet in zoogdieren, vogels en andere soorten. Mensen, de meest gevorderde soort, zijn speciaal gekwalificeerd voor de hoogste leerstellingen, of *dharma*. *Jaiva-dharma* is vooral bedoeld om door hen te worden bestudeerd.

Śrī Caitanya Mahāprabhu's unieke kwaliteit is, dat Hij zelfs ge- nadig is voor de meest gevallen mensen en hen geschikt maakt voor Zijn hoogste leerstellingen. Die genade werd door geen ande- re *avatāra* ooit gegeven. Śrīla Rūpa Gosvāmī heeft Śrīman Mahāprabhu dan ook in zeer betekenisvolle bewoordingen in zijn toneelwerk, *Vidagdha-mādhava* (1.2) verheerlijkt:

*anarpita-carīm cirāt karuṇayāvatīrṇaḥ kalau
samarpayitum unnatojjvala-rasām sva-bhakti-śriyam
hariḥ purāṭa-sundara-dyuti-kadamba-sandīpitaḥ
sadā hṛdaya-kandare sphuratu vaḥ śacī-nandanah*

Mag Śrī Śacīnandana Gaurahari, die een uitstraling heeft, die glori- euzer is dan goud, altijd aanwezig zijn in het diepst van ons hart. Uit Zijn grondeloze genade is Hij in het tijdperk van Kali verschenen om de wereld de rijkdom van Zijn eigen *bhakti* te geven, de allerhoogste, stralende beminnelijkheid, *ujjvala-rasa*, de meest vertrouwelijke ge-

moedstoestand van liefdedienst aan Rādhā en Kṛṣṇa in Hun amoureuze relatie. Dit zeldzame geschenk is zeer lange tijd niet meer gegeven. De mensen, die dit geschenk ontvangen, kunnen heel gemakkelijk voor altijd vrij worden van de gebondenheid aan *māyā* en in groot geluk *kṛṣṇa-prema* ontvangen.

De auteur van deze *śloka* heeft de specialiteit van Śrīman Mahāprabhu heel effectief weten te omvatten.

In het Elfde Hoofdstuk van *Jaiva-dharma* heeft de auteur door middel van de conversatie tussen Mullah Sāhib en de Vaiṣṇava's vastgesteld, dat alle mensen geschikt zijn voor *vaiṣṇava-dharma*. Deze conclusie heeft hij met logische analyses en met sterk bewijs uit de *śāstra* onderbouwd. Degenen, die Urdu, Farsi, Engels of een andere taal spreken, kunnen Vaiṣṇava's worden; het is niet beperkt tot alleen diegenen, die Sanskriet spreken. We kunnen in feite zien, dat veel mensen, die Hindi, Bengaals, Oriya, Assamees, Tamil, Telegu en andere Indiase talen spreken, reeds de verheven status van Vaiṣṇava hebben bereikt. Mensen van praktisch alle sociale en religieuze achtergronden zijn hiervoor geschikt. Diversiteit van talen is volstrekt geen diskwalificatie.

Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura heeft de bovenzinnelijke instructies van Śrīman Mahāprabhu in diverse talen verspreid en heeft zich niets aangetrokken van de mening van diegenen, die misschien vooroordelen over de taal koesteren. Hij heeft ongeveer honderd boeken geschreven in Sanskriet, Bengaals, Oriya, Hindi, Urdu en Engels. De namen van sommige van de meer belangrijke werken staan hieronder vermeld met de datum van publicatie:

1. Hari-kathā: Verhalen over Śrī Hari, 1850
2. Śumbha-Niśumbha-yuddha, 1851
3. Poriade, 1857-58
4. Kloostertempels van Orissa, 1860
5. Vijana-grāma, 1863
6. Sannyāsī, 1863
7. Onze noden, 1863
8. Vālide Rejīṣṭrī, 1866
9. Lezing over Gautama, 1866
10. De Bhāgavat: Zijn filosofie, Zijn ethiek en Zijn theologie, 1869
11. Garbha-stotra-vyākhyā, 1870
12. Reflecties, 1871
13. Ṭhākura Haridāsa, 1871
14. De tempel van Jagannātha in Purī, 1871
15. De kloosters van Purī, 1871
16. De Persoonlijkheid Gods, 1871
17. Een baken van licht, 1871
18. Sāragrāhī Vaiṣṇava, 1871
19. God liefhebben, 1871
20. De Atibaḍi's van Orissa, 1871
21. Het Bengaalse huwelijk, 1871
22. Vedāntādhikaraṇa-mālā, 1872
23. Datta-kaustubham, 1874
24. Datta-varṃśa-mālā, 1876
25. Bauddha-vijaya-kāvyaṃ, 1878

26. Śrī Kṛṣṇa-saṁhitā, 1880
27. Śrī Sajjana-toṣaṇī, (maandblad) 1881
28. Kalyāṇa-kalpataru, 1881
29. Bezinning op Nitya-rūpa-saṁsthāpanam, 1883
30. Viśva-Vaiṣṇava-Kalpāṭari, 1885
31. Daśopaṇiṣad-cūrṇikā, 1886
32. Bhāvāvali (commentaar), 1886
33. Rasika-Raṅjana, (commentaar op Bhagavād Gītā), 1886
34. Śrī Caitanya Śikṣāmṛta, 1886
35. Prema-pradīpa, 1886
36. Uitgegeven Śrī Viṣṇu-sahasra-nāma, 1886
37. Manaḥ-Śikṣā (vertaling en commentaar), 1886
38. Śrī Caitanya-Upaniṣad (commentaar), 1887
39. Śrī Kṛṣṇa-vijaya (uitgegeven), 1887
40. Vaiṣṇava-siddhānta-mālā, 1888
41. Śrī Āmnāya-sūtram, 1890
42. Siddhānta-darpaṇam (Bengaalse vertaling), 1890
43. Śrī Navadvīpa-dhāma-mahātmya, 1890
44. Śrī Godruma Kalpatari (artikelen over nāma-haṭṭa), 1891
45. Vidvad-raṅjana (commentaar op Bhagavād Gītā), 1891
46. Śrī Harināma, 1892
47. Śrī Nāma, 1892
48. Śrī Nāma-tatva-śikṣāṣṭaka, 1892
49. Śrī Nāma-mahimā, 1892
50. Śrī Nāma-pracāra, 1892
51. Śrīman Mahāprabhura Śikṣa, 1892

52. Tattva-vikekaḥ of Śrī Saccidānandānubhūtiḥ, 1893
53. Śaraṇāgati, 1893
54. Gītāvalī, 1893
55. Gītāmālā, 1893
56. Śoka-śātana, 1893
57. Nāma Bhajana, 1893
58. Tattva-sūtram, 1894
59. Vedārka-dīdhiti (commentaar op Śrī Īsopaniṣad), 1894
60. Tattva-muktāvalī of Māyāvāda-śatadūṣaṇī (vertaald en gepubliceerd), 1894
61. Amṛta-pravāha-bhāṣya (commentaar op Caitanya caritāmṛta), 1895
62. Śrī Gaurāṅga-līlā-smaraṇa-maṅgala-stotram, 1896
63. Śrī Rāmānuja Upadeśa, 1896
64. Jaiva-Dharma, 1896
65. Śrī Caitanya Mahāprabhu, Zijn leven en principes, 1896
66. Brahma-saṁhitā (commentaar), 1897
67. Śrī Goloka-māhātmya (Bengaalse vertaling van Bṛhad Bhāgavatāmṛta), 1898
68. Śrī Kṛṣṇa-karṇāmṛtam (vertaling), 1898
69. Pīyūṣa-varṣiṇī-vṛtti (commentaar op Upadeśāmṛta), 1898
70. Śrī Bhajanāmṛtam (vertaling en commentaar), 1899
71. Śrī Navadvīpa-bhāva-taraṅga, 1899
72. De Hindoeïdolen, 1899
73. Śrī Harināma-cintāmaṇi, 1900
74. Śrī Bhāgavata Arka-marīci-mālā, 1901

75. Śrī Saṅkalpa-kalpadrumā (Bengaalse vertaling), 1901
76. Śrī Bhajana-rahasya, 1902
77. Śrī Prema-vivarta (gepubliceerd), 1906
78. Svaniyama-dvādaśakam, 1907

Degene die deze lijst ziet begrijpt, dat de auteur breed onderlegd was in diverse talen. Ik geloof, dat het nu noodzakelijk is om wat licht te werpen op een speciaal kenmerk van het leven van de auteur. Ofschoon hij een vooraanstaand geleerde was van het westerse denken, was hij volkomen vrij van westerse invloeden. De westerse onderwijzers zeggen, "Volg mij niet, maar mijn woorden". Anders gezegd, "Doe niet wat ik doe; maar doe wat ik zeg". Het leven van Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura weerlegt dit principe, want alle instructies van zijn boek demonstreerde hij en paste ze in zijn eigen leven toe. Daarom heten zijn instructies en wijze van *bhajana* "Bhaktivinoda *dhārā*" ("het bhaktivinodamodel"). Er is geen enkele instructie in zijn boeken, die hij niet persoonlijk voorleefde. Er is dus geen onderscheid tussen zijn schrijven en zijn leven, tussen zijn woorden en daden. Ze zijn in alle opzichten één.

Het spreekt vanzelf, dat lezers nieuwsgierig zijn naar een grote persoonlijkheid met zulk een uitzonderlijk karakter. Moderne lezers vooral, die meer willen weten over een of ander onderwerp, hebben geen vertrouwen in een auteur, als ze hem niet kennen. Daarom voeg ik hier een paar woorden toe over Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura.

Als we spreken over het leven van *mahā-puruṣas* (grote, zelfge-realiseerde persoonlijkheden, die zijn ontstegen aan het sterfelijke

bestaan), zou het verkeerd zijn om hun geboorte, leven en dood te beschouwen als die van gewone sterfelingen, want *mahā-puruṣas* zijn geboorte en dood voorbij. Zij bevinden zich in een eeuwig bestaan en hun komen en gaan op deze wereld is volstrekt een kwestie van hun eigen wens tot verschijnen en verdwijnen.

Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura verscheen op zondag, 2 september 1848, en verlichtte de hemel van het Gauḍīya Vaiṣṇavisme. Hij nam een geboorte in een familie uit een hoge klasse in een dorp genaamd Vīra-nagara (ook bekend als Ulāgrāma of Ulā), dat ligt in het district Nadiyā in West-Bengalen, niet ver van Śrī dhāma-Māyāpura, de verschijningsplaats van Śrī Gaurāṅga. In Calcutta verdween hij uit deze wereld op 23 juni 1914. Op dat uur ging hij het middagspel binnen van Śrī Śrī Gāndharvikā-Giridhārī, de meest vererenswaardige objecten voor de Gauḍīya Vaiṣṇava's.

In zijn korte levensduur van zesenzeventig jaar heeft hij de wereld instructies gegeven door de plichten van de vier *āśramas* (stadia van het spirituele leven) na te volgen: *brahmacārya* (celibatair studentenleven), *grhastha* (religieus huishoudelijk leven), *vānapraṣṭha* (terugtrekking uit wereldse plichten), en *sannyāsa* (formele onthechting). Hij onderging eerst *brahmacārya* en kreeg verscheidene verheven instructies. Daarna ging hij het leven van *grhastha* binnen en gaf een ideaal voorbeeld door familieleden met eerlijke middelen te onderhouden. Alle huisvaders zouden dit voorbeeld dienen te volgen.

Tijdens zijn *grhastha*-leven reisde Śrīla Bhaktivinoda door heel India als een hooggeplaatste overheidsofficier van het Paleis van

Justitie van de Britse regering. Door zijn vlijmscherpe onderscheidingsvermogen en zijn bestuurlijke deskundigheid kreeg deze grote persoonlijkheid het voor elkaar orde te brengen in staten, die berucht waren om hun wetteloosheid. Temidden van zijn familieverplichtingen verbaasde hij al zijn tijdgenoten met het religieuze ideaal, dat hij voorleefde. Ofschoon hij betrokken was bij dwingende verantwoordelijkheden, schreef hij vele boeken in verschillende talen. We hebben de data van de composities in onze boekenlijst opgenomen. Als de lezer deze data bestudeert, kan hij daaruit Bhaktivinoda's onstuitbaar creatief vermogen afleiden.

Toen hij met pensioen ging, ging Śrīla Bhaktivinoda de levensfase van *vānaprastha* binnen en intensiverde zijn spirituele beoefening. In die periode stichtte hij een *āśrama* in Surabhi-kuñja, Godrumadvīpa, één van de negen districten van Nava-dvīpa. Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura bleef daar en voerde gedurende een aanzienlijke tijd zijn *bhajana* uit.

Daarna aanvaardde hij het leven van de asceet en verbleef in Svānanda-sukhada-kuñja, dat er in de buurt lag. Daar vestigde hij de verschijningsplaats van Śrī Caitanyadeva en vele andere plaatsen van *gaura-līlā*. Hierin volgde hij de Zes Gosvāmī's, die de geboorteplaats en andere lokaties van het spel en vermaak van Śrī Kṛṣṇa hadden blootgelegd. Als Śrīla Ṭhākura Bhaktivinoda niet in deze wereld was verschenen, waren de plaatsen van Kṛṣṇa's spel en de instructies van Śrī Gaurāṅga Mahāprabhu van de aardbodem verdwenen. De hele wereld van Gauḍīya Vaiṣṇava's zal hem daarom voor altijd verschuldigd blijven. Dit is de reden waarom

hem in de vaiṣṇava-gemeenschap de hoogste eer wordt toegekend door hem de Zevende Gosvāmī te noemen.

Deze *mahā-puruṣa* instrueerde de wereld zowel met het ideale voorbeeld van zijn persoonlijke leven als door boeken in vele verschillende talen te schrijven. Er is bovendien nog een ander uniek geschenk, dat hij gaf, en ik zou me van mijn kant ondankbaar tonen door het niet te noemen. Śrīla Ṭhākura Bhaktivinoda bracht een grote persoonlijkheid ter wereld, de hoofdcommandant van het propageren van de *dharma*, zoals deze was geopenbaard door Śrī Caitanya Mahāprabhu. Deze grote persoonlijkheid is mijn geliefde Gurudeva en hij wordt in de hele wereld geëerd als Jagad-guru *Om Viṣṇupāda Parama-hamṣa-kula-cūḍāmaṇi Aṣṭottara-śata Śrī Śrī mad Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī Ṭhākura*. Het was een onvergelykbare en ongekende voltooiing van de zijde van Śrī mad Bhaktivinoda Ṭhākura om deze *mahā-puruṣa* naar de wereld te halen. De vaiṣṇavagemeenschap eert Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura met de kortere titel Śrīla Prabhupāda en hierna zal ook ik refereren aan deze bevrijde *mahā-puruṣa* als Śrīla Prabhu-pāda.

Śrīla Prabhupāda verscheen als Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura's zoon en geestelijk opvolger. In de hele wereld heeft hij de schitterende banier geheven van Śrī Madhva Gauḍīya Vaiṣṇava *dharma*, dat door Śrīman Mahāprabhu, Śrī Caitanyādeva, werd beoefend en gepropageerd. Door dit te doen bracht hij een enorme welvaart en verheffing in het religieuze domein. Zelfs westerse landen, zoals Amerika, Engeland, Duitsland, Frankrijk, Zweden, Zwitserland en

landen uit het Verre-Oosten en Birma ontbreekt het niet aan Zijn genade. Hij vestigde vierenzestig Gauḍīya Maṭha predikcentra in India en de rest van de wereld, van waaruit hij de lessen van Śrī Caitanya propageerde. Hij liet ook alle boeken van Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura circuleren en vestigde op die wijze zijn ongeëvenaarde roem in de wereld.

Onder invloed van de tijd en de aanslagen van het Kali-tijdperk waren diverse soorten corruptie en valse doctrines in de Gauḍīya Vaiṣṇava *dharma* binnengeslopen. Het gevolg hiervan was, dat er dertien splintergroeperingen (*apasampradāyas*) ontstonden, die in de volgende *śloka* worden opgesomd:

*āola bāola bartābhajā neḍā arveś sāl
sahajiyā sakhī-bhekī smārta jāti-gosāl
atibāḍī cūḍādhārī gaurāṅga-nāgarī
totā kahe e teraha saṅga nāhi kari*

Totā zegt, dat Hij niet associeert met de dertien *apasam-pradāyas*:
*āola, bāola, kartābhajā, neḍā, darveśa, sāl, sahajiyā, sakhī-bhekī,
smārta, jāti-gosāl, atibāḍī, cūḍādhārī en gaurāṅga-nāgarī.*

Śrīla Prabhupāda heeft de schadelijke activiteiten van deze *apasampradāyas* door zijn predikwerk en door de boeken van Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura te publiceren aanzienlijk ingeperkt. Ondanks alles echter, lijken onder invloed van Kali eten, vrije tijd en materiële zekerheid bovenaan de ranglijst van willekeurige religieuze secten te staan. In werkelijkheid zijn al deze zaken slechts andere namen voor dierlijke neigingen, of uitbreiding van dierlijke ondernemingen. Hierover hebben we eerder gesproken.

Jaiva-dharma bevat een diepgaande discussie over de aard van *dharma*, onze relatie met *dharma*, het resultaat van het volgen van *dharma*, de juiste betekenis van *dharma*, het feit, dat zogenaamde religies, die worden gedreven door Kali, niets met *dharma* te maken hebben en over vele andere onderwerpen meer. Men kan de betekenis van alle *śāstras* in een beknopte vorm leren kennen door eenvoudig dit compacte boek te bestuderen, dat een vergelijkende analyse bevat van alle religies van de wereld in de vorm van vraag en antwoord. In het kort kan ik zeggen, dat dit kleine boek als een oceaan in een aarden pot is gevuld met de essentie van alle *śāstras* van India. Ik overdrijf niet, als ik zeg, dat er zeker een gebrek aan filosofische kennis met betrekking tot spirituele waarheid in het leven zal zijn, tenzij religieus geïnteresseerden dit boek lezen.

Ik nodig de lezers uit voor de reeks belangrijke onderwerpen de inhoudsopgave in te zien. De auteur heeft de *śāstra-maryādā* (schriftuurlijke conventie) gehanteerd door de waarheid in relatie tot drie onderdelen uit te leggen: *sambandha*, *abhidheya* en *prayojana*. Geestelijke onderwerpen moeten altijd worden gepresenteerd in deze volgorde beginnend met *sambandha* (het vestigen van kennis over de relatie met Śrī Kṛṣṇa), dan *abhidheya* (activiteiten om liefde voor Śrī Kṛṣṇa te wekken) en tenslotte *prayojana* (het bereiken van het doel van de liefde voor Śrī Kṛṣṇa). Sommige onervaren schrijvers overtreden deze regel en bespreken *prayojana-tattva* eerst gevolgd door *sambandha-tattva* en *abhidheya-tattva*. Dit is volkomen tegengesteld aan de conclusies van de Veda's,

Upaniṣaden, Purāṇa's, Mahābhārata en vooral *Śrī mad-Bhāgavatam*, het kroonjuweel van alle spirituele kennis.

In het eerste deel van het boek is een analyse van *nitya-dharma*, eeuwigdurende religieuze plichten in relatie tot de ware natuur van de ziel, en *naimittika-dharma*, gelegenheids- of tijdelijke religieuze plichten gerelateerd aan de morele verplichtingen van deze wereld. In het tweede deel wordt een diepgaande beschrijving gegeven van *sambandha*, *abhidheya* en *prayojana*, die stevig gevestigd zijn op bewijsmateriaal uit de *śāstra*.

Volgens de gedachtenlijn van Śrīla Prabhupāda zou men geen kennis moeten nemen van *rasa-vicāra* (een beschouwing van de vertrouwelijke, bovenzinnelijke, zoete smaken van *bhakti*), totdat men een hogere kwalificatie heeft bereikt. Een ongekwalificeerde *sādhaka* kan zijn vooruitgang hinderen in plaats van stimuleren, als hij een onbevoegde poging doet om *rasa-vicāra* binnen te gaan. Śrīla Prabhupāda heeft hierop duidelijk gewezen in talloze artikelen, zoals *Bhāī Sahajiyā* (Mijn broer, die de heiligheid van het spirituele leven ontwijdt door zijn materiële instincten met spirituele emoties overeen te laten komen) en *Prākṛta-rasa-śata-dūṣaṇī* (Honderd weerstanden tegen geperverteerde materiële genoegens). Dat is de reden waarom men met betrekking tot deze materie voorzichtigheid dient te betrachten.

De oorspronkelijke *Jaiva-dharma* is in het Bengaals geschreven. Het boek echter maakt extensief gebruik van Sanskriet, want het bevat veel citaten uit *śāstra*. Er zijn reeds in zeer korte tijd tenminste twaalf grote oplagen van dit boek in het Bengaals gepubliceerd,

waaruit blijkt hoe populair het is. De huidige Hindi uitgave van *Jai-va-dharma* is gedrukt volgens het systeem, dat wordt gebruikt voor de meest recente Bengaalse editie van *Jaiva-dharma*, en wordt door de Gauḍīya Vedānta Samiti dan ook in een nieuw formaat gepubliceerd. Tridaṇḍi Svāmī Śrī Śrī mad Bhaktivedānta Nārāyaṇa Mahārāja, de uiterst competente redacteur van het spirituele Hindi maandblad *Śrī Bhāgavata Patrikā*, spaarde kosten noch moeite om dit boek in het Hindi te vertalen en publiceerde het in een reeks artikelen over een periode van zes jaar. Op verzoek van vele getrouwe lezers heeft hij deze artikelen nu voor het religieuze deel van de Hindi sprekende bevolking in boekvorm uitgegeven.

In dit verband voel ik me genoopt op te merken, dat Hindi de moedertaal is van onze uiterst gedistingeerde vertaler en dat hij Bengaals heeft geleerd om dit boek te kunnen bestuderen. Toen hij zowel de taal als het onderwerp grondig beheerste, heeft hij de moeilijkheidsgraad en het aanzienlijke werk aanvaard om het in Hindi te vertalen. Innerlijk ben ik er zeer mee ingenomen, dat hij de strenge filosofie, de diepgaande analyse van *rasa* en de edele en subtiële gemoedsstemmingen van het oorspronkelijke boek op deskundige wijze heeft bewaard. De Hindi sprekende wereld zal hem voor dit monumentale werk verschuldigd blijven. Vooral Śrīla Prabhupāda en Bhaktivinoda Ṭhākura zullen hem ongetwijfeld voor zijn onvermoeibare dienst zeer genadig zijn.

Ik moet bovendien zeggen, dat de *sādhakas*, die betrokken waren bij de productie van dit boek, mij enig respect geven, waardoor mijn naam in verband met de redactie van dit boek is gebruikt. In

werkelijkheid echter, is het de vertaler en uitgever, Tridaṇḍi Svāmī Śrī Śrī mad Bhaktivedānta Nārāyaṇa Mahārāja, die al het redactionele werk heeft verzet en mijn speciale genegenheid en zegen verdient.

Ik heb er vol vertrouwen in, dat door dit boek te bestuderen zowel het trouwe publiek als de geleerden van dit land kennis zullen nemen van de fundamentele waarheden van *sambandha*, *abhidheya* en *prayojana*, die werden gepraktiseerd en uitgedragen door Śrī Caitanya Mahāprabhu. Hierdoor zullen zij bekwaam worden om de *prema-dharma* van Śrī Śrī Rādhā-Kṛṣṇa en Śrī Caitanya Mahāprabhu binnen te gaan. Tenslotte bid ik, dat de lezers ons hun overvloedige zegeningen zullen geven door dit boek zeer zorgvuldig te lezen.

Śrī Keśavajī Gauḍīya Maṭha, Mathurā, U.P., 1966

Śrīla Prabhupāda Kiṅkara Tridaṇḍi-bhikṣu

Śrī Bhakti Prajñāna Keśava

INHOUD

Deel 1 – De basisprincipes van Nitya en Naimittika-dharma

Voorwoord	i
Inleiding	ix
H o o f d s t u k 1	
De eeuwige en tijdelijke Dharmas van de Jīva	1
H o o f d s t u k 2	
De Nitya-dharma van de Jīva is zuiver en eeuwig	21
H o o f d s t u k 3	
Naimittika-dharma dient te worden opgegeven	39
H o o f d s t u k 4	
Vaisnava-dharma is Nitya-dharma	71
H o o f d s t u k 5	
Vaidhi-bhakti is Nitya, niet Naimittika-dharma	97
H o o f d s t u k 6	
Nitya-dharma, ras en kaste	125

H o o f d s t u k 7

Nitya-dharma en het materiële bestaan 165

H o o f d s t u k 8

Nitya-dharma en Vaisnava-etiquetten 215

H o o f d s t u k 9

Nitya-dharma, materiële wetenschap en civilisatie 255

H o o f d s t u k 10

Nitya-dharma en geschiedenis 285

H o o f d s t u k 11

Nitya-dharma en afgodenverering 315

H o o f d s t u k 12

Nitya-dharma, Sādhana en Sādhya 337

Hoofdstuk 1

De eeuwige en tijdelijke

Dharmas van de Jīva

IN DIT UNIVERSUM IS HET EILAND JAMBŪDVĪPA HET meest voortreffelijk. In Jambūdvīpa is het land Bhārata-varṣa het meest vooraanstaand en in Bhārata-varṣa is de allerhoogste plaats Gauḍa-bhūmi. In Gauḍa-bhūmi zijn de negen eilanden van Śrī Navadvīpa-maṇḍala van het grootste belang en in één deel van Śrī Navadvīpa-maṇḍala op de oostelijke oever van de Rivier Bhāgīrathī ligt eeuwigdurend een prachtig plaatsje gesitueerd, Śrī Godruma.

In de Oudheid leefden vele trouwe beoefenaars van *bhājana* in de omgeving van Śrī Godruma. Daar heeft ook Śrī Surabhi, een koe van goddelijke oorsprong, geleefd, die de Allerhoogste Heer, Bhagavān Śrī Gauracandra, vereerde in haar eigen *kuñja*, een lommerrijk paviljoen met de geur van bloeiende klimplanten. Op

enige afstand van deze *kuñja* ligt Pradyumna-kuñja. Hier nu leefde Śrī Premadāsa Paramahaṁsa Bābājī, een *śikṣā* (leerling) van Pradyumna Brahmācārī, de beste metgezel van Śrī Gauracandra, in een *kuṭīra* (hut) onder een dicht bladerdak van wingerds. Hij bracht zijn tijd door in constante overgave aan de goddelijke vervoering van *bhajana*.

Śrī Premadāsa Bābājī was een onderscheiden geleerde, die volledig op de hoogte was met alle conclusies van de *sāstras*. Met een éénpuntige overtuiging had hij zijn toevlucht genomen in het bos van Śrī Godruma, omdat hij wist, dat deze plaats in essentie niet verschillend was van Śrī Nandagrāma. Bābājī Mahārāja zong tweehonderdduizend heilige namen als dagelijkse routine en maakte honderden buigingen voor alle Vaiṣṇava's. Hij hield zich in leven door aalmoezen van herdersgezinnen te accepteren. Zodra hij een ogenblik van deze bezigheden vrij was, besteedde hij zijn tijd niet aan loze kletspraat, maar las het boek *Prema-vivarta* geschreven door Śrī Jagad-ānanda, een vertrouwelijke metgezel van Śrī Gaurasundara [Gauracandra].

Op die momenten verzamelden naburige Vaiṣṇava's zich met grote toewijding rondom Bābājī, die met betraande ogen voorlas. En waarom zouden ze niet komen luisteren? Deze goddelijke verhandeling, *Prema-vivarta*, staat vol met conclusies over *rasa*, de gecondenseerde, vloeibare essentie van geïntegreerde, transcendente emoties. Bovendien werden de Vaiṣṇava's ondergedompeld in de golven van Bābājī's liefdevolle, diepe stem, die het

boosaardige vuur van zinnelijkheid in hun hart als een fontein van nectar doofde.

Op een namiddag, nadat hij het chanten van *Śrī-hari-nāma* had volbracht, zat Bābājī Mahāśaya overschaduwd door wingerds van *mādhavī* en jasmijn in zijn boshut en raakte verzonken in een oceaan van bovenzinnelijke emoties. Op dat moment kwam een bedelmonnik in de wereldverzakende levensorde naderbij, viel aan zijn voeten en bleef geruime tijd in het stof geknield. Aanvankelijk bleef Bābājī Mahāśaya in de zegen van zijn transcendentale extase geabsorbeerd, maar even later, toen hij terugkeerde naar zijn externe gewaarwording, zag hij de *sannyāsī mahātmā* uitgestrekt voor hem liggen. Bābājī, die zichzelf waardelozener dan een grasspriet beschouwde, viel voor de *sannyāsī* neer en begon te wenen, terwijl hij uitriep, “O Caitanya! O Nityānanda! Weest u deze gevallen ellendeling alstublieft genadig.” De *sannyāsī* zei toen, “Prabhu, ik ben uitermate weezinwekkend en behoeftig. Waarom bespot u mij op deze manier?”

De *sannyāsī* kwam naar voren om het stof van Bābājī Mahāśaya’s voeten naar zijn hoofd te brengen en ging daarna voor hem zitten. Bābājī Mahāśaya bood hem een zitplaats van bananenschors aan en ging naast hem zitten. Hij sprak met een door liefde gebroken stem, “Prabhu, wat kan deze waardeloze figuur voor u doen?”

De *sannyāsī* zette zijn bedelnap naast zich neer en begon met gevouwen handen te spreken. “O Meester, ik ben heel onfortuinlijk. Ik heb mijn tijd in Kāśī en andere heilige plaatsen doorgebracht om

over de analytische conclusies van de religieuze teksten te debatteren, zoals *sāṅkhya*, *pātañjala*, *nyāya*, *vaiśeṣika*, *pūrva-mīmāṃsā* en *uttara-mīmāṃsā* – en om de *Upaniṣaden* en andere Vedānta-*śāstras* uitputtelijk te bestuderen. Ongeveer twaalf jaar geleden heb ik de wereldverzakende levensorde van Śrī Saccidānanda Sarasvatī aanvaard. Toen ik de staf van de wereldverzakende levensorde had aanvaard ben ik naar alle heilige plaatsen gereisd en waar ik ook in India ging, ik hield mij altijd op met *sannyāsīs*, die de doctrine van Śrī Śaṅkara aanhingen. Na verloop van tijd passeerde ik de eerste drie stadia van de wereldverzakende levensorde – *kuṭīcaka*, *bahūdaka* en *haṁsa* – en bereikte de hoogste status van *paramahaṁsa*, waarin ik enige tijd heb verkeerd. In Vārāṇasī [Benares] legde ik mezelf de zwijgplicht op en hield me aan de stellingen, die Śrī Śaṅkarācārya als de *mahā-vākya* (belangrijkste axiomata) van de Veda's uitriep: *ahaṁ brahmāsmi*, *prajñānaṁ brahma* en *tat tvam asi*. Maar het geluk en de spirituele genoegdoening, die ik dacht te vinden, bleven uit.

“Op zekere dag kwam ik een Vaiṣṇava *sādhu* tegen, die hardop liep te zingen over het spel van Śrī Hari. Ik keek eens goed naar hem en zag, dat hij baadde in een tranenvloed en dat het haar op zijn lichaam in zijn extatische vervoering recht overeind stond. Met een gebroken stem chantte hij de namen “Śrī Kṛṣṇa Caitanya, Prabhu Nityānanda!” en als hij danste gleden zijn voeten weg, waardoor hij telkens weer op de grond viel. Toen ik hem zo zag en ik zijn gezang hoorde, vulde mijn hart zich met een onbeschrijflijke extase. Hoewel die mystieke ervaring zo overweldigend was, sprak

ik de *sādhū* niet aan, want ik wilde mijn status als *paramahansa* geen geweld aandoen. Ach! Wat heb ik aan mijn positie en status! Mijn vervloekte noodlot! Ik weet niet waarom, maar sinds die dag wordt mijn hart aangetrokken door de lotusvoeten van Śrī Kṛṣṇa Caitanya.

“Korte tijd later raakte ik geobsedeerd door het verlangen om die Vaiṣṇava *sādhū* te gaan zoeken, maar ik kon hem nergens meer vinden. Nooit eerder had ik zo iets als een onbevleete zegen ervaren, die ik voelde, toen ik deze *sādhū* zag en de heilige naam uit zijn mond hoorde komen. Na ampele overwegingen besloot ik, dat het mijn hoogste goed was om mijn toevlucht te nemen tot de lotusvoeten van de Vaiṣṇava’s.

“Ik verliet Kāśī en vertrok naar het prachtige, heilige land van Śrī Vṛndāvana-dhāma. Daar zag ik veel Vaiṣṇava’s, die de namen zongen van Śrī Rūpa, Sanātana en Jīva Gosvāmī’s in een zeer droevige stemming. Ze waren verzonken in meditatie op het spel van Śrī Rādhā-Kṛṣṇa en ze rolden over de grond, terwijl ze de naam van Śrī Navadvīpa zongen. Toen ik dit zag en hoorde, kwam een enorm verlangen in me op om de prachtige, heilige *dhāma* van Navadvīpa te zien. Ik liep de honderdachtenzestig vierkante mijl van Śrī Vraja-dhāma rond en kwam enkele dagen geleden in Śrī Māyāpura aan. In de stad Māyāpura hoorde ik over uw roem en vandaag kom ik mijn toevlucht nemen aan uw lotusvoeten. Vervult u alstublieft de aspiratie van mijn leven door deze dienaar tot het object van uw genade te maken.”

Paramahansa Bābājī Mahāśaya nam een grasspriet tussen zijn tanden en wenend zei hij, “O Sannyāsī Ṭhākura, ik ben volstrekt waardeloos. Ik heb mijn leven eindeloos gesleten met het vullen van mijn maag, met slapen en met zinloze kletspraat. Het is waar, dat ik mijn residentie heb genomen in deze heilige plaats, waar Śrī Kṛṣṇa Caitanya Zijn spel speelde, maar naarmate de dagen ver-vliegen, zie ik, dat ik niet in staat ben datgene te proeven, dat *kṛṣṇa-prema* wordt genoemd. Jij bent gelukkig, want jij hebt die heilige liefde geproefd door een ogenblik een Vaiṣṇava te zien. Je hebt de genade van Kṛṣṇa Caitanyadeva gekregen. Ik zal je heel dankbaar zijn, als je zo goed bent je deze gevallen ellendeling te herinneren, wanneer je die *prema* proeft, want dan zal mijn leven een succes worden.”

Toen hij dit zei, omarmde Bābājī de *sannyāsī* en doordrenkte hem met zijn tranen. Toen Sannyāsī Mahārāja vervolgens de ledematen van de Vaiṣṇava aanraakte, ervoer hij in zijn hart een ongekende zegen. Hij begon te dansen en te wenen en al dansend zong hij:

(jaya) Śrī kṛṣṇa-caitanya Śrī prabhu nityānanda

(jaya) premadāsa guru jaya bhajanānanda

Alle eer aan Śrī Kṛṣṇa Caitanya en Prabhu Nityānanda. Alle eer aan mijn heilige meester Premadāsa en aan de zegen van *bhajana*.

Premadāsa Bābājī en Sannyāsī Maharāja dansten en voerden lange tijd *kīrtana* uit. Toen zij ophielden spraken ze samen over vele onderwerpen. Uiteindelijk zei Premadāsa Bābājī uiterst nede-

rig, “O Mahātma, blijf alsjeblieft een paar dagen hier in Pradyumna-kuñja om me te zuiveren.”

De *sannyāsī* zei, “Ik heb mijn lichaam aan uw lotusvoeten overgegeven. Waarom spreekt u slechts van enkele dagen? Ik bid hardgrondig dat ik u mag blijven dienen, totdat ik dit lichaam voor goed opgeef.”

Sannyāsī Ṭhākura was een academisch geleerde van alle *sāstras*. Hij wist heel goed, dat men in het huis van de *guru* op natuurlijke wijze instructies van hem ontvangt, dus hij vestigde zich met groot genoegen in dat lommerrijke paviljoen.

Na enkele dagen zei Paramahansa Bābājī tegen de verheven *sannyāsī*, “O Mahātma, Śrī Pradyumna Brahmācārī heeft me op genadige wijze een toevlucht aan zijn lotusvoeten geboden. Hij woont op het ogenblik in het dorp Śrī Devapallī aan de rand van Śrī Navadvīpa-maṇḍala, waar hij in de verering van Śrī Nṛsiṁhadeva is verzonken. Laten we vandaag, nadat we aalmoezen hebben gecollecteerd, daar naartoe gaan en *darśana* van zijn lotusvoeten nemen.”

Sannyāsī Ṭhākura antwoordde, “Ik volg alle instructies op, die u me geeft.”

Na twee uur lopen staken ze de Rivier Alakānandā over en kwamen aan in Śrī Devapallī. Daarna staken ze de Rivier Sūryaṭīlā over en namen *darśana* van de lotusvoeten van Śrī Caitanya Mahāprabhu's metgezel, Śrī Pradyumna Brahmācārī, in de tempel van sri Nṛsiṁhadeva. Reeds op grote afstand viel Paramahansa Bābājī gestrekt ter aarde en bood aan zijn *guru* zijn eerbetuigingen.

Pradyumna Brahmācārī kwam juist uit de tempel met een hart, dat smolt van genegenheid voor zijn leerling. Terwijl hij Paramahaṁsa Bābājī met beide handen optilde en hem liefdevol omarmde, informeerde hij naar zijn welbevinden. Nadat ze enige tijd hadden gesproken over onderwerpen met betrekking tot *bhajana*, stelde Paramahaṁsa Bābājī Sannyāsī Ṭhākura voor aan zijn *guru*.

Brahmacārī Ṭhākura zei met grote eerbied, “Mijn beste broeder, je hebt een zeer gekwalificeerde *guru* gekregen. Je moet het boek *Prema-vivarta* onder leiding van Premadāsa bestuderen.

*kibā vipra kibā nyāsī śūdra kene naya
jei kṛṣṇa-tattva-vettā sei guru haya*

Of men nu een *brāhmaṇa*, een *sannyāsī*, of een *śūdra* is, als men volledig op de hoogte is met alle waarheden over de transcendentale kennis van Śrī Kṛṣṇa, kan men een *guru* zijn (*Caitanya-caritāmṛta*, *Madhya* 8.128).

Sannyāsī Ṭhākura bood zijn nederige eerbetuigingen aan de lotusvoeten van zijn *parama-guru* en zei, “Prabhu, u bent een metgezel van Śrī Caitanyadeva en u kunt honderden arrogante *sannyāsīs*, zoals ik, zuiveren door eenvoudig uw genadige blik op hen te werpen. Geef u mij alstublieft uw zegen.”

Sannyāsī Ṭhākura had geen ervaring met het uitwisselen van omgangsvormen tussen Vaiṣṇava's. Hij accepteerde eenvoudig de wederzijdse onderhandelingen, die hij had gezien tussen zijn *guru* en *parama-guru* als de *sad-ācāra* (juiste etiketten), die hijzelf moest volgen. Vanaf die dag gedroeg hij zich jegens zijn eigen *guru* zonder een spoor van dubbelzinnigheid. Toen de avond-*ārati*

was beëindigd, keerden de *guru* en de *śiṣya* terug naar Śrī Go-druma.

Na enkele dagen verblijf in de *kuñja* werd Sannyāsī Ṭhākura benieuwd naar de spirituele waarheden van Paramahansa Bābājī. Tegen die tijd had de *sannyāsī* alle gebruiken van de Vaiṣṇava's overgenomen, behalve zijn kledij. In zijn voorgaande training had Sannyāsī Ṭhākura volledige controle over zijn zintuigen bereikt en was sterk overtuigd van het non-dualisme, het allesdoordringende Absolute (*brahma-niṣṭhā*). Daarbij had hij nu een vast vertrouwen bereikt in het bovenzinnelijke spel van Parabrahma Śrī Kṛṣṇa en was uitermate nederig geworden.

Op een ochtend na de offeringen bij het aanbreken van de dag zat Paramahansa Bābājī in het paviljoen van *mādhavī*-ranken *hari-nāma* op zijn *tulasi-mālā* te chanten. Op dat moment manifesteerde *niśānta-līlā* (Śrī Śrī Rādhā-Kṛṣṇa Yugala's spel kort voor de dageraad) zich geleidelijk in zijn hart. Omdat dit het moment was, dat Śrī Śrī Rādhā en Kṛṣṇa elkaars gezelschap in de *kuñja* verlaten en naar Hun respectievelijke huis terugkeren, ervoer Paramahansa Bābājī de grote pijn van afgescheidenheid, waarbij voortdurend tranen van liefde over zijn wangen stroomden. Terwijl hij was verzonken in meditatie op dit spel, verrichtte hij in zijn volmaakte, spirituele vorm de innerlijke liefdedienst, welke voor die periode van de dag was bedoeld; hij had dus alle gewaarwording van zijn fysieke lichaam verloren. Sannyāsī Ṭhākura was geboeid door Bābājī's gemoedstoestand en zat naast hem te kijken naar zijn *sāttvika-bhāvas*, de bovenzinnelijke symptomen van extase.

Plotseling zei Paramahaṁsa Bābājī tegen hem, “O *sakhī*, breng Kakkhaṭī (Śrīmatī Rādhikā’s aap) onmiddellijk tot zwijgen, anders wekt ze Rādhā-Govinda uit Hun goddelijke slaap van plezier; dan raakt Lalitā-sakhī van streek en geeft ze mij een standje. Kijk daar! Anaṅga Mañjarī gebaart, dat jij dit moet doen. Jij bent Ramaṇa Mañjarī en dit is jouw aangewezen dienstverlening. Wees, wat dit betreft, oplettend.”

Nadat hij deze woorden had gesproken raakte Parama-haṁsa Bābājī bewusteloos. Vanaf dat moment was Sannyāsī Mahārāja bekend met zijn spirituele identiteit en liefdedienst en hield zich er overeenkomstig mee bezig. Toen brak de dag aan en het ochtendlicht spreidde zijn glans in het oosten uit. In iedere richting begonnen vogels melodieus te fluiten en er stond een zachte bries. De uitzonderlijke schoonheid van het *mādhavī*-paviljoen van Pradhymna-kuñja, dat werd verlicht door de karmozijnrode stralen van de opkomende zon, was werkelijk onbeschrijflijk.

Paramahaṁsa Bābājī zat op een kussen van bananenschors. Naarmate hij zijn externe bewustzijn terugkreeg, begon hij *śrī-nāma* op zijn kralen te chanten. Toen bood Sannyāsī Ṭhākura languit zijn eerbetuigingen aan de voeten van Bābājī, ging naast hem zitten en sprak in diepe nederigheid met gevouwen handen, “Prabhu, O Meester, deze wanhopige ziel zou u een vraag willen stellen. Wilt u zo goed zijn antwoord te geven en de pijn in zijn hart te kalmeren? Moge u er genoeg in scheppen mijn hart, dat is verschroeid door het vuur van *brahma-jñāna* (kennis gericht op het

onpersoonlijk Absolute zonder vorm, kwaliteiten en activiteiten), met *vraja-rasa* te bezielen.”

Bābājī antwoordde, “Jij bent een geschikte kandidaat. Welke vraag je ook stelt, ik zal hem – voor zover ik daartoe in staat ben – beantwoorden.”

Sannyāsī Ṭhākura zei, “Prabhu! Ik heb lange tijd over de voortreffelijkheid van de *dharma* gehoord. Bij talrijke gelegenheden heb ik zoveel mensen de vraag gesteld, ‘Wat is *dharma*?’ Ik ben er niet op gerust, dat de antwoorden van die mensen elkaar tegenspreken. Wilt u me alstublieft vertellen, welke de ware, grondrechtelijke *dharma* van de *jīvas* is? En waarom zoveel leraren de aard van *dharma* op zoveel verschillende manieren uitleggen? Als *dharma* één is, waarom cultiveren alle geleerde onderwijzers dan niet die ene, universele *dharma*, die zonder gelijke is?”

Paramahaṁsa Bābājī mediteerde op de lotusvoeten van Bhagavān Śrī Kṛṣṇa Caitanya en begon te spreken: “O meest fortunlijke, ik zal je de principes van *dharma* uiteenzetten voor zover mijn kennis me toestaat. Een willekeurig object wordt een *vastu* genoemd en zijn eeuwige natuur heet *nitya-dharma*. Die aard of natuur komt voort uit de elementaire structuur van een object (*ghaṭana*). Als een object vorm krijgt, wordt, omdat Kṛṣṇa het wil, een bepaalde natuur als een eeuwige, bijkomende factor in de structuur inherent. Deze natuur is de *nitya-dharma* van het object.

“De natuur van een bepaald object verandert, of wordt verstoord, wanneer er een wijziging plaats vindt, zowel onder invloed van omstandigheid als wegens contact met andere objecten. Na

verloop van tijd wordt deze verstoorde natuur in het object vastgelegd en krijgt de schijn permanent te zijn, alsof het de eeuwige natuur van het object betrof. Deze verstoorde natuur is niet de *svabhāva* (ware natuur); het wordt *nisarga* genoemd, de natuur welke wordt verkregen door langdurig contact. Deze *nisarga* neemt de plaats in van de eigenlijke natuur en wordt geïdentificeerd als de *svabhāva*.

“Water bijvoorbeeld is een object en zijn *svabhāva* is vloeibaarheid. Wanneer water wegens bepaalde omstandigheden vaste vorm aanneemt en in ijs verandert, neemt de aangenomen aard van soliditeit (vastheid) de plaats in van de inherente natuur (vloeibaarheid). In werkelijkheid is deze verkregen natuur niet eeuwig; het is eerder incidenteel of tijdelijk. Zij ontstaat door een of andere oorzaak en, zodra die oorzaak niet langer effectief is, verdwijnt de verkregen natuur automatisch. Echter, de *svabhāva* is eeuwig. Deze kan verstoord raken, maar blijft toch onafscheidelijk verbonden aan zijn object. De oorspronkelijke natuur wordt op het juiste tijdstip en onder de juiste omstandigheden stellig weer zichtbaar.

“De *svabhāva* van een object is de *nitya-dharma* (eeuwige functie), terwijl de verkregen natuur de *naitmittika-dharma* (incidentele functie) is. Degenen met de juiste kennis van objecten (*vastujñāna*) kennen ook het verschil tussen een eeuwige en een incidentele functie, terwijl degenen, die deze kennis niet hebben, de verkregen natuur als de ware natuur beschouwen, waardoor ze ook de tijdelijke *dharma* aanzien voor de eeuwige *dharma*.”

“Wat is datgene, dat *vastu* wordt genoemd, en wat is de betekenis van *svabhāva*?” vroeg Sannyāsī Ṭhākura.

Paramahansa Bābājī zei, “Het woord *vastu* is afkomstig van het Sanskriete stamwoord *vas*, dat ‘bestaan’ of ‘verblijven’ betekent. Het stamwoord wordt een zelfstandig naamwoord door het achtervoegsel *tu*. Dus *vastu* betekent ‘dat wat bestaat of vanzelfsprekend is’. Er zijn twee soorten *vastu*: *vāstava* en *avāstava*. De term ‘waarlijk blijvende substantie’, *vāstava-vastu*, verwijst naar datgene, dat is gevestigd in transcendentie. Tijdelijke objecten, *avāstava-vastu*, zijn *dravya* (vaste objecten), *guṇa* (kwaliteiten of geaardheden), enzovoorts. Echte objecten bezitten een eeuwig bestaan. Onechte objecten hebben slechts een schijn van bestaan, dat soms werkelijk is en soms onwerkelijk.

“In de *Śrī mad-Bhāgavatam* (1.1.2) wordt gezegd,

vedyaṁ vāstavam atra vastu śivadarṁ

Alleen een waarlijk duurzame substantie, die is gerelateerd aan de Allerhoogste Absolute Waarheid, en die uiterst gunstig is, is het waard om te worden gekend.

“Uit deze verklaring blijkt duidelijk, dat de enig ware substantie datgene is, dat is gerelateerd aan de Allerhoogste Transcendentie. Śrī Bhagavān is de enig ware Entiteit (*vāstava-vastu*). Het levend wezen (*jīva*) is een onderscheiden of individueel deel van die Entiteit, terwijl *māyā* – het vermogen dat verwarring sticht – de energie is van die Entiteit. Vandaar dus, dat het woord *vastu* verwijst naar drie fundamentele principes: Bhagavān, de *jīva*, en *māyā*. De ken-

nis over de wederzijdse relatie tussen deze drie principes heet zuivere kennis (*śuddha-jñāna*). Er bestaan ontelbaar veel schijnbare representaties van deze drie principes en ze worden allemaal als *avāstava-vastu*, onwerkelijke substantie, aangemerkt. De classificatie van verschijnselen in verscheidene categorieën, zoals *dravya* (objecten) en *guṇa* (kwaliteiten), die door de *vaiśeṣika*-filosofie wordt opgesteld, is louter een beschouwing over de aard van *avās-tava-vastu*, vergankelijke objecten.

“De bijzondere eigenschap (*viśeṣa-guṇa*) van iedere, waarlijk duurzame substantie is haar feitelijke natuur. De *jīva* is een echte entiteit en zijn eeuwige karakteristieke eigenschap is zijn ware natuur.”

Sannyāsī Mahārāja zei, “Prabhu, ik wil dit onderwerp heel goed onder de knie krijgen.”

Bābājī Mahāśaya antwoordde, “Śrīla Kṛṣṇadāsa Kavirāja Gosvāmī, die een brandpunt was van de genade van Śrī Nityānanda Prabhu, liet me een manuscript van zijn eigen hand zien. Śrīman Mahāprabhu heeft ons over dit onderwerp instructies gegeven in het boek *Śrī Caitanya-caritāmṛta* (*Madhya* 20.108):

jīvera svarūpa haya kṛṣṇera nitya-dāsa
kṛṣṇera taṭasthā-śakti bhedābheda-prakāśa

De wezenlijke natuur van de *jīva* is eeuwig dienaar van Śrī Kṛṣṇa te zijn. Hij is het marginale vermogen van Kṛṣṇa en is een manifestatie, die gelijktijdig één en verschillend van Hem is.

kṛṣṇa bhūlī seī jīva anādi-bahirmukha
ataeva māyā tāre deya saṁsāra-duḥkha

De eeuwige en tijdelijke dharmas van de jiva

De *jīva*, die Kṛṣṇa is vergeten, heeft zich sinds onheuglijke tijden met de externe energie beziggehouden. De consequentie is, dat Kṛṣṇa's begoochelende energie (*māyā*) hem ellende bezorgt in de vorm van het materiële bestaan.

“Kṛṣṇa is de volkomen transcendentale substantie (*cid-vastu*). Hij wordt dikwijls vergeleken met de zon in het spirituele veld en de *jīvas* worden vergeleken met de atomisch kleine lichtdeeltjes van die zon. Er zijn ontelbaar veel *jīvas*. Als wordt gezegd, dat ze individuele deeltjes van Kṛṣṇa zijn, betekent dat niet, dat ze lijken op de stukjes steen, die een berg vormen. Hoewel er ontelbaar veel *jīva*-deeltjes uit Śrī Kṛṣṇa voortkomen, verliest Hij hierdoor geen enkele kracht. Om deze reden hebben de Veda's de *jīvas* in één opzicht vergeleken met de vonken, die een vuur uitspringen. Maar eigenlijk kan er geen adequate vergelijking worden gemaakt. Geen enkele vergelijking – of het nu vonken zijn van een laaiend vuur, atomische deeltjes in de zonnestralen, of goud gemaakt van krachtige, mystieke edelstenen – is volledig toereikend. De ware natuur van de *jīva* wordt gemakkelijk in het hart geopenbaard, mits het wereldse idee van vergelijkingen wordt opgegeven.

“Kṛṣṇa is oneindige, spirituele substantie (*br̥hat-cid-vastu*), terwijl de *jīvas* oneindig kleine, spirituele substanties (*aṇu-cid-vastu*) zijn. De eenheid van Kṛṣṇa en de *jīvas* ligt in hun spirituele natuur (*cid-dharma*), maar ze zijn ongetwijfeld ook verschillend, want hun naturen zijn respectievelijk volkomen en onvolkomen. Kṛṣṇa is de eeuwige Heer van de *jīvas* en de *jīvas* zijn Kṛṣṇa's eeuwige dienaars. Deze onderlinge relatie is natuurlijk. Kṛṣṇa is degene, die aan-

trekt, en de *jīvas* zijn degenen, die worden aangetrokken. Kṛṣṇa is de allerhoogste bestuurder en de *jīvas* worden bestuurd. Kṛṣṇa is de waarnemer en de *jīvas* worden waargenomen. Kṛṣṇa is het totale geheel en de *jīvas* zijn armzalig en onbeduidend. Kṛṣṇa beschikt over alle vermogens en de *jīvas* gaan in gebreke van ieder vermogen. Dus de eeuwige *svabhāva* of *dharma* van de *jīva* is *kṛṣṇa-dāśya*, eeuwig dienaarschap en gehoorzaamheid aan Kṛṣṇa.

“Kṛṣṇa beschikt over onbegrensde vermogens. Zijn volkomen vermogen (*pūrṇā-śakti*) wordt waargenomen in de manifestatie van de spirituele wereld, *cit-jagat*. Op dezelfde manier wordt Zijn *taṭasthā-śakti*, of marginale vermogen, geobserveerd in de manifestatie van de *jīvas*. Een speciaal vermogen verbindt de oneindige wereld (*apūrṇa-jagat*); dat vermogen heet *taṭasthā-śakti*. De marginale energie creëert een wezen (*vastu*), dat tussen de bewegende objecten (*cid-vastu*) en niet-bewegende objecten (*acid-vastu*) leeft en dat een relatie kan onderhouden met de spirituele en de materiële werelden. Zuiver transcendentale entiteiten zijn van nature het tegenovergestelde van onbeweeglijke objecten en hebben daarom geen enkele verbinding met hen. Hoewel de *jīva* een beweeglijk spiritueel deeltje is, is hij in staat een relatie te hebben met onbeweeglijke materie door de invloed van *aiśī-śakti*, een goddelijk vermogen, dat *taṭasthā-śakti* heet.

“Het grensgebied tussen het land en het water van een rivier heet *taṭa* of oever. Deze *taṭa* kan zowel worden beschouwd als land en als water; met andere woorden, hij ligt tussen beide in. De goddelijke *aiśī-śakti*, die in het grensgebied is gesitueerd, is voor-

zien van de eigenschappen van zowel land als water, als het ware, in één bestaande entiteit. De aard van de *jīva* is spiritueel, maar zijn samenstelling is zodanig, dat hij door *jaḍa-dharma*, de inerte (niet-spirituele) natuur, kan worden beheerst. Daarom is de *bad-dha-jīva* (geconditioneerde of gebonden ziel) niet vrij van alle verbindingen met de materie, evenals de *jīvas* in het spirituele domein. Niettemin is hij anders dan dode materie wegens zijn beweeglijke, spirituele natuur. Omdat de *jīva* van nature verschillend is van zowel de zuiver spirituele wezens als de dode materie, wordt hij als een afzonderlijk principe geclassificeerd. Daarom moet het eeuwige onderscheid tussen Bhagavān en de *jīva* worden aanvaard.

“Bhagavān is de allerhoogste bestuurder van *māyā* (Zijn externe vermogen, dat verwarring creëert), die geheel onder Zijn controle staat. De *jīva* daarentegen kan onder bepaalde omstandigheden door *māyā* worden beheerst, want hij is onderhevig aan haar invloed. Deze drie principes – Bhagavān, de *jīva* en *māyā* – zijn waarlijk echt (*paramārthika satya*) en eeuwig. Van deze drie is Bhagavān het allerhoogste, eeuwige principe en het fundament van alle andere principes. De volgende uitspraak in *Śrī Kātha Upaniṣad* (2.2.13) bevestigt dit.

nityo nityānām cetanaś cetanānām

Hij is het allerhoogste, eeuwige wezen onder alle eeuwige wezens (en het fundamentele wetende wezen onder alle wetende wezens).

“De *jīva* is van nature zowel een eeuwige dienaar van Kṛṣṇa als een vertegenwoordiger van Zijn marginale energie. Dit toont aan, dat de *jīva* verschillend is van Bhagavān en tegelijkertijd toch niet van Hem is afgescheiden. Hij is daarom een manifestatie, die zowel verschillend als niet-verschillend is (*bhedābheda-prakāśa*). De *jīva* is onderhevig aan de overheersing van *māyā*, terwijl Bhagavān *māyā* onder controle heeft. Hierin ligt een eeuwig onderscheid tussen de *jīva* en Bhagavān. Aan de ene kant is de *jīva* volgens zijn essentiële natuur een bovenzinnelijk wezen, *cid-vastu*, en Bhagavān is ook van nature *cid-vastu*. Bovendien vormt de *jīva* een bijzonder vermogen van Bhagavān. Waar eeuwig onderscheid en eenheid op hetzelfde ogenblik worden aangetroffen, neemt het onderscheid de overhand.

“De *nitya-dharma* van de *jīva* staat in dienst van Kṛṣṇa. Als hij dit vergeet, is hij vanaf dat moment van Kṛṣṇa afgeleid en komt hij onder de tirannie van *māyā* te staan. De val van de *jīva* heeft niet plaats in de context van de materiële tijd. Dienovereenkomstig worden de woorden *anādi-bahirmukha* gebruikt, welke betekenen, dat de *jīva* reeds sinds een tijd zonder aanvang is ontspoord. Vanaf het moment van zijn ontsporing en de *jīvas* toetreding tot *māyā* raakt zijn *nitya-dharma* geperverteerd. Door de associatie met *māyā* ontwikkelt de *jīva* *nisarga*, een toegevoegde natuur, die de uitvoering van zijn tijdelijke functie en natuur begeleidt, de zogenaamde *naimittika-dharma*. De *nitya-dharma* (eeuwige functie) is één, ondeelbaar en onfeilbaar in alle verschillende situaties, maar de *naimittika-dharma* (tijdelijke functie) neemt in verschillende om-

De eeuwige en tijdelijke dharmas van de jiva

standigheden veel verschillende vormen aan en wordt verscheiden door de uiteenlopende manieren van schrijven door mensen met uiteenlopende meningen.”

Toen hij aldus had gesproken, stopte Paramahansa Bābājī en begon *Śrī-hari-nāma-japa* te chanten. Nadat Sannyāsī Ṭhākura de uiteenzetting van spirituele waarheden had gehoord, bood hij lang-uit zijn eerbetuigingen aan en zei, “Prabhu, ik zal vandaag over al deze onderwerpen nadenken. Morgen leg ik eventuele vragen, die zich kunnen voordoen, voor aan uw lotusvoeten.”

ALDUS EINDIGT HET EERSTE HOOFDSTUK VAN JAIVA-DHARMA GETITELD

”DE EEUWIGE EN TIJDELIJKE DHARMAS VAN DE JĪVA”

Hoofdstuk 2

De Nitya-dharma van de Jīva is zuiver en eeuwig

DE VOLGENDE OCHTEND KREEG SANNYĀSĪ MAHĀŚAYA geen gelegenheid om iets aan Premadāsa Bābājī te vragen, want deze was innerlijk verzonken in *vraja-bhāva*, de zoete smaken van liefdedienst in de stemming van de inwoners van Vraja. Rond het middaguur, nadat ze aalmoezen van de dorpsbewoners hadden geaccepteerd, zaten ze samen onder het lommerrijke afdak, *Śrī-mādhavī-mālatī maṇ-ḍapa*. Toen begon Paramahansa Bābājī Mahāśaya vol mededogen te spreken, “O beste onder de *bhaktas*, welke conclusies heb je getrokken na de discussie van gisteren over het onderwerp *dharma*?”

Sannyāsī Ṭhākura werd zich de allerhoogste zegen (paramānanda) gewaar en vroeg, “Prabhu, als de *jīva* oneindig klein is, hoe kan zijn eeuwige *dharma* dan volmaakt en zuiver zijn?”

En als de natuurlijke functie van de *jīva* pas wordt gevormd op het moment, dat hij wordt samengesteld, hoe kan zijn functie dan eeuwig zijn?”

Toen Paramahansa Bābājī deze twee vragen hoorde, mediteerde hij op de lotusvoeten van Śrī Śacīnandana en zei glimlachend, “Geachte heer, hoewel de *jīva* oneindig klein is, is zijn *dharma* volmaakt en *nitya* (eeuwig). Zijn nietigheid is slechts een kenmerk, waarmee hij wordt geïdentificeerd. Parabrahma Śrī Kṛṣṇacandra is de ene en enige oneindige substantie (*brhad-vastu*) en de *jīvas* zijn Zijn ontelbaar vele atomische deeltjes. Als vonken, die ontspringen uit een onverdeeld vuur, komen de *jīvas* voort uit Kṛṣṇa, die de belichaming is van onveranderlijk bewustzijn. Zoals iedere vonk over het kwalitatieve vermogen van het hele vuur beschikt, zo is ook iedere *jīva* in staat om de complete functie van het totale bewustzijn te vertonen. Als een enkele vonk voldoende brandstof heeft, kan het een laaiend vuur aanwakkeren, dat de hele wereld aansteekt. Zo kan zelfs een enkele *jīva* een grote golf van liefde teweeg brengen door Śrī Kṛṣṇacandra te bereiken, die het enige ware object van liefde is. Zolang de *jīva* er niet in slaagt contact te leggen met het ware object van zijn spirituele taak (*dharma-viśaya*), is de oneindig kleine, bewuste *jīva* niet in staat om de natuurlijke ontwikkeling van die functie tentoon te spreiden. In werkelijkheid komt alleen de identiteit van zijn *dharma* aan het licht, wanneer de *jīva* met zijn object in verbinding staat.

“Wat is de *nitya-dharma*, of eeuwige, wezenlijke functie van de *jīva*? Over deze vraag moet je zorgvuldig nadenken. Transcenden-

De Nitya-dharma van de Jīva is zuiver en eeuwig

tale, bovenzinnelijke liefde voor Kṛṣṇa (*prema*) is de *nitya-dharma* van iedere *jīva*. De *jīva* is een substantie, die transcendentaal is aan wereldse zaken en bewustzijn is hetgeen, waaruit hij bestaat. Zijn eeuwige functie is goddelijke liefde en de aard van die zuivere *prema* staat in dienst van Kṛṣṇa. Dus de constitutionele functie van de *jīva* is de liefdedienst aan Kṛṣṇa, hetgeen de aard en de natuur is van *prema*.

“De *jīvas* bestaan in twee condities: als *śuddha-avasthā*, in de zuivere bevrijde staat; of als *baddha-avasthā*, in de geconditioneerde staat. In de bevrijde staat is de *jīva* volkomen spiritueel (*cinmaya*) en heeft geen verbinding met wereldse zaken. Maar zelfs in de bevrijde staat is de *jīva* een oneindig kleine entiteit.

“De *jīva* kan een wijziging in zijn conditie ondergaan, want hij heeft de kwaliteit van nietigheid. Kṛṣṇa daarentegen ondergaat nooit een wijziging in Zijn conditie, want volgens Zijn hele natuur is Hij het wezen van de onbegrensde gewaarwording. Door Zijn wezenlijke constitutie als een *vastu* (een feitelijk bestaande entiteit) is Hij supreem, de allerhoogste, volkomen zuiver en eeuwig, terwijl de *jīva* door zijn wezenlijke constitutie als *vastu* nietig is, een onderdeelje, onderhevig aan besmetting en aan herhaalde mutaties. Echter, bij de gratie van de *jīvas dharma*, of onvervalste spirituele functie, is hij groot, onverdeeld, zuiver en eeuwig. Zolang de *jīva* zuiver is, vertoont zijn *dharma* een smetteloos karakter. Wanneer hij echter wordt vervuild door betrokken te zijn in de wereld van *māyā*, raakt zijn ware natuur geperverteerd en wordt hij onzuiver, gaat hij in gebreke van een toevluchtsoord en wordt geteisterd

door aards geluk en verdriet. De koers van het materiële bestaan van de *jīva* wordt pas effectief, zodra hij zijn dienstverlenende houding aan Kṛṣṇa uit het oog verliest.

“Zolang de *jīva* zuiver blijft, houdt hij zijn identiteit en zijn zelfbeeld in overeenstemming met zijn onvervalste spirituele functie (*sva-dharma*) in stand. Zijn oorspronkelijke, aangeboren egoïsme is daarom geworteld in de idee, dat hij een dienaar is van Kṛṣṇa. Dat zuivere egoïsme echter wordt gereduceerd en neemt vele verschillende vormen aan, zodra hij door associatie met *māyā* wordt verontreinigd. De grofstoffelijke en subtiële lichamen bedekken zijn zuivere wezensaard en als gevolg daarvan ontstaat in het subtiële lichaam (*liṅga-śarīra*) een ander soort egoïsme. Wanneer dit egoïsme een combinatie aangaat met de identificatie van de ziel met het grofstoffelijk lichaam (*sthūla-śarīra*), ontwaakt een derde vorm van egoïsme. In zijn zuiver spirituele vorm is de *jīva* uitsluitend een dienaar van Kṛṣṇa. Wanneer de *jīva* zich identificeert met het subtiële lichaam (intelligentie, verstand, vals-ego), wordt zijn oorspronkelijke, zuivere egoïsme als dienaar van Kṛṣṇa afgedekt en denkt hij, dat hij zich de vruchten van zijn ondernemingen kan laten welgevalen. Op dat moment krijgt hij een grofstoffelijk lichaam en denkt, ‘Ik ben een *brāhmaṇa*; ik ben een koning; ik ben arm; ik ben ellendig; ik word overweldigd door ongemak en treurnis; ik ben een vrouw; ik ben heer en meester over deze persoon en die persoon’. Op die manier identificeert hij zich met een grote hoeveelheid verschillende typen grofstoffelijke figuraties.

De Nitya-dharma van de Jīva is zuiver en eeuwig

“Als de *jīva* betrokken raakt bij deze verschillende soorten vals egoïsme wordt zijn wezenlijke functie misbruikt. De intrinsieke, grondrechtelijke functie (*sva-dharma*) van de *jīva* is onvermengde, onbaatzuchtige *prema*. Op een geperverteerde wijze manifesteert deze *prema* zich in het subtiële lichaam van weten, denken en voelen in de vorm van geluk en verdriet, voorkeur en afkeer, enzo voorts. Deze mentale corrumpering wordt in hogere concentraties in het grofstoffelijk lichaam aangetroffen als de genoegens van eten, drinken en contacten met zintuigobjecten. Je moet goed onthouden, dat de eeuwige functie van de *jīva*, *nitya-dharma* geheten, zich alleen manifesteert in zijn zuivere staat. De *dharma*, die zich in de geconditioneerde staat voordoet, heet *naimittika*, incidenteel. *Nitya-dharma* is van nature compleet, zuiver en eeuwig. Bij een volgende gelegenheid zal ik *naimittika-dharma* grondig uitleggen.

“De onvermengde *vaiṣṇava-dharma*, die in *Śrī mad-Bhāgavatam* wordt beschreven, is eeuwige religie (*nitya-dharma*). De uiteenlopende soorten *dharma*, die in de wereld worden gepropageerd, kunnen in drie categorieën worden onderverdeeld: *nitya-dharma* (permanente religie), *naimittika-dharma* (incidentele religie) en *anitya-dharma* (onbestendige religie). *Anitya-dharma* is religie, die zich niet uitspreekt over het bestaan van Īśvara en de eeuwigheid van de ziel. *Naimittika-dharma* bevestigt het bestaan van Īśvara en de eeuwigheid van de ziel wel, maar doet pogingen om de zegen van Īśvara te krijgen door middel van voorlopige methoden. *Nitya-dharma* streeft ernaar de liefdedienst van Bhagavān te verkrijgen door middel van onvermengde *prema*.

“*Nitya-dharma* doet zich voor onder verschillende namen in overeenstemming met verschillende landen, rassen en talen. *Nitya-dharma* is echter één en is het gunstigste van alles. Het ideale voorbeeld van *nitya-dharma* is *vaiṣṇava-dharma*, die de voorkeur heeft in India. De ongeschonden staat van *vaiṣṇava-dharma* is die *dharma*, welke Bhagavān Śacīnandana, de Heer van ons hart, aan de wereld heeft onderwezen. Dit is de reden, dat grote persoonlijkheden, die zijn verzonken in de zegen van goddelijke liefde, deze leringen hebben aanvaard en de hulp van deze leringen hebben ingeroepen.”

Op dat moment zei Sannyāsī Ṭhākura met gevouwen handen, “Prabhu, ik ben voortdurend getuige van de superuitzonderlijkheid van de smetteloze *vaiṣṇava-dharma*, die Śrī Śacīnandana heeft geopenbaard en ik heb de weezinwekkende aard van Śaṅkarācārya’s monistische doctrine gerealiseerd. Toch komt er iets in mijn verstand naar boven, wat ik volgens mij aan u moet vragen; ik wil dit niet verhullen. Ik begrijp, dat *mahābhāva*, die door Śrī Caitanya werd vertoond, de hoogste staat van geconcentreerde *prema* is. Is deze anders dan het bereiken van de perfectie van absolute eenheid (*advaita-siddhi*)?”

Toen Paramahansa Bābājī de naam van Śrī Śaṅkarācārya hoorde, bood hij languit zijn eerbetuigingen aan de *ācārya* aan en zei, “Geachte heer, *śaṅkaraḥ śaṅkaraḥ sākṣāt*, ‘Śaṅkarācārya is niemand minder dan Mahādeva-Śaṅkara, of Śivājī. Dit moet je altijd goed onthouden. Śaṅkara is de *guru* voor de Vaiṣṇava’s en om deze reden heeft Mahāprabhu naar hem verwezen als *ācārya*

(geestelijk stichter). Śrī Śaṅkara was in zichzelf een volmaakte Vaiṣṇava.

“Toen Śrī Śaṅkara in India verscheen was er een grote behoefte aan een *guṇa-avatāra* zoals hij, een incarnatie, die over de geaardheden van de materiële natuur (goedheid, hartstocht, onwetendheid) heerst. De studie van de Vedische *śāstra* en de beoefening van *varṇāśrama-dharma* was in India onder invloed van *śūnyavāda* (leegteleer), de nihilistische filosofie van de boeddhisten, praktisch verdwenen. *Śūnyavāda* is volslagen tegengesteld aan het concept van de persoonlijke Bhagavān. Hoewel deze leer het principe van het levende wezen met de identiteit van een bewuste, spirituele ziel (*jīvātmā*) gedeeltelijk heeft aanvaard, is het voidisme een extreem voorbeeld van *anitya-dharma* (onbestendige religie). De *brāhmaṇas* van die tijd hadden de Vedische *dharma* achterwege gelaten en waren als gevolg daarvan allemaal boeddhist geworden. Op dat moment verscheen Śaṅkarācārya als een uitermate krachtige incarnatie van Mahādeva. Hij herstelde het gezag van de Vedische literatuur en leidde de *śūnyavāda*-doctrine van de leegte om naar de *brahmavāda*-doctrine van *nirviśeṣa* (ongedifferentieerd) *brahma*. Dit was een buitengewoon staaltje van deskundigheid en India zal Śrī Śaṅkarācārya voor zijn enorme bijdrage altijd dank verschuldigd blijven.

“Alle activiteiten in deze wereld vallen in één van beide categorieën: sommige zijn gerelateerd aan een bepaalde periode en sommige zijn altijd van toepassing. Het werk van Śaṅkarācārya was gerelateerd aan een bepaalde periode en heeft grote vruchten

afgeworpen. Śaṅkarācārya heeft het fundament gelegd, waarop grote *ācāryas*, zoals Śrī Rāmānujācārya, het gebouw van zuivere *vaiṣṇava-dharma* hebben opgericht. Het gevolg was, dat Śaṅkarāvātāra een grote vriend en hoeder was, die de weg heeft gebaad voor *vaiṣṇava-dharma*.

“Vaiṣṇava’s oogsten nu de vruchten van de filosofische grondbeginselen van Śaṅkarācārya. Onder de *jīvas*, die door materie zijn gebonden, bestaat een grote behoefte aan *sanbandha-jñāna*, kennis over de betrokkenheid van de ziel in de materiële natuur en over de relatie met Bhagavān. Zowel Śaṅkarācārya als de Vaiṣṇava’s aanvaardden, dat de cognitief levende wezens in dit materiële universum volkomen anders zijn en afgescheiden van hun grofstoffelijke en subtiele lichamen; dat de *jīvas* een spiritueel bestaan hebben; en dat bevrijding (*mukṭi*) betekent, dat men alle contacten met deze materiële wereld verbreekt. Hierdoor bestaat er een grote overeenkomst tussen de doctrine van Śaṅkara en de Vaiṣṇava-*ācāryas* tot het punt van bevrijding. Śaṅkara heeft zelfs geleerd, dat de verering van Śrī Hari de methode is, waarmee men het hart kan zuiveren en bevrijding kan bereiken. Hij heeft zich alleen niet uigesproken over de extrasuperspeciale bestemming van de *jīva* ná zijn bevrijding.

“Śaṅkara wist heel goed dat, indien de *jīvas* konden worden aangemoedigd naar bevrijding te streven door de verering van Hari, zij geleidelijk gehecht zouden raken aan de vreugde van *bhajana* en op die manier *suddha-bhaktas*, zuivere toegewijden, konden worden. Daarom stippelde hij eenvoudig het pad uit en liet zich

De Nitya-dharma van de Jiva is zuiver en eeuwig

verder niet uit over vertrouwelijke informatie van *vaiṣṇava-dharma*. Degenen, die de commentaren van Śaṅkara grondig hebben bestudeerd, kunnen zijn intentie doorschouwen, maar degenen, die zich alleen richten op de uiterlijke aspecten van zijn leringen, blijven verre van slechts het begin van *vaiṣṇava-dharma*.

“In één bepaald opzicht lijkt de perfecte staat van absolute eenheid (*advaita-siddhi*) identiek aan *prema*. Echter, de povere interpretatie van absolute eenheid verschilt enorm van de betekenis van *prema*. Wat is *prema*? Je moet goed begrijpen, dat *prema* de onvervalste functie is, waarbij twee bovenzinnelijke wezens spontaan tot elkaar worden aangetrokken. *Prema* kan zich niet voordoen zonder de afzonderlijke existentie van twee transcendentale wezens. *Kṛṣṇa-prema* is de *dharma*, waarmee alle transcendentale wezens eeuwigdurend door de allerhoogste, transcendentale Entiteit, Śrī Kṛṣṇacandra, worden aangetrokken. De ideologie van *prema* is gebaseerd op de duurzaam gevestigde feiten, dat Kṛṣṇacandra Zijn eigen, eeuwige, afzonderlijke bestaan heeft en dat de *jīvas* ook hun eigen, eeuwige, afzonderlijke bestaan hebben en Zijn leiderschap volgen (*ānugatyā*); en dat deze *prema-tattva* een eeuwig, volmaakt feit (*nitya-siddha-tattva*) is. De gescheiden aanwezigheid van drie afzonderlijke ingrediënten – de genietter, het genoten object en de daad van het genieten – is een feit. Als de proever van *prema* en het object één en dezelfde zijn, kan *prema* geen eeuwige realiteit zijn.

“We kunnen zeggen, dat absolute eenheid, of *advaita-siddhi*, hetzelfde is als *prema*, indien we *advaita-siddhi* definiëren als de

zuivere, bovenzintuiglijke staat van een transcendentaal wezen, die geen relatie heeft met onbewuste materie. Dit begrip van *advaita-siddhi* impliceert eenheid in die zin, dat alle spirituele wezens in hun spirituele natuur en functie (*cid-dharma*) één zijn geworden. Moderne wetenschappers echter, die de doctrine van Śāṅkara hebben aangenomen, zijn met dit concept niet erg tevreden en hebben getracht te bevestigen, dat spirituele wezens, *cid-vastu*, zelf onafscheidelijk, één en dezelfde zijn geworden. Hiermee hebben zij het zuiver Vedische begrip van non-dualisme veronachtzaamd en hebben een vervalste versie in de plaats gezet. Vaiṣṇava's hebben verklaard, dat deze filosofie is tegengesteld aan de Veda's, omdat zij de eeuwigheid van *prema* ontkent.

“Śāṅkarācārya beschreef de staat van ‘niet-verschillend’ eenvoudig als de onvervalste hoedanigheid van spirituele substantie. Echter zijn huidige volgelingen konden zijn innerlijke motieven niet begrijpen en hebben vervolgens hun *guru's* reputatie in discredit gebracht door een zwaar vervalste doctrine genaamd Māyāvāda te onderwijzen, die de achtereenvolgende stadia van *prema* naar het rijk der fabelen verwijst.

“Māyāvādī's ontkennen vanaf het begin, dat er iets bestaat behalve de ene spirituele substantie (*brahma*) en ze ontkennen ook, dat de functie van *prema* binnen die spirituele substantie bestaat. Ze eigenen zich toe, dat *brahma* buiten de invloed van *māyā* existeert, zolang het in een staat van eenheid verblijft en dat *brahma* wordt overweldigd door *māyā*, wanneer het in verscheidene gedaanten belichaamd raakt en de vorm van *jīvas* aanneemt. Het

resultaat is, dat ze geloven, dat de vorm van Bhagavān een manifestatie van de illusie is. In werkelijkheid echter is Zijn vorm eeuwigdurend zuiver, die bestaat uit geconcentreerd bewustzijn. Om deze reden hebben de *māyāvādīs* besloten, dat *prema* en zijn verscheidene manifestaties bedrog zijn en dat de kennis van non-dualisme (*advaita-jñāna*) zich buiten de invloedssfeer van *māyā* bevindt. Hun foutieve begrip van *advaita-siddhi*, of eenheid, kan nimmer met *prema* worden vergeleken.

“Śrī Caitanyadeva leerde de wereld het proeven van *prema* en Hij onderwees het persoonlijk door Zijn bovenzinnelijk gedrag en activiteiten voor de leven. Deze *prema* is volslagen ontstegen aan de jurisdictie van *māyā* en is de hoogste trede van ontwikkeling in de onvermengde staat van volmaakte eenheid (*advaita-siddhi*). De staat van *mahābhāva* is een bijzondere transformatie van deze *prema*, waarin *premānanda* buitengewoon sterk is. Hierdoor worden zowel de afgescheidenheid als de intieme relatie van de geliefde en de liefhebbende naar een ongekende staat getransporteerd. De inconsequente theorie van Māyāvāda is zinloos om zich enig begrip te vormen van de materie van *prema* in één van zijn stadia.”

Sannyāsī Ṭhākura zei met groot respect, “O Prabhu, mijn hart wordt diep doorboord met de realisatie, dat de māyāvāda-doctrine geen enkele betekenis heeft. U hebt vandaag al mijn twijfels op genadevolle wijze opgelost. Ik heb een sterk verlangen om dit gewaad van *māyāvāda-sannyāsa* op te geven.”

Bābājī Mahāśaya zei, “O Mahātmā, ik geef nooit advies omtrent uiterlijke verschijning. Zodra de *dharma* of de spirituele functie van het hart wordt gezuiverd, komt de uiterlijke verschijningsvorm moeiteloos en op natuurlijke wijze tot stand. Daar waar teveel belangstelling is voor uiterlijk vertoon, is geen aandacht voor de innerlijke taak van de ziel. Zodra jouw hart zuiver wordt, ontwikkel je automatisch een smaak voor het uiterlijke gedrag van Vaiṣṇava’s en dan schuilt er geen kwaad in om ook je uiterlijk aan te passen. Absorbeer je hart volkomen in de poging om de leringen van Śrī Kṛṣṇa Caitanya te volgen. Later kun je de externe attributen van *vaiṣṇava-dharma* overnemen, waartoe je dan automatisch bent geneigd. Je moet altijd de volgende instructie van Śrīman Mahāprabhu onthouden (*Caitanya-caritāmṛta, Madhya*, 16.238-9):

markaṭa-vairāgya nā kara loka dekhāñā
yathāyogyā viṣaya bhūñja’ anāsakta hañā
antare niṣṭhā kara, bāhye loka-vyavahāra
acirāt kṛṣṇa tomāya karibe uddhāra

Voer nooit *markaṭa-vairāgya* (uiterlijke, aapachtige onthechting) uit om alleen het gewone publiek te imponeren. Je moet zonder gehecht te zijn alle zintuigobjecten, die zinvol zijn voor de instandhouding van je toegewijde bezigheden, en alle materiële verlangens in je hart opgeven. Ontwikkel innerlijk een vast vertrouwen in Śrī Kṛṣṇa en voer uiterlijk je wereldse plichten op een dusdanige manier uit, dat niemand je inwendige gevoel kan ontdekken. Als je zo handelt, zal Śrī Kṛṣṇa je heel snel uit je materiële bestaan bevrijden.

De Nitya-dharma van de Jiva is zuiver en eeuwig

Sannyāsī Ṭhākura begreep de diepe betekenis van dit gesprek en deed verder geen nadere suggesties omtrent het wijzigen van zijn uiterlijk. Hij vouwde zijn handen en zei, “Prabhu, omdat ik nu uw leerling ben en ik mijn toevlucht heb genomen aan uw lotusvoeten, zal ik alle instructies, die u geeft, zonder argumenteren ter harte nemen. Ik heb uit uw lessen begrepen, dat onvervalste *kṛṣṇa-prema* de enige *vaiṣṇava-dharma* is. Deze liefde voor Kṛṣṇa is de *nitya-dharma* van de *jīvas* en is compleet, zuiver en natuurlijk. Maar hoe moet ik de uiteenlopende *dharmas* begrijpen, die de voorkeur in verschillende landen genieten – hoe moet ik deze verschillende religies beschouwen?”

Bābājī Mahāśaya zei, “O Mahātmā, *dharma* is één – niet twee of meer. De *jīvas* hebben slechts één *dharma* en dat heet *vaiṣṇava-dharma*. Verschillen in taal, land of ras kunnen geen verschil in *dharma* veroorzaken. *Jaiva-dharma* is de wezensfunctie van de *jīva*. Mensen kunnen het verschillende namen geven, maar ze kunnen geen andere wezensfunctie creëren. *Jaiva-dharma* is de ongecorrumpeerde spirituele liefde, die het oneindig kleine wezen koestert voor de Oneindige Entiteit. Het lijkt uiteen te vallen in verscheidene aardse vormen, omdat de *jīvas* verschillende materiële naturen hebben. Daarom is de naam *vaiṣṇava-dharma* gebruikt voor het identificeren van de zuivere vorm van *jaiva-dharma*. De mate van *vaiṣṇava-dharma*, of *dharma*, in elke religie is de maatstaf voor haar zuiverheid.

“Enige tijd geleden heb ik aan de lotusvoeten van de vertrouwelijke metgezel van Śrīman Mahāprabhu, Śrī Sanātana Gosvāmī, in

Śrī Vraja-dhāma gezeten en heb hem een vraag voorgelegd. Ik vroeg of het woord *īshqḥ* in de Islamitisch religieuze traditie onvervalste liefde betekent, of iets anders. Sanātana Gosvāmī was een geleerde van alle *śāstra* en zijn kennis van de Arabische talen en Farsi in het bijzonder kende zijn weerga niet. Śrī Rūpa Gosvāmī, Śrī Jīva Gosvāmī en andere verheven spirituele voorgangers waren in dat gezelschap aanwezig. Śrī Sanātana Gosvāmī beantwoordde mijn vraag als volgt.

‘Ja, het woord *īshqḥ* betekent liefde. Aanhangers van de islam gebruiken het woord *īshqḥ* in relatie tot de verering van Īśvara, maar het woord betekent over het algemeen liefde in de gewone betekenis van het woord. De islamitisch religieuze voorgangers zijn niet in staat geweest om de ware betekenis van de zuiver spirituele entiteit, of *śuddha-cid-vastu*, te begrijpen. Dit wordt duidelijk in het poëtisch geschrift over de toegewijde geliefden Lailā en Majnūn en in de literaire beschrijvingen van *īshqḥ* door de grote dichter Hāfiz. Zij hebben naar *īshqḥ* verwezen als fysieke liefde, die betrekking heeft op het grofstoffelijke lichaam, of als emotionele liefde in relatie tot het subtiele lichaam (intelligentie, verstand, vals-ego). Ze kunnen dus geen ervaring hebben gehad met onvervalste, goddelijke liefde of *prema* voor Bhagavān. Ik heb deze soort *prema* in de religieuze teksten van de moslimleraren nog nooit aangetroffen; ik heb het alleen gezien in de Vaiṣṇava *śāstra*. Hetzelfde geldt voor het Arabische woord *rūḥ*, dat ziel of spirit betekent. Het lijkt er niet op, dat islamitische leraren het woord *rūḥ* hebben gebruikt in de betekenis van *śuddha-jīva* (de bevrijde ziel); ze hebben het woord

De Nitya-dharma van de Jīva is zuiver en eeuwig

rūh juist gebruikt in de betekenis van *baddha-jīva*, de door materie geconditioneerde ziel.

‘Ik heb geen onvervalste liefde voor Kṛṣṇa onderwezen gezien in andere religies, terwijl beschrijvingen van *kṛṣṇa-prema* schering en inslag zijn in de geschriften over *vaiṣṇava-dharma*. In de tweede *śloka* van *Śrī mad-Bhāgavatam* wordt *kṛṣṇa-prema* helder beschreven in de uitspraak, *projhita-kaitava-dharma*. “Deze *Śrī mad-Bhāgavatam* omvat de hoogste waarheid, waar alle pretentieuze religiositeit is geweest”. Niettemin ben ik vol vertrouwen, dat Śrī Kṛṣṇa Caitanya de eerste was, die volledige instructies gaf over de religie van onvermengde *kṛṣṇa-prema*. Als je mij op mijn woord gelooft, kun je deze conclusie overnemen.’ Toen ik deze instructies had gehoord, bood ik keer op keer languit mijn eerbetuigingen aan Sanātana Gosvāmī aan.”

Toen Sannyāsī Ṭhākura deze uitleg van Bābājī Mahārāja hoorde, bood hij onmiddellijk zijn *daṇḍavat-praṇāma* aan. Daarna zei Paramahansa Bābājī, “O beste van alle *bhaktas*, nu zal ik jouw tweede vraag beantwoorden. Luister alsjeblieft aandachtig. De woorden ‘creatie’ en ‘formatie’ worden, indien ze worden toegepast op de *jīva*, altijd in een materiële context gebruikt. De spraak van deze wereld functionert nu eenmaal door voorbeelden te halen uit ervaringen met materiële verschijningsvormen. De tijd, die we gewaar worden, is verdeeld in drie fasen van verleden, heden en toekomst. Dit is materiële tijd (*jaḍīya-kāla*), die verbonden is met de materiële energie, *māyā*. In het spirituele domein bestaat spirituele tijd, *cit-kāla*, die eeuwigdurend in het heden afspeelt zonder de

onderverdelingen van verleden en toekomst. De *jīvas* en Kṛṣṇa bestaan in die spirituele tijd, dus de *jīva* is eeuwig en bestaat altijd.

“De functies van creatie, formatie en verval hebben plaats onder invloed van de materiële tijd en ze worden gebruikt om de *jīva* te beschrijven, nadat hij in deze materiële wereld gebonden is geraakt. Zelfs al is de *jīva* oneindig klein, hij is een eeuwig, spiritueel wezen en zijn fundamentele wezensstaat bestond al, voordat hij dit materiële universum binnenging. Aangezien verleden en toekomst in de spirituele wereld niet bestaan, speelt al datgene, dat binnen dat geestelijke tijdraam plaatsvindt, eeuwigdurend in het heden af. In werkelijkheid zijn de *jīva* en zijn wezensstaat beiden altijd zowel actueel als permanent.

“Ik heb dit allemaal in woorden aan je uitgelegd, maar je kunt de ware betekenis alleen begrijpen, naarmate je het onvermengde, geestelijke veld hebt ervaren en gerealiseerd. Ik heb je een glimp gegeven; je moet nu proberen de betekenis van wat ik heb gezegd door *cit-samādhi*, spirituele meditatie, te realiseren. Je zal niet in staat zijn deze onderwerpen met wereldse logica of argumenten te bevatten. Hoe meer je het denken kunt losmaken van je ervaringen binnen de materiële conditioneringen, hoe meer je in staat zal zijn het spirituele domein te ervaren.

“Eerst moet je de realisatie van jouw zuivere, geestelijke identiteit en het zuiver chanten van *Śrī-kṛṣṇa-nāma* cultiveren, voordat je geestelijke taak, *jaiva-dharma*, op heldere wijze zal worden geopenbaard. Geestelijke realisatie en ervaring kunnen niet volledig

worden gezuiverd met behulp van het achtvoudige pad van *yoga*, dat we kennen als *āṣṭāṅga-yoga* of *brahma-jñāna*, dat kennis cultiveert van het allesdoordringende vormloze *brahma*.

“Je moet het chanten van *hari-nāma* voortdurend en met groot enthousiasme beoefenen. Deze discipline is de ware geestelijke cultuur. Door regelmatig *hari-nāma* te chanten ontwikkel je in korte tijd een ongekeerde gehechtheid aan *Śrī-kṛṣṇa-nāma* en krijg je directe waarnemingen uit het geestelijke veld. Het chanten van *Śrī-hari-nāma* is het belangrijkste onderdeel van alle takken van *bhakti* en levert het snelst resultaat op. Dit wordt door Śrī Mahāprabhu's instructies in Śrī Kṛṣṇadāsa Kavirāja's grote werk, *Śrī Caitanya-caritāmṛta* (*Antya* 4.70-1) bevestigd:

bhajanera madhye śreṣṭha nava-vidhā bhakti
'kṛṣṇa-prema', 'kṛṣṇa' dite dhare mahā-śakti
tāra madhye sarva-śreṣṭha nāma-saṅkīrtana
niraparādhe nāma laile pāya prema-dhana

Van alle verschillende typen geestelijke disciplines zijn de negen vormen van *bhakti* (*śravaṇam, kīrtanam, enzovoort*) de beste, want ze hebben een enorme kracht om Kṛṣṇa en *kṛṣṇa-prema* te genereren. Van deze negen vormen is *nāma-saṅkīrtana* de allerbeste. Door *Śrī-kṛṣṇa-nāma* zonder overtredingen te chanten krijgt men *prema* van onschatbare waarde.

“Mahātmā, als je me vraagt hoe je een Vaiṣṇava herkent, kan ik je zeggen, dat een Vaiṣṇava iemand is, die alle overtredingen heeft opgegeven en die met grote liefde *Śrī-kṛṣṇa-nāma* chant. Er zijn drie categorieën Vaiṣṇava's: de *kaniṣṭha* (neofiet, beginneling), de

madhyama (gevorderde) en de *uttama* (meest verheven). Een *kaniṣṭha* Vaiṣṇava chant de naam van Kṛṣṇa bij gelegenheid; een *madhyama* Vaiṣṇava chant de naam van Kṛṣṇa voortdurend; en een *uttama* Vaiṣṇava veroorzaakt door zijn aanwezigheid, dat anderen *śrī-nāma* chanten. Volgens Mahāprabhu's instructies hebben we geen andere criteria nodig om te ontdekken wie een Vaiṣṇava is."

Sannyāsī Ṭhākura was diep in de nectar van Bābājī Mahārāja's instructies ondergedompeld en begon te dansen toen hij *Śrī-kṛṣṇa-nāma* chantte: 'Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare'. Die dag ervoer hij *ruci*, een natuurlijke smaak voor *hari-nāma*. Terwijl hij languit eerbetuigingen aan zijn *guru* bracht, bad hij, "Prabhu! O vriend van de behoeftigen! Laat uw genade op deze arme ziel neerdalen".

ALDUS EINDIGT HET TWEDE HOOFDSTUK VAN JAIVA-DHARMA GETITELD

"DE NITYA-DHARMA VAN DE JĪVA IS ZUIVER EN EEUWIG"

H o o f d s t u k 3

Naimittika-dharma

dient te worden opgegeven

P EEN AVOND KORT NA TIEN UUR ZAT SANNYĀSĪ Mahārāja op een aarden verhoginkje in een afzonderlijk gedeelte onder zijn bladerdak in Śrī Godruma *hari-nāma* te chanten. Hij staarde naar het Noorden en zag, dat de maan juist opkwam en een ongewone gloed over Śrī Navadvīpa-maṇḍala verspreidde. Plotseling werd voor zijn ogen een goddelijke manifestatie van het nabijgelegen Śrī Māyāpura zichtbaar.

Sannyāsī Mahārāja riep uit, “Oh! Wat een buitengewoon gezicht! Ik zie een uitermate verbluffende en vreugdevolle heilige plaats! Torenhoge paleizen van juwelen, tempels en gebeeldhouwde triomfbogen verlichten de oever van de Jāhnavī Rivier met hun glinsterende gloed. Het tumult van *hari-nāma-saṅkīrtana* rijst uit boven vele plaatsen, alsof het dwars door de hemel heen gaat. Honder-

den Vaiṣṇava's, zoals Nārada met zijn *vīṇā*, chanten *śrī-nāma* en dansen daarbij.

"Aan één kant staat de lichtgekleurde Mahādeva met zijn *ḍamarū* (kleine drum) in zijn hand. Hij roept, 'O Viśvambhara, geef me Uw genade!' Als hij dit zegt, danst hij op een wilde manier de *tāṇḍava-nṛtya* en valt bewusteloos op de grond. Aan de andere zijde zit Brahmā met vier gezichten in een gezelschap van *ṛṣis*, die goed op de hoogte zijn met de Vedische traditie. Hij reciteert de volgende vedische *mantra* en verklaart de betekenis op heldere wijze:

*mahān prabhur vai puruṣaḥ sattvasyaīṣaḥ pravatrakāḥ
sunirmalām imām prāptim īśāno jyotir avyayaḥ*

Śvetāśvatara Upaniṣad (3.12)

"Die Persoonlijkheid is ongetwijfeld *mahān*, de Allerhoogste, en Hij is *prabhu*, meester. Hij geeft de aanzet tot intelligentie en door Zijn genade kan een persoon de allerzuiverste en transcendente vrede bereiken. De persoon Mahāprabhu Śrī Caitanya is *puruṣa*, de Allerhoogste Persoon. Hij is *īśāna*, de Allerhoogste Bestuurder. Hij is *jyoti-svarūpa*, uit Zichzelf gemanifesteerd en beschikt over een luisterrijke gloed van de gouden uitstraling van Zijn ledematen. Hij is *avyaya*, de onvergankelijke Heer."

"Ergens anders staan Indra en andere *devas* te springen van extase en roepen, 'Jaya Prabhu Gauracandra! Jaya Nityānan-da!' De vogels op de takken van de bomen roepen, 'Gaura! Nitāi!' Grote zwarte bijen zoemen overal in de bloementuinen rond en ze zijn dronken van het drinken van *gaura-nāma-rasa*, de vloeibare es-

sentie van de hielige naam van Gaura. Prakṛti-devi (de geluksgodin) is gek van *gaura-rasa* en spreidt haar gigantische fluïdum overal in de rondte uit. Dit is wonderbaarlijk! Ik heb Śrī Māyāpura diverse keren bij het volle daglicht gezien, maar zoiets als dit heb ik nog nooit eerder aanschouwd. Wat zie ik toch?"

Sannyāsī Mahārāja herinnerde zich zijn Gurudeva en zei, "O Prabhu, nu begrijp ik waarom u me vandaag uw genade hebt getoond door me een visioen te geven van het transcendentale (*aprākṛta*) aspect van Māyāpura. Vanaf vandaag noem ik mezelf een volgeling van Śrī Gauracandra. Ik zag, dat iedereen in dit heilige land van Navadvīpa een halssnoer van *tulasī*-kralen draagt met *tilaka* (een teken van rivierklei) op het voorhoofd en de letters van *śrī-nāma* op het lichaam gestempeld. Ik ga hetzelfde doen."

Toen hij dit zei, viel Sannyāsī Mahārāja in een staat van bewusteloosheid. Na korte tijd kwam hij weer in zijn externe bewustzijn terug en begon te wenen, "Ik ben inderdaad buitengewoon fortuinlijk, want door de genade van mijn *guru* heb ik een kort visioen gehad van het heilige land van Śrī Navadvīpa."

De volgende ochtend wierp hij zijn *ekadaṇḍa*-staf in de rivier. Daarna versierde hij zijn hals met een snoer van drie strengen *tulasī*-kralen en zijn voorhoofd met het *ūrdhva-puṇḍra-tilaka*-teken, terwijl hij "Hari! Hari!" zong en begon te dansen.

Toen de Vaiṣṇava's van Godruma Sannyāsī Mahārāja's uitzonderlijke gemoedstoestand en zijn nieuwe verschijning zagen, boden zij hem languit hun eerbetuigingen aan en zeiden, "Je bent gezegend! Je bent gezegend!" Hierdoor raakte hij in verlegenheid

en zei, “Oh, ik heb deze Vaiṣṇava-outfit aanvaard om de genade van de Vaiṣṇava’s te krijgen, maar nu loop ik tegen een nieuw probleem aan. Ik heb uit Gurudeva’s mond diverse keren de volgende uitspraak gehoord:

*ṭṛṇād api sunīcena taror api sahiṣṇunā
amāninā mānadena kīrtanīyaḥ sadā hariḥ*

Śrī Śikṣāṣṭaka 3

Terwijl men zichzelf onbeduidender acht dan een grasspriet en men toleranter is dan een boom, terwijl men vrij is van al het verlangen naar persoonlijke prestige en aan anderen zijn respect betoont, dient men onafgebroken te zijn verzonken in *hari-kīrtana*.

“Dezelfde Vaiṣṇava’s, die ik als mijn *guru* beschouw, bieden mij nu hun eerbetoon aan. Wat moet er van mij terecht komen?” Hierover liep hij na te denken, toen hij Paramahaṁsa Bābājī naderde en hem languit zijn eerbetuigingen aanbood, waarna hij met gebogen hoofd opstond.

Bābājī Mahāśaya zat in het *mādhavī*-paviljoen *hari-nāma* te chanten. Toen hij de totale transformatie van zijn uiterlijk zag en zijn ontwakende *bhāva* voor *śrī-nāma*, omarmde hij hem, baadde hem in tranen van liefde en zei, “O Vaiṣṇava dāsa, door jouw heilzame lichaam aan te raken ben ik vandaag succesvol.”

Met die uitspraak werd de voorgaande naam van Sannyāsī Mahārāja gepasseerd. Hij liet dus zijn Māyāvāda-*sannyāsa* outfit en zijn prestigieuze *sannyāsa*-naam en de verheven ideeën, die hij over zichzelf had, achterwege.

Die namiddag kwamen vele Vaiṣṇava's uit Śrī Godruma en Śrī Madhyadvīpa naar Śrī Pradyumna-kuñja om Paramahaṁsa Bābājī een bezoek te brengen.

Ze zaten allemaal om hem heen en chantten *hari-nāma* met de *tulasī-mālā* in hun hand. Ze riepen uit, “Ha Gaurāṅga Nityānanda! Ha Sītānātha! Jaya Śacīnandana!” en hun ogen vulden zich met tranen. De Vaiṣṇava's bespraken de vertrouwelijke liefdedienst van hun *īṣṭa-deva* (meest eerwaardige Godheid) en boden elkaar na het omcirkelen van Tulasī-devī hun eerbiedige eerbetuigingen aan. Ook Vaiṣṇava dāsa liep enkele keren om Śrī Vṛndā-devī heen en rolde in het stof van de lotusvoeten van de Vaiṣṇava's.

Sommigen van de Vaiṣṇava's fluisterden tegen de ander, “Is dat niet Sannyāsī Mahārāja? Wat heeft hij vandaag een bijzondere uitstraling!”

Vaiṣṇava dāsa rolde voor de Vaiṣṇava's over de grond en zei, “Vandaag is mijn leven geslaagd, want ik heb het stof van de lotusvoeten van de Vaiṣṇava's gekregen. Het stof van de voeten van de Vaiṣṇava's, het badwater van hun voeten en de nectar, die van hun lippen stroomt – deze drie dingen zijn het medicijn en de levenswijze voor de patiënt, die is verziekt door het materiële bestaan. Ze vormen de remedie tegen het totale materiële complex van de natuur en zijn tevens de bron van bovenzinnelijk plezier voor de gezonde ziel, die reeds geheel vrij is van deze aandoe-ning.

“O Vaiṣṇava's, denken jullie alsjebliedt niet, dat ik met mijn studie sta te pronken. Nu is mijn hart vrij geworden van al dat egoïsme. Ik

nam een geboorte in een vooraanstaande *brāh-maṇa*-familie, bestudeerde alle *śāstras* en ging de *sannyāsa āśrama* binnen, het vierde platform van de maatschappelijke orde. Het gevolg was, dat ik van verwaandheid naast mijn schoenen liep. Maar toen ik werd agetrokken door de vaiṣṇavaprinicipes, werd er een zaad van bescheidenheid in mijn hart geplaatst. Door de genade van al jullie Vaiṣṇava's ben ik in staat geweest om de valse trots van mijn no-bele geboorte geleidelijk van mij af te gooien, de trots van mijn intellectualisme en de arrogantie van mijn maatschappelijk aanzien.

“Nu weet ik, dat ik een behoeftige en onbetekenende *jīva* ben. Ik werd geruïneerd door mijn vals-ego van *brāhmaṇa*, door mijn wetenschappelijke kennis en mijn positie als *sannyāsī*. Dit alles leg ik in alle eenvoud aan uw lotusvoeten. U kunt met deze dienaar doen wat u goeddunkt.”

Toen de Vaiṣṇava's de nederige woorden van Vaiṣṇava dāsa hadden aangehoord, zeiden velen van hen, “O beste van alle *bhāgavatas*! Wij zijn erg begerig naar het stof van de voeten van Vaiṣṇava's zoals jij. Schenk ons alsjeblieft de genade van jouw lotusvoeten. Je bent de speerpunt van Paramahansa Bābājī's zegen. Zuiver ons door ons je metgezellen te maken. De *śāstra* zegt, dat *bhakti* wordt verkregen door associatie met *bhaktas* zoals jij:

*bhaktis tu bhagavad-bhakta-saṅgena parijāyate
sat-saṅgaḥ prāpyate puṁbhiḥ sukṛtaiḥ pūrva-saṅcitaiḥ*

Bṛhan-Nāradya-Purāṇa (4.33)

Bhakti wordt gewekt wanneer men met *bhaktas* van Śrī Bhagavān associeert. Associatie met *śuddha-bhaktas* kan alleen worden verkregen door de accumulatie van bovenzinnelijke, vrome activiteiten, die in vele levens ten uitvoer zijn gebracht.

“Wij hadden een flinke voorraad vrome activiteiten aangelegd, die *bhakti* (*bhakti-poṣaka-sukṛti*) in zich bergen en zo hebben we jouw gezelschap bereikt. Door de kracht van die associatie hebben we nu de aspiratie voor *hari-bhakti*.”

Toen de Vaiṣṇava's wederzijds respect en nederigheid hadden uitgewisseld, ging Vaiṣṇava dāsa aan de zijkant van het gezelschap zitten en behield daarmee zijn waardigheid. De *hari-nāma-mālā* in de hand stond hem schitterend.

Die dag zat er een fortuinlijke heer in het gezelschap van de Vaiṣṇava's. Hij was geboren in een aristocratische *brāhmaṇa*-familie en was tevens *zamindar* (grootgrondbezitter). Hij had vanaf zijn jeugd Arabisch en Farsi gestudeerd en had in het land een aanzienlijk reputatie opgebouwd, want hij was aan diverse hoven van islamitische vorsten geweest en was bedreven in groepsdynamica en politieke diplomatie. Hoewel hij jarenlang van zijn positie en weelde had genoten, hadden ze hem geen geluk gebracht. Ten einde raad had hij de discipline van *hari-nāma saṅkīrtana* opgepakt.

In zijn kinderjaren was deze heer in de Indiase klassieke muziek opgeleid door de meest prestigieuze muzikleraren van Delhi. Vanwege zijn opleiding was hij sterk genoeg om zich tijdens uitvoeringen van *hari-nāma saṅkīrtana* als voorzanger in het daglicht

te plaatsen. De Vaiṣṇava's hielden niet van zijn gepolijste, klassieke zangstijl; tijdens *sarīkīrtana* stal hij de show met zijn muzikale artisticeit en keek telkens vol verwachting om zich heen om erkenning te krijgen. Hij bleef een aantal dagen de *kīrtanas* leiden en begon langzaam maar zeker wat plezier in *sarīkīrtana* te krijgen.

Na enige tijd kwam hij naar Śrī Godruma om de *kīrtana*-programma's van de Navadvīpa Vaiṣṇava's te volgen en vestigde zich in de *āśrama* van een Vaiṣṇava, die daar woonde. Deze speciale dag was hij vergezeld van die Vaiṣṇava, was naar Pradyumna-kuñja gekomen en zat in het *mālatī-mādhavī*-paviljoen (*kuñja*). Toen hij de nederige houding van de Vaiṣṇava's onderling zag en hij de woorden van Vaiṣṇava dāsa hoorde, begon hij sterk te twijfelen. Als een deskundig redenaar legde hij brutaalweg de volgende vraag aan het gezelschap van Vaiṣṇava's voor: "De *Manu-smṛiti* en andere *dharmasāstras* stellen, dat de brahmaanse kaste de hoogste is. Volgens deze *sāstras* worden religieuze ritens, zoals *sandhyā-vandanā* (het chanten van vedische *mantras*, zoals *brahma-gāyatrī* bij zonsopgang, middaguur en zonsondergang) beschouwd als *nitya-karma* (permanente plichten) voor de *brāhmaṇas*. Als deze activiteiten verplicht zijn, waarom is het gedrag van Vaiṣṇava's hieraan dan tegengesteld?"

Vaiṣṇava's hebben geen smaak voor geschoolde argumenten en academisch debat. Als de vraag was gesteld door een twistzieke *brāhmaṇa*, hadden ze geen antwoord gegeven uit vrees bij een woordenslag betrokken te raken. Maar omdat ze zagen, dat deze ondervrager regelmatig *hari-nāma* kwam zingen, zeiden ze alle-

maal, “We zouden het zeer op prijs stellen, als Paramahaṁsa Bābājī Mahāśaya uw vragen zou beantwoorden.”

Toen Paramahaṁsa Bābājī Mahāśaya het verzoek van de Vaiṣṇava's hoorde, bood hij zijn eerbetuigingen aan en zei, “O grote ziel, zoals je wilt zal de gerespecteerde *bhakta*, Śrī Vaiṣṇava dāsa, deze vraag in zijn geheel beantwoorden.” Alle Vaiṣṇava's stemden in met dit voorstel.

Toen Vaiṣṇava dāsa de woorden van zijn Gurudeva hoorde, beschouwde hij zichzelf zeer gelukkig en zei nederig, “Ik ben ellendig en zonder betekenis. Het is voor mij volkomen opgepast om iets te zeggen in zulk geleerd gezelschap als dit. Niettemin dien ik altijd de verzoeken van mijn Gurudeva op mijn hoofd te dragen. Ik heb de nectar gedronken van de spirituele instructies, die uit de lotusmond van mijn *guru* stromen. Ik zal ze trachten te herinneren en uitspreken voor zover mijn vermogen reikt.” Nadat hij zijn hele lichaam met het stof van de lotusvoeten van Paramahaṁsa Bābājī had ingesmeerd, stond hij op en begon te spreken.

“Śrī Kṛṣṇa Caitanya is de bron van alle verschillende typen expansies en *avatāras*. Hij is direct Bhagavān Zelf, vol bovenzinnelijke vreugde. Het allesdoordringend, ongedifferentieerd *nirviśeṣa-brahma* is de uitstraling van Zijn ledematen en Paramātmā, die in het hart van alle *jīvas* verblijft, is Zijn gedeeltelijke expansie. Laat Hij er genoeg in scheppen ons van binnenuit te verlichten.

“*Manu-saṁhitā* en andere *dharma-śāstras* worden in de hele wereld gerespecteerd, omdat zij de gedragscodes en restricties bevestigen, die de lijn volgen van de vedische *śruti-śāstras*. De

menselijke natuur kent twee tendensen met betrekking tot de religieuze speurtocht; de eerste heet *vaidhī*, de natuur, die ons dwingt om de regels van *śāstra* te volgen; en de tweede is *rāgānugā*, de natuur, die ons aanzet om de spontane aantrekkingskracht tot Kṛṣṇa te volgen. Zolang onze intelligentie onder controle is van *māyā*, dient de menselijke natuur te worden gereguleerd door regulerende principes. In deze hoedanigheid zal dus de *vaidhī*-natuur zeker effectief zijn. Zodra de intelligentie is bevrijd van de conditioneringen van *māyā* echter, hoeft de menselijke natuur niet langer te worden begeleid door regulerende principes; zij wordt immers eerder aangezet door spontane liefde. In deze hoedanigheid blijft de *vaidhī*-tendens niet langer gehandhaafd en wordt de *rāgānuga*-neiging manifest. Deze spontane *rāgānuga*-neiging is de onvermengde natuur van de *jīva*. Het is de geperfectioneerde staat van het zelf (*svabhāva-siddha*), transcendentaal (*cinmaya*) en vrij van gebondenheid aan dode materie (*jaḍa-mukta*).

“De zuiver spirituele relatie van de *jīva* met de materiële wereld is volledig beëindigd, als Śrī Kṛṣṇa het wil. Tot die tijd kan de relatie van de *jīva* met de materiële natuur slechts neigen naar uiteindelijke beëindiging (*kṣayonmukha*). In het *kṣayon-mukha*-stadium wordt de intelligentie van de *jīva* vrij van materie tot het punt van *svarūpataḥ jaḍa-mukti*, maar niet tot het punt van *vastutaḥ jaḍa-mukti*.

“Als men het stadium van *vastutaḥ jaḍa-mukti* bereikt, ontwaakt in de zuivere *jīva* de *rāgātmika-vṛtti*, of het gevoel van de *rāgātmikās*, zowel in termen van zijn innerlijke, spirituele identiteit

(*svarūpa*) als in termen van zijn constitutionele wezensstaat (*vastu*). Deze *rāgātmikā-prakṛti* is de natuur van de eeuwige residenten van Vraja. De *jīva*, die in zijn *kṣayonmukha*-stadium het spoor van de *rāgātmikā*-natuur volgt, wordt *rāgānugā* genoemd, iemand die het pad van *rāga* (hartstocht) volgt. Deze conditie van *rāgānugā* dient door de *jīvas* hartstochtelijk te worden nagestreeft.

“Zolang deze conditie afwezig blijft, wordt de menselijke intelligentie spontaan aangetrokken tot aardse objecten. Vanwege zijn *nisarga*, zijn onrechtmatig verkregen natuur, beschouwt de verwarde *jīva* zijn gehechtheid aan aardse zaken als zijn natuurlijke, spirituele gehechtheid (*svābhāvika-anurāga*). Op dat moment is zijn natuurlijke, zuivere gehechtheid aan geestelijke objecten afwezig.

“De objectiveringen ‘ik’ en ‘mijn’ zijn twee soorten egoïsme, waarvan de invloed in de aardse sfeer erg prominent zijn en die ons laten denken, ‘Ik ben dit lichaam’ en ‘Alle zaken in relatie tot dit lichaam zijn van mij’. Door deze waandenkbeelden voelt men zich natuurlijkerwijs aangetrokken door mensen en dingen, die het materiële lichaam plezier geven en men voelt een afkeer van mensen en dingen, die het materiële, zintuiglijke plezier ondermijnen. Zodra de verwarde *jīva* ten prooi valt aan dergelijke gehechtheid en afkeer, beschouwt hij ook anderen als vrienden en vijanden en vertoont liefde en haat op drie manieren: *śārīrika*, in relatie tot het materiële lichaam en zijn attributen; *sāmājika*, in relatie tot de samenleving en sociale ideeën; *naitika*, in relatie tot moraal en ethiek.

Met andere woorden, hij neemt deel aan de strijd om het materiële bestaan.

“De valse voorkeur voor *kanaka*, goud, en de dingen, die met geld te koop zijn, en *kāminī*, degenen, die onze geperverteerde lustgevoelens bevredigen, brengen ons in de ban van vergankelijk geluk en verdriet. Dit heet *saṁsāra*, een staat, waarin men kriskras door het materiële universum zwerft en alleen geboorte, dood, de vruchten van *karma* en uiteenlopende levensstandaarden aantreft – sommige hoger, andere lager.

“De *jīvas*, die op deze manier zijn gebonden, hebben grote moeite met het begrijpen van een spirituele voorkeur (*cid-anurāga*) en kunnen ook geen realisatie of ervaring van iets dergelijks hebben. In werkelijkheid is deze spirituele gehechtheid de ware functie (*sva-dharma*) van de *jīva* en zijn eeuwige natuur. Maar hij vergeet dit echter en raakt verzonken in de verlokking van de materie, hoewel hij eigenlijk een deeltje louter bewustzijn is. Zodoende lijdt hij aan verval. Hoewel dit een miserabele conditie is, zijn er nauwelijks *jīvas* te vinden, die in *saṁsāra* zijn verstrengeld en er zo over denken.

“De *jīvas*, die door *māyā* zijn geconditioneerd, zijn volledig onbekend met de *rāgānugā*-natuur, om niet te spreken van *rāgātmikā*. De *rāgānugā*-natuur kan in het hart van de *jīvas* reeds ontwaakt zijn en incidenteel alleen door de genade van *sādhus*. Het gevolg is, dat deze *rāgānugā*-natuur zeldzaam te vinden is en moeilijk is te verkrijgen en degenen, die over hun oren in *saṁsāra* verstrengeld zitten, worden door *māyā* om de tuin geleid.

“Bhagavān echter is alwetend en genadevol. Hij zag, dat de *jīvas*, die door *māyā* worden geboeid, in hun spirituele neigingen voor de gek worden gehouden. Hoe willen zij een fortuin oogsten? Op welke manier kan de herinnering aan Kṛṣṇa in het hart van de *jīvas* worden opgewekt, als ze zodanig door *māyā* worden geboeid? Alleen door de omgang met *sādhus* zijn *jīvas* in staat te begrijpen, dat ze dienaren van Kṛṣṇa zijn. Maar aangezien er geen voorschrift bekend is, dat men moet associëren met *sādhus*, kan men zich afvragen, of er nog hoop is, dat *sādhu-saṅga*, het gezelschap van heilige toegewijden, over het algemeen wel mogelijk is of gemakkelijk toegankelijk is voor iedereen. Het spreekt vanzelf, dat er geen gunstige tekenen zijn voor de mensen in het algemeen, die niet het pad van regels en principes (*vidhi-mārga*) volgen.

“De *śāstras* rezen op in de harten van de Āryan *ṛṣis* (zieners) uit de Oudheid en gaven opheldering omtrent alle regels en principes, die door de bevolking dienen te worden nageleefd.

“In het begin was er de *Veda-śāstra*. Eén deel van de *Veda-śāstra* leert vrome activiteiten gericht op het bereiken van materiële baten (*karma*); een ander deel leert kennis gericht op bevrijding (*jñāna*); en een derde deel leert devotie met liefde en genegenheid voor Bhagavān (*bhakti*). De *jīvas*, die zijn geïnfecteerd met een smaak voor *māyā* worden in veel verschillende hoedanigheden aangetroffen. Sommigen zijn compleet stupide, anderen hebben een klein beetje kennis en weer anderen zijn op de hoogte met velerlei onderwerpen. De *śāstra* voorziet in verschillende soorten

instructies, die consistent zijn met de verschillende mentale hoedanigheden van de *jīvas*. Deze differentiatie heet *adhikāra*, bekwaamheid of geschiktheid.

“Er zijn ontelbaar veel individuele *jīvas* en ze hebben een oneindig aantal *adhikāras*, die met betrekking tot hun voornaamste kenmerken in drie grote groepen zijn onderverdeeld: *karma-adhikāra*, de bekwaamheid voor vrome activiteiten, welke leiden tot materieel gewin; *jñāna-adhikāra*, de bekwaamheid voor kennis, die leidt tot bevrijding; en *prema-adhikāra*, de bekwaamheid voor onvermengde liefdedienst aan Bhagavān. De *Veda-sāstra* specificeert deze drie typen bekwaamheid en bevestigt de juiste gedragsregels voor degenen in ieder van de drie groepen. De *dharma*, die de Veda’s op deze manier hebben voorgeschreven, heet *vaidhi-dharma*.

“De neiging, waardoor een persoon zich geroepen voelt om deze *vaidhi-dharma* over te nemen, heet *vaidhi-pravṛtti*, de aandrang om de religieuze codes van *sāstra* te volgen. Degenen, die in gebreke gaan van de neiging om de regels van *sāstra* te volgen, zijn diepgaand *avaidha*, in verzet tegen de dringende verzoeken van de *sāstra*. Zij houden zich bezig met zondige activiteiten en hebben hun leven overgegeven aan *avaidha-karma*, activiteiten, die de regulerende principes van de *sāstra* tarten. Zulke mensen worden uitgesloten van de jurisdictie van de Veda’s en heten *mleccha’s*, mensen, die behoren tot een onbeschaafd, niet-Āryan (niet-nobel) mensentype.

“De plichten van de leden in de drie groepen van bekwaamheid van de Veda’s worden nog uitgebreider besproken in de *samhitā-śāstras* van de *ṛṣis*, die talrijke *śāstras* componeerden, die de strekking van de Veda’s volgen. De plichten van degenen, die bekwaam zijn voor *karma*, worden in twintig *dharma-śāstras* beschreven, die zijn samengesteld door Manu en andere *paṇḍitas* (schriftgeleerden); degenen, die belezen waren in de verschillende filosofische systemen, beschreven de functies van degenen, die geschikt zijn voor *jñāna* in *śāstras* handelend over logica en filosofie; tenslotte de instructies voor mensen, die bekwaam zijn voor *bhakti*, werden vastgesteld door degenen, die de *purāṇas* en de zuivere *tantras* kenden. Al deze literatuur wordt vedisch beschouwd, omdat ze de grondbeginselen van de Veda volgt.

“Moderne pseudofilosofen van deze *śāstras*, die geen enkel inzicht hebben in de onderliggende betekenis van alle *śāstras*, hebben getracht de superioriteit van één enkele *śāstra* te vestigen. Dit heeft ontelbaar veel mensen in de val van argumentatie en twijfel gestort. *Bhagavad-gītā*, de ongeëvenaarde beschouwing op al deze *śāstras*, zegt duidelijk, dat *karma*, dat niet is gericht op *jñāna*, atheïstisch is en dient te worden afgewezen. *Karma-yoga* en *jñāna-yoga*, die niet zijn gericht op *bhakti*, zijn ook vormen van bedrog; in werkelijkheid vormen *karma-yoga*, *jñāna-yoga* en *bhakti-yoga* één enkel *yoga*-systeem. Dit is de vedische Vaiṣṇava-*siddhānta* (conclusie).

“De *jīva*, die door *māyā* wordt begoocheld, wordt eerst gedwongen het pad van *karma* te volgen; dan moet hij *karma-yoga* aan-

vaarden gevolgd door *jñāna-yoga* en tenslotte *bhakti-yoga*. Als hem echter niet wordt uitgelegd, dat al deze vormen van *yoga* verschillende treden op dezelfde ladder zijn, kan de geconditioneerde *jīva* niet opstijgen tot de tempel van *bhakti*.

“Wat betekent het om het pad van *karma* in te slaan? *Karma* bestaat uit de activiteiten, die men in de loop van zijn leven met het lichaam of het verstand uitvoert. Er zijn twee soorten *karma*: gunstig (*śubha*) en ongunstig (*aśubha*). De resultaten, die de *jīva* krijgt door het uitvoeren van *śubha-karma*, zijn gunstig, terwijl datgene, dat hij krijgt door *aśubha-karma*, ongunstig is. *Aśubha-karma* wordt ook wel zonde (*pāpa*) genoemd, of verboden activiteiten (*vikarma*). Het niet uitvoeren van *śubha-karma* heet *akarma*. Zowel *vikarma* als *akarma* zijn slecht, terwijl *śubha-karma* goed is.

“Er zijn drie soorten *śubha-karma*: dagelijks verplichte ritens (*nitya-karma*); incidentele plichten (*naimittika-karma*); en ceremonies, welke worden uitgevoerd met een verlangen voor persoonlijk gewin (*kāmya-karma*). *Kāmya-karma* is volkomen zelfzuchtig en dient te worden afgewezen. De *śāstras* leiden ons naar *nitya-karma* en *naimittika-karma*. De *śāstras* hebben in overweging genomen wat geschikt is om te volgen en wat beter is om achterwege te laten en hebben *nitya-karma*, *naimittika-karma* en *kāmya-karma* als *karma* geclassificeerd, terwijl *akarma* en *kukarma* (ongunstige activiteiten) niet in deze categorie worden ondergebracht. Hoewel *kāmya-karma* als *karma* geldt, is het onwenselijk en dient het te worden opgegeven; dus alleen *nitya-karma* en *naimittika-karma* gelden werkelijk als *karma*.

Naimittika dharma dient te worden opgegeven

“*Nitya-karma* is *karma* dat gunstig is voor het lichaam, de geest en de samenleving en het resulteert na de dood in de promotie naar andere planeten. Iedereen is verplicht om *nitya-karma* uit te voeren, zoals het chanten van de *brahma-gāyatrī-mantra* op de drie hoogtepunten van de dag (*sandhyā-vandanā*), het opzenden van gebeden, eerlijke middelen gebruiken om zichzelf en de samenleving in stand te houden, zich waarheidsgetrouw te gedragen en te zorgen voor familieleden en ondergeschikten. *Naimittika-karma* is *karma*, dat men onder bepaalde omstandigheden uitvoert, of bij bepaalde gelegenheden, bijvoorbeeld het uitvoeren van de rituelen voor de ziel van overleden ouders, het zuiveren van zonden, enzovoort.

“De auteurs van de *śāstras* hebben eerst de aard van menselijke wezens en hun natuurlijke aanleg bestudeerd en hebben daarop *varṇāśrama-dharma* gevestigd, de plichten voor de sociale klassen en de geestelijke orden. Hun bedoeling was een systeem te beschrijven, waarin *nitya-karma* en *naimittika-karma* in deze wereld op een excellente wijze konden worden uitgevoerd. De essentie van de ordening is, dat er natuurlijkerwijs vier typen mensen bestaan, die worden geclassificeerd volgens het werk, waarvoor ze geschikt zijn: *brāhmaṇas*, leraren en priesters; *kṣatriyas*, bureaucraten en krijgers; *vaiśyas*, agrariërs en kooplieden; *sūdras*, kunstenaars, ambachtslieden en arbeiders. De mensen gaan ook door vier levensstadia, *āśramas*, heen: *brahmacārī*, celibatair studentenleven; *gṛhastha*, gezinsleven; *vānaprastha*, teruggetrokken leven uit de economie en uit de verantwoordelijkheden van het

gezinsleven; en *sannyāsa*, het onthechte leven van de asceet. Degenen, die zich graag overgeven aan *akarma* en *vikarma*, heten *antyaja* (out-caste) en zijn in geen enkele *āśrama* gevestigd.

“De verschillende *varṇas* worden bepaald volgens de natuur, de geboorte, de activiteiten en de eigenschappen van de mens. Als *varṇa* louter was gebaseerd op geboorte, was de oorspronkelijke betekenis van *varṇāśrama* verloren gegaan. De *āśrama* wordt vastgesteld door de verschillende levensfasen; of men is getrouwd, of niet, of men het gezelschap van de andere sekse heeft verbannen. Het getrouwde leven heet *grhastha āśrama* en het ongehuwde leven heet *brahmacārī āśrama*. Het verlaten van gezin en kleinkinderen is kenmerkend voor de *vānaprastha* en *sannyāsa āśramas*. *Sannyāsa* is de hoogste van alle *āśramas* en de *brāhmaṇas* zijn de hoogsten van alle *varṇas* (beroepsgroepen).

“Deze conclusie wordt bevestigd door het kroonjuweel van alle *śāstras*, *Śrī mad-Bhāgavatam* (11.17.15-21):

*varṇānām āśramāṇāṅ ca janma-bhūmy-anusāriṇīḥ
āsan prakṛtayo nṛṇāṁ nīcair nīcottamottamāḥ*

De *varṇas* en *āśramas* van de mensheid hebben hogere en lagere naturen in overeenstemming met de hogere en lagere plaatsen op het universele lichaam van Śrī Bhagavān, waaruit zij voortkwamen.

*śamo damas tapaḥ śaucam santosaḥ kṣāntir ārjavam
mad-bhaktiś ca dayā satyam brahma-prakṛtayas tv imāḥ*

De natuurlijke kwaliteiten van de *brāhmaṇas* zijn beheersing van de geest, beheersing van de zintuigen, soberheid, reinheid, tevreden-

heid, grootmoedigheid, eenvoud, devotie voor Śrī Bhagavān, mededogen voor het lijden van anderen en waarheidslievendheid.

*tejo balaṁ dhṛtiḥ śauryaṁ titikṣaudāryaṁ udyamaḥ
sthairyam brahmaṇyam aiśvaryaṁ kṣatra-prakṛtayas tv imāḥ*

De natuurlijke eigenschappen van de *kṣatriyas* zijn dapperheid, lichaamskracht, vastberadenheid, heldhaftigheid, tolerantie, vriendelijkheid, groot doorzettingsvermogen, standvastigheid, toewijding aan de *brāhmaṇas* en soevereiniteit.

*āstik yaṁ dāna-niṣṭhā ca adambho brahma-sevanam
atuṣṭir arthopacayair vaiśya-prakṛtayas tv imāḥ*

De natuurlijke aanleg van de *vaiśyas* is theïsme, zich wijden aan liefdadigheid, vrijheid van trots, dienstverlening aan de *brāhmaṇas* en een onverzadigbare hunkering naar rijkdom.

*śuśrūṣaṇaṁ dvija-gavāṁ devānāṁ cāpy amāyayā
tatra labdhena santoṣaḥ śūdra-prakṛtayas tv imāḥ*

De natuurlijke eigenschappen van de *śūdras* zijn oprechte dienstverlening aan de *devas* (halfgoden), *brāhmaṇas* en koeien, en tevredenheid met de mate van rijkdom, die deze dienstverlening oplevert.

*aśaucam anṛtaṁ steyaṁ nāstik yaṁ śuṣka-vigrahaḥ
kāmaḥ krodhaś ca tarṣaś ca sa bhāvo 'ntyāvasāyinām*

De natuurlijke kenmerken van degenen in de laagste klassen en van degenen, die zijn vervreemd van het *varṇāśrama*-stelsel, zijn: vervuiling, oneerlijkheid, diefstal, wantrouwen jegens de vedische *dharmā* en jegens het bestaan van een volgend leven, zinloos geruzie, lust, woede en hebzucht naar materiële objecten.

*ahirṁsā satyam asteyam akāma-krodha-lobhatā
bhūta-priya-hitehā ca dharmo 'yam sārva-varṇikaḥ*

De plichten van de leden van alle *varṇas* zijn: geweldloosheid, eerlijkheid, afzien van diefstal, vrijheid van lust, woede en hebzucht, en zich inzetten voor het plezier en het welzijn van alle levende wezens.

“Iedereen in dit erudite gezelschap kent de betekenis van het Sanskriete woord *śloka*s, dus ik zal dit niet allemaal vertalen. Ik wil alleen zeggen, dat het systeem van *varṇa* en *āśrama* de basis vormt van *vaidha-jīvana*, het leven, dat in overeenstemming wordt gebracht met religieuze principes. De mate van vroomheid van een land wordt afgemeten aan de mate, waarin het *varṇāśrama*-systeem aanwezig is.

“Laten we nu eens kijken in hoeverre de woorden *nitya* (eeuwig) en *naimittika* (incidenteel) in relatie tot het woord *karma* zijn gebruikt. Als we de diepere betekenis van de *śāstras* in ogenschouw nemen, zien we, dat deze twee woorden niet zijn gebruikt om te verwijzen naar *karma* in de zin van *param-ārthika*, dat betrekking heeft op de allerhoogste spirituele waarheid. Ze zijn daarentegen wel gebruikt op een routinematige (*vyavahārika*) manier, of in figuurlijke (*aupacārika*) zin.

“Eigenlijk zou je moeten zeggen, dat de woorden *nitya-dharma*, *nitya-karma* en *nitya-tattva* alleen kunnen worden gebruikt om de zuiver spirituele conditie van de *jīva* te beschrijven. Daarom wordt bij algemeen gebruik van het woord *nitya-karma* het woord *nitya* toegepast op het woord *karma* in figuurlijke of bijvoeglijke zin, want *karma* is in deze wereld een middel tot een doel en wijst slechts

met grote afstand naar de eeuwige waarheid. *Karma* is eigenlijk nooit eeuwig. *Karma* en *jñāna* mogen slechts indirect als *nitya* worden beschouwd, indien *karma* is gericht op *jñāna* met behulp van *karma-yoga* en indien *jñāna* is gericht op *bhakti*. Het chanten door de *brāhmaṇas* van de *brahma-gāyatrī-mantra*, of *sandhyā-vandanā*, wordt soms beschreven als *nitya-karma*. Dit is geldig in die zin, dat disciplines, die zich met grote afstand richten op *bhakti* door middel van fysieke activiteiten, *nitya* mogen worden genoemd, maar alleen, omdat ze zich richten op *nitya-dharma*. In werkelijkheid zijn ze niet *nitya*. Dit heet een uitdrukking in figuurlijke zin (*upacāra*).

“In feite is *kṛṣṇa-prema* voor de *jīvas* het enige ware *nitya-karma*. In ontologische termen wordt naar dit ware *nitya-karma* verwezen als onvermengde spirituele cultivering (*viśuddha-cid-anuśīlana*), of activiteiten gericht op het herinstalleren van zijn zuivere, transcendentale bewustzijn. De fysieke activiteiten, die van nature moeten worden uitgevoerd om deze *cid-anuśīlana* te verkrijgen, ondersteunen *nitya-karma*, dus het is rechtmatig om ze *nitya-karma* te noemen. Vanuit het absolute perspectief echter zou het beter zijn om naar zulke activiteiten te verwijzen als *naimittika*, in plaats van *nitya*. De verdeling van *karma* in *nitya* en *naimittika* wordt alleen gezien vanuit een relatief gezichtspunt en niet vanuit het absolute, spirituele perspectief.

“Gezien de essentiële wezensaard der dingen is de *nitya-dharma* van de *jīvas* een onvermengde spirituele discipline; alle andere soorten *dharma* zijn *naimittika*. Dit geldt voor *varṇāśrama*

dharma (voorgeschreven plichten voor de klassen en levensorden van de menselijke civilisatie); *aṣṭāṅga-yoga* (het achtvoudige *yoga*-systeem); *sāṅkhya-jñāna* (kennis met betrekking tot analytisch onderzoek naar de aard van geest en materie); en *tapasyā* (ascetisme).

“Dit is allemaal *naimittika-dharma*, omdat de *jīva* deze *dharmas* niet nodig zou hebben, indien hij niet gebonden was geweest. De geconditioneerde staat onder betovering van *māyā* is een incidenteel verschijnsel op zich en de functie of taak, die door een gelegenheidsoorzaak wordt gestimuleerd, heet *naimittika-dharma*. Daarom zijn ze – gezien vanuit het absolute, spirituele perspectief – allemaal *naimittika-dharma*.

“*Naimittika-dharma* sluit de superieureit van de *brāhmaṇas*, hun *sandhyā-vandanā* en hun aanvaarding van *sannyāsa* na te zijn onthecht, van alle *karma* uit. Al deze activiteiten worden in de *dharma-śāstras* sterk aanbevolen en ze zijn heilzaam, doordat ze onderscheid maken tussen verschillende maten van bekwaamheid zonder enige statuur te hebben in relatie tot *nitya-karma*.

*viprād dvi-ṣaḍ-guṇa-yutād aravinda-nābha-
pādāravinda-vimukhāt śvapacariṁ variṣṭham
manye tad-arpita-mano-vacanehitārtha-
prāṇaṁ punāti sa kulām na tu bhūrimānaḥ*

Śrī mad-Bhāgavatam (7.9.10)

Naar mijn inschatting is een *bhakta*, die is geboren in een familie van hondenvleeseters, maar die zijn verstand, woord, activiteiten en rijkdom wijdt aan de lotusvoeten van Śrī Kṛṣṇa, verhevener dan een

brāhmaṇa, die over alle twaalf brahmaanse kwaliteiten beschikt, maar afwijkt van de lotusvoeten van Śrī Padmanābha. Zulk een *bhaktā*, kan – hoewel hij laag is geboren – zichzelf en zijn hele familie zuiveren, terwijl de trotse *brāhmaṇa* niet eens zichzelf kan zuiveren.

“De twaalf eigenschappen van *brāhmaṇas* zijn: eerlijkheid, beheersing van de zintuigen, soberheid, vrij zijn van wrok, bescheidenheid, tolerantie, vrij zijn van afgunst, het brengen van offers, liefdadigheid, standvastigheid, studie van de Veda’s en het doen van geloften. *Brāhmaṇas*, die over deze twaalf kwaliteiten beschikken, zijn in deze wereld zeker eerbiedwaardig. Maar als een *caṇḍāla* een *bhaktā* wordt, is hij verhevener dan de *brāhmaṇas*, die al deze eigenschappen wel bezitten zonder over *kṛṣṇa-bhakti* te beschikken. Het betekent, dat een geboren *caṇḍāla*, die is gezuiverd door de *saṁskāra* (indrukken) opgedaan in *sādhu-saṅga* en in de *jīva’s nitya-dharma* van zuiver spirituele cultivering, verhevener is dan een *brāhmaṇa*, die is gevestigd in *naimittika-dharma*, maar afziet van de *nitya-dharma* van onvermengde spirituele discipline.

“Er zijn twee soorten mensen in deze wereld: degenen, die geestelijk ontwaakt zijn (*udīta-viveka*) en degenen, die geestelijk onbewust zijn (*anudīta-viveka*). De meeste mensen op deze aarde zijn geestelijk onbewust; degenen, die geestelijk zijn ontwaakt zijn schaars. Van al degenen, die geestelijk onbewust zijn, zijn *brāhmaṇas* de besten en de *brāhmaṇas’ nitya-karma*, zoals *sandhyā-vandanā*, is de beste van alle plichten, die voor verschillende *varṇas* worden voorgeschreven.

“Een andere naam voor degenen, die geestelijk zijn ontwaakt, is ‘Vaiṣṇava’; hun gedrag is noodzakelijkerwijs anders dan het gedrag van degenen, die geestelijk onbewust zijn. Het gedrag van de Vaiṣṇava’s is niet in strijd met het doel van de *smṛti*-principes, die zijn opgesteld om die mensen te reguleren, die geestelijk onbewust zijn. Het uiteindelijke doel van alle *śāstras* is altijd één.

“Degenen, die spiritueel onbewust zijn, worden genoodzaakt om zich te houden aan een bepaald gedeelte van de rigide en rudimentaire regelgeving van *śāstra*, terwijl degenen, die geestelijk zijn ontwaakt de onderliggende essentie van *śāstra* als een boezemvriend ontvangen. Deze twee groepen mensen voeren verschillende activiteiten uit, maar hun doel is hetzelfde. Onbekwame mensen kunnen denken, dat het gedrag van degenen, die geestelijk ontwaakt zijn, is tegengesteld aan het gedrag van mensen in het algemeen, maar in werkelijkheid is het fundamentele doel van deze verschillende gedragspatronen eender.

“Gezien vanuit het gezichtspunt van degenen, die spiritueel zijn ontwaakt, zijn in principe alle mensen bekwaam voor de instructies van *naimittika-dharma*. *Naimittika-dharma* is echter in wezen *asampūrṇa* (incompleet), *miśra* (gecorrumpoord), *acirasthāyī* (impermanent) en *heya* (geschikt om op te geven).

“*Naimittika-dharma* is niet direct een geestelijke discipline; het bestaat eerder uit tijdelijke, materiële activiteiten, die worden uitgevoerd om zuiver spirituele disciplines te verkrijgen. Het is dan ook louter een middel tot een doel. Het middel is nimmer compleet, want de taak wordt beëindigd, zodra het doel is bereikt. Het is

daarom eenvoudig een fase op het pad naar het uiteindelijke doel. Per consequentie is *naimittika-dharma* nimmer volmaakt (*sampūrṇa*).

“Bijvoorbeeld, het chanten van *sandhyā-vandanā* (vedische *mantras*, zoals *gāyatrī-mantra*) evenals diverse andere brahmaanse plichten, is een tijdelijke discipline en is onderhevig aan bepaalde regels. Deze activiteiten zijn niet afkomstig van een natuurlijke, spirituele aanleg. Nadat deze voorgeschreven plichten langdurig zijn uitgevoerd, komt men in het gezelschap van *śuddha-bhaktas* (*sādhu-saṅga*) en ontwikkelt men een smaak voor *hari-nāma*. Op dat moment is *sandhyā-vandanā* niet langer een tijdelijk voorgeschreven plicht gericht op materiële doeleinden (*karma*). *Hari-nāma* is een complete, spirituele discipline, terwijl *sandhyā-vandanā* en andere zulke gebruiken slechts middelen zijn om dit principiële doel te bereiken en ze kunnen nooit de volkomen realiteit omvatten.

“*Naimittika-dharma* is aanbevelenswaardig, omdat het is gericht op de waarheid, maar het is uiteindelijk bedoeld te worden vergeten (*heya*), bovendien is het vermengd met onwenselijke resultaten (*miśra*); alleen spirituele realiteit is waarlijk heilzaam. Ofschoon de *jīva* de materie en alles, dat ermee samenhangt, juist achter zich zou moeten laten, is in *naimittika-dharma* het materialisme prominent. *Naimittika-dharma* produceert een dermate overvloed aan irrelevante resultaten, dat de *jīva* er onherroepelijk in verstrengeld raakt.

“Bijvoorbeeld, de verering van Īśvara is heilzaam, maar de *brāhmaṇa* kan gemakkelijk gaan denken, ‘Ik ben een *brāhmaṇa* en anderen zijn ondergeschikt aan mij’. Het gevolg van dergelijk vals egoïsme is, dat zijn verering vergankelijke resultaten oplevert. Een ander voorbeeld is de discipline van het achtvoudige pad van *yo-ga*, waarvan de bijverschijnselen mystieke krachten zijn, die voor de *jīvas* zeer ongunstig uitpakken. De twee onvermijdelijke gezelschapsvrienden van *naimittika-dharma* zijn *mukti* (bevrijding) en *bhukti* (materieel plezier), maar de *jīva* moet zich verre houden van de trekpleisters van *mukti* en *bhukti*, indien hij zijn ware doel wil bereiken, de cultuur van zuiver spirituele realiteit (*cid-anuśīlana*). *Naimittika-dharma* behelst dus veel, dat voor de *jīvas* van geringere waarde is.

“*Naimittika-dharma* is niet permanent (*acirasthāyī*), want het kan niet onder alle omstandigheden worden toegepast. De geestelijke plichten van de *brāhmaṇas* bijvoorbeeld, de bestuurlijke of militaire plichten van de *kṣatriyas* en meer van dergelijke incidentele bezigheden, worden om een bepaalde reden veroorzaakt en worden beëindigd, zodra de oorzaak ophoudt te bestaan. Als een *brāhmaṇa* in zijn volgende leven wordt geboren als een *caṇḍāla*, zijn de brahmaans maatschappelijke verplichtingen niet langer zijn *sva-dharma*. Hier gebruik ik het woord *sva-dharma* (eigen plicht) in figuurlijke zin. De *naimittika-dharma* van de *jīva* wijzigt zich bij iedere geboorte, maar zijn *nitya-dharma* verandert nooit. De ware *sva-dharma* van de *jīva* is *nitya-dharma*, terwijl *naimittika-dharma* tijdelijk is.

“Men kan zich afvragen, ‘Wat is *vaiṣṇava-dharma*?’ Het antwoord is, ‘*Vaiṣṇava-dharma* is de *nitya-dharma* van de *jīva*’. Wanneer de Vaiṣṇava – de *jīva* – bevrijd is van de materie, voedt hij *kṛṣṇa-prema* in zijn zuiver spirituele vorm. Alvorens dit stadium is bereikt, wanneer de Vaiṣṇava nog aan de materie is gebonden, maar wel geestelijk is ontwaakt, aanvaardt hij alleen objecten en associatie, die gunstig zijn voor zijn spirituele discipline en wijst datgene af, wat ongunstig is. Hij is dus nooit een blinde volgeling van de geboden en verboden van de *sāstras*. Hij aanvaardt de instructies en voorschriften van de *sāstras* met gratie, maar alleen als ze gunstig zijn voor de beoefening van *hari-bhajana*. Als ze niet gunstig zijn, wijst hij ze af.

“Een Vaiṣṇava is de enige ware vriend van de wereld en hij verspreidt goedheid voor alle *jīvas*. Tot zover heb ik in alle nederigheid doorgegeven, wat ik vandaag wilde zeggen in deze bijeenkomst van Vaiṣṇava’s. Wilt u mijn fouten en overtredingen vergeven?”

Nadat hij had gesproken bood Vaiṣṇava dāsa *sāṣṭāṅga-praṇāma* aan het gezelschap van Vaiṣṇava’s aan en trok zich aan één zijde van de groep terug. Op dat moment vulden de ogen van de Vaiṣṇava’s zich met tranen en in koor riepen ze uit, “Goed gedaan! Goed gedaan! Je bent gezegend!” De bossen van Godruma gaven deze woorden in een echo als antwoord terug.

De *brāhmaṇa*-zanger, die de vraag had gesteld, kon de diepe waarheid inzien van de vele onderwerpen, die in de uiteenzetting werden aangeroerd. Op sommige punten was twijfel bij hem gere-

zen, maar het zaad van vertrouwen in *vaiṣṇava-dharma* was in zijn hart overvloedig gevoed. Hij vouwde zijn handen en zei, “O grote zielen, ik ben geen Vaiṣṇava, maar ik word een Vaiṣṇava door voortdurend naar *hari-nāma* te luisteren. Als u zo goed bent mij instructies te geven, kan ik al mijn twijfels teniet doen.”

Śrī Premadāsa Paramahansa Bābājī Mahāśaya zei vriendelijk, “Je kunt van tijd tot tijd Śrīman Vaiṣṇava dāsa gezelschap houden. Hij is een wetenschapper, die alle *śāstras* kent. Hij heeft vroeger in Vārāṇasī gewoond, waar hij *sannyāsa* aanvaardde, nadat hij de Vedānta-*śāstras* diepgaand had bestudeerd. Śrī Kṛṣṇa Caitanya, de meest geliefde Heer van ons hart, heeft zijn oneindige genade betoond en trok hem hier tot Śrī Navadvīpa aan. Nu is hij geheel op de hoogte met alle waarheden van de *vaiṣṇava*-filosofie en heeft tevens een diepe liefde voor *hari-nāma* ontwikkeld.”

De man, die de vraag had gesteld heette Śrī Kālīdāsa Lāhīrī. Toen hij de woorden van Bābājī Mahāśaya hoorde, accepteerde hij Vaiṣṇava dāsa in zijn hart als zijn *guru*. Hij dacht, “Vaiṣṇava dāsa werd in een brahmaanse familie geboren en aanvaardde de *sannyāsa-āśrama*, dus hij is geschikt om een *brāhmaṇa* instructies te geven. Bovendien ben ik getuige geweest van zijn buitengewone kennis van de waarheden van de Vaiṣṇava’s. Van hem kan ik veel leren over *vaiṣṇava-dharma*.” Terwijl hij zo dacht, bood hij aan Vaiṣṇava dāsa’s lotusvoeten zijn *daṇḍavat-praṇāma* en zei, “O grote ziel, geef me alstublieft uw zegen.” Vaiṣṇava dāsa bood hem op zijn beurt ook zijn eerbetuigingen aan en antwoordde, “Als u mij uw genade geeft, zal ik volkomen succesvol zijn.”

Toen de schemering inviel keerde iedereen terug naar zijn respectievelijke verblijfplaats.

Lāhirī Mahāśaya's huis stond onder een bladerdak in een afgelegen deel van het dorp. In het midden van de *kuñja* stond een natuurlijke bossage van *mādhavī*-klimranken bij een verhoogd platform voor Tulasī-devī. Er waren twee kamers aan iedere kant van de *kuñja*. De binnenplaats werd omringd door een afrastering van *citā*-planten en zijn schoonheid werd verhoogd door verschillende bomen, zoals *bael*, *nīma* en andere bomen, die vruchten en bloemen droegen. De eigenaar van dat hof was Mādhava dāsa Bābājī.

Aanvankelijk was Mādhava dāsa Bābājī een man van onberispelijk gedrag geweest, maar de immorele associatie met een vrouw had zijn *vaiṣṇava*-karakter bezoedeld en beknotte zijn beoefening van *bhajana*. Hij was nogal verarmd en dekte met moeite zijn onkosten door op diverse plaatsen te bedelen en een kamer aan Lāhirī Mahāśaya te verhuren.

Dezelfde nacht werd Lāhirī Mahāśaya rond middernacht in zijn rust gestoord. Hij lag te denken over de essentiële betekenis van hetgeen Vaiṣṇava dāsa Bābājī uiteen had gezet, toen hij buiten een geluid hoorde. Hij ging zijn kamer uit en zag Mādhava dāsa Bābājī op de binnenplaats met een vrouw staan praten. Toen de vrouw Lāhirī Mahāśaya zag, verdween ze meteen, terwijl Mādhava dāsa onthutst en bewegingsloos voor hem stond.

“Bābājī, wat is er aan de hand?” vroeg Lāhirī Mahāśaya.

“Dit is mijn kwade noodlot”, antwoordde Mādhava dāsa met tranen in zijn ogen. “Wat kan ik nog zeggen? Ach, en dan te bedenken, wat ik in het verleden was en wat er nu van me is geworden! Paramahaṁsa Bābājī Mahāśaya had zoveel vertrouwen in me. Nu voel ik me beschaamd om hem te ontmoeten.”

“Vertel me dan wat er is, zodat ik het kan begrijpen,” vroeg Lāhīrī Mahāśaya.

Mādhava dāsa antwoordde, “De vrouw, die je zojuist zag was mijn echtgenote, toen ik een huishouden had. Kort nadat ik de wereldverzakende levensorde van *bābājī* had aanvaard, ging ze naar Śrī pāṭ Śāntipura, waar ze een hut bouwde en op de oever van de Gaṅga ging wonen. Na geruime tijd kwam ik toevallig in Śrī pāṭ Śāntipura en trof haar daar aan. Ik vroeg haar, ‘Waarom heb je je huishouden in de steek gelaten?’ en ze vertelde, ‘Het gezinsleven trekt me niet langer aan, sinds ik de dienst aan je voeten moet ontberen. Ik ben op deze *tīrtha* (heilige plaats) gaan wonen en houd mezelf met aalmoezen in leven.’

“Ik keerde naar Godruma terug zonder een woord tegen haar te zeggen. Na enige tijd kwam ze ook naar Godruma en ging in het huis van een koeherder wonen. Ik kwam haar iedere dag overal tegen en hoe meer ik haar probeerde te ontwijken, hoe dichterbij ze kwam. Nu woont ze in een *āśrama*, die ze zelf heeft gebouwd en probeert me te ruïneren door hier midden in de nacht langs te komen. Mijn slechte reputatie is overal bekend en mijn *bhajana* is door mijn associatie met haar vreselijk achteruit gegaan. Ik ben bij de familie van de dienaren van Śrī Kṛṣṇa Caitanya in discrediet

gebracht. Sinds Choṭa Haridāsa werd bestraft, ben ik de volgende, die straf verdient. Door hun mededogen hebben de *bābājīs* van Śrī Godruma me nog niet op het matje geroepen, maar ze hebben geen enkel vertrouwen meer in me.”

Toen Lāhirī Mahāśaya dit hoorde zei hij, “Mādhava dāsa Bābājī, wees alsjeblijft voorzichtig” en ging terug naar zijn kamer. Bābājī ging naar zijn zitplaats.

Lāhirī Mahāśaya kon niet slapen. Telkens weer dacht hij, “Mādhava dāsa Bābājī is gevallen door weer naar het huishoudelijke leven terug te gaan, nadat hij het formeel had afgezworen. Ik kan hier niet langer blijven. Al zal het me niet direct in slecht gezelschap storten, deze plek zal zeker mijn reputatie schaden, zodat de zuivere Vaiṣṇava’s me niet langer in vertrouwen nemen.”

De volgende ochtend vroeg ging hij naar Pradyumna-kuñja, groette Śrī Vaiṣṇava dāsa met gepast respect en vroeg naar een andere woning in de *kuñja*. Toen Vaiṣṇava dāsa dit nieuws aan Paramahansa babaji Mahāśaya vertelde, gaf hij de instructie hem een plaats te geven in een *kuṭīra* langs de zijkant van de *kuñja*. Vanaf die tijd woonde Lāhirī Mahāśaya in die *kuṭīra* en had met een *brāhmaṇa*-gezin, dat vlakbij woonde, een regeling getroffen om hem van *prasāda* te voorzien.

ALDUS EINDIGT HET DERDE HOOFDSTUK VAN JAIVA-DHARMA GETITELD

“NAIMITTIKA-DHARMA DIENT TE WORDEN OPgegeven”

Hoofdstuk 4

Vaiṣṇava-dharma is Nitya-dharma

LĀHIRĪ MAHĀŚAYA'S *KUṬĪRA* STOND VLAK NAAST DIE van Vaiṣṇava dāsa. Er stonden ook een paar mango- en jackfruitbomen en het hele terrein was omzoomd met kleine betelhootplantjes. Op de binnenplaats was een groot rond platform, dat er al stond sinds de tijd van Pradyumna Brahmācārī. Sindsdien noemden de Vaiṣṇava's het 't Surabhiterras. Ze liepen er omheen en boden het vol vertrouwen hun *daṇḍavat-praṇāma* aan.

De schemering was juist in duisternis overgegaan. Śrī Vaiṣṇava dāsa zat in zijn hut op een mat van bladeren en chantte *hari-nāma*. Er was geen maan te zien en de avond viel in met totale duisternis. Er brandde een lamp in Lāhirī Mahāśaya's *kuṭīra* en door het vlakkerende licht zag hij bij de deuropening opeens iets bewegen, dat op een slang leek. Hij zette snel de lamp hoger en pakte een stok om de slang te doden, maar de slang was al verdwenen.

“Pas op!” zei hij tegen Vaiṣṇava dāsa. “Misschien is er juist een slang jouw *kuṭīra* binnengeslopen.”

“Lāhirī Mahāśaya, waarom wind je je zo op over een slang?” antwoordde Vaiṣṇava dāsa. “Kom in mijn *kuṭīra* zitten en wees niet bang.”

Lāhirī Mahāśaya kwam de *kuṭīra* van Vaiṣṇava dāsa binnen en ging op een mat van bladeren zitten, maar hij was nog steeds bezorgd om de slang.

“O grote ziel” zei hij, “ons Śāntipura is wat dat betreft een goede plek, want we hoeven hier niet bang te zijn voor slangen, schorpioenen en dat soort dieren. In Nadiyā loop je altijd het gevaar slangen tegen te komen. Voor een heer van stand is het bijzonder moeilijk om in een bosrijke omgeving als Godruma te wonen.”

Śrī Vaiṣṇava dāsa Bābājī legde uit, “Lāhirī Mahāśaya, het is zinloos om je hoofd met zulke zaken lastig te vallen. Je hebt vast wel gehoord van het verhaal over Mahārāja Parīkṣit in *Śrī mad-Bhāgavatam*. Hij gaf alle angst op voor zijn imminente dood door een slangebeet en dronk met een onbevreesd hart de netar van *hari-kathā* uit de mond van Śrī Śukadeva. Hij onderging de allerhoogste transcendentale zegen. Een slang kan nooit de *citta-deha* bijten; de enige slang, die het spirituele lichaam kan verwonden, is de slang van afgescheidenheid van de verhalen over Śrī Hari.

“Het materiële lichaam is niet eeuwig en iedereen zal het op zekere dag moeten opgeven. Wat betreft het lichaam, zouden we gewoon het *karma* moeten uitvoeren, dat noodzakelijk is om het in stand te houden, meer niet. Wanneer het lichaam door de wil van

Kṛṣṇa bezwijkt, kan het met geen enkele remedie worden gered. Echter, totdat de aangewezen tijd voor een overlijden daar is, kan ook geen enkele slang de persoon vellen, zelfs al slaapt hij oor aan oor met hem. Daarom mag niemand zich een Vaiṣṇava noemen, die niet zijn angst voor slangen en dergelijke heeft opgegeven. Als je hoofd door zulke vrees opgewonden raakt, hoe kun je het dan gericht houden op de lotusvoeten van Śrī Hari? Dus je moet zeker ophouden bang te zijn voor slangen en ophouden ze uit angst te willen doden.”

Lāhirī Mahāśaya zei met enig vertrouwen, “Als gevolg van je woorden, die een *sādhu* passen, is mijn hart vrij van alle vormen van angst. Ik heb begrepen, dat je alleen het hoogste goed kunt bereiken, als het hart wordt verheven. Vele grote zielen, die zich bezighouden met de verering van Bhagavān, leven in berggrotten en zijn nooit bang voor groot wild, dat daar rondloopt. Maar uit angst voor materialistische associatie hebben ze het gezelschap van menselijke wezens opgegeven en leven in plaats daarvan liever met de wilde dieren.”

Bābājī Mahāśaya zei, “Als Bhakti-devī, de godin van devotie, in het hart van een persoon verschijnt, wordt dat hart automatisch verheven. Die persoon wordt dierbaar voor alle *jīvas*. Iedereen, toegewijden en niet-toegewijden, voelt genegenheid voor de Vaiṣṇava’s en daarom zou ieder mens een Vaiṣṇava moeten worden.”

Zodra Lāhirī Mahāśaya dit hoorde, zei hij, “U hebt mijn vertrouwen in *nitya-dharma* gewekt. Het schijnt mij toe, dat er een hechte

relatie is tussen *nitya-dharma* en *vaiṣṇava-dharma*, maar tot nu toe was ik niet in staat om te begrijpen hoe identiek ze zijn.”

Vaiṣṇava dāsa Bābājī antwoordde, “In deze wereld zijn er twee verschillende *dharmas*, die *vaiṣṇava-dharma* heten. De eerste is *śuddha* (zuiver) *vaiṣṇava-dharma*, de tweede is *viddha* (vervuilde) *vaiṣṇava-dharma*. Hoewel *śuddha-vaiṣṇava-dharma* in principe één is, heeft het vier takken in overeenstemming met *rasa*, of de smaak voor de dienst aan Bhagavān in een bepaalde emotie: *dāśya* (dienstbaarheid), *sakhya* (vriendschap), *vātsalya* (ouderlijke en broederlijke), en *mādhurya* (amoureuze liefde). Eigenlijk is *śuddha-vaiṣṇava-dharma* één zonder tweede en heet *nitya-dharma* (eeuwige *dharma*) of *para-dharma* (de allerhoogste *dharma*).

“In de *śruti-śāstra*, *Muṇḍaka Upaniṣad* (1.1.3), treffen we de volgende uitspraak aan:

yad vijñāte sarvam idaṁ vijñātaṁ bhavati

Als men die allerhoogste waarheid kent, weet men alles.

“Deze uitspraak heeft betrekking op *śuddha-vaiṣṇava-dharma*. De volledige betekenis hiervan zal je geleidelijk worden uitgelegd.

“Er zijn twee soorten vervuilde *vaiṣṇava-dharma*: één is vervuild met *karma* (*karma-viddha*) en de andere met *jñāna* (*jñāna-viddha*). Alle praktijken, die de orthodoxe *brāhmaṇas* (*smārtas*) als *vaiṣṇava-dharma* uitvoeren, zijn eigenlijk *vaiṣṇava-dharma* vervuild met *karma*. Deze soort *vaiṣṇava-dharma* vereist initiatie in een *vaiṣṇava mantra*, maar Viṣṇu, de alomtegenwoordige Heer van het

universum, wordt behandeld als een onderdeel van het proces van *karma*. Viṣṇu is in feite de bestuurder van alle *devatās*, maar in dit *smārta*-systeem wordt Hij aangezien als slechts een aspect van *karma*, dat aan karmische wetten onderhevig is. Met andere woorden, de idee is, dat *karma* niet ondergeschikt is aan de wil van Viṣṇu, maar dat Viṣṇu ondergeschikt is aan de wil van *karma*.

“Volgens deze theorie zijn alle vormen van verering en spirituele beoefening, zoals *upāsanā*, *bhajana* en *sādhana* louter onderdelen van *karma*, want er is geen hogere waarheid dan *karma*. Deze soort *vaiṣṇava-dharma* werd beoefend door de antieke *mīmāṃsaka*-filosofen en is zeer lang in gebruik geweest. Veel mensen in India, die deze doctrine aanhangen, zijn er trots op Vaiṣṇava's te zijn, maar zijn niet bereid om zuivere Vaiṣṇava's als Vaiṣṇava's te erkennen.

“*Vaiṣṇava-dharma* vervuild met *jñāna* is in India ook wijd verspreid. Volgens deze school van het denken is de allerhoogste waarheid het onbevattelijke, allesdoordringende *brahma*, en om dit allesdoordringende *nirviśeṣa* (vormloze, ongedifferentieerde) *brahma* te bereiken, dient men Sūrya, Gaṇeśa, Śakti, Śiva en Viṣṇu te vereren, die allemaal over een vorm beschikken. Als de kennis volwaardig wordt, kan men de verering van vormen opgeven en uiteindelijk de staat van *nirviśeṣa-brahma* bereiken. Veel mensen aanvaarden deze doctrine en hebben geen respect voor zuivere Vaiṣṇava's. De volgelingen van dit *pañcopāsanā*-systeem vereren Viṣṇu, voeren *dīkṣā*, *pūjā* en alle andere zaken voor Viṣṇu

uit en ze kunnen zelfs Rādhā-Kṛṣṇa vereren. Toch is dit geen *śuddha-vaiṣṇava-dharma*.

“De *śuddha-vaiṣṇava-dharma*, die pas komt, nadat je alle vervuilde vormen hebt opgeruimd, is de ware *vaiṣṇava-dharma*. Onder invloed van het tijdperk van Kali kunnen de meeste mensen niet begrijpen, wat zuivere *vaiṣṇava-dharma* is en zijn daarom in staat de uiteelopende, vervuilde vormen te aanvaarden als de ware *vaiṣṇava-dharma*.

“Volgens *Śrī mad-Bhāgavatam* vertonen mensen met betrekking tot de Absolute Waarheid drie verschillende neigingen: toegenegeheid tot het alomtegenwoordige *brahma* (*brahma-pravṛtti*); toegenegenheid tot de Allerhoogste *ātmā* in het hart, Paramātmā (*paramātmā-pravṛtti*); en toegenegenheid tot de Allerhoogste Persoon Bhagavān (*bhāgavata-pravṛtti*). Door de *brahma-pravṛtti* krijgen sommige mensen een smaak voor het oneindige, vormloze *nirviśeṣa-brahma* als het ultieme principe. De methode, die ze gebruiken om deze tussenfase te bereiken heet *pañcopāsanā*.

“Door de *paramātmā-pravṛtti* krijgen sommige mensen een smaak voor het *yoga*-principe, dat contact legt met de subtiële vorm van Paramātmā. De methoden, die zij gebruiken om te trachten in trance te raken van Paramātmā (*samādhi*), heten *karmayoga* en *aṣṭāṅga-yoga*. Deze doctrine vereist, dat *karma* betekent inwijding in het chanten van *viṣṇu-mantras*, verering van Śrī Viṣṇu, meditatie en andere disciplines. In dit systeem is *vaiṣṇava-dharma* aanwezig, die is vervuild met *karma*.

“Door *bhāgavata-pravṛtti* krijgen fortuinlijke *jīvas* een smaak voor het principe van *bhakti*, dat tracht dienstbaar te zijn aan de zuivere, persoonlijke vorm van Bhagavān, *saviśeṣa-bhagavat-svarūpa*, die over alle kwaliteiten en attributen beschikt. Hun bezigheden, zoals de verering van Bhagavān, zijn geen onderdeel van *karma* of *jñāna*, maar van *śuddha-bhakti* (zuivere *bhakti*). De *vaiṣṇava-dharma* volgens deze doctrine heet *śuddha-vaiṣṇava-dharma*. In *Śrī mad-Bhāgavatam* (1.2.11) staat:

*vadanti tat tattva-vidas tattvaṃ yaj-jñānam advayam
brahmeti paramātmēti bhagavān iti śabdyate*

Degenen, die de Absolute Realiteit kennen, beschrijven die ultieme, nondualistische substantie als de Allerhoogste Waarheid. Sommigen kennen dezelfde *advaya-jñāna-tattva* onder de naam *brahma*, anderen onder de naam *Paramātmā* en weer anderen onder de naam *Bhagavān*.

“*Bhagavat-tattva* is de allerhoogste *tattva* (waarheid) en is de basis van zowel *brahma* als *Paramātmā*. Deze persoonlijke begripsvorming van de waarheid (*bhagavat-tattva*) is het zuivere begrip van Śrī Viṣṇu. De *jīvas*, die dit principe volgen, zijn zuivere *jīvas* en hun neiging heet *bhakti*. Toewijding aan Śrī Hari (*hari-bhakti*) is gevierd onder de namen *śuddha-vaiṣṇava-dharma*, *nitya-dharma*, *jaiva-dharma* (de wezenlijke functie van de *jīvas*), *bhāgavata-dharma* (de religie van verering van de Allerhoogste Persoon), *paramārtha-dharma* (de religie, die streeft naar het allerhoogste goed) en *para-dharma* (de allerhoogste functie).

“Alle soorten *dharma*, die ontstaan uit de toegenegenheid tot *brahma* en Paramātmā zijn *naimittika* en niet *nitya*. De cultivering van *nirviśeṣa-brahma* (ongedifferentieerd *brahma*) wordt gemotiveerd door een materieel doel (*nimitta*) en is daarom *naimittika*, niet *nitya* (eeuwig). Zodra een *jīva* zich zorgen maakt om het bereiken van bevrijding uit zijn gebondenheid aan de materie, wordt zijn gevangenschap de *nimitta* (oorzaak), die hem ertoe aanzet de *naimittika-dharma* aan te nemen, welke streeft naar de staat, waarin alle materiële kwaliteiten zijn uitgebannen. Dit streven wordt *naimittika* (incidenteel) genoemd, omdat het wordt gemotiveerd door een *nimitta* (materiële oorzaak), namelijk de tijdelijke staat van materiële gebondenheid. Daarom is de *dharma* van het streven naar *brahma* niet eeuwig.

“De *jīvas*, die de *dharma* van het zoeken naar Paramātmā aannemen met een verlangen naar het geluk van *samādhi*, nemen hun toevlucht tot *naimittika-dharma*, dat wordt gemotiveerd door de impuls naar subtiel materieel plezier. Daarom is Paramātmā-*dharma* ook niet eeuwig. Alleen onvermengde *bhāgavata-dharma* is eeuwig.”

Toen Lāhīrī Mahāśaya dit hoorde, zei hij, “O Mahāśaya, geeft u me alstublieft instructies voor *śuddha-vaiṣṇava-dharma*. Ik neem op mijn oude dag mijn toevlucht tot uw lotusvoeten. Accepteert u me alstublieft. Ik heb gehoord, dat iemand, die *dīkṣā* en *śikṣā* van een ongekwalficeerde *guru* heeft gekregen, opnieuw moet initiëren, zodra hij een echte *guru* ontmoet. Ik heb uw zuivere adviezen gedurende een aantal dagen gehoord en mijn vertrouwen in

vaiṣṇava-dharma is gewekt. Wilt u me eerst adviseren over *vaiṣṇava-dharma* en me dan zegenen door initiatie te geven?”

Bābājī Mahāśaya voelde zich enigszins ongemakkelijk worden en antwoordde, “O Mahāśaya, voor zover ik daartoe in staat ben, wil ik je zeker wel adviseren, maar ik ben niet geschikt als *dīkṣā-guru*. Niettemin kun je nu je licht opsteken voor *śuddha-vaiṣṇava-dharma*.”

“Śrī Kṛṣṇa Caitanya Mahāprabhu, de oorspronkelijke *guru* van de totale schepping, heeft uitgelegd, dat er drie fundamentele principes in *vaiṣṇava-dharma* zijn: *sambandha-tattva*, kennis over de relatie met Bhagavān; *abhidheya-tattva*, de methode, waarmee het hoogste doel wordt bereikt; en *prayojana-tattva*, het hoogste doel van *kṛṣṇa-prema*. Een *śuddha-vaishnava* of *śuddha-bhakta* is iemand, die deze drie principes kent en ermee in overeenstemming handelt.

“Het eerste principe, *sambandha-tattva*, omvat drie aparte segmenten. Het eerste is de materiële wereld (*jaḍa-jagat*), of de fundamentele waarheid van het vermogen, dat verwarring sticht (*māyika-tattva*); het tweede is de levende wezens (*jīvas*), of de fundamentele waarheid van alle gedomineerde entiteiten (*adhīna-tattva*); en het derde is Bhagavān, of de fundamentele waarheid over de ene dominante entiteit (*prabhu-tattva*).

“Bhagavān is één zonder een tweede en beschikt over alle vermogens. Hij is al aantrekkelijk, de meest exclusieve bron van enorme rijkdom en liefvalligheid en is de enige toevlucht voor de *jīvas*. En toch is Hij onverschillig en onafhankelijk en existeert in

Zijn eigen, meest supreme, onafhankelijke gedaante, die oneindig mooi is. De lichtgevende uitstraling van Zijn ledematen strekt zich uit over grote afstand en manifesteert *nirviśeṣa-brahma* (ongedifferentieerd *brahma*). Door middel van Zijn goddelijke vermogen, *aiśī-śakti*, manifesteert Hij de *jīvas* en de materiële universa en gaat die werelden binnen als Paramātmā, Zijn gedeeltelijke expansie. Dit is de fundamentele waarheid omtrent Īśvara, de allerhoogste bestuurder, of Paramātmā, de inwonende Superziel.

“In het gebied van Vaikuṅṭha in de spirituele universa voorbij dit materiële universum manifesteert Hij zich als Nārāyaṇa, Zijn gedaante van majesteit in maximale rijkdom. In Goloka Vṛndāvana, dat voorbij Vaikuṅṭha ligt, manifesteert Hij Zich als Gopījanavallabha Śrī Kṛṣṇacandra in Zijn verschijning van zoete liefvalligheid. Zijn verscheidene soorten expansies, zoals identieke manifestaties (*prakāśa*) en spelvormen (*vilāsa*), zijn eeuwig en onbeperkt. Niets en niemand is aan Hem gelijk, laat staan superieur aan Hem.

“Zijn identieke manifestaties en spelvormen, *prakāśa* en *vilāsa*, worden door Zijn superieure vermogen, *parā-śakti*, gemanifesteerd. Zijn *parā-śakti* toont Zijn grootheid (*vikrama*) op velerlei manieren, waarvan alleen drie bekend zijn aan de *jīvas*. De eerste is het innerlijke vermogen, *cid-vikrama*, dat het bovenzinnelijke spel en vermaak van Śrī Hari en alles, wat erop betrekking heeft, uitvoert. Het tweede is het marginale vermogen, *jīva-* of *taṭastha-vikrama*, dat ontelbaar veel *jīvas* manifesteert en onderhoudt. Het derde is het vermogen, dat verwarring, *māyā-vikrama*, sticht en dat

de materiële tijd, materiële activiteiten en alle niet substantiële objecten van deze wereld creëert.

“*Sambandha-tattva* behelst de relatie van Īśvara met de *jīvas*; de relatie van de *jīvas* met de materie en Īśvara; en de relatie van Īśvara en de *jīvas* met de materie. Iemand, die deze *sambandha-tattva* volledig kent, bevindt zich in *sambandha-jñāna*, en iemand, die niet beschikt over *sambandha-jñāna*, kan op geen enkele wijze een zuivere Vaiṣṇava worden.”

Lāhirī Mahāśaya zei, “Ik heb van een paar Vaiṣṇava’s gehoord, dat men pas een echte Vaiṣṇava is, als men het pad van toewijding door *bhāva* (emoties) ervaart; er is dus helemaal geen behoefte aan kennis. Hoeveel waarheid bevat deze uitspraak? Tot nu toe heb ik eenvoudig geen enkele moeite gedaan om *sambandha-jñāna* te begrijpen.”

Bābājī zei, “Het hoogste resultaat voor de Vaiṣṇava’s is de ontwikkeling van *bhāva*, de eerste spruit van *prema* en de basis voor alle bovenzinnelijke emoties. Die staat van *bhāva* moet echter zuiver zijn. Degenen, die denken, dat het hoogste doel is hun identiteit te laten samenvallen met ongedifferentieerd *brahma*, beoefenen het opwekken van emoties, terwijl ze met een geestelijke discipline bezig zijn om hetzelfde doel te bereiken. Hun emoties en pogingen zijn geen *śuddha-bhāva*; ze zijn louter imitatie. Zelfs een enkele druppel *śuddha-bhāva* kan de hoogste aspiratie van de *jīva* vervullen, maar het vertoon van emoties door diegenen, die zijn vervuild met de *jñāna* gericht op het bereiken van *nirviśeṣa-brahma*, betekent een grote calamiteit voor de *jīvas*. De devotie-

le sentimenten van mensen, die voelen, dat ze één zijn met *brahma*, zijn louter bedriegers. Daarom is voor zuivere toegewijden *sambandha-jñāna* absoluut essentieel.”

Lāhirī Mahāśaya vroeg toen vol vertrouwen, “Is er een waarheid, die hoger is dan *brahma*? Als Bhagavān de oorsprong is van *brahma*, waarom geven de *jñānis* hun speurtocht naar *brahma* dan niet op en waarom gaan ze niet over op de verering van Bhagavān?”

Met een milde glimlach om zijn mond zei Bābājī Mahāśaya, “Brahmā, de vier Kumāra’s, Śuka, Nārada en Mahādeva, de meester van de celestijnse wezens (halfgoden), hebben uiteindelijk allemaal hun toevlucht genomen aan de lotusvoeten van Bhagavān.”

Lāhirī Mahāśaya bracht een twijfel te berde, “Bhagavān heeft een vorm. Aangezien vorm wordt beperkt door ruimtelijke overwegingen, vraag ik me af, hoe Bhagavān de rustplaats kan zijn van het onbeperkte en alomtegenwoordige *brahma*.”

Bābājī Mahārāja loste zijn twijfel op door te zeggen, “In de materiële wereld is het luchtruim ook onbegrensd; waarom zou *brahma* belangrijker zijn, louter omdat het onbegrensd is? Bhagavān is ook onbegrensd door het gemanifesteerde vermogen van de uitstraling van Zijn ledematen. Tegelijkertijd bezit Hij ook Zijn eigen transcendentale gedaante. Is er een andere entiteit, die dit ook kan? Vanwege deze ongeëvenaarde natuur is Bhagavān superieur aan het principe van *brahma*.”

“Zijn transcendentale vorm is uiterst aantrekkelijk en diezelfde vorm is geheel en al doordringend, alwetend, almachtig, oneindig

genadevol en uiterst vreugdevol. Wat is superieur – een vorm zoals deze, die van alle eigenschappen is voorzien, of een obscuur, allesdoordringende existentie, die leeg is door afwezigheid van kwaliteiten en vermogens? In werkelijkheid is *brahma* slechts een gedeeltelijke, onpersoonlijke manifestatie van Bhagavān. De onpersoonlijke en persoonlijke verschijningsvormen bestaan tegelijkertijd in volmaakte harmonie in Bhagavān.

“*Brahma* is slechts een aspect van Bhagavān. Degenen met een beperkte spirituele intelligentie worden aangetrokken tot de gedaante van de Allerhoogste, die geen kwaliteiten heeft, geen vorm heeft, onveranderlijk is, onkenbaar en onmeetbaar is. Maar degenen, die wel alles zien (*sarva-darśī*), voelen zich nergens toe aangetrokken behalve tot de complete Absolute Waarheid. Vaiṣṇava's hebben geen vertrouwen van betekenis in de vormloze, onpersoonlijke natuur van Śrī Hari, want die is tegengesteld aan hun eeuwige functie van onvermengde *prema*. Bhagavān Śrī Kṛṣṇacandra is de basis van zowel de persoonlijke als de onpersoonlijke gedaante. Hij is een oceaan van de allerhoogste, transcendentale zegen en Hij trekt alle zuivere *jīvas* aan.”

Lāhīrī: Hoe kan Śrī Kṛṣṇa's vorm eeuwig zijn, als Hij wordt geboren, allerlei dingen doet en Zijn lichaam weer opgeeft?

Bābājī: Śrī Kṛṣṇa's vorm is *sac-cid-ānanda* – eeuwigdurend, vol kennis en volkomen vreugdevol en zegenrijk. Zijn geboorte, activiteiten en het verlaten van Zijn lichaam hebben niets te maken met de materiële natuur.

Lāhirī: Waarom staan zulke beschrijvingen dan in *Mahābhārata* en andere *śāstras*?

Bābājī: De eeuwige waarheid verslaat de beschrijving, want deze bevindt zich voorbij het woord. De zuivere ziel ziet de transcendente vorm en het bovenzinnelijke tijdverdrijf van Śrī Kṛṣṇa in hun spirituele aspecten, maar als hij die allerhoogste realiteit in woorden beschrijft, doet het denken aan een werelds verhaal. Degenen, die in staat zijn de essentie uit de *śāstras*, zoals de *Mahābhārata*, te halen ervaren Kṛṣṇa's spel, zoals het is. Maar als mensen met een gemiddelde, wereldse intelligentie deze beschrijvingen horen, begrijpen ze die op allerlei verschillende manieren.

Lāhirī: Als je op de vorm van Śrī Kṛṣṇa mediteert, wordt het beeld, dat in het hart naar voren komt, beperkt door tijd en ruimte. Hoe kun je zulke beperkingen overstijgen en op Kṛṣṇa's eigenlijke vorm mediteren?

Bābājī: Meditatie is een activiteit van het verstand en zolang dat niet volledig is gespiritualiseerd, kan de meditatie niet transcendentaal (*cinmaya*) zijn. *Bhakti* zuivert de geest, zodat deze geleidelijk vergeestelijkt en als je mediteert met een verstand, dat op die manier is gezuiverd, wordt zulke meditatie zeker *cinmaya*. Als *bhajanānandī-vaiṣṇavas* Kṛṣṇa's naam chanten, kan de materiële wereld hen niet aanraken, want ze zijn *cinmaya*. Innerlijk bevinden ze zich in de geestelijke wereld, als ze op Kṛṣṇa's dagelijkse tijdverdrijf mediteren, en amuseren zich in de zegen van hun vertrouwelijke liefdedienst.

Lāhirī: Weest u alstublieft genadig en geeft u me een dergelijke spirituele realisatie (*cid-anubhāva*).

Bābājī: Als je alle materiële twijfels en wereldse logica achterwege laat en jezelf ononderbroken overgeeft aan *śrī-nāma*, zal de spirituele realisatie snel in jezelf naar boven komen. Hoe meer je je verlaat op wereldse logica, hoe meer je je verstand en geest ondergeschikt maakt aan materiële gebondenheid. Hoe meer je streeft naar het opgangbrengen van de overvloed van *nāma-rasa*, hoe meer je van je materiële ketenen verlost raakt. De spirituele dimensie zal zich dan in je hart manifesteren.

Lāhirī: Weest u alstublieft genadig en leg mij uit, wat die spirituele ervaring is.

Bābājī: Het verstand wordt tot stilstand gebracht, als het die waarheid in woorden probeert te begrijpen. De waarheid kan alleen worden gerealiseerd door de cultuur van spirituele vreugde (*cid-ānanda*). Geef alle argumentatie op en chant gewoon een aantal dagen *śrī-nāma*. Dan neemt de kracht van *nāma* automatisch al je twijfels weg en je hoeft hierover bij niemand meer te informeren.

Lāhirī Mahāśaya: Ik heb begrepen, dat men de allerhoogste geestelijke zegen krijgt door de vloeibare *rasa* van *Śrī-kṛṣṇa-nāma* met groot vertrouwen te drinken. Dus ik ga *śrī-nāma* chanten, als ik de *sambandha-jñāna* goed heb begrepen.

Bābājī: Dat is de beste manier. Je moet een grondig begrip hebben van *sambandha-jñāna*.

Lāhirī: *Bhagavat-tattva* (de fundamentele waarheid omtrent Bhagavān) is nu duidelijk geworden. Bhagavān is de ene Aller-

hoogste Absolute Waarheid en *brahma* en Paramātmā zijn ondergeschikt aan Hem. Hoewel Hij overal doordringt, woont Śrī Bhagavān in de geestelijke wereld in Zijn unieke transcendente vorm, die over alle vermogens beschikt en die de allerhoogste persoon is van geconcentreerd bestaan, kennis en vreugde. Hoewel Hij de meester is van alle vermogens, blijft hij altijd volkomen in vervoering van de uitbundige associatie met Zijn pleziervermogen (*hlādinī-śakti*). Wilt u me alstublieft nu alles over *jīva-tattva* vertellen?

Bābājī: De *taṭastha-śakti*, of de marginale energie, is één van Śrī Kṛṣṇa's ontelbaar vele vermogens. Uit dit marginale vermogen komen wezens voort, die tussen de *cit-jagat* en *jaḍa-jagat* in staan en die het vermogen hebben met beide te associëren. Deze wezens heten *jīva-tattva*. De *jīvas* zijn *cit-paramāṇu* van ontwerp, hetgeen betekent, dat ze atomisch kleine entiteiten van zuiver bewustzijn zijn. Deze *jīvas* kunnen in de materiële wereld worden gebonden, omdat ze zeer klein zijn, echter omdat ze bestaan uit zuiver bewustzijn, kunnen ze – als ze eenvoudig een beetje geestelijke kracht krijgen – ook eeuwige bewoners van de spirituele universa worden en *paramānanda* (het allerhoogste bovenzinnelijke plezier) verkrijgen.

Er zijn twee typen *jīvas*: *mukta* (bevrijd) en *baddha* (gebonden). De *jīvas*, die in de geestelijke wereld resideren zijn *mukta*, terwijl degenen, die door *māyā* worden geketend en aan deze materiële wereld hechten, *baddha* zijn. Er zijn twee typen *baddha-jīvas*: degenen, die spiritueel ontwaakt zijn (*anudita-viveka*), zijn de eersten.

Vogels, zoogdieren en mensen, die niet hun hoogste geestelijke welzijn zoeken, zijn geestelijk dood, terwijl mensen, die het pad van het Vaiṣṇavisme zijn ingeslagen, geestelijk wakker zijn, want niemand behalve de Vaiṣṇava's doen ware pogingen om het allerhoogste spirituele doel te bereiken. Daarom hebben de *śāstras* verklaard, dat het dienen van Vaiṣṇava's en het associëren met hen de beste van alle bezigheden zijn.

Degenen, die geestelijk zijn ontwaakt, ontwikkelen een smaak voor het beoefenen van *kṛṣṇa-nāma* op basis van hun vertrouwen in *śāstra* en van daaruit ontwikkelen zij gemakkelijk een affectie met het dienen van Vaiṣṇava's en het associëren met hen. Degenen echter, die geestelijk onbewust zijn, kunnen hun vertrouwen in *śāstra* niet opwekken en nemen dus de beoefening van *kṛṣṇa-nāma* niet aan. Ze vereren het Godsbeeld van Kṛṣṇa alleen uit sociale of traditionele gewoonte. De smaak voor de associatie met en het dienen van Vaiṣṇava's is dan ook niet in hun hart ontwaakt.

Lāhiṇī: Ik heb *kṛṣṇa-tattva* en *jīva-tattva* begrepen. Wilt u nu als-tublieft *māyā-tattva* uitleggen?

Bābājī: *Māyā* is de materiële functie en is een vermogen van Kṛṣṇa. Dit vermogen staat bekend als de inferieure eigenschap (*aparā-śakti*), of het externe vermogen (*bahirāṅga-śakti*). *Māyā* blijft ver uit de buurt van Kṛṣṇa en *kṛṣṇa-bhakti*, zoals een schaduw uit de buurt blijft van licht. *Māyā* manifesteert de elementen aarde, water, vuur, lucht, ruimte, verstand en intelligentie; de veertien planetaire stelsels; en het egoïsme, waarmee men zich met het materiële lichaam identificeert. Zowel de grofstoffelijke als de sub-

tiële lichamen van de *baddha-jīva* zijn producten van *māyā*. Als de *jīva* is bevrijd, is zijn geestelijke lichaam onbesmet door materie. Hoe meer hij verward raakt in de ketenen van *māyā*, hoe meer hij van Kṛṣṇa wordt weggetrokken; hoe onverschilliger hij is jegens *māyā*, hoe meer hij naar Kṛṣṇa wordt toegetrokken. Het materiële universum is gemaakt door de wil van Kṛṣṇa om het materiële plezier van de *baddha-jīvas* mogelijk te maken; het is slechts een gevangenis en niet de eeuwige verblijfplaats van de *jīvas*.

Lāhīrī: Meester, vertelt u me nu alstublieft over de eeuwigdurende relatie, die bestaat tussen *māyā*, de *jīvas* en Kṛṣṇa.

Bābājī: De *jīva* is een atomisch deeltje bewustzijn (*aṅu-cit*) en Kṛṣṇa is het complete bewustzijn (*pūrṇa-cit*); daarom staat de *jīva* Kṛṣṇa eeuwigdurend ten dienste. Deze materiële wereld is voor de *jīvas* een gevangenis. Door de kracht van de associatie met de heiligen in deze wereld, beoefent men regelmatig het chanten van *śrī-nāma*. Na verloop van tijd krijgt men Kṛṣṇa's genade en wanneer men wordt gesitueerd in de eigen geperfectioneerde, spirituele gedaante (*cit-svarūpa*) in de geestelijke wereld, drinkt men de *rasa* (vloeibare nectar) van Śrī Kṛṣṇa's dienstverlening. Dit is de vertrouwelijke relatie tussen de drie fundamentele realiteiten (*tattvas*). Hoe kun je *bhajana* uitvoeren zonder deze te kennen?

Lāhīrī: Als kennis wordt verkregen door academische studie, moet men dan een geleerde zijn om een Vaiṣṇava te worden?

Bābājī: Er is specifieke opleiding noch bepaalde taal nodig om een Vaiṣṇava te worden. Om de illusie van *māyā* te doorbreken moet de *jīva* zijn toevlucht nemen tot de voeten van een ware *guru*,

die een echte Vaiṣṇava is. De *vaiṣṇava-guru* kan *sambandha-jñāna* geven via zijn woorden en zijn gedrag. Dit heet *dīkṣā* en *śikṣā*.

Lāhiṛī: Wat moet je doen, nadat je *dīkṣā* en *śikṣā* hebt ontvangen?

Bābājī: Je dient je deugdelijke gedrag te handhaven en *kṛṣṇa-bhajana* uit te voeren. Dit heet *abhidheya-tattva*, het middel om het hoogste doel van *kṛṣṇa-prema* te bereiken. Deze *tattva* wordt nadrukkelijk in de Veda's en alle *śāstras* beschreven. Śrīman Mahāprabhu heeft aan deze fundamentele waarheid gerefereerd als *abhidheya-tattva*.

Lāhiṛī Mahāśaya had tranen in zijn ogen en zei, "O goddelijke Meester, ik neem mijn toevlucht tot uw lotusvoeten. Nu ik uw ambrozijnen woorden heb gehoord, begrijp ik *sambandha-jñāna* en tot mijn grote verbazing zijn tegelijkertijd alle *samskāras*, of diep gewortelde mentale indrukken gerelateerd aan mijn kastenbewustzijn, opleiding en training, door uw genade opgelost. Weest u nu alstublieft zo genadig en leert u me alles over *abhidheya-tattva*."

Bābājī: Je hoeft niet ongerust te zijn. De nederigheid, die je ontwikkelt, is een teken, dat Śrī Caitanyadeva Zijn genade aan jou toont. *Sādhū-saṅga* is voor de *jīvas* de enige manier om uit deze wereld te worden bevrijd. De *sādhus* en *guru* geven genadevolle instructies hoe men *bhajana* dient uit te voeren en door de kracht van *bhajana* bereikt men het doel (*prayojana*) geleidelijk. *Sādhana-bhakti* (toegewijde dienst) wordt *abhidheya* genoemd.

Lāhirī: Vertelt u me alstublieft hoe je *bhagavad-bhajana* moet doen.

Bābājī: *Hari-bhajana* betekent *bhakti*. Er zijn drie stadia in *bhakti*: het stadium van beoefening (*sādhana*); het eerste ontluiken van goddelijke liefde (*bhāva*); en het rijpe stadium van goddelijke liefde (*prema*).

Lāhirī: Geeft u me alstublieft instructies. Welke zijn de verschillende soorten *sādhana* en hoe worden ze uitgevoerd?

Bābājī Mahāśaya: Śrī Rūpa Gosvāmī heeft dit thema heel uitvoerig in zijn boek *Śrī Bhakti-rasāmṛta-sindhu* behandeld. Ik zal het je in het kort vertellen. Er zijn negen typen *sādhana*:

*śravaṇam kīrtanaṁ viṣṇoḥ smaraṇam pāda-sevanam
arcanaṁ vandanaṁ dāsyam sakhyam ātma-nivedanam*

De negen primaire activiteiten van toewijding zijn luisteren, zingen en herinneren; Zijn lotusvoeten dienen; Hem met diverse attributen vereren; gebeden opzenden; Hem dienen in de relatie van een bijzondere dienaar; Hem dienen in de relatie van een intieme vriend; en jezelf aan Hem overgeven.

Deze negen typen *sādhana-bhakti* worden in *Śrī mad-Bhāgavatam* (7.5.23) beschreven. Śrī Rūpa Gosvāmī heeft deze negen items weergegeven in termen van hun verschillende delen en onderdelen en heeft een uitgebreide beschrijving gegeven van vierenzestig typen *sādhana-bhakti*.

Er is één bijzonder kenmerk – *sādhana-bhakti* bestaat in twee soorten: *vaidhī* is *sādhana* opgewekt door de regulerende principes van *śāstra* en *rāgānugā* is *sādhana* opgewekt door spontane lief-

de. De negen typen *bhakti* wijzen op *vaidhī-sādhana-bhakti*. *Rāgānugā-sādhana-bhakti* bestaat uit innerlijke liefdedienst aan Kṛṣṇa in de gemoedsgesteldheid van de eeuwige bewoners van Vraja, waarbij men uitsluitend vasthoudt aan hun leiding. De *sādhaka* moet het type *sādhana-bhakti* beoefenen, waarvoor hij bekwaam is.

Lāhirī: Hoe wordt *adhikāra* (bekwaamheid) vastgesteld met betrekking tot *sādhana-bhakti*?

Bābājī: Als de geestelijk leraar vindt, dat een trouwe *sādhaka* geschikt is om zich aan de regulerende principes van *śāstra* te houden, geeft hij hem eerst instructies in *vaidhī-sādhana-bhakti*. Als hij denkt, dat een *sādhaka* geschikt is voor *rāgānugā-bhakti*, vertelt hij hem hoe hij *bhajana* moet uitvoeren volgens de *rāga-mārga*.

Lāhirī: Hoe wordt *adhikāra* herkend?

Bābājī: Iemand is geschikt voor *vaidhī-bhakti*, als hij Bhagavān wil vereren volgens de regels en voorschriften van de *śāstra* en als hij het principe van spontane hartstocht (*rāga*) nog niet in zijn *ātmā* (ziel) heeft ervaren. Iemand is bekwaam voor *rāgānugā-bhakti*, als een spontane behoefte aan *hari-bhajana* in zijn *ātmā* is ontwaakt en hij in zijn verering van Śrī Hari niet ondergeschikt wil zijn aan de voorschriften van *śāstra*.

Lāhirī: Prabhu, wilt u mijn *adhikāra* vaststellen, zodat ik de principes van bekwaamheid kan begrijpen? Ik ben nog niet in staat geweest om uw analyse van *vaidhī* en *rāgānugā-bhakti* te begrijpen.

Bābājī: Als je in je hart kijkt, kun je je eigen bekwaamheid zien. Denk je, dat *bhajana* onuitvoerbaar is zonder je aan de richtlijnen van van *śāstra* vast te houden?

Lāhirī: Ik denk, dat het op zichzelf heel heilzaam zou zijn om zich met *sādhana* en *bhajana* volgens de richtlijnen van de *śāstra* bezig te houden. Maar de laatste tijd is tot me doorgedrongen, dat *hari-bhajana* een oceaan van *rasa* is. Door de kracht van *bhajana* zal ik geleidelijk in staat zijn die *rasa* te ervaren.

Bābājī: Nu begrijp je, dat de voorschriften van *śāstra* de voorkeur in je hart hebben. Daarom kun jij het beste *vaidhī-bhakti* beoefenen. In de loop van de tijd zal het principe van *rāga* in je hart ontwaken.

Toen hij dit hoorde, raakte Lāhirī Mahāśaya de voeten van Bābājī Mahārāja aan. Met tranen in zijn ogen zei hij, “Weest u als-tublieft genadig en geeft u me instructies voor hetgeen, waarvoor ik bekwaam ben. Ik wil niet datgene bespreken of beschouwen, waarvoor ik niet ben gekwalificeerd.”

Bābājī Mahāśaya omarmde hem en zei hem te gaan zitten.

Lāhirī zei toen nederig, “Zegt u me alstublieft duidelijk welk soort *bhajana* ik moet uitvoeren.”

“Je moet *hari-nāma* uitvoeren,” antwoordde Bābājī Mahārāja gedeceerd. “*Śrī-nāma-bhajana* is sterker dan alle andere vormen van *bhajana*. Er is geen verschil tussen *nāma*, de heilige naam, en *nāmī*, Bhagavān, die de eigenaar is van de heilige naam. Als je *nāma* zonder overtreding chant, bereik je heel snel perfectie. Alle negen vormen van *bhajana* worden automatisch uitgevoerd, wan-

neer je *nāma-bhajana* uitoefent. Iemand, die *śrī-nāma* uitspreekt, doet twee dingen tegelijk, horen en chanten. Als je chant, herinner je het spel en vermaak van Hari en zo dien je Zijn lotusvoeten in je hoofd, je vereert Hem, je biedt Hem gebeden aan, je dient Hem in de relatie van dienaar, je dient Hem in de relatie van vriend en je geeft jezelf aan Hem over.”

Lāhirī: Mijn hart heeft opeens een groot verlangen gekregen. O Meester, stelt u alstublieft uw genade niet uit.

Bābājī zei tegen hem, “Je moet deze namen altijd zonder overtreding chanten: Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare.” Toen hij deze namen herhaalde, legde Bābājī een *tulasī mālā* in de hand van Lāhirī Mahāśaya.

Lāhirī Mahāśaya weende, toen hij de namen uitsprak en streeelde de kralen van de *mālā* met meditatieve aandacht. “Prabhu,” zei hij, “ik kan het geluk van vandaag niet beschrijven.” Terwijl hij dit zei, viel hij door de intense vreugde bewusteloos aan de voeten van Bābājī Mahāśaya, maar Bābājī ving hem voorzichtig op. Na een lange tijd kwam Lāhirī Mahāśaya weer bij en zei, “Ik voel me vandaag gezegend. Ik heb nog nooit zo een geluk gehad.”

Bābājī Mahāśaya zei, “O grote ziel, je bent inderdaad gezegend, want je hebt *Śrī-hari-nāma* vol vertrouwen geaccepteerd. Je hebt mij ook gelukkig gemaakt.”

Vanaf die dag was Lāhirī Mahāśaya in staat om in zijn *kuṭīra* te blijven zitten en begon *śrī-nāma* op zijn *mālā* te chanten. Zo gingen er een aantal dagen voorbij. Nu bracht hij *tilaka* aan op de twaalf

delen van het bovenlichaam en at niets meer, dat niet aan Śrī Kṛṣṇa was geofferd. Hij chantte dagelijks twee *lakhas* (tweehonderdduizend) namen op zijn *japa-mālā*. Als hij een zuivere Vaiṣṇava tegenkwam, bood hij onmiddellijk zijn *daṇḍavat-praṇāma* aan. Voordat hij andere plichten nakwam, bood hij iedere dag zijn *daṇḍavat-praṇāma* aan Paramahansa Bābājī aan. Hij diende zijn Gurudeva zonder onderbreking en had geen smaak meer voor wereldse gesprekken, noch voor het vertonen van zijn zangkunst. Hij was niet dezelfde Lāhirī Mahāśaya als voorheen; hij was Vaiṣṇava geworden.

Op een dag, nadat hij Vaiṣṇava dāsa zijn *daṇḍavat-praṇāma* had aangeboden, vroeg Bābājī Lāhirī, “Prabhu, wat is *prayojana-tattva*?”

Bābājī antwoordde, “Het hoogste doel van de *jīva*, *prayojana-tattva*, is *kṛṣṇa-prema*. Als je constant bezig bent met *sādhana*, manifesteert zich uiteindelijk *bhāva* en wanneer *bhāva* volledig is ontwikkeld en compleet is, wordt het *prema* genoemd. *Prema* is de eeuwige functie van de *jīva*, zijn eeuwige rijkdom en zijn eeuwige doel. Alleen in afwezigheid van *prema* ondergaat de *jīva* allerlei lijden in materiële verwickelingen. Niets is groter dan *prema*, want Kṛṣṇa wordt alleen door *prema* beheerst. *Prema* is de complete, spirituele *tattva*. Als *ānanda*, spirituele extase, uiterst dik en gecondenseerd wordt, heet het *prema*.”

Lāhirī: (weenend) Ben ik een geschikte kandidaat om *prema* te ontvangen?

Bābājī omarmde Lāhirī Mahāśaya en zei, “In slechts enkele dagen heb je je *sādhana-bhakti* getransformeerd in *bhāva-bhakti* en heel snel zal Kṛṣṇa jou Zijn genade geven.”

Toen Lāhirī Mahāśaya dit hoorde, brak zijn stem van vreugde en rolde hij voor de voeten van Bābājī Mahāśaya over de grond en riep uit, “Ach! Er gaat niets boven een *guru*. O wee! Wat heb ik al die tijd gedaan? Gurudeva! U hebt me genadevol gered uit de duistere poel van lustbevrediging.”

ALDUS EINDIGT HET VIERDE HOOFDSTUK VAN JAIVA-DHARMA GETITELD

“VAISNAVA-DHARMA IS NITYA-DHARMA”

Hoofdstuk 5

*Vaidhi-bhakti is Nitya,
niet Naimittika-dharma*

 ĀHIRĪ MAHĀŚAYA HAD EEN HUIS IN ŚĀNTIPURA. ZIJN twee zonen waren alletwee hoog opgeleid. Zijn oudste zoon, Candranātha, was vijfendertig, *zamindar* (grootgrondbezitter) en regelde alle zaken in zijn huishouden. Hij was medicus. Candranātha onderging nooit ontberingen omwille van geestelijke vooruitgang, maar dwong de brahmaanse gemeenschap enorm veel respect af. Hij had dienaren, kamermeisjes, deurwachters en andere werklieden in dienst. Kortom, hij had zijn huishouden comfortabel en prestigieus ingericht.

Zijn jongste zoon, Devīdāsa, had vanaf zijn kindertijd de *śāstras* over logica (*nyāya-śāstra*) bestudeerd, die de codes van het religieuze ritueel (*smṛti-śāstra*) vertegenwoordigen. In dezelfde straat tegenover zijn ouderlijk huis had hij een *pāṭha-śālā* geopend, een

school gewijd aan de studie van de vier Veda's en vier vakken: Sanskriete grammatica, redenaarskunst, logica en filosofie. Daar onderwees hij een groepje van tien tot vijftien studenten en had de titel Vidyāratna (juwelen studiehoofd).

Op zekere dag deed in Śāntipura een gerucht de ronde, dat Kālīdāsa Lāhirī Mahāśaya het kled van de asceet had aangetrokken en een Vaiṣṇava was geworden. Het nieuws deed overal de ronde – bij de *ghāṭas* (badplaatsen), op de markt en op straat.

De één zei, “Die oude man is dement geworden. Hij was altijd een man van goud, maar nu is hij gek geworden.”

De ander zei, “Wat is dat voor een ziekte? Hij heeft in zijn huis al het geluk van de wereld; hij is *brāhmaṇa* van geboorte en zijn zonen en gezinsleden zijn hem gehoorzaam. Welk lijden kan zo iemand ertoe drijven het leven van een bedelaar op zich te nemen?”

Weer iemand anders zei, “Dit is het kwade noodlot van degenen, die overal rondzwerven en roepen, ‘Dit is *dharma* ! Dit is *dharma* !’”

Een deugdzzaam persoon zei, “Kālīdāsa Lāhirī Mahāśaya is een hele vrome ziel. Hij is materieel welvarend en op zijn hoogtepunt heeft hij de liefde voor *hari-nāma* opgevat.”

Terwijl al die mensen roddelden en uiteenlopende geruchten verspreidden, ging iemand naar Devīdāsa Vidyāratna om te vertellen, wat hij allemaal had gehoord.

Vidyāratna maakt zich ernstig zorgen en ging bij zijn oudere broer te rade. “Broer,” zei hij, “het ziet ernaar uit, dat we grote moeilijkheden met vader hebben. Hij zit in Godruma in Nadiyā

onder het voorwendsel van een medisch advies, maar hij is daar in slecht gezelschap terecht gekomen. Het is niet langer mogelijk om de geruchten in het dorp over het hoofd te zien.”

Candranātha zei, “Broertje, ik heb die geruchten ook gehoord. Onze familie staat in hoog aanzien, maar nu kunnen we ons gezicht niet meer laten zien vanwege de activiteiten van onze vader. We hebben de nakomelingen van Advaita Prabhu altijd gekleinereerd, maar wat is nu van ons eigen huis geworden? Kom, we gaan naar binnen. We zullen deze zaak met moeder bespreken en dan beslissen we, wat we moeten doen.”

Even daarna zaten Candranātha en Devīdāsa op de veranda van de tweede verdieping aan hun maaltijd, die door een *brāhmaṇī*-weduwe werd geserveerd. Hun moeder zat bij hen. Candranātha zei, “Moeder, hebt u iets van vader gehoord?”

Moeder zei, “Hoezo? Het gaat toch goed met hem, of niet? Hij zit in Śrī Navadvīpa en is helemaal gek geworden van *hari-nāma*. Waarom halen jullie hem niet op?”

Devīdāsa zei, “Moeder, met vader gaat het goed, maar volgens de berichten, die wij horen, kunnen we niet langer op hem vertrouwen. In tegendeel, als we hem hier naartoe halen, zouden wij ook uit de gratie vallen.”

Moeder raakte enigszins in de war en vroeg, “Wat is er met hem gebeurd? Ik ging laatst naar de oever van de Gaṅgā en had een lang gesprek met de vrouw van één van de leidende Gosvāmī's. Ze vertelde, ‘Je man heeft het grootste geluk gevonden. Hij heeft een enorm respect onder de Vaiṣṇava's verdiend.’

Devīdāsa verhief zijn stem een beetje en zei, “Hij heeft zeker respect verdiend, maar ten koste van ons! Dacht je, dat hij op zijn oude dag was thuis gebleven en onze service had geaccepteerd? Nee. Kijk nu eens! Hij is bezig om onze prestigieuze familie te schaden door te leven van de restanten van bedelaars in lompen uit verschillende kasten. O wee! Dit is het tragische gevolg van het tijdperk van Kali. Hij was een ervaren man, maar wat is er met zijn intelligentie gebeurd?”

Moeder zei, “Breng hem nu hier naartoe en houd hem schuil, totdat je hem ervan hebt overtuigd zijn gedachten te veranderen.”

Candranātha zei, “Wat kunnen we anders doen? Devī, ga met twee of drie anderen stiekem naar Godruma en breng vader hier naartoe.”

Devīdāsa zei, “Jullie beiden weten heel goed, dat vader voor mij geen enkel respect heeft, omdat hij me als een atheïst beschouwt. Ik ben bang, dat hij niet eens tegen me zal spreken, als ik naar hem toe ga.”

Devīdāsa had een neef van moeders zijde, Śambhunātha, die bij Lāhīrī Mahāśaya heel geliefd was. Hij had lange tijd met hem samengewoond en had veel voor hem gedaan. Er werd besloten, dat Devīdāsa en Śambhunātha samen naar Godruma gingen. Dezelfde dag nog werd een dienaar naar het huis van een *brāhmaṇa* in Godruma vooruit gestuurd om hun verblijf daar te regelen.

Nadat Devīdāsa en Śambhunātha de volgende dag hun lunch hadden gebruikt, vertrokken ze naar Godruma. Toen ze hun logeerplaats hadden bereikt, stapten ze uit hun draagstoel en gaven

de dragers toestemming om te gaan. Een brahmaanse kok en twee dienaren waren al wat eerder aangekomen.

Tegen het vallen van de avond gingen Devīdāsa en Śambhunātha op weg naar Śrī Pradyumna-kuñja. Toen ze arriveerden zagen ze Lāhirī Mahāśaya met zijn ogen dicht op een mat van bladeren op het Surabhiterraz zitten. Hij chantte *hari-nāma* op zijn *tulasī-mālā* en zijn lichaam was op twaalf plaatsen met *tilaka* gedecoreerd. Devīdāsa en Śambhunātha klommen langzaam het terras op en gaven hun *praṇāma* aan zijn voeten.

Door de voetstappen, die hij hoorde, opende Lāhirī Mahāśaya zijn ogen en was verbaasd de twee mannen te zien. “Śambhu!” riep hij uit, “wat brengt je hier naartoe? Hoe gaat het met je?”

“Met uw zegen gaat het ons goed,” antwoordden ze beleefd.

“Blijven jullie vanavond eten?” vroeg Lāhirī Mahāśaya.

“We hebben al iets geregeld voor vandaag,” antwoordden ze. “U hoeft zich om ons geen zorgen te maken.”

Op dat moment, was er uit de *mādhavī-mālatī*-hut van Śrī Premadasa Bābājī een luid chanten van Śrī Hari’s naam te horen. Vaiṣṇava dāsa Bābājī kwam uit zijn *kuṭīra* en vroeg aan Lāhirī Mahāśaya, “Waarom kwam er zo een hard geluid van *hari-nāma* uit Paramahaṁsa Bābājī’s bladerhut?”

Lāhirī Mahāśaya en Vaiṣṇava dāsa Bābājī gingen kijken en troffen een grote groep Vaiṣṇava’s aan, die om Bābājī Mahāśaya heen liepen en de naam van Śrī Hari zongen. Beiden gingen deelnemen aan het gezelschap. Iedereen bood Paramahaṁsa Bābājī Mahārāja zijn *daṇḍavat-praṇāma* aan en ging op het terras om

hem heen zitten. Devīdāsa en Śambhu-nātha zaten er ook bij aan één zijde van het terras als kraaien bij een groep zwanen.

Eén van de Vaiṣṇava's zei, "We zijn uit Kaṅṭaka-nagara (Kattwa) gekomen. Ons enige doel is *darśana* van Śrī Navadvīpa-Māyāpura te nemen en het stof van de lotusvoeten van Paramahaṁsa Bābājī Mahārāja te krijgen."

Paramahaṁsa Bābājī Mahārāja voelde zich verlegen worden en zei, "Ik ben een groot zondaar. Jullie zijn gekomen om juist mij te zuiveren."

Enige tijd later bleek, dat deze Vaiṣṇava's allemaal heel goed *bhajanas* (devotionele liederen) konden zingen om Śrī Hari te eren. Er werden meteen *mṛdaṅga* (drum) en *karatālas* (handcimbalen) gebracht en een ouder lid van het gezelschap begon een *bhajana* uit *Prārthanā* te zingen.

*“Śrī kṛṣṇa caitanya prabhu nityānanda
godāī advaita-candra gaura-bhakta-vṛnda*

O Śrī Kṛṣṇa Caitanyacandra! O Prabhu Nityānanda! O Gadādhara!
O Advaitacandra! O Gaura's *bhaktas*.

*apāra karuṇa-sindhu vaiṣṇava ṭhākura
mo hena pāmara dayā karaha pracura*

O Vaiṣṇava Ṭhākura, u bent een oneindige oceaan van genade.
Geef u alstublieft uw overvloedige genade aan een zondig schepsel
zoals ik.

*jāti-vidyā-dhana-jana-made matta jane
uddhāra kara he nātha, kṛpā-vitarāṇe*

O meester, weest u alstublieft genadig en bevrijdt u deze persoon, die is vergiftigd met de trots van een hoge geboorte, opvoeding, rijkdom en gehechtheid aan vrouw, kinderen en familieleden.

*kanaka-kāminī-lobha, pratiṣṭhā-vāsanā
chādāiyā śodha more, e mora prārthanā*

Reinigt u me alstublieft van de lust voor vrouwen, rijkdom en het verlangen naar prestige. Dit is mijn gebed.

*nāme ruci, jīve dayā, vaiṣṇave ullāsa
dayā kari' deha more, ohe kṛṣṇa-dāsa*

O dienaar van Śrī Kṛṣṇa, weest u genadig en geeft u me een smaak voor śrī-nāma en mededogen voor alle jīvas – en laat u me genoeg scheppen in het gezelschap van de Vaiṣṇava's.

*tomāra caraṇa-chāyā eka-mātra āśā
jīvane maraṇe mātra āmāra bharasā*

De schaduw van uw lotusvoeten is mijn enige hoop, mijn enige toevlucht in het leven en de dood.”

Toen deze *bhajana* was beëindigd, zongen de Vaiṣṇava's een gebed gecomponeerd door Kālīdāsa Lāhirī Mahāśaya, dat betoverend was en vol poëtische emotie.

*miche māyā-vaśe, saṁsāra-sāgare, paḍiyā chilāma āmi
karuṇa kariyā, diyā pada-chāyā, āmāre tānila tumi*

Ik viel in de oceaan van *saṁsāra* en raakte verslaafd aan onbenullige bezigheden onder invloed van *māyā*. U was genadig en bevrijdde me door me de schaduw van uw lotusvoeten te schenken.

śuna śuna vaiṣṇava ṭhākura

tomāra caraṇe, sampiyāchi māthā, mora duḥkha kara dūra

O Vaiṣṇava Ṭhākura, hoort u me alstublieft. Ik heb mijn hoofd aan uw voeten gelegd. Neemt u mijn ellende alstublieft weg.

jātira gaurava, kevala raurava, vidyā se avidyā-kalā

śodhiyā āmāya, nitāi-caraṇe, sampahe – jāuka jvāla

Trots zijn op afkomst is een vreselijke hel. Materiële kennis is slechts een aspect van onwetendheid. Zuivert u me alstublieft en leg me aan de voeten van Nitāi. Blust u alstublieft die ondraaglijke pijn.

tomāra kṛpāya, āmāra jihvāya, sphuruka yugala-nāma

kahe kālīdāsa, āmāra hṛdaye, jaguka Śrī-rādhā-śyāma

Door uw genade mag de heilige naam van Śrī Yugala op mijn tong en Śrī Rādhā-Śyāma in mijn hart verschijnen. Dit is het gebed van Kālīdāsa.

Terwijl ze deze *bhajana* samen zongen, werden ze allemaal dol van plezier. Op het eind herhaalden ze de regel, *jaguka Śrī-rādhā-śyāma*. “Mogen Śrī Rādhā-Śyāma in mijn hart verschijnen” zongen ze keer op keer en begonnen uitbundig te dansen. Al dansend vielen een paar *bhāvuka* Vaiṣṇava’s flauw. Er ontstond een buitengewone atmosfeer en terwijl Devīdāsa dit allemaal observeerde, begon hij te denken, dat zijn vader diep was verzonken in het zoeken naar de spirituele waarheid en dat het heel moeilijk zou zijn om hem mee terug naar huis te nemen.

Toen de bijeenkomst ten einde liep was het rond middernacht. Iedereen wisselde *daṇḍavat-praṇāma* met elkaar uit en keerde

terug naar zijn respectievelijke verblijfplaats. Devīdāsa en Śambhunātha vroegen hun vader toestemming om terug te gaan naar hun logeeraadres.

De volgende dag gingen Devī en Śambhu na de lunch naar de *kuṭīra* van Lāhirī Mahāśaya. Devīdāsa Vidyāratna bood Lāhirī Mahāśaya *praṇāma* aan en zei, “Beste vader, ik wil u een verzoek doen. Komt u alstublieft met ons mee om in Śāntipura te wonen. Ieder van ons zal heel gelukkig zijn om u thuis te verzorgen. We kunnen ook zorgen voor een vrijstaande *kuṭīra* voor u, als u ons dat toestaat.”

Lāhirī Mahāśaya antwoordde, “Dat is een goed idee, maar in Śāntipura kan ik niet het soort *sādhu-saṅga* krijgen, die ik hier heb. Devī, je kent de mensen in Śāntipura; ze zijn zo goddeloos en zo dol op kwaadspreken over anderen, dat een fatsoenlijk mens daar amper kan leven. Ik geef toe, dat er veel *brāhmaṇas* wonen, maar hun intelligentie is verkromd door hun associatie met oppervlakkig denkende materialisten, zoals de wevers. Luxe kleding, prachtige woorden en heiligschennis van Vaiṣṇava’s zijn de drie eigenschappen van de mensen in Śāntipura. De leerlingen van Advaita Prabhu hebben daar zoveel problemen gehad, dat ze door zulke negatieve associatie bijna vijandig gezind zijn geworden jegens Mahāprabhu. Daarom moet je me toestaan, dat ik hier in Godruma kan blijven. Dat is mijn vriendelijke verzoek.”

Devīdāsa zei, “Beste Vader, het is allemaal waar, wat u zegt. Maar wat hebt u met de mensen van Śāntipura te maken? U blijft solitair in een kluis en kunt al uw dagen besteden aan het cultive-

ren van uw religieuze discipline, zoals *sandhyā-vandanā*. Het dagelijks leven van de *brāhmaṇa* is ook zijn *nitya-dharma* en het is de plicht van een grote ziel als u om zich op die manier te verdiepen.”

Lāhirī Mahāśaya werd wat ernstiger en zei, “Mijn beste zoon, die dagen zijn voorbij. Nu ik een paar maanden in het gezelschap van *sādhus* heb geleefd en de instructies van Śrī Gurudeva heb gehoord, heeft mijn verstand zich dramatisch gewijzigd. Ik begrijp nu, dat datgene, waaraan jij refereert als *nitya-dharma*, in werkelijkheid *naimittika-dharma* is. De enige *nitya-dharma* is *hari-bhakti*. *Sandhyā-vandanā* en andere gebruiken zijn in feite *naimittika-dharma*.”

Devīdāsa zei, “Vader, ik heb die uitleg nog nooit in een *śāstra* zien staan. Is *sandhyā-vandanā* geen *hari-bhajana*? Als het *hari-bhajana* is, is het ook *nitya-dharma*. Is er een verschil tussen *sandhyā-vandanā* en de discipline van *vaidhī-bhakti*, zoals *śravaṇa* (horen) en *kīrtana* (chanten)?”

Lāhirī Mahāśaya zei, “De *sandhyā-vandanā* van *karma-kāṇḍa* is aanzienlijk verschillend van *vaidhī-bhakti*. *Sandhyā-vandanā* en dergelijke activiteiten worden in *karma-kāṇḍa* uitgevoerd om bevrijding te bereiken. Maar de activiteiten van *hari-bhajana*, zoals *śravaṇa* en *kīrtana*, hebben geen bijbedoelingen. De *śāstras* beschrijven weliswaar de resultaten van luisteren, chanten en de andere takken van *vaidhī-bhakti*, maar dat is om mensen te interesseren, die anders niet met deze bezigheden in aanraking waren gekomen. De verering van Śrī Hari levert geen andere vruchten op dan de liefdedienst aan Śrī Hari. De belangrijkste vrucht van de

beoefening van *vaidhī-bhakti* is het opwekken van *prema* in *hari-bhajana*.”

Devīdāsa: Dan geeft u toe, dat de verdeling van *hari-bhajana* in *aṅgas* secundaire resultaten oplevert.

Lāhīrī: Ja, maar de resultaten zijn afhankelijk van de verschillende typen beoefenaars (*sādhakas*). De Vaiṣṇava's voeren *sādhana-bhakti* alleen uit om tot de geperfectioneerde fase van toewijding te komen, *siddha-bhakti*. Als niet-Vaiṣṇava's precies dezelfde onderdelen of *aṅgas* van *bhakti* uitvoeren, hebben ze twee belangrijke motieven: het verlangen naar materieel plezier (*bhoga*) en het verlangen naar bevrijding (*mokṣa*). Uiterlijk ziet men geen verschil tussen de *sādhana* van de Vaiṣṇava's en van niet-Vaiṣṇava's, maar er is een fundamenteel verschil in *niṣṭha* (gehechtheid).

Als men Kṛṣṇa vereert op het pad van *karma*, wordt de geest gezuiverd en kan men materieel gewin boeken, vrijheid van ongemak, of bevrijding verkrijgen. Maar dezelfde verering van Kṛṣṇa via het pad van *bhakti* vormt alleen *prema* voor *kṛṣṇa-nāma*. Als *karmīs*, degenen die het pad van *karma* volgen, gaan vasten voor Ekādaśī, neemt dat hun zonden weg; maar als *bhaktas* vasten voor Ekādaśī, versterkt het hun *hari-bhakti*. Kijk eens, wat een wereld van verschil dat is!

Het subtiele verschil tussen *sādhana* uitgevoerd als een aspect van *karma* en *sādhana* uitgevoerd als een aspect van *bhakti* kan alleen met de genade van Bhagavān worden gekend. De *bhaktas* krijgen het primaire resultaat, terwijl de *karmīs* verwickeld raken in de secundaire resultaten, die grofweg in twee categorieën kunnen

worden verdeeld, namelijk *bhukti* (materiële lustbevrediging) en *mukti* (bevrijding).

Devīdāsa: Waarom verheerlijken de *śāstras* dan de deugden van de secundaire resultaten?

Lāhirī: Er zijn in deze wereld twee soorten mensen: degenen, die geestelijk zijn ontwaakt en degenen, die geestelijk onbewust zijn. De *śāstras* hebben de secundaire resultaten geprezen voor het welzijn van degenen, die spiritueel onbewust zijn en die geen enkele vrome activiteit uitvoeren, tenzij ze een beloning in het verschiet hebben liggen. De *śāstras* echter hebben niet de intentie om zulke mensen tevreden te laten zijn met secundaire resultaten; hun begerigheid naar secundaire resultaten zou hen eerder moeten uitnodigen om grote daden te verrichten, hetgeen het contact met *sādhus* versnelt. En door de genade van de *sādhus* komen ze de primaire resultaten van *hari-bhajana* tegen en zal hun smaak voor die resultaten in hen ontwaken.

Devīdāsa: Moeten we daaruit opmaken, dat Raghunandana en de andere auteurs van de *smṛti-śāstras* spiritueel onbewust zijn?

Lāhirī: Nee, maar het systeem, dat ze hebben voorgeschreven, is voor de spiritueel onbewusten. Zelf zoeken ze de primaire resultaten.

Devīdāsa: Sommige *śāstras* beschrijven alleen de secundaire resultaten en maken helemaal geen melding van de primaire resultaten. Waarom is dat?

Lāhirī: Er zijn drie typen *śāstra*, die overeenkomen met de verschillende *adhikāras* (bekwaamheden) van de mensen: *sāttvika*,

de geaardheid goedheid; *rājasika*, de geaardheid hartstocht; en *tāmasika*, de geaardheid onwetendheid. De *sātvika-śāstras* zijn bedoeld voor mensen, die worden aangetrokken door de geaardheid goedheid (*sattva-guṇa*); de *rājasika-śāstras* zijn voor degenen, die worden gebonden door hartstocht (*rajo-guṇa*); en de *tāmasika-śāstras* zijn voor degenen, die worden overheerst door onwetendheid (*tamo-guṇa*).

Devīdāsa: Als dat waar is, hoe kun je dan weten in welke aanwijzingen van de *śāstra* je vertrouwen kunt hebben? En hoe kunnen degenen met een lagere *adhikāra* een hogere bestemming bereiken?

Lāhīrī: Mensen hebben verschillende geaardheden en hebben vertrouwen volgens hun verschillende niveau's van *adhikāra*. Mensen, die voornamelijk worden voortgedreven door de geaardheid onwetendheid hebben een natuurlijk vertrouwen in de *tāmasika-śāstras*. Degenen, die voornamelijk worden aangetrokken door de geaardheid hartstocht hebben een natuurlijk vertrouwen in de *rājasika-śāstras* en degenen in de geaardheid goedheid hebben een natuurlijk vertrouwen in de *sātvika-śāstras*. Je geloof in een bepaalde conclusie van de *śāstra* is natuurlijkerwijs in overeenstemming met je vertrouwen.

Naarmate men de plichten, waarvoor men de *adhikāra* heeft, trouw uitvoert, kan men in contact komen met *sādhus* en door hun associatie een hogere *adhikāra* ontwikkelen. Zodra een hogere *adhikāra* is gewekt, wordt de geaardheid van de persoon verheven naar een hoger niveau en zal het vertrouwen in een hoger ontwik-

kelde *śāstra* vanzelf volgen. De auteurs van de *śāstras* hadden onfeilbare wijsheid en componeerden de *śāstras* op een dusdanige wijze, dat men geleidelijk een hogere *adhikāra* ontwikkelt door de plichten uit te voeren, waarvoor men geschikt is en waarin men natuurlijkerwijs vertrouwen heeft. Daarom zijn in verschillende *śāstras* verschillende aanwijzingen gegeven. Vertrouwen in de *śāstra* is de basis van alle heil. *Śrī mad Bhagavad-Gītā* is de *mīmāṃsā-śāstra* van alle *śāstras*. Deze *siddhānta* wordt hierin duidelijk uiteengezet.

Devīdāsa: Ik heb sinds mijn jeugd vele *śāstras* bestudeerd, maar vandaag zie ik door uw genade hun betekenis in een heel ander daglicht.

Lāhirī: Er staat in *Śrī mad-Bhāgavatam* (11.8.10):

*aṅubhyaś ca mahadbhyaś ca śāstrebhyaḥ kuśalo naraḥ
sarvataḥ sāram ādadyāt puṣpebhya iva śaṭpadaḥ*

Een intelligent persoon neemt van alle *śāstras* de essenties in zich op, of ze groot zijn of klein, zoals een hommelt honing verzamelt in een bouquet verschillende bloemen.

Mijn beste zoon, ik heb je altijd een atheïst genoemd. Nu bekritiseer ik niemand meer, want vertrouwen hangt samen met *adhikāra*. Wat dit betreft, heb ik geen kritiek. Iedereen werkt volgens zijn eigen *adhikāra* en zal, als de tijd rijp is, geleidelijk vooruitgang maken. Jij bent een geleerde van de *śāstras* handelend over logica en baatzuchtig streven en aangezien jouw stellingen in overeenstemming zijn met je *adhikāra*, zie ik er geen kwaad in.

Devīdāsa: Tot nu toe dacht ik altijd, dat er in de *vaiṣṇava-sampradāya* geen geleerden waren. Ik dacht, dat de Vaiṣṇava's louter fanatici waren, die zich alleen met een deel van de *śāstra* bezighielden, maar wat u vandaag hebt uitgelegd, heeft mijn misverstand helemaal opgelost. Nu pas heb ik er vertrouwen in, dat er Vaiṣṇava's zijn, die echt hebben begrepen, wat de essentie van de *śāstra* is. Bestudeert u de *śāstras* tegenwoordig onder leiding van een grote ziel?

Lāhirī: Mijn zoon, je mag me nu een fanatieke Vaiṣṇava noemen, of wat je ook wilt. Mijn Gurudeva voert *bhajana* uit in de *kuṭīra* naast de mijne. Hij heeft me ingelicht over de essentiële conclusies van alle *śāstras* en ik heb jou zojuist hetzelfde verteld. Als je aan zijn lotusvoeten instructies wilt ontvangen, mag je hem dat in een devotionele gemoedsstemming vragen. Kom maar, ik zal je aan hem voorstellen.

Lāhirī Mahāśaya nam Devīdāsa Vidyāratna mee naar de *kuṭīra* van Śrī Vaiṣṇava dāsa Bābājī Mahārāja en stelde hem voor aan zijn Gurudeva. Daarna liet hij Devīdāsa met Bābājī Mahārāja alleen en ging terug naar zijn *kuṭīra* om *hari-nāma* te chanten.

Vaiṣṇava dāsa: Mijn beste zoon, tot hoever reikt je kennis?

Devīdāsa: Ik heb gestudeerd tot *muktipāda* en *siddhānta-kusumāñjali* in de *nyāya-śāstra* en verder alle boeken van de *smṛti-śāstra*.

Vaiṣṇava dāsa: Dan heb je behoorlijk gewerkt tijdens je studie van de *śāstra*. Geef me eens een voorbeeld van hetgeen je hebt geleerd.

atyanta-duḥkha-nivṛttir eva muktiḥ

De beëindiging van alle materiële ellende heet *mukti*.

Men dient altijd te streven naar *mukti*, dat in deze uitspraak van *Sāṅkhya-darśana* (1.1, 6.5) wordt gedefinieerd. Ik zoek naar bevrijding door vol vertrouwen vast te houden aan mijn voorgeschreven plichten, *sva-dharma*.

Vaiṣṇava dāsa: Ja, evenals jijzelf heb ik ook eens aspiraties gehad voor *mukti*, nadat ik al die boeken had gelezen.

Devīdāsa: Hebt u nu het pad van *mukti* opgegeven?

Vaiṣṇava dāsa: Mijn lieve jongen, vertel me eens wat de betekenis van *mukti* is.

Devīdāsa: Volgens de *nyāya-śāstra* zijn de *jīva* en *brahma* eeuwig van elkaar onderscheiden, dus het is vanuit het gezichtspunt van *nyāya* niet duidelijk, hoe de beëindiging van alle ellende kan plaatsvinden. Volgens de Vedānta echter, verwijst *mukti* naar het bereiken van ongedifferentieerd *brahma*, of in andere woorden, de *jīva* bereikt de staat van eenheid met *brahma*. Dit is in één opzicht duidelijk.

Vaiṣṇava dāsa: Mijn beste zoon, ik heb vijftien jaar Śaṅkara's Vedānta-commentaren bestudeerd en ik bleef ook een aantal jaren *sannyāsī*. Ik deed verwoede pogingen om *mukti* te bereiken. Ik besteedde lange tijd aan meditatie op hetgeen Śaṅkara als de vier principiële uitspraken van de *śruti* (*mahā-vākyas*) beschouwde. Uiteindelijk begreep ik, dat het religieuze systeem, dat Śaṅkara voorstond, opnieuw vorm was gegeven, dus ik gaf het op.

Devīdāsa: Waarom beschouwt u het een recent en antagonistisch gezichtspunt?

Vaiṣṇava dāsa: Een ervaren mens kan niet gemakkelijk op anderen overbrengen, wat hij door praktisch onderzoek heeft gerealiseerd. Hoe kunnen degenen, die nog niets hebben meegemaakt, er iets van begrijpen?

Devīdāsa kon zien, dat Vaiṣṇava dāsa een goede wetenschapper was, dat hij eerlijk was en diep was gerealiseerd. Devīdāsa had de Vedānta niet bestudeerd en begon te denken, dat hij dat alsnog kon doen, als Vaiṣṇava dāsa hem genadig was, dus hij vroeg, "Ben ik geschikt om de Vedānta te bestuderen?"

Vaiṣṇava dāsa: Met de deskundigheid, die je door het Sanskriet hebt gekregen, kun je de Vedānta gemakkelijk aan, mits je een gekwalificeerde leraar vindt."

Devīdāsa: Als u mij les geeft, studeer ik onder leiding van u.

Vaiṣṇava dāsa: Het is een feit, dat ik een dienaar ben van de Vaiṣṇava's; hierbuiten is niets anders voor mij. Paramahaṁsa Bābājī Mahārāja heeft me op genadevolle wijze geleerd om voortdurend *hari-nāma* te chanten en ik doe precies wat hij zegt. Ik heb zo weinig tijd. Afgezien daarvan, *jagad-guru* Śrī Rūpa Gosvāmī heeft de Vaiṣṇava's in het bijzonder verboden om Śaṅkara's *Śārīraka-bhāṣya*-commentaar op de Vedānta te horen of te lezen, dus ik lees het zelf niet meer en ik leer het ook niet meer aan anderen. Echter, Śrī Śacīnandana, de oorspronkelijke leraar van de hele wereld, zette het ware commentaar op *Vedānta-sūtra* uiteen aan Śrī Sarvabhauma. Veel Vaiṣṇava's hebben nog handgeschre-

ven kopieën van dat commentaar. Als je het wilt bestuderen, kun je een kopie maken en kan ik je helpen het te begrijpen. Je kunt in het huis van Śrī mad Kavi Karṇapūra in het dorp Kāñcana-pallī gaan vragen, of ze een kopie voor je willen maken.

Devīdāsa: Ik zal het proberen. U bent een groot geleerde van Vedānta. Zegt u eens eerlijk, ben ik in staat de ware betekenis van Vedānta te begrijpen door het *vaiṣṇava*-commentaar te lezen?

Vaiṣṇava dāsa: Ik heb het commentaar van Śaṅkara bestudeerd en onderwezen en ik heb ook Śrī Rāmānuja's *Śrī Bhāṣya* en andere commentaren bestudeerd. Ik heb echter geen explicatie van de *sūtras* gezien, die superieur is aan die van Mahāprabhu. Dit commentaar werd vastgelegd door Gopīnātha Ācārya en is door de Gauḍīya Vaiṣṇava's bestudeerd. Er kan geen doctrinair dispuut zijn in Bhagavāns eigen uitleg van de *sūtras*, want Zijn commentaar vertegenwoordigt op accurate wijze de volledige strekking van de Upaniṣaden. Als je deze explicatie van de *sūtras* in de juiste volgorde aanbiedt, zal deze uitleg in ieder gezelschap van geleerden worden gerespecteerd.

Devīdāsa Vidyāratna was heel blij om dit te horen. Hij bood Śrī Vaiṣṇava dāsa Bābājī vol overtuiging zijn *daṇḍavat-praṇāma* aan en liep terug naar de *kuṭīra* van zijn vader, waar hij hem vertelde, wat hij had gehoord.

Lāhiṛī Mahāśaya was opgelucht en antwoordde, "Devī, je hebt een hele berg onderricht ontvangen, maar nu moet je proberen de hoogste bestemming te bereiken, die voor alle levende wezens tot het hoogste goed leidt."

Devīdāsa: Mijn enige bedoeling was eigenlijk om u naar huis terug te brengen. Gaat u alstublieft nog één keer met ons mee naar huis, zodat iedereen gelukkig is. Moeder is degene, die in het bijzonder uitkijkt naar nog een *darśana* van uw voeten.

Lāhirī: Ik heb mijn toevlucht tot de lotusvoeten van de Vaiṣṇava's genomen en ik heb beloofd, dat ik geen huis meer binnenga, waar geen *bhakti* heerst. Eerst moeten jullie Vaiṣṇava's worden, dan kunnen jullie me meenemen.

Devīdāsa: Vader! Hoe kunt u dat nu zeggen? Iedere dag vereren we thuis de Heer. We misprijzen het chanten van *hari-nāma* niet en we ontvangen gasten en Vaiṣṇava's hartelijk. Worden wij niet als Vaiṣṇava's beschouwd?

Lāhirī: Jullie bezigheden lijken veel op die van Vaiṣṇava's, maar jullie zijn in feite geen Vaiṣṇava's.

Devīdāsa: Hoe kun je dan een Vaiṣṇava worden?

Lāhirī: Je kunt een Vaiṣṇava worden door je tijdelijke, *naimittika*-taken op te geven en je eeuwige, spirituele *dharma* aan te nemen.

Devīdāsa: Nu heb ik één twijfel en ik wil u dringend vragen die uitpuutlijk op te lossen. De bezigheden van de Vaiṣṇava's bestaan uit *śravaṇam*, *kīrtanam*, *smaraṇam*, *pāda-sevanam*, *arcanam*, *vandanam*, *dāsyam*, *sakhyam* en *ātma-nivedanam* en ze zijn nauw verbonden met materie. Waarom worden ook zij niet incidenteel, *naimittika*, genoemd? Ik proef hierin iets van partijdigheid. Activiteiten, zoals de altaardienst voor het Godsbeeld, vasten en verering met materiële ingrediënten zijn allemaal verbonden met grove materie; hoe kunnen ze eeuwig zijn?

Lāhirī: Mijn zoon, het heeft bij mij ook lang geduurd, voordat ik dit punt begreep. Probeer het te bevatten. Er zijn twee soorten mensen: degenen, wier belangstelling is verbonden met deze materiële wereld (*aihika*); en degenen, die streven naar superieure doelen in de toekomst (*paramārthika*). Degenen in de eerste categorie streven alleen naar materieel geluk, reputatie en materiële voorspoed. Degenen in de tweede categorie bestaan uit drie typen: degenen, die zijn toegewijd aan Īśvara (*īśānugata*); degenen, die zijn gefixeerd op het streven naar monistische kennis gericht op bevrijding (*jñāna-niṣṭha*); en degenen, die mystieke krachten (*siddhi-kāmī*) begeren.

De *siddhi-kāmīs* zijn gehecht aan de resultaten van *karma-kāṇḍa* en ze willen via hun *karma* bovennatuurlijke krachten bereiken. De methoden, die ze gebruiken om dergelijke on aardse krachten te verkrijgen, zijn *yāga* (offers), *yajña* (vuuroffers) en *aṣṭāṅga-yoga* (het achtvoudige pad van *yoga*). Ze aanvaarden het bestaan van Īśvara, maar geloven, dat Hij ondergeschikt is aan de wetten van *karma*. De materialistische (empiristische) wetenschappers behoren ook tot deze categorie.

De *jñāna-niṣṭhas* trachten hun identiteit met *brahma* te verlichten door het cultiveren van onpersoonlijke, monistische kennis. Ze weten niet of Īśvara bestaat en het kan hen niet schelen, of Hij bestaat, maar ze fabriceren in ieder geval een denkbeeldige vorm van Īśvara met het doel om *sādhana* uit te voeren. Het resultaat van monistische kennis is het realiseren van de eigen identiteit als *brahma* en de monisten trachten dit uiteindelijk te bereiken door

zich voortdurend met de onderdelen van *bhakti* bezig te houden, die hen gericht houden op hun denkbeeldige vorm van Īśvara. Als ze het resultaat van *jñāna* hebben bereikt, hebben ze de Īśvara, die ze zich hebben voorgesteld om hun doel te bereiken, niet langer meer nodig. Zodra hun *bhakti* voor Īśvara vrucht draagt, zetten ze deze om in *jñāna*. Volgens hun doctrine zijn Bhagavān, noch *bhakti* aan Bhagavān, eeuwig.

De *īśānugatas*, degenen, die zijn toegewijd aan Īśvara, zijn de derde categorie van degenen, die hogere doelen in de toekomst zoeken (*paramārthikas*). Ze zijn feitelijk de enigen, die streven naar *paramārtha*, het hoogste doel van het leven. Naar hun mening bestaat er maar één Īśvara, die zonder begin en eind is en die de *jīvas* en de materiële wereld door Zijn eigen vermogens manifesteert. De *jīvas* zijn Zijn eeuwige dienaren en blijven dat, zelfs na hun bevrijding. De eeuwige *dharma* van de *jīva* is om eeuwig onder leiding van Īśvara te blijven, want de *jīva* kan niets op eigen kracht. De *jīva* kan geen eeuwig heil vinden door het uitvoeren van *karma*, maar als hij zijn toevlucht zoekt bij Śrī Kṛṣṇa, krijgt hij door Zijn genade alle perfectie.

Degenen, die begerig zijn naar mystieke krachten (*siddhi-kāmīs*) volgen *karma-kāṇḍa* en degenen, die monistische kennis cultiveren (*jñāna-niṣṭhas*) volgen *jñāna-kāṇḍa*. De *īśānugatas* zijn de enige toegewijden van Īśvara. De *jñāna-kāṇḍīs* en *karma-kāṇḍīs* zijn er trots op in een hoger doel (*paramārthika*) geïnteresseerd te zijn, maar in feite zoeken ze niet het hoogste doel, maar ze zoeken

tijdelijk materieel voordeel en alles, dat ze zeggen over *dharma*, is *naimittika*.

De huidige vereerders van Śiva, Durgā, Gaṇeśa en Sūrya worden achtereenvolgens Śaiva's, Śākta's, Gāṇapatya's en Saura's genoemd en volgen allemaal *jñāna-kāṇḍa*. Ze nemen de *aṅgas* van *bhakti* over, zoals *śravaṇa* en *kīrtana*, alleen om *mukti* en uiteindelijk het ongedifferentieerde, onpersoonlijke *nirviśeṣa-brahma* te bereiken. Degenen, die zich bezighouden met *śravaṇa* en *kīrtana* zonder verlangen naar *bhukti* (materieel plezier) of *mukti* (materiële bevrijding), zijn betrokken bij de dienst van Śrī Viṣṇu. Van deze vijf godheden is de *Śrī-mūrti* van Bhagavān Śrī Viṣṇu eeuwig, transcendentaal en compleet met alle vermogens. Degenen, die Bhagavān niet als object van verering aanvaarden, houden zich louter bezig met vergankelijke objecten.

Mijn zoon, de dienst, die jullie thuis voor het Godsbeeld van Bhagavān uitvoeren, is geen *paramārthika*, want jullie accepteren de eeuwigheid van Bhagavān's vorm niet. Daarom kunnen jullie niet onder de *tīśānugatas* worden gerekend. Ik hoop, dat je nu het verschil hebt begrepen tussen *nitya* en *naimittika upāsanā* (verering).

Devidāsa: Ja. Als ik de *śrī-vigraha* (Godsbeeld) van Bhagavān vereer, maar ik accepteer niet, dat de *vigraha* eeuwig is, is het geen verering van een eeuwig object. Maar kan ik geen tijdelijke methode gebruiken om de eeuwige waarheid te bereiken, die uitermate verschillend is van iedere vergankelijke vorm?

Lāhirī: Zelfs al zou dat het geval zijn, kan zulke verering geen eeuwige *dharma* worden genoemd. De verering van de eeuwige *vigraha*, zoals die wordt uitgevoerd in *vaiṣṇava-dharma*, is *nitya-dharma*.

Devīdāsa: Maar de *Śrī-vigraha*, die wordt vereerd, is gestalte gegeven door een menselijk wezen, hoe kan hij dan eeuwig zijn?

Lāhirī: De *vigraha* van de Vaiṣṇava's is anders. Bhagavān is niet vormloos, zoals *brahma*. In tegendeel, Hij is de almachtige, geconcentreerde belichaming van eeuwigheid, kennis en vreugde. Die *sac-cid-ānanda-ghava-vigraha* wordt door de Vaiṣṇava's vereerd. Bhagavāns bovenzinnelijke vorm van eeuwigheid, vreugde en kennis wordt eerst in het zuivere bewustzijn van de *jīva* geopenbaard en dan pas wordt Hij in de geest weerspiegeld. De uiterlijke verschijning van het Godsbeeld wordt vormgegeven volgens deze bovenzinnelijke gedaante, die in de geest wordt geopenbaard en door de kracht van *bhakti-yoga* manifesteert de *sac-cid-ānanda*-vorm van Bhagavān Zich in het Godsbeeld. Als de toegewijde *darśana* van het Godsbeeld neemt, verenigt dat Godsbeeld Zich met de bovenzinnelijke vorm van Bhagavān, die de toegewijde in zijn hart ziet.

Het Godsbeeld, dat de *jñānis* vereren is echter anders. De *jñānis* denken, dat het Godsbeeld een beeld is, dat is gemaakt van materiële elementen, maar dat de staat van *brahma* erin aanwezig is, terwijl zij hun verering uitvoeren en dat het weer een gewoon materieel object wordt, nadat zij hun verering hebben voltooid. Nu moet je eens letten op het verschil tussen deze twee voorstellingen

van het Godsbeeld en hun respectievelijke methoden van verering. Als je met de genade van een ware *guru vaiṣṇava-dīkṣā* krijgt, ben je in staat om dit verschil scherp te zien door de resultaten van beide te vergelijken.

Devīdāsa: Ja, nu wordt het me duidelijker. Nu zie ik, dat de Vaiṣṇava's geen fanatici zijn, die door blind geloof worden gedreven; ze hebben daarentegen een subtiel en onderscheidend inzicht. Er is een cardinaal verschil tussen de verering van de *Śrī-mūrti* en de tijdelijke verering van een denkbeeldige vorm van de Heer, die is overgebracht op een materieel object. Er is geen verschil in de externe procedures van verering, maar er bestaat een groot verschil in het geloof van de twee vereerders. Ik zal hierover een paar dagen nadenken. Vader, vandaag is mijn grootste twijfel opgelost. Nu kan ik van harte zeggen, dat de verering van de *jñānis* louter neerkomt op een poging Śrī Bhagavān te bedriegen. Ik zal deze kwestie op een later tijdstip nog eens aan uw voeten voorleggen.

Nadat hij dit had gezegd, vertrokken Devī Vidyāratna en Śambhu naar hun logeeradres. Laat in de namiddag keerden ze terug naar de *kuṭīra* van Lāhirī Mahāśaya, maar er was geen gelegenheid meer om over deze onderwerpen door te praten, want op dat tijdstip was iedereen verzonken in *hari-nāma-saṅkīrtana*.

De volgende middag ging iedereen in de hut van Paramahaṁsa Bābājī zitten en Devī Vidyāratna en Śambhu zaten naast Lāhirī Mahāśaya. Precies op dat moment kwam de Kāzī van het dorp Brāhmaṇa-Puṣkariṇī langs. Toen de Vaiṣṇava's hem zagen, ston-

den ze op om hem respect te betuigen en de Kāzī groette de Vaiṣṇava's ook met groot genoegen en ging tussen hen zitten.

Paramahaṁsa Bābājī zei, "U bent gezegend, want u bent een nakomeling van Chānd Kāzī, die een object voor de zegen van Śrī Mahāprabhu was. Verleent u ons alstublieft uw zegen."

De Kāzī zei, "Door de genade van Śrī Mahāprabhu krijgen we de genade van de Vaiṣṇava's. Gaurāṅga is de Heer van ons leven. We doen niets zonder eerst Hem onze *daṇḍavat-praṇāma* aan te bieden."

Lāhirī Mahāśaya had de taal Farsi gestudeerd, de dertig *sephārās* van de *Qur'ān* en vele boeken van de Sufi's. Hij vroeg de Kāzī, "Wat wordt volgens uw ideologie bedoeld met *mukti*?"

De Kāzī antwoordde, "Wat u verstaat onder *jīva*, individuele ziel, noemen wij *rūh*. Deze *rūh* wordt in twee hoedanigheden aangetroffen: *rūh-mujarrad*, de bewuste of bevrijde ziel, en *rūh-tarkībī*, de geconditioneerde ziel. Wat u verstaat onder spirit (*ciṭ*) noemen wij *mujarrad* en wat u onder materie (*aciṭ*) verstaat, noemen wij *jism*. *Mujarrad* ligt voorbij de begrenzingen van ruimte en tijd, terwijl *jism* ondergeschikt is aan ruimte en tijd. De *rūh-tarkībī*, of *baddha-jīva*, heeft een materiële geest en is volkomen onwetend (*malphuṭ*) en vol verlangens.

De *rūh-mujarrad* is zuiver en verre van al deze besmettingen en leeft in de spirituele plaats genaamd *ālam al-maśhāl*.

De *rūh* wordt zuiver door het geleidelijk ontwikkelen van *īśhqh* of *prema*. Er is geen invloed van *jism* of materie in dat veld, waar Khodā (God) de profeet, Paigambar Sāhib, naartoe bracht. Maar

zelfs ook daar blijft de *rūh* dienaar (*bandā*) en de Heer is meester. Daarom is de relatie tussen de *bandā* en Khodā eeuwig en *mukti* is eigenlijk het bereiken van deze relatie in zijn zuiverste vorm. De *Qur'ān* en de literatuur van de Sufi's leggen deze conclusies uit, maar niet iedereen kan ze begrijpen. Gaurāṅga Mahāprabhu heeft de Chānd Kāzī al deze punten genadevol onderwezen en sinds die tijd zijn wij Zijn onvervalste *bhaktas* geworden."

Lāhirī: Wat is de eerste les van de *Qur'ān*?

Kāzī: Volgens de *Qur'ān* heet de persoonlijke verblijfplaats van de Heer, die het hoogste doel is in de spirituele wereld, *behesht*. Er is daar weliswaar geen formele verering, maar het leven zelf is verering (*ibāda*). De bewoners van die plaats zijn verzonken in transcendentale zegen eenvoudig door de Heer te zien. Dit is precies dezelfde informatie, als Śrī Gaurāṅgadeva gaf.

Lāhirī: Aanvaardt de *Qur'ān*, dat de Heer een transcendentale vorm heeft?

Kāzī: De *Qur'ān* zegt, dat God geen vorm heeft. Maar Śrī Gaurāṅgadeva vertelde de Chānd Kāzī, dat zijn lering van de *Qur'ān* betekent, dat God geen materiële vorm kan hebben. Dit sluit het bestaan van Zijn zuiver spirituele vorm niet uit. Paigambar Sāhib zag de goddelijke, liefdevolle vorm van de Heer in overeenstemming met zijn niveau van bekwaamheid. De transcendentale emoties, die kenmerkend zijn voor de andere *rasas*, bleven voor hem verscholen.

Lāhirī: Wat zeggen de Sufi's hierover?

Kāzī: Zij houden zich aan de doctrine van *anā al-ḥaqq*, wat betekent 'Ik ben Khodā'. De sufidoctrine (*āswaph*) van de islam is precies hetzelfde, als de *advaita-vāda*-doctrine.

Lāhirī: Bent u een Sufi?

Kāzī: Nee, we zijn onvermengde toegewijden. Gaurāṅga is ons leven.

De discussie ging nog lange tijd door en uiteindelijk bood de Kāzī Sāhib de Vaiṣṇava's zijn respect aan en vertrok. *Hari-nāma-saṅkīrtana* volgde, waarna het gezelschap uit elkaar ging.

ALDUS EINDIGT HET VIJFDE HOOFDSTUK VAN JAIVA-DHARMA GETITELD

"VAIDHI-BHAKTI IS NITYA, NIET NAIMITTIKA DHARMA"

Hoofdstuk 6

Nitya-dharma, ras en kaste

DEVĪDĀSA VIDYĀRATNA WAS EEN LERAAR, DIE langetijd overtuigd was geweest, dat de *brāhmaṇas* de meest vooraanstaanden waren van alle *varṇas* (klassen). Hij dacht, dat niemand behalve *brāhmaṇas* geschikt waren om het hoogste levensdoel te bereiken en dat de *jīva*, tenzij hij in een brahmaanse familie werd geboren, geen *mukti* kon bereiken. Hij dacht ook, dat geboorte in zo'n familie de enige oorzaak kon zijn om de typische eigenschappen van een *brāhmaṇa* te ontwikkelen. Toen hij de gesprekken hoorde tussen de Vaiṣṇava's en de nakomelingen van de Chānd Kāzī, werd hij heel bedroefd. Hij kon de stellingen van Kāzī Sāhib niet begrijpen, want ze waren vol diepe, fundamentele waarheden.

Terwijl zijn hart oversloeg dacht Devīdāsa Vidyāratna, "Het moslimras is een vreemd verschijnsel en je kunt er nooit van opan, wat moslims zeggen. Vader heeft natuurlijk Farsi en Arabisch ge-

leerd en heeft langetijd de religie bestudeerd, maar waarom geeft hij zoveel respect aan de moslims? Een Hindu is verplicht een bad te nemen om zichzelf te zuiveren van het aanraken van zoiets als een moslim, dus wat kon Parama-harṁsa Bābājī Mahārāja gedacht hebben, toen hij een dergelijk persoon uitnodigde om bij het gezelschap te komen zitten en hem zoveel eerbied gaf?"

Diezelfde nacht zei Devīdāsa, "Śambhu! Ik kan hierover niet langer zwijgen. Ik ga een vurig debat over logica provoceren en dit ketterse gezichtspunt in de as leggen. Het was in Navadvīpa, waar geleerden, zoals Sārvabhauma en Śīromaṇi over de *nyāya-śāstra* spraken en Raghunandana karnde de achtentwintig waarheden van de *smṛti-śāstra*. Hoe komt het, dat de hindoe's en de moslims zich nu in hetzelfde Navadvīpa vermengen? Misschien hebben de leraren van Navadvīpa hiervan nog geen hoogte gekregen." Vidyāratna wijdde zich een aantal dagen met heel zijn hart aan zijn taak.

Bij de dageraad was een lichte motregen gevallen. Halverwege de ochtend was de zon nog door de wolken bedekt en was niet in staat geweest een enkele blik op aarde te werpen. Devī en Śambhu hadden vóór tien uur een maaltijd van *khichrī* gegeten en hadden het gevoel, dat ze nu de tijd mee hadden. In Śrī Godruma hadden de Vaiṣṇava's vertraging in hun *mādhukarī* opgelopen. Bijna iedereen echter had nu de *prasāda* geëerd en zat in een grote *kuṭīra* aan één zijde van de *mādhavi-mālatī*-bossage.

Paramaharṁsa Bābājī, Vaiṣṇava dāsa, Paṇḍita Ananta dāsa uit het dorp Śrī Nṛsimha-pallī, Lāhirī Mahāśaya en Yādava dāsa uit

Kuliyā begonnen *hari-nāma* op hun *tulasī-mālā* te chanten en raakten verzonken in *paramānanda* (hoogste vreugde). Op dat moment kwamen de bekende *paṇḍita*, Kṛṣṇa Cūḍāmaṇi, samen met Vidyāratna Mahāśaya, Caturbhujā Padaratna uit Samudragarh, Cintāmaṇi Nyāyaratna uit Kāśī en Kālīdāsa Vācaspati uit Pūrva-sthālī aangelopen. De Vaiṣṇava's boden de geleerde *brāhmaṇas* hun eerbiedige eerbetuigingen aan en gaven hen een zitplaats.

Paramahansa Bābājī zei, "Men zegt, dat een bewolkte dag ongunstig is, maar deze dag is voor ons uiterst gunstig geworden. Vandaag hebben de *brāhmaṇa-paṇḍitas* van de *dhāma* onze *kuṭīra* met het stof van hun voeten gezuiverd."

Vaiṣṇava's beschouwen zichzelf natuurlijkerwijs onbeduidender dan gras, dus allen boden *praṇāma* aan en zeiden, *vipracaraṇebhyaḥ namaḥ*, "Alle eer aan de voeten van de *brāhmaṇas*." De *brāhmaṇa-paṇḍitas*, die zichzelf respectabele geleerden beschouwden, beantwoordden de Vaiṣṇava's door hen hun zegen te geven en gingen daarna zitten. De *brāhmaṇas*, die Vidyāratna voor een debat had voorbereid, boden hun eerbetuigingen aan Lāhīrī Mahāśaya aan, want hij was de oudste onder hen. Lāhīrī Mahāśaya, die inmiddels met de vertrouwelijke conclusies van de *śāstras* bekend was, gaf onmiddellijk zijn *praṇāmas* aan de *paṇḍitas*.

Van alle *paṇḍitas*, was Kṛṣṇa Cūḍāmaṇi het meest welsprekend. Hij had over de betekenis van de *śāstra* met vele andere *paṇḍitas* gedebatteerd in Kāśī, Mithilā en talrijke andere plaatsen en had al zijn tegenstanders weten te pareren. Hij was klein van stuk met

een glanzend donkere gelaatskleur en was ernstig en beheerst en had ogen, die blonken als een paar sterren. Nu begon hij een discussie met de Vaiṣṇava's.

Cūḍāmaṇi zei, "We zijn vandaag gekomen om *darśana* van de Vaiṣṇava's te nemen. Hoewel we niet al jullie doen en laten steunen, hebben we grote bewondering voor jullie uitzonderlijke toewijding. Śrī Bhagavān Zelf zegt in *Bhagavad-Gītā* (9.30):

*api cet su-durācāro bhajate mām ananya-bhāk
sādhur eva sa mantavyaḥ samyag – vyavasito hi saḥ*

Zelfs als iemand een vreselijke zondaar is, maar uitsluitend Mij vereert met toewijding, dient hij als een *sādhū* te worden beschouwd, want zijn intelligentie is sterk verankerd in de juiste overtuiging.

"Deze uitspraak in de *Bhagavad-Gītā* is ons bewijs en vanwege deze conclusie zijn we vandaag gekomen om *darśana* van de *sādhūs* te nemen. Maar we hebben één probleem. Waarom associeert u met moslims onder het voorwendsel van *bhakt*? We willen hierover met u spreken. Degene onder u, die het meest bedreven is in het debatteren, mag naar voren komen."

De Vaiṣṇava's waren van streek door de woorden van Kṛṣṇa Cūḍāmaṇi en Paramahaṁsa Bābājī zei heel nederig, "Wij zijn een stel gekken. Wat weten wij nu van het debat? Wij handelen eenvoudig in overeenstemming met het doen en laten, dat de voorgaande *mahājanas* vertoonden. U allen bent geleerden, dus u mag de instructies van de *sāstra* reciteren en wij zullen in stilte luisteren."

Cūḍāmaṇi zei, "Hoe kunt u volgens die uitspraak handelen? U staat onder gezag van de hindoemaatschappij en als u de disciplines en leerstellingen volgt, die zijn tegengesteld aan de *śāstra*, zal de wereld in elkaar storten. 'Wij oefenen en prediken tegen *śāstra* en tegelijkertijd eisen wij op, dat we op het pad zijn van de *mahājanas*.' Wat is dit voor prietpraat? Wat is een *mahājana*? Men is alleen een echte *mahājana*, als zijn gedrag en leerstellingen in overeenstemming zijn met *śāstra*. Welk voordeel heeft de wereld erbij, als we eenvoudig iedereen, die we aardig vinden, een *mahājana* gaan noemen en vervolgens het citaat aanhalen, *mahājano yena gataḥ sa panthāḥ*, 'Men dient het pad van de *mahājanas* te volgen'?"

De woorden van Cūḍāmaṇi werden voor de Vaiṣṇava's ondraaglijk, waardoor ze wegliepen en elkaar in een andere *kuṭīra* om raad gingen vragen. Ze besloten, dat ze, omdat de *mahājanas* van fouten werden beschuldigd, werden gedwongen de aanklachten, voor zover dat in hun macht lag, te weerleggen. Paramahansa Bābājī koos ervoor om niet in het debat te participeren. Paṇḍita Ananta dāsa Bābājī was een geleerde van de *nyāya-śāstra*, maar iedereen vroeg Śrī Vaiṣṇava dāsa Bābājī het debat te leiden. De Vaiṣṇava's wisten onmiddellijk, dat Devīdāsa Vidyāratna dit vuur had aangestoken. Lāhirī Mahāśaya was ook aanwezig en hij voegde eraan toe, "Devī is uitermate trots. Zijn verstand raakte in de war op de dag, dat hij getuige was van ons gedrag met de Kāzī Sāhib en daarom heeft hij nu al deze *brāhmaṇa-panḍitas* meegebracht."

Vaiṣṇava dāsa nam het stof van Paramahaṁsa Bābājī's voeten op zijn hoofd en zei, "Ik zal de orders van de Vaiṣṇava's op mijn hoofd dragen. De kennis, die ik heb opgedaan, zal vandaag zeker vrucht dragen."

Nu was de hemel opgeklaard. Er werd een grote zitplaats onder de *mālatī-mādhavī*-bossages uitgelegd en de *brāhmaṇa-pañḍitas* gingen aan één zijde zitten en de Vaiṣṇava's aan de andere zijde. Alle *brāhmaṇas* en *pañḍitas* van Śrī Godruma en Madhyadvīpa waren daar bijeen geroepen en ook een aantal studenten en schriftgeleerden uit de buurt kwamen bij het gezelschap zitten; het was dus in geen geval een kleine bijeenkomst. Ongeveer honderd *brāhmaṇa-pañḍitas* zaten aan de ene zijde en ongeveer tweehonderd Vaiṣṇava's aan de andere. Vaiṣṇava dāsa Bābājī was kalm en beheerst; hij zat op verzoek van de Vaiṣṇava's aan het hoofd van het gezelschap. Op dat moment had een verbazingwekkend incident plaats – een tros *mālatī*-bloesems viel op het hoofd van Vaiṣṇava dāsa uit de klimranken boven hem. Dit gaf de Vaiṣṇava's moed en het inspireerde hen om de naam van Hari hardop uit te spreken. "Dit kan worden begrepen als de zegen van Śrīman Mahāprabhu," verklaarden ze.

Aan de andere zijde trok Kṛṣṇa Cūḍāmaṇi een grimas en zei, "Jullie kunnen dat wel denken, maar met bloemen kom je er niet. De boom wordt herkend aan zijn vruchten."

Vaiṣṇava dāsa veranderde van onderwerp en begon, "Deze bijeenkomst, die vandaag in Navadvīpa plaats heeft, lijkt op de gezelschappen, die plaats hebben in Vārāṇasī, hetgeen mij veel ple-

zier doet. Hoewel ik een inwoner van Bengalen ben, heb ik vele jaren besteed aan studie en doceren in Vārāṇasī en andere plaatsen, dus ik ben niet gewend om Bengaals te spreken. Ik doe het verzoek om voor de vragen en antwoorden in het gezelschap van vandaag Sanskriet te spreken."

Cūḍāmaṇi had de *śāstra* heel nauwgezet bestudeerd, maar kon geen vloeiend Sanskriet spreken, afgezien van sommige *ślokas*, die hij in de loop der tijd aan zijn geheugen had toevertrouwd. Hij was door het voorstel van Vaiṣṇava dāsa enigszins ontdaan en zei, "Waarom? We komen in Bengalen bij elkaar, dus het is het beste om Bengaals te spreken. Ik spreek geen Sanskriet, zoals de *paṇḍitas* van de westelijke provincies."

Iedereen begreep, gezien ieders stemming, dat Cūḍāmaṇi bevreesd raakte om met Vaiṣṇava dāsa in debat te gaan. Iedereen vroeg Vaiṣṇava dāsa Bengaals te spreken en daar legde hij zich bij neer.

Cūḍāmaṇi bracht het eerste verweer te berde door te vragen, "Is *jāti*, of kaste, *nitya* (onveranderlijk)? Zijn de hindoe's en moslims geen verschillende kasten? Vallen de hindoe's niet van hun geloof door met moslims te associëren?"

Vaiṣṇava dāsa Bābājī antwoordde, "Volgens de *nyāya-śāstra* is *jāti* (een term, die verwijst naar ras, kaste en levenssoort) onveranderlijk. De term *jāti-bheda* (kastenonderscheid), die hier wordt genoemd, verwijst niet naar het verschil van kaste onder mensen, die in verschillende landen zijn geboren. Deze term verwijst naar

het verschil van levenssoort, zoals die tussen koeien, geiten en mensen."

Cūḍāmaṇi zei, "Ja, wat u zegt is heel waar. Maar betekent dat, dat er geen *jāti-bheda* (kastenonderscheid) bestaat tussen hindoe's en moslims?"

Vaiṣṇava dāsa zei, "Ja, er is een verschil tussen de kasten, maar dat type *jāti* is niet eeuwigdurend. Mensen hebben maar één *jāti*, wat in dit geval betekent 'levenssoort'. Binnen de menselijke levenssoort zijn heel veel verschillende *jāti*, of kasten, uitgevonden, die zijn gebaseerd op de verschillen van taal, land, kledingstijl en huidskleur."

Cūḍāmaṇi: Is er geen verschil in termen van geboorte? Of bestaat het verschil tussen hindoe's en moslims uit niets anders dan het verschil in kledingstijl en dat soort dingen?

Vaiṣṇava dāsa: Vaiṣṇava's zijn degenen, die zuivere *bhakti* hebben en alle menselijke wezens zijn kandidaten voor *vaiṣ-ṇava-dharma*. Moslims zijn niet geschikt om de plichten uit te voeren, die in het *varṇāśrama*-systeem voor de verschillende *varṇas* worden beschreven, want hun geboorte diskwalificeert hen. Niettemin hebben ze ieder recht om te participeren in de beoefening van *bhakti*. Niemand kan volhouden, dat hij de werkelijke betekenis van de *śāstras* kent, tenzij hij de subtiele verschillen tussen *karma-kāṇḍa*, *jñāna-kāṇḍa* en *bhakti-kāṇḍa* nauwgezet heeft bestudeerd.

Cūḍāmaṇi: Goed dan, als iemand zijn voorgeschreven *karma* uitvoert, wordt zijn hart geleidelijk gezuiverd, zodat hij geschikt wordt voor *jñāna*. Onder de *jñānis* zijn sommigen *nirbheda-*

brahmavādīs, die het ongedifferentieerde, onpersoonlijke *brahma* aanprijzen, terwijl de anderen Vaiṣṇava's zijn, die de persoonlijke vorm van Bhagavān met transcendentale attributen (*saviśeṣa-vāda*) aanvaarden. Volgens deze gedachtengang kan niemand ooit een Vaiṣṇava worden zonder eerst zijn bekwaamheid voor *karma* te voltooien. Moslims zijn zelfs niet geschikt om het voorgeschreven *karma* van het *varṇa*-systeem uit te voeren, want ze zijn outcastes (onaanraakbaren), dus hoe kunnen zij geschikt worden voor *bhakti*?

Vaiṣṇava dāsa: Onaanraakbaren hebben al het recht om *bhakti* te beoefenen. Alle *śāstras* aanvaarden dit en Bhagavān Zelf heeft in *Śrī mad Bhagavad-Gītā* (9.23) gezegd:

*mām hi pārtha vyapāśritya ye 'pi syuḥ pāpa-yonayaḥ
striyo vaiśyās tathā śūdrās te 'pi yānti parām gatim*

O Pārtha, vrouwen, *vaiśyas*, *śūdras* en degenen, die laag zijn geboren in zondige families, kunnen de allerhoogste bestemming bereiken door hun toevlucht te nemen tot Mij.

Hier verwijst het woord *āśritya*, zijn toevlucht nemen tot, naar *bhakti*. Dit wordt onderbouwd in de *Skanda Purāṇa*, *Kāśī-khaṇḍa* (21.63):

*brāhmaṇaḥ kṣatriyo vaiśyaḥ śūdro vā yadi vetaraḥ
viṣṇu-bhakti-samāyukto jñeyaḥ sarvottamaś ca saḥ
in: Hari-bhakti-vilāsa (10.106)*

Of men nu een *brāhmaṇa*, *kṣatriya*, *vaiśya*, *śūdra*, of een outcaste is, als men zijn toevlucht heeft genomen tot *viṣṇu-bhakti*, wordt men aan allen superieur beschouwd.

In de *Nāradyā Purāṇa* wordt gezegd,

*śvapaco 'pi mahīpāla viṣṇu-bhaktō dvijādhikāḥ
viṣṇu-bhakti-vihīno yo yatīś ca śvapacādhikāḥ*

in: *Hari-bhakti-vilāsa* (10.87)

O Koning, een toegewijde van Śrī Viṣṇu is beter dan een *brāhmaṇa*, zelfs al is hij geboren in een familie van hondenvleeseters; terwijl een *sannyāsī*, die onkundig is van *viṣṇu-bhakti* zelfs verachtelijker is dan een *caṇḍāla*.

Cūḍāmaṇi: U kunt wel zoveel citaten uit *śāstra* als bewijs aanvoeren; het gaat erom in te zien wat het onderliggende principe in deze overweging is. Hoe kan het defect van een gedegradeerde geboorte worden weggenomen? Kan een defect gerelateerd aan geboorte worden weggenomen zonder een volgende geboorte te nemen?

Vaiṣṇava dāsa: Het defect van een lage geboorte is het resultaat van *prārabdha-karma*, voorgaande activiteiten, die zijn begonnen pas in dit leven vrucht te dragen en dit *prārabdha-karma* kan worden vernietigd door de naam van Bhagavān uit te spreken. Het bewijs hiervoor staat in *Śrī mad-Bhāgavatam* (6.16.44):

yan-nāma sakṛc chravaṇāt pukkaśo 'pi vimucyate saṁsārāt

Zelfs een laaggeboren hondenvleeseter kan uit zijn materiële bestaan worden bevrijd door eenvoudig Uw heilige naam eenmaal te horen.

Er staat ook in *Śrī mad-Bhāgavatam* (6.2.46):

*nātaḥ param karmā-nibandha-kṛtanam
mumuksatām tīrtha-padānukīrtanāt
na yat punaḥ karmasu sajjate mano
rajas-tamobhyām kalilam tato 'nyathā*

Degenen, die bevrijding uit de conditionering van het materiële bestaan wensen, hebben geen andere manier om hun zonden te ontwortelen, dan door het chanten van de heilige namen van Bhagavān, die zelfs de heilige plaatsen zuivert door ze louter met Zijn lotusvoeten aan te raken. De reden is, dat de geest geen aandacht meer geeft aan *karma*, wanneer men *nāma-sarikīrtana* uitvoert, terwijl de geest weer wordt gecontamineerd door de materiële kwaliteiten van hartstocht en onwetendheid, wanneer men andere methoden tot zuivering gebruikt, want de neigingen om zonden te begaan waren nog niet tot aan de wortel uitgeroeid.

Weer staat in *Śrī mad-Bhāgavatam* (3.33.7):

*aho vata śvapaco 'to garīyān
yaj-jahvāgre vartate nāma tubhyam
tepus tapas te juhuvuḥ sasnur āryā
brahmānucūr nāma gṛṃanti ye te*

Oh! Wat kan nog meer worden gezegd over de grootsheid van de persoon, die de heilige naam van Śrī Hari chant? Een persoon, die Uw heilige naam uitspreekt is superieur aan iedereen, zelfs als hij is geboren in een familie van hondenvleeseters. Zijn brahmaanse status was al in zijn voorgaande geboorte gevestigd. Die fortuinlijke *jīvas*, die *Śrī-hari-nāma* chanten hebben reeds boetedoening ondergaan, hebben vuuroffers gebracht, hebben in de heilige plaatsen gebed, hebben de geciviliseerde gedragsregels gevolgd en hebben de Veda's grondig bestudeerd.

Cūḍāmaṇi: Waarom wordt dan een *caṇḍāla*, die *hari-nāma* chant, wel uitgesloten van het uitvoeren van *yajñas* en andere brahmaanse activiteiten?

Vaiṣṇava dāsa: Om *yajñas* en dergelijke activiteiten uit te voeren, dient men te worden geboren in een brahmaanse familie en zelfs iemand, die in een brahmaanse familie wordt geboren, moet worden gezuiverd door de inwijdingsceremonie met de heilige draad, voordat hij bevoegd is om de taken van een *brāhmaṇa* uit te oefenen. Op dezelfde manier kan een *caṇḍāla* worden gezuiverd door *hari-nāma* te gaan beoefenen, maar hij is nog niet bevoegd om *yajñas* uit te voeren, totdat hij een seminale geboorte in een brahmaanse familie krijgt. Maar hij kan wel de *aṅgas* (onderdelen) van *bhakti* uitvoeren, die oneindig groter zijn dan *yajñas*.

Cūḍāmaṇi: Wat is dit nu voor een conclusie? Hoe kan iemand, die wordt gediskwalificeerd voor een gewoon voorrecht, worden gekwalificeerd voor iets dat veel hoger is? Bestaat hiervoor enig samenvattend bewijs?

Vaiṣṇava dāsa: Er zijn twee soorten menselijke activiteiten: materiële activiteiten, die betrekking hebben op het praktische bestaan (*vyāvahārika*) en spirituele activiteiten, die betrekking hebben op de ultieme waarheid (*paramārthika*). Iemand kan een spirituele kwalificatie hebben bereikt, maar dat kwalificeert hem niet noodzakelijkerwijs voor bepaalde materiële activiteiten. Bijvoorbeeld, iemand die van geboorte moslim is, kan de geaardheid en alle kwaliteiten van een *brāhmaṇa* hebben, zodat hij in spiritueel opzicht een *brāhmaṇa* is, maar toch blijft hij onbevoegd voor be-

paalde materiële activiteiten, zoals de dochter van een *brāhmaṇa* trouwen.

Cūḍāmaṇi: Waarom is dat? Wat maakt het uit, als hij het toch doet?

Vaiṣṇava dāsa: Als men de sociale omgangsvormen overtreedt, is men schuldig aan *vyāvahārika-doṣa*, seculiere ongepastheid. De leden van de samenleving, die trots zijn op hun sociaal aanzien, vergeven zulke activiteiten niet. Daarom mag men ze niet plegen, zelfs al is men spiritueel gekwalificeerd.

Cūḍāmaṇi: Vertelt u me alstublieft eens, wat de oorzaak van de bekwaamheid voor *karma* is en wat de oorzaak van de bekwaamheid voor *bhakti* is.

Vaiṣṇava dāsa: '*Tat-tat-karma-yogya-svabhāva-janma*' – aard, geboorte en dergelijke, *vyāvahārika*, of praktische oorzaken, die iemand geschikt maken voor een bepaald type werk, zijn de bronnen van bekwaamheid voor *karma*. De bron van bekwaamheid voor *bhakti* is *tāttvika-śraddhā*, vertrouwen, dat is verankerd in de Absolute Waarheid.

Cūḍāmaṇi: Probeert u me niet te intimideren met de taal van Vedānta. Legt u duidelijk uit, wat u bedoelt met '*tat-tat-karma-yogya-svabhāva*'.

Vaiṣṇava dāsa: De kwaliteiten, die langs natuurlijke weg in een *brāhmaṇa* worden aangetroffen zijn: *śama* (beheersing over de zintuigen), *dama* (beheersing over de geest), *tapah* (soberheid), *śauca* (reinheid), *santoṣa* (tevredenheid), *kṣamā* (vergevingsgezindheid), *saralā* (eenvoud), *īśa-bhakti* (toewijding aan

Bhagavān), *dayā* (genade) en *satya* (waarheidslievendheid). De natuurlijke kwaliteiten van een *kṣatriya* zijn *teja* (uitstraling), *bala* (lichaamskracht), *dhṛti* (doortastendheid), *śaurya* (heldhaftigheid), *titikṣā* (tolerantie), *udāratā* (grootmoedigheid), *udyama* (doorzettingsvermogen), *dhīratā* (ernst), *brahmaṇyatā* (toewijding aan de *brāhmaṇas*) en *aiśvarya* (rijkdom). De kwaliteiten, die de *vaiśyas* kenmerken zijn *āstikya* (theïsme), *dāna* (liefdadigheid), *niṣṭhā* (vertrouwen), *adāmbhikatā* (afwezigheid van trots) en *artha-tṛṣṇā* (hunkering naar rijkdom). De natuurlijke kwaliteiten van een *sūdra* zijn *dvija-go-deva-sevā* (dienstverlening aan de *brāhmaṇas*, de koeien en de hemelse halfgoden) en *yathā-lābha-santoṣa* (tevredenheid met datgene, dat wordt verkregen met dat werk). De kwaliteiten in de geaardheid van een *antyaja* (outcaste) zijn *aśaucam* (onreinheid), *mithyā* (oneerlijkheid), *caurya* (diefstal), *nāstikatā* (atheïsme), *vṛthā kalaha* (zinloos geruzie), *kāma* (lust), *krodha* (woede) en *indriya-tṛṣṇā* (hunkering naar zintuiglijke bevrediging).

De *sāstras* schrijven voor, dat de *varṇa* dient te worden vastgesteld volgens deze verschillende geaardheden. De bepaling van *varṇa* op basis van geboorte alleen is een recent gebruik. De aanleg van een individu voor een specifiek soort werk en zijn deskundigheid daarin, komen alletwee voort uit deze geaardheden. De aanleg van een persoon geeft aanleiding voor zijn neiging en smaak voor bepaalde activiteiten en het is juist deze bepaalde geaardheid (*svabhāva*), die we kennen als de natuurlijke aanleg voor bepaalde typen werk (*tat-tat-karma-yogya-svabhāva*).

In sommige gevallen is geboorte de belangrijkste factor bij de bepaling van iemands natuur en in andere gevallen is associatie de belangrijkste factor. Geaardheid wordt gevormd door associatie, die begint bij de geboorte, dus geboorte is zeker één van de oorzaken, die de ontwikkeling van de natuurlijke aanleg en het gedrag bepalen. Geaardheid ontwikkelt zich inderdaad vanaf het moment van de geboorte, maar dat betekent niet, dat geboorte de enige oorzaak is van de natuur en de aanleg voor een bepaald soort werk. Het is een grote fout om zo te denken, want er zijn vele andere oorzaken. Daarom schrijven de *śāstras* voor, dat men de natuur van een persoon moet bestuderen, wanneer men zijn bekwaamheid voor werk beoordeelt.

Cūḍāmaṇi: Wat wordt bedoeld met *tāttvika-śraddhā*, geloof in de Absolute Waarheid?

Vaiṣṇava dāsa: *Tāttvika-śraddhā* is zuiver vertrouwen in Bhagavān, dat aanleiding geeft tot een spontane poging Hem te bereiken. *Atāttvika-śraddhā* (onheus geloof) is gebaseerd op een misvatting over het concept Bhagavān, dat bij het zien van wereldse activiteiten in een onzuiver hart opborrelt en dat aanleiding geeft tot zelfzuchtige ondernemingen geworteld in trots, aanzien en wereldse verlangens. Sommige *mahājanas* hebben *tāttvika-śraddhā* beschreven als *śāstrīya-śraddhā*, vertrouwen in de *śāstras*. Het is deze *tāttvika-śraddhā*, die de oorzaak is van de bekwaamheid voor *bhakti*.

Cūḍāmaṇi: Laten we ons voorstellen, dat sommige mensen geloof hebben ontwikkeld in de *śāstras*, ofschoon hun natuur niet bepaald verheven is. Zijn zulke mensen ook geschikt voor *bhakti*?

Vaiṣṇava dāsa: *Śraddhā* is de enige oorzaak van de bekwaamheid voor *bhakti*. Aanleg is de oorzaak van de bekwaamheid voor *karma*, maar niet voor *bhakti*. Dit wordt duidelijk gesteld in de volgende *śloka*s uit *Śrī mad-Bhāgavatam* (11.20.27-28):

*jāta-śraddho mat-kathāsu nirviṇṇaḥ sarva-karmasu
veda duḥkhātmakān kāmān parityāge 'py anīśvaraḥ
tato bhajeta mām pṛītaḥ śraddhānur dṛḍha-nīścayaḥ
juṣamāṇaś ca tān kāmān duḥkhodarkānś ca garhayan*

Een *sādhaka*, die vertrouwen heeft ontwikkeld in de verhalen over Mij en walgt van allerlei baatzuchtige activiteiten, kan desondanks niet in staat blijken te zijn om materieel plezier en het verlangen er naar op te geven. Omdat hij weet, dat dergelijk zogenaamd plezier in feite een bron van ellende is, zou hij zichzelf moeten vervloeken op het moment, dat hij probeert te genieten. In de loop der tijd zal hij in staat zijn Mij met liefde, vertrouwen en vastberadenheid te dienen.

*proktena bhakti-yogena bhajato māsaḥ muneḥ
kā mā hṛdayyā naśyanti sarve mayi hṛdi sthite
bhid yate hṛdaya-granthiś chidyante sarva-saṁśayāḥ
kṣīyante cāsya karmāṇi mayi dṛṣṭe 'khilātmanī*

Śrī mad-Bhāgavatam (11.20.29-30)

Als de *sādhaka* Mij voortdurend vereert met de methode van *bhakti-yoga*, die Ik heb voorgeschreven, kom Ik in zijn hart zitten. Zodra Ik daar ben gevestigd, worden alle materiële verlangens en *saṁskāras*, de indrukken, waarop de materiële verlangens zijn gebaseerd, ver-

nietigd. Als de *sādhaka* Mij rechtstreeks ziet als Paramātmā in het hart van alle levende wezens, valt de knoop van vals-ego in zijn hart uiteen, worden al zijn twijfels aan stukken gegooid en worden zijn verlangens naar baatzuchtige activiteiten volledig uitgewist.

*yat karmabhir yat tapasā jñāna-vairāgyataś ca yat
yogena dāna-dharmeṇa śreyobhir itarair api
sarvaṁ mad-bhakti-yogena mad-bhakti labhate 'ñjasā
svargāpavargaṁ mad-dhāma kathañcid yadi vāñchati
Śrī mad-Bhāgavatam (11.20.32-33)*

Alle resultaten, die met baatzuchtige activiteiten onder moeilijke omstandigheden worden verkregen, zoals soberheid, kennis, onthechting, beoefening van *yoga*, liefdadigheid, religieuze plichten en alle andere gunstige typen *sādhana*, worden door Mijn *bhaktas* gemakkelijk verkregen door de kracht van *bhakti-yoga*. Hoewel Mijn *bhaktas* vrij zijn van ambitie, zouden ze gemakkelijk promotie naar de hemelse planeten kunnen krijgen, of bevrijding kunnen bereiken, of een woonplaats in Vaikuṅṭha, als ze zulke zaken zouden ambiëren.

Dit is de systematische ontwikkeling van *bhakti-yoga*, die voortkomt uit *śraddhā* (vertrouwen).

Cūḍāmaṇi: En als ik het gezag van *Śrī mad-Bhāgavatam* niet aanvaard?

Vaiṣṇava dāsa: Dit is de conclusie van alle *śāstras*. Als u de *Bhāgavatam* niet aanvaardt, krijgt u problemen met alle andere *śāstras*. Ik hoef niet veel verschillende *śāstras* te citeren. U hoeft alleen maar te kijken naar hetgeen in de *Bhagavad-Gītā* wordt gezegd en dat wordt aanvaard door de aanhangers van alle filosofische systemen. Alle instructies zijn in feite aanwezig in de *Gītā*

śloka, die u uitsprak, toen u hier vanmorgen voor het eerst arriveerde (*Gītā* 9.30):

*api cet su-durācāro bhajate mām ananya-bhāk
sādhur eva sa mantavyaḥ samyag vyavasito hi saḥ*

Als men geen ander object van devotie heeft dan Mij en zijn vertrouwen is uitsluitend op Mij gericht, blijft men geabsorbeerd in het vereren van Mij door *hari-kathā* te horen en *hari-nāma* te chanten. Die persoon is het pad van de *sādhus* ingeslagen en zou daarom als een *sādhu* moeten worden beschouwd, zelfs als hij zich door een afschuwelijke en vervallen natuur haaks ten opzichte van het pad van *karma* gedraagt.

Het betekent, dat het systeem van *varṇāśrama*, dat tot *karma-kāṇḍa* behoort, één type pad is; het proces van kennis en onthechting, dat tot *jñāna-kāṇḍa* behoort, is een tweede type pad; en vertrouwen in *hari-kathā* en *hari-nāma*, die zich ontwikkelen in *sat-saṅga*, is een derde type pad. Soms worden deze drie typen als een enkel *yoga*-systeem bij elkaar genomen, dat ofwel *karma-yoga* heet, *jñāna-yoga*, of *bhakti-yoga*. Ze worden soms ook als aparte systemen beoefend. De beoefenaren van deze verschillende systemen heten *karma-yogīs*, *jñāna-yogīs* en *bhakti-yogīs*. Van al deze *yogīs* zijn de *bhakti-yogīs* de besten, want *bhakti-yoga* is oneindig heilzaam en is ongeëvenaard in zijn suprematie. Deze conclusie wordt onderbouwd in een uitspraak van de *Gītā* (6.47):

*yoginām api sarveṣāṃ mad-gatenāntarātmanā
śraddhāvān bhajate yo mām sa me yuktatamo mataḥ*

O Arjuna, van alle *yogīs* beschouw Ik de allerbeste *yogī* diegene, die Mij voortdurend met groot vertrouwen eert en met zijn geest diep is verzonken in liefdevolle genegenheid voor Mij.

De *Gītā* (9.31-32) legt verder uit:

*kṣipraṁ bhavati dharmātmā śāsvac-chāntirṁ nigacchatī
kaunteya pratijānīhi na me bhaktaḥ pranaśyati
mām hi pārtha vyapāśritya ye 'pi syuḥ pāpa-yonayaḥ
striyo vaiśyās tathā sūdrās te 'pi yānti parām gatim*

Het is van wezenlijk belang, dat je de betekenis van de *śloka*, *kṣipraṁ bhavati dharmātmā*, begrijpt. Gelovige mensen, die het pad van *ananya-bhakti*, exclusieve toewijding, hebben genomen, worden in hun natuur en gedrag snel van alle fouten gezuiverd. *Dharma* volgt overal waar *bhakti* gaat, want Bhagavān is de wortel van alle *dharma* en Hij wordt gemakkelijk door *bhakti* overwonnen. Zodra Bhagavān in het hart is gevestigd, is *māyā*, die de *jīvas* in begoocheling houdt, onmiddellijk verdwenen. Een andere methode van *sādhana* is niet nodig. Zodra men een *bhakta* wordt verschijnt *dharma* en maakt het hart van de *bhakta* deugdzaam. Vanaf het moment, dat iemands verlangens naar wereldse zinsbevrediging zijn verdwenen, heerst er vrede in zijn hart. Daarom belooft Śrī Kṛṣṇa, "Mijn *bhakta* zal nooit ten ondergaan". De *karmīs* en *jñānis* kunnen in de loop van hun *sādhana* ten prooi vallen aan slecht gezelschap, want zij zijn onafhankelijk, maar de *bhaktas* vallen niet, omdat de invloed van Bhagavāns aanwezigheid hen tegen slecht gezelschap beschermt. De *bhakta* heeft de allerhoogste

bestemming in zijn greep, of hij nu in een zondige familie of in het huis van een *brāhmaṇa* werd geboren.

Cūḍāmaṇi: Kijk eens, de voorzieningen in onze *śāstras* om kaste bij de geboorte te bepalen lijken me de beste. Iemand, die is geboren in een *brāhmaṇa*-familie komt door het regelmatig beoefenen van *sandhyā-vandanā* op het platform van kennis en op het eind is hij ervoor bestemd om bevrijding te krijgen. Ik begrijp niet, hoe *śraddhā* zich kan ontwikkelen. *Bhagavad-Gītā* en *Śrī mad-Bhāgavatam* leggen uit, dat *bhakti* voortkomt uit *śraddhā*, maar ik zou duidelijk willen weten, wat de *jīva* moet doen om deze *śraddhā* te verkrijgen.

Vaiṣṇava dāsa: *Śraddhā* is de *nitya-svabhāva* (eeuwige natuur) van de *jīva*, maar vertrouwen in de plichten van *varṇāśrama* komt niet voort uit deze eeuwige natuur; dit vertrouwen komt voort uit *naimittika-svabhāva* (de incidentele of tijdelijke natuur). In de *Chāndogya Upaniṣad* (7.19.1) wordt gezegd:

*yadā vai śraddadhāty atha manute, nāśraddadhan manute,
śraddadhad eva manute, śraddhā tv eva vijijñāsitavyeti
śraddhām bhagavo vijijñāsa iti*

Sanat-kumāra zei, "Als iemand *śraddhā* ontwikkelt, kan hij over een onderwerp nadenken en het begrijpen, terwijl iemand zonder *śraddhā* dat niet kan. Alleen iemand, die *śraddhā* heeft, kan over wát dan ook reflecteren. Daarom moet je over *śraddhā* heel specifieke informatie hebben." Nārada zei, "O Meester, ik wil vooral over deze *śraddhā* worden ingelicht."

Sommige mensen, die de conclusies van de *sāstras* hebben geleerd, hebben uitgelegd, dat het woord *śraddhā* betekent vertrouwen hebben in de Veda's en in het woord van *Śrī-guru*. Deze uitleg is niet verkeerd, maar is niet helemaal helder. In onze *sampradāya* wordt de betekenis van het woord *śraddhā* als volgt weergegeven:

*śraddhā tv anyopāya-varjaṃ
bhakty-unmukhī citta-vṛtti-viśeṣaḥ*

Śraddhā is de kenmerkende eigenschap van het hart, dat streeft naar *bhakti* alleen, dat geheel in gebreke gaat van *karma* en *jñāna* en dat niets anders verlangt dan uitsluitend het plezier van Kṛṣṇa. (*Āmnāya-sūtra* 57)

Bij de *sādhaka*, die in het gezelschap van *śuddha-bhaktas* regelmatig de instructies van *sādhus* hoort, ontwikkelt in zijn hart de overtuiging, dat hij zijn eeuwig welzijn niet kan bereiken met de methoden van *karma*, *jñāna*, *yoga*, enzovoort, en dat hij geen enkele kans van slagen heeft, tenzij hij uitsluitend zijn toevlucht neemt aan de lotusvoeten van *Śrī Hari*. Zodra hij deze overtuiging krijgt, kan worden aangenomen, dat zich *śraddhā* in het hart van de *sādhaka* heeft genesteld. De aard van *śraddhā* wordt als volgt omschreven:

sā ca śaraṇāpatti-lakṣaṇā

Śraddhā wordt gekenmerkt door zijn uiterlijke symptoom van *śaraṇāgatī*, overgave aan *Śrī Hari*. (*Āmnāya-sūtra* 58)

Śaraṇāgatī wordt als volgt omschreven:

*ānukūlyasya saṅkalpaḥ prātikūlyasya varjanam
rakṣiṣyatīti viśvāso gopṭṛtve varaṇam tathā
ātma-nikṣepa-kārpanye ṣaḍ-vidhā śaraṇāgatih*

Hari-bhakti-vilāsa (11.47)

Er zijn zes symptomen van zelfovergave. De eerste twee zijn *ānukūlyasya saṅkalpa* en *prātikūlyasya varjanam*: "Ik doe alleen wat gunstig is voor onvermengde *bhakti* en ik wijs af wat ongunstig is." Dit heet *saṅkalpa* of *pratijñā*, een plechtige gelofte. Het derde symptoom is *rakṣiṣyatīti viśvāso*, vertrouwen in Bhagavān als beschermmer: "Bhagavān is mijn enige beschermmer. Ik heb helemaal niets aan *jñāna*, *yoga* en dergelijke bezigheden." Dit is een uiting van vertrouwen (*viśvāsa*). Het vierde symptoom is *gopṭṛtve varaṇam*, vrijwillige acceptatie van Bhagavān als instandhouder: "Ik kan op eigen kracht niets bereiken, of zelfs niet mezelf onderhouden. Ik zal Bhagavān dienen, voor zover ik dat kan, en Hij zal voor me zorgen." Dit wordt afhankelijkheid (*nirbharatā*) genoemd. Het vijfde symptoom is *ātma-nikṣepa*, overgave: "Wie ben ik? Ik ben de Zijne. Het is mijn plicht om aan Zijn wensen te voldoen." Dit is overgave van het zelf (*ātma-nivedana*). Het zesde symptoom is *kārpanye*, bescheidenheid: "Ik ben ellendig, onbeduidend en materieel behoeftig." Dit wordt met nederigheid (*kārpanya* of *dainya*) bedoeld.

Als deze gevoelens in het hart gevestigd raken, krijgt men een neiging, die *śraddhā* heet. Een *jīva*, die deze *śraddhā* heeft, is geschikt voor *bhakti* en dit is het eerste stadium in de ontwikkeling van de *svabhāva*, zoals die van de zuivere *jīvas*, die eeuwigdurend

in een bevrijde staat leven. Daarom is dit de *nitya-svabhāva* van de *jīvas* en alle andere *svabhāvas* zijn *naimittika* (incidenteel).

Cūḍāmaṇi: Ik begrijp het. Maar u hebt nog steeds niet uitgelegd hoe *śraddhā* zich ontwikkelt. Als *śraddhā* zich ontwikkelt uit *sat-karma*, deugdzaam handelen, dan is mijn argument zelfs sterker, want *śraddhā* kan niet ontstaan zonder de *sat-karma* en de *svadharma* van *varṇāśrama* uit te voeren. Moslims voeren geen *sat-karma* uit, dus hoe kunnen zij ooit geschikt zijn voor *bhakti*?

Vaiṣṇava dāsa: Het is een feit, dat *śraddhā* voortkomt uit *sukṛti*, vrome daden. Er staat in de *Bṛhan-Nārādīya-Purāṇa* (4.33):

*bhaktis tu bhagavad-bhakta-saṅgena parijāyate
sat-saṅgaḥ prāpyate pumbhiḥ sukṛtaiḥ pūrva-saṅcitaiḥ*

De aandrang tot *bhakti* wordt gewekt door de associatie van Bhagavāns *bhaktas*. De *jīva* krijgt de associatie van *śuddha-bhaktas* door het verzamelde effect van vrome, spirituele activiteiten verricht over vele levens.

Er zijn twee soorten *sukṛti*: *nitya* en *naimittika*. De *sukṛti*, waarvoor men *sādhu-saṅga* en *bhakti* krijgt, is *nitya-sukṛti*. De *sukṛti*, waarmee men materieel plezier en onpersoonlijke bevrijding bereikt, is *naimittika-sukṛti*. *Sukṛti*, die eeuwigdurend vruchten draagt, is *nitya-sukṛti*. *Sukṛti*, die tijdelijke resultaten boekt, welke van een oorzaak afhankelijk zijn, is *naimittika* of *anitya-sukṛti*.

Allerlei soorten materieel plezier zijn niet-eeuwig, omdat ze duidelijk wijzen op een oorzaak. Er zijn heel veel mensen, die denken, dat *mukti* eeuwig is, maar dit is alleen, omdat ze niet weten, wat de werkelijke aard van *mukti* is. De individuele *ātmā* (ziel) is *śuddhā*

(zuiver), *nitya* (eeuwig) en *sanātana* (ongerept). De oorzaak (*nimit-ta*) van de gebondenheid van de *jīvātmā* is de associatie met *māyā* en *mukti* is de totale opheffing van deze gebondenheid. De daad van bevrijding, of het loslaten van gebondenheid, wordt bewerkstelligd in een enkel ogenblik, dus de daad van bevrijding is in zichzelf geen eeuwige activiteit. Alle overwegingen van *mukti* zijn beëindigd, zodra emancipatie is bereikt; *mukti* is dus niets meer dan de vernietiging van een materiële oorzaak. Omdat *mukti* slechts de ontkenning is van een tijdelijke, materiële oorzaak, is *mukti* ook *naimittika*, oorzakelijk en tijdelijk.

Rati, of gehechtheid voor de voeten van Śrī Hari daarentegen, houdt nooit op, als het ooit in het hart van de *jīva* was gevestigd. Daarom is deze *rati*, of *bhakti*, *nitya-dharma* en als we de disciplines (*aṅgas*) goed bekijken, kan van geen enkele worden gezegd, dat het *naimittika* is. Het soort *bhakti*, dat is beëindigd op het punt, waar het *mukti* schenkt, is slechts een soort *naimittika-karma*, terwijl *bhakti*, die vóór, tijdens en ná *mukti* aanwezig is, een andere en eeuwige waarheid is, namelijk de *nitya-dharma* van de *jīvas*. *Mukti* is slechts een onbelangrijk, secundair, bijverschijnsel van *bhakti*. In de *Muṇḍaka Upaniṣad* (1.2.12) wordt gezegd:

*parīkṣya lokān karma-citān brāhmaṇo
nirvedam āyān nāsty akṛtaḥ kṛtena
tad-vijñānārthaṁ sa gurum evābhigacchet
samiṭ-pāṇiḥ śrotṛyaṁ brahma-niṣṭhaṁ*

Een brāhmaṇa, die de śāstras uitputtelijk heeft bestudeerd, raakt zijn belangstelling in het uitvoeren van karma kwijt door zorgvuldig de tij-

delijke, onzuivere en miserabele natuur van Svarga-loka en andere hemelse planeten te onderzoeken, die bereikbaar zijn door vrome daden in het materiële veld uit te voeren. Dit is het geval, omdat de nitya-vastu, Bhagavān, niet kan worden bereikt met werelds karma, want Hij bevindt Zich boven het bereik van karma. Om feitelijke kennis en realisatie van die eeuwige, allerhoogste Persoon te verkrijgen, dient men een gekwalificeerde guru te vinden, die de Veda's kent, die stevig is verankerd in de dienst van Bhagavān en die de Absolute Waarheid kent. Die guru dient men te benaderen met hout om een heilige vuur aan te maken en men dient hem nederig en vol vertrouwen lichaam, geest en woorden te offeren.

Karma, yoga en jñāna produceren allemaal *naimittika-sukṛti*. *Bhakta-saṅga*, de associatie van *bhaktas*, en *bhakti-kriyā-saṅga*, contact met toegewijde activiteiten, produceren *nitya-sukṛti*. Alleen iemand, die gedurende vele levens *nitya-sukṛti* heeft verzameld, kan *śraddhā* ontwikkelen. *Naimittika-sukṛti* produceert vele verschillende resultaten, maar leidt niet tot de ontwikkeling van vertrouwen in onvermengde *bhakti*.

Cūḍāmaṇi: Wilt u alstublieft uitleggen, wat u bedoelt met *bhakta-saṅga* en *bhakti-kriyā-saṅga* (contact met toegewijde activiteiten). Uit welk type *sukṛti* komen ze voort?

Vaiṣṇava dāsa: *Bhakta-saṅga* betekent praten met *śuddha-bhaktas*, hen dienen en naar hun betogen luisteren. *Śuddhā-bhaktas* voeren de activiteiten van *bhakti* uit, zoals openbare samenhang van *śrī-nāma*. Deelname aan deze activiteiten, of ze zelf uitvoeren, wordt *bhakti-kriyā-saṅga* genoemd, contact met devotionele activiteiten.

In de *śāstras* worden activiteiten, zoals het schoonmaken van de tempel van Śrī Hari, een lampoffer aan Tulasī brengen en het in acht nemen van Hari-vāsara (Ekādaśī, Janmāṣṭāmī, Rāma-navamī en andere feestdagen) *bhakti* genoemd. Zelfs al voert men ze per ongeluk uit, of zonder zuivere *śraddhā*, ze zullen toch *bhakti-poṣaka sukṛti* produceren, de deugdzaamheid, die devotie voedt.

Hieraan moet worden toegevoegd, dat iedere *vastu*, substantie, een bepaald vermogen heeft, dat *vastu-śakti* heet, de inherente capaciteit van die substantie. De capaciteit om *bhakti* te voeden wordt alleen aangetroffen in de activiteiten van *bhakti*. Deze activiteiten produceren *sukṛti*, zelfs als ze op onverschillige wijze worden uitgevoerd, om niet te spreken van het uitvoeren in vol vertrouwen. Dit wordt in de *Prabhāsa-khaṇḍa* geciteerd en het wordt in *Hari-bhakti-vilāsa* (11.451) als volgt uitgedrukt:

*madhura-madhuram etan maṅgalaṁ maṅgalānām
sakala-nigama-vallī-sat-phalaṁ cit-svarūpaṁ
sakṛd api pariḡītaṁ śraddhayā helayā vā
bhṛgu-vara nara-mātraṁ tārayet kṛṣṇa-nāma*

Śrī-kṛṣṇa nāma is het zoetste van alles dat zoet is en het allerbeste van alles dat goed is. Het is de eeuwige, tot volle rijpheid gekomen, spirituele vrucht van de wensboom van de Veda's. O beste der Bhṛgu's, als iemand maar één keer zonder overtredingen *Śrī-kṛṣṇa nāma* onverschillig of met vertrouwen chant, bevrijdt *Śrī-kṛṣṇa nāma* die persoon onmiddellijk van de oceaan van het materiële bestaan.

Dus alle typen *sukṛti*, die *bhakti* voeden, zijn *nitya-sukṛti*. Als deze *sukṛti* sterk wordt, ontwikkelt men geleidelijk *śraddhā* in *ananya-*

bhakti (onvermengde *bhakti*) en krijgt men *sādhū-saṅga*. Geboorte in een moslimfamilie is het resultaat van *naimittika-duṣkṛti*, of tijdelijke goddelozen daden, terwijl vertrouwen in *ananya-bhakti* het resultaat is van *nitya-sukṛti*, eeuwige godbewuste daden. Wat is hieraan zo vreemd?

Cūḍāmaṇi: Dit bedoelde ik met mijn vorige vraag. Als er zoiets is als *bhakti-poṣaka-sukṛti* (de deugd die toewijding voedt), moet het uit een ander soort *sukṛti* voortkomen. Maar moslims hebben geen ander soort *sukṛti*, dus het is voor hen ook niet mogelijk om *bhakti-poṣaka-sukṛti* te krijgen.

Vaiṣṇava dāsa: Dat is niet waar. *Nitya-sukṛti* en *naimittika-sukṛti* worden apart geclassificeerd, ze zijn dus niet van elkaar afhankelijk. Er was eens een zondige jager, die veel kwaad aanrichtte, maar die het geluk had te vasten tijdens Śiva-rātrī en wakker te blijven gedurende die nacht. Vanwege de *nitya-sukṛti*, die hij hiervan kreeg, ontwikkelde hij een bekwaamheid voor *hari-bhakti*. In de *Śrī mad-Bhāgavatam* (12.13.16) staat, *vaiṣṇavānām yathā śambhuḥ* : "Van alle Vaiṣṇava's is Śivajī de beste." Uit deze uitspraak blijkt, dat Mahādeva de meest gewaardeerde Vaiṣṇava is en men krijgt *hari-bhakti* door een belofte te doen, die hem plezier doet.

Cūḍāmaṇi: Wilt u zeggen, dat *nitya-sukṛti* door toeval komt?

Vaiṣṇava dāsa: Alles komt per goed geluk. Dit is ook het geval op het pad van *karma*. Onder welke omstandigheden kwam de *jīva* voor het eerst in de cyclus van *karma*? Kan het iets anders zijn dan een toevallige gebeurtenis? De *mimāṃsa*-filosofen hebben *karma*

beschreven als *anādi* (zonder begin zijnde), maar in werkelijkheid heeft *karma* een wortel. De toevallige gebeurtenis, die iemands oorspronkelijke *karma* in gang zet, is onverschilligheid jegens Bhagavān (*bhagavad-vimuk-hatā*).

Zo lijkt *nitya-sukṛti* ook een toevallige gebeurtenis. In de *Śvetāśvatara Upaniṣad* (4.7) wordt gezegd:

*samāne vṛkṣe puruṣo nimagno 'nīśayā śocati muhyamānaḥ
juṣṭam yadā paśyaty anyam īśam asya mahimānam eti vīta-śokaḥ*

De *jīva* en de inwonende Paramātmā zitten beiden in dezelfde boom, namelijk het materiële lichaam. De *jīva* wordt aangetrokken door materiële lustbevrediging en is daarom weggezonken in lichaamsbewustzijn. Omdat hij wordt begoocheld door *māyā*, kan hij geen weg naar bevrijding vinden en klaagt hij. Maar door de invloed van *sukṛti* verkregen over vele levens kan hij de zegen krijgen van Īśvara of van Zijn *śuddha-bhaktas*. Op dat moment ziet hij in zijn hart, dat er een tweede individu in de boom van zijn lichaam zit. Dit is Īśvara, die eeuwigdurend wordt gediend door Zijn onvervalste *bhaktas*. Als de *jīva* getuige wordt van de ongewone glorie van Śrī Kṛṣṇa, is hij vrij van iedere beklagenswaardigheid.

In *Śrī mad-Bhāgavatam* (10.51.53) staat:

*bhavāpavargo bhramato yadā bhavej
janasya tarhy acyuta sat-samāgamaḥ
sat-saṅgamo yarhi tadaiva sad-gatau
parāvareśe tvayi jāyate ratiḥ*

O Śrī Acyuta, U bent eeuwigdurend in Uw oorspronkelijke, spirituele gedaante gesitueerd. De *jīva* is sinds onheuglijke tijden rond gegaan

in de kringloop van geboorte en dood. Wanneer het moment van zijn bevrijding uit deze cyclus nadert, krijgt hij *sat-saṅga* en hierdoor raakt hij sterk gehecht aan U, die het allerhoogste doel is voor de *sādhus* en die de bestuurder is van zowel geest als materie.

En (3.25.25):

*satām prasāṅgān mama vīrya-samvido
bhavanti hṛt-karṇa-rasāyaṅgāḥ kathāḥ
taj-joṣaṅād āśv apavarga-vartmani
śraddhā ratir bhaktir anukramiṣyati*

In het gezelschap van *śuddhā-bhaktas* zijn de recitaties en discussies over Mijn glorieuze activiteiten, spel en vermaak zowel plezierig voor het hart als voor de oren. Door kennis op deze wijze te cultiveren komt men op het pad van bevrijding en krijgt men achtereenvolgens *śraddhā*, dan *bhāva* en uiteindelijk *prema-bhakti*.

Cūḍāmaṇi: In uw opvatting is er dus geen verschil tussen een Āryan en een Yavana?

Vaiṣṇava dāsa: Er zijn twee soorten verschillen: *param-ārthika*, die welke betrekking hebben op de absolute realiteit, en *vyāvahārika*, die welke betrekking hebben op praktische ervaring. Er is geen *paramārthika*-verschil tussen Āryans en Yavana's, maar er bestaat een *vyāvahārika*-verschil.

Cūḍāmaṇi: Waarom dringt u herhaaldelijk de show van uw geleerdheid in Vedānta op? Wat bedoelt u met een *vyāvahārika*-verschil tussen Āryans en Yavana's?

Vaiṣṇava dāsa veronachtzaamde Cūḍāmaṇi's onbeleefdheid en antwoordde, "De term *vyāvahārika* verwijst naar wereldse gebrui-

ken. In het huiselijke leven worden Yavana's als onaanraakbaar beschouwd, dus hun associatie is ongepast vanuit het gezichtspunt van *vyāvahārika*, of het praktische oogpunt. Āryans mogen geen water en voedsel aanraken, dat door een Yavana is aangeraakt. Het lichaam van een Yavana heeft geen betekenis en is onaanraakbaar vanwege zijn onfortuinlijke geboorte."

Cūḍāmaṇi: Hoe kan er dan vanuit het absolute gezichtspunt mogelijkerwijs geen verschil zijn tussen Āryans en Yavana's? Legt u dit eens duidelijk uit.

Vaiṣṇava dāsa: De *śāstras* hebben dit opgehelderd. *Bhṛgu-varanara-mātram tārayet kṛṣṇa-nāma* : "O beste Bhṛgu, *Śrī-kṛṣṇa-nāma* bevrijdt alle mensen." Volgens deze *śloka* hebben Yavana's en alle andere mensen gelijke kansen om het allerhoogste doel van het leven te bereiken. Degenen, die geen *nitya-sukṛti* hebben, heten *dvi-pada-paśu*, tweebeenige (bipedale) dieren, want ze hebben geen vertrouwen in *kṛṣṇa-nāma*. Zulke mensen hebben geen menselijke kwaliteiten, zelfs al hebben ze een menselijke geboorte gekregen. In de *Mahābhārata* staat:

*mahāprasāde govinde nāma-brahmaṇi vaiṣṇave
svalpa-punyavatām rājan viśvāso naiva jāyate*

O Koning, iemand wiens vrome werken in het verleden erg schamel waren, kan geen vertrouwen opbrengen in *mahāprasāda*, in Śrī Govinda, in *Śrī-kṛṣṇa-nāma* of in de Vaiṣṇava's.

Nitya-sukṛti is grote *sukṛti*, die de *jīva* zuivert. *Naimittika-sukṛti* heeft geen betekenis, want het heeft niet de kracht om *śraddhā* voor transcendentale objecten te wekken. Er zijn in deze materiële we-

reld vier transcendentale objecten, die spiritueel bewustzijn oproepen: *mahāprasāda*, Kṛṣṇa, *kṛṣṇa-nāma* en Vaiṣṇava's.

Cūḍāmaṇi had een flauwe glimlach op zijn gezicht. Hij zei, "Wat is dit een vreemd idee! Dit is gewoon het fanatisme van de Vaiṣṇava's. Hoe kunnen rijst, *dahl* en groenten *cinmaya*, spiritueel, zijn? Er is niets, dat jullie Vaiṣṇava's niet kunnen."

Vaiṣṇava dāsa: Wat u ook doet, bekritiseer niet de Vaiṣṇava's, alstublieft. Dit wil ik u nederig vragen. In een discussie, moet men spreken over de vragen in kwestie. Wat heeft het voor zin om de Vaiṣṇava's te bespotten? In deze materiële wereld is *mahāprasāda* het enige voedsel, dat geschikt is om te accepteren, want het prikkel het spirituele bewustzijn en lost de materialistische natuur op. Vandaar, dat *Śrī Īśopaniṣad* (1) zegt:

*īśāvāsyam idam saram yat kiñca jagatyām jagat
tena tyaktena bhujīthā mā grdhaḥ kasyasvid dhanam*

Alles in het universum, dat beweegt en niet beweegt, bevindt zich in Īśvara en wordt ook door Hem doordrongen. Daarom mag men in een onthechte levenshouding alleen aanvaarden, wat noodzakelijk is voor de instandhouding, waarbij men alle zaken als restanten van Īśvara beschouwt. Niemand mag gehecht raken aan andermans rijkdom en zichzelf als de genieter beschouwen.

Alles, dat in het universum bestaat, staat in verband met het vermogen van Bhagavān. Men kan de wereldse mentaliteit van genieten opgeven, indien men alles in relatie tot Bhagavāns *cit-śakti*, spirituele vermogen, beschouwt. Een naar binnen gekeerde *jīva* is niet gevallen, als hij alleen die aardse zaken accepteert, die nodig

zijn om zijn lichaam in stand te houden, waarbij hij ze beschouwt als overblijfselen van Bhagavān; in tegendeel, zijn neiging tot spirituele vooruitgang wordt gewekt. De voedselrestanten en andere aan Bhagavān geofferde artikelen heten *mahāprasāda*. Jullie zijn heel onfortuinlijk door geen vertrouwen te hebben in dergelijke buitengewone objecten.

Cūḍāmaṇi: We laten dit onderwerp even rusten en gaan terug naar het eerste punt van de discussie. Wat is het juiste gedrag tussen de Yavana's en uw mensen?

Vaiṣṇava dāsa: Zolang iemand een Yavana blijft, zijn we onverschillig jegens hem. Maar, als iemand, die vroeger een Yavana was, een Vaiṣṇava wordt onder invloed van *nitya-sukṛti*, beschouwen we hem niet langer als een Yavana. Dit wordt heel duidelijk in de stelling van de *Padma Purāṇa* :

*sūdraṁ vā bhagavad-bhaktaṁ niṣādaṁ śvapacaṁ tathā
vīkṣate jāti-sāmānyāt sa yāti narakaṁ dhruvam*

in: Hari-bhakti-vilāsa (10.119)

Als men een toegewijde van Bhagavān als een lid van de laagste van de vier kasten (*sūdra*) beschouwt, of als een lid van een inheemse jagersstam (*niṣāda*), of als een buiten de wet levende hondenvleeseter (*śvapaca*), louter omdat de toegewijde in zulke families is geboren, is zonder twijfel bestemd voor de hel.

De *Ītihāsa-samuccaya* zegt eveneens:

*na me priyaś catur-vedī mad-bhaktaḥ śvapacaḥ priyaḥ
tasmai deyaṁ tato grāhyaṁ sa ca pūjyo yathā hy aham*

in: Hari-bhakti-vilāsa (10.127)

Een *brāhmaṇa*, die de vier Veda's heeft bestudeerd, maar geen *bhakti* heeft, is Mij niet geliefd, terwijl Mijn *bhakta* Mij erg dierbaar is, zelfs al komt hij uit een familie van hondenvleeseters. Zo een *bhakta* verdient het om liefdadigheid te ontvangen en al datgene, wat hij aanbiedt, dient te worden geaccepteerd. Zowaar, hij verdient evenveel eer als Ik.

Cūḍāmaṇi: Ik begrijp het. Kan een *grhastha-vaiṣṇava* een huwelijkse relatie aangaan met een *yavana*-familie?

Vaiṣṇava dāsa: In het algemeen blijft een Yavana in de ogen van het publiek een Yavana tot hij zijn lichaam verlaat. Maar in absoluut opzicht wordt hij, als hij eenmaal *bhakti* heeft bereikt, niet langer als een Yavana beschouwd. Het huwelijk is één van de tien sociale gebruiken (*smārta-karma*). Als een *grhastha-vaiṣṇava* een Āryan is, met andere woorden, als hij binnen de vier *varṇas* opereert, dient hij alleen binnen zijn eigen *varṇa* te trouwen.

Zelfs al zijn de religieuze plichten, die zijn gerelateerd aan de vier kasten, *naimittika* van aard, ze worden voor de instandhouding van het huiselijke leven toch aangeraden. Niemand wordt een Vaiṣṇava door eenvoudig de sociale gebruiken van de vier *varṇas* op te geven. Vaiṣṇava's moeten dat doen, wat gunstig is voor *bhakti* en iemand kan de plichten van de *varṇas* alleen opgeven, als hij door ware onthechting is gekwalificeerd. Dan kan men de plichten van de vier *varṇas* en alles, dat ermee samenhangt, opgeven.

Varṇa-dharma kan gemakkelijk worden opgegeven, als het ongunstig wordt voor *bhājana*. Zo heeft ook een Yavana, die vertrouwen in *bhakti* heeft opgevat, het recht om de associatie met de

yavana-gemeenschap op te geven, als deze ongunstig wordt voor *bhajana*. Stel, dat één Vaiṣṇava Āryan is en is gekwalificeerd om de vier *varṇas* op te geven en een andere Vaiṣṇava is Yavana, die ook is gekwalificeerd om zijn gemeenschap op te geven. Wat is dan het verschil tussen hen? Beiden hebben *vyāvahāra* opgegeven, datgene wat tot het gewone leven behoort en beiden zijn broeders geworden, wat betreft *paramārtha*, spirituele realiteit.

Het principe van het opgeven van *varṇa-dharma* kan niet worden toegepast op *grhastha-vaiṣṇavas*. Een *grhastha-vaiṣṇava* mag zijn huiselijk leven niet opgeven, zelfs als het ongunstig is voor *bhajana*, tot hij volledig is gekwalificeerd om dat te doen. De wereldse samenleving daarentegen kan hij gemakkelijk opgeven, zodra een sterke aantrekkingskracht en een grote genegenheid in zijn hart ontwaakt voor datgene, dat gunstig is voor *bhajana*. In *Śrīmad-Bhāgavatam* (11.11.32) staat:

*ājñāyaivam guṇān doṣān mayādiṣṭān api svakān
dharmān santyajya yaḥ sarvān mām bhajet sa tuṣ sattamaḥ*

Śrī Kṛṣṇa zegt, "In de Veda's heb ik de mensen plichten gegeven, die uitleggen welke positieve bijdragen zijn en welke verkeerde zijn. De beste *sādhu* is degene, die dit allemaal weet en zijn plichten verzaakt om uitsluitend Mij te dienen met de vaste overtuiging, dat alle perfectie wordt bereikt door alleen *bhakti*."

Dit sluit aan bij de hoogste conclusie van de *Bhagavad-Gītā* (18.66):

*sarva-dharmān pariyajya mām ekaṁ śaranam vraja
ahaṁ tvām sarva-pāpebhyo mokṣayiṣyāmi mā śucaḥ*

Laat alle variëteiten van *naimittika-dharma*, zoals *karma* en *jñāna*, achterwege en geef je volledig over aan Mij. Maak je geen zorgen, want Ik bevrijd je van alle reacties, die volgen op het achterwege laten van je voorgeschreven plichten.

Dit wordt verder onderbouwd door *Śrī mad-Bhāgavatam* (4.29.46):

*yadā yasyānugrṇṇāti bhagavān ātma-bhāvitaḥ
sa jahāti matim loke vede ca pariniṣṭhitām*

Bhagavān stort Zijn zegen uit over een *jīva*, in wie Hij genoegenschept vanwege zijn zelfovergave of, die Hem in complete overgave van zijn geestelijke vermogens service verleent. Op dat moment geeft de *jīva* zijn gehechtheid op aan alle sociale gebruiken en religieuze rituelen, die door de Veda's worden voorgeschreven.

Cūḍāmaṇi: Kunt u eten, water drinken en dat soort dingen met een Yavana, die een echte Vaiṣṇava is geworden?

Vaiṣṇava dāsa: Een onthechte Vaiṣṇava, die onverschillig is jegens alle sociale restricties heet *nirapekṣa* (zonder enige behoefte of benodigdheden) en met zo een Vaiṣṇava kan ik *mahāprasāda* eren. Een *grhastha-vaiṣṇava* kan in de context van gewone sociale of familieaangelegenheden niet met hem aan één tafel zitten, maar er is geen bezwaar om samen Viṣṇu of *vaiṣṇava-prasāda* te eren; in feite is dat zijn plicht.

Cūḍāmaṇi: Waarom wordt het *yavana-vaiṣṇavas* dan niet toegestaan om de Godsbeelden in de Vaiṣṇavatempels te vereren en te dienen?

Vaiṣṇava dāsa: Het is een overtreding om aan een Vaiṣṇava te refereren als een Yavana, alleen maar omdat hij in zo'n familie is

geboren. Alle Vaiṣṇava's hebben het recht om Kṛṣṇa te dienen. Als een *gr̥hastha-vaiṣṇava* het Godsbeeld dient op een manier, die de regels van *varṇāśrama* breekt, wordt het vanuit het wereldse gezichtspunt als een fout beschouwd. *Nirapekṣa-vaiṣṇavas* zijn niet verplicht om het Godsbeeld te vereren, want dat zou hun vrijheid van externe verplichtingen en afhankelijkheden (*nirapekṣatā*) verhinderen. Ze blijven zich bezighouden met het dienen van Śrī Rādhā-Vallabha met service, die wordt uitgevoerd door hun spirituele vorm, die innerlijk wordt waargenomen (*mānasi-sevā*).

Cūḍāmaṇi: Ik begrijp het. Vertelt u me nu eens, wat u vindt van de *brāhmaṇas*.

Vaiṣṇava dāsa: Er zijn twee typen *brāhmaṇas*: *brāhmaṇas* van nature (*svabhāva-siddha*) en *brāhmaṇas* van geboorte (*jāti-siddha*). Degenen, die *brāhmaṇa* van nature zijn, dienen door de aanhangers van alle filosofische systemen te worden gerespecteerd, want ze zijn in praktisch opzicht Vaiṣṇava's. Degenen, die alleen *brāhmaṇas* van geboorte zijn, worden traditioneel door iedereen respect verleend en dat wordt ook door Vaiṣṇava's goedgekeurd. De conclusie van dit onderwerp van *śāstra* wordt in *Śrīmad-Bhāgavatam* (7.9.10) als volgt uitgedrukt:

*viprād dvi-ṣaḍ-guṇa-yutād aravinda-nābha-
pādāravinda-vikukhāt śvapacāṃ variṣṭham
manye tad-arpita-mano-vacanehitārtha-
prāṇaṃ punāti sa kulaṃ na tu bhūrimānaḥ*

Een *bhakta*, die is geboren in een familie van hondenvleeseters, maar die zijn geest, woorden, activiteiten en rijkdom aan de lotus-

voeten van Kṛṣṇa wijdt, is superieur aan een *brāhmaṇa*, die over alle twaalf brahmaanse kwaliteiten beschikt, maar die zich afkeert van de lotusvoeten van Bhagavān, wiens navel de vorm heeft van een lotus. Die *bhakta* kan zichzelf en zijn hele familie zuiveren, terwijl de *brāhmaṇa*, die met valse trots is opgeblazen, niet eens zichzelf kan zuiveren. Dat is mijn opvatting.

Cūḍāmaṇi: *Śūdras* zijn niet geschikt om de Veda's te bestuderen, maar hoe kan een *śūdra* dan de Veda's bestuderen, als hij een Vaiṣṇava wil worden?

Vaiṣṇava dāsa: Vanuit het absolute gezichtspunt krijgt iemand automatisch de status van *brāhmaṇa*, wanneer hij ongeacht de kaste, waartoe hij behoort, een zuivere Vaiṣṇava wordt. De Veda's zijn in twee secties verdeeld: instructies met betrekking tot *karma*, het uitvoeren van voorgeschreven plichten, en instructies met betrekking tot *tattva*, de Absolute Waarheid. Degenen, die in wereldse zin als *brāhmaṇas* zijn gekwalificeerd, zijn bekwaam om de Veda's te bestuderen, die *karma* voorschrijven, en degenen, die *brāhmaṇas* zijn door spirituele kwalificatie, zijn bekwaam om de Veda's te bestuderen, die *tattva* promoten. Zuivere Vaiṣṇava's mogen studeren en de Veda's onderwijzen, die spirituele kennis promoten, ongeacht in welke kaste ze zijn geboren en we maken in de praktijk mee, dat ze dat ook doen. In de *Bṛhad-āraṇyaka Upaniṣad* (4.4.21) wordt gezegd:

tam eva dhīro vijñāya prajñām kurvīta brāhmaṇaḥ

Een *brāhmaṇa* is een nuchter en spiritueel verlicht persoon, die precies weet wie *para-brahma* is en Hem dient door middel van *prema-bhakti*, dat een manifestatie is van de hoogste kennis.

Ook staat in de *Bṛhad-āranyaka Upaniṣad* (3.8.10):

*yo vā etad akṣaram gārgy aviditvāsmāl lokāt praiti sa kṛpanaḥ
atha ya etad akṣaram gārgi viditvāsmāl lokāt praiti sa brāhmaṇaḥ*

O Gārgi, degene, die deze wereld verlaat zonder te weten wie het allerhoogste onvergankelijke wezen, Śrī Viṣṇu, is, is een zielige gierigaard, terwijl degene, die deze wereld uitgaat in de wetenschap van het allerhoogste wezen, wordt erkend als een *brāhmaṇa*.

Manu heeft het volgende gezegd met betrekking tot diegenen, die *brāhmaṇas* door *vyāvahārika*, of sociale overwegingen, zijn.

*yo 'nadhītya dvijo vedam anyatra kurute śramam
sa jīvaṇṇ eva sūdratvam āṣu gacchati sāvayaḥ*
Manu-smṛti (2.168)

Een *brāhmaṇa*, *kṣatriya* en *vaiśya* worden tweemaal geboren door initiatie met de heilige draad en dit bereidt hen voor op de studie van de Veda's. Als een *dvija* er niet in slaagt de Veda's te bestuderen, nadat hij de heilige draad heeft ontvangen en in plaats daarvan andere onderwerpen bestudeert, zoals economie, wetenschap of logica, vervallen zijn familieleden in hetzelfde leven nog tot de status van *sūdras*.

Śvetāśvatara Upaniṣad (6.23) legt de bekwaamheid uit om de Veda's te bestuderen, die spirituele kennis bevatten:

*yasya deve parā bhaktir yathā deve tathā gurau
tasyaite kathitā hy arthāḥ prakāśante mahātmanaḥ*

Alle vertrouwelijke kennis beschreven in deze *Upaniṣad* wordt aan die grote ziel onthuld, die dezelfde exclusieve, ononderbroken, transcendente toewijding (*parā-bhakti*) voor zijn *guru* heeft, als hij voor Śrī Bhagavān heeft.

Het woord *parā-bhakti* in de *śloka* hierboven betekent *śuddhā-bhakti* (zuivere *bhakti*). Ik wil nu niet langer bij dit onderwerp blijven stilstaan. U zult zelf moeten proberen dit te begrijpen. Kortom, degenen, die vertrouwen hebben in *ananya-bhakti*, zijn geschikt om de Veda's te bestuderen, welke *tattva*, spirituele kennis, bevatten en degenen, die *ananya-bhakti* al hebben bereikt, zijn bekwaam om de Veda's te onderwijzen.

Cūḍāmaṇi: Zeggen jullie dan, dat de Veda's, die *tattva* promoten, alleen *vaiṣṇava-dharma* leren en geen andere religie?

Vaiṣṇava dāsa: *Dharma* is één, niet twee, en heet ook *nitya-dharma* of *vaiṣṇava-dharma*. Alle andere vormen van *naimittika-dharma*, die in de Veda's worden geleerd, zijn eenvoudig opstapjes naar die eeuwige religie. Śrī Bhagavān heeft gezegd:

kālena naṣṭā pralaye vāṇīyaṁ veda-samjñitā

mayādau brahmaṇe proktā dharmo yasyāṁ mad-ātmakaḥ

Śrī mad-Bhāgavatam (11.14.3)

Śrī Bhagavān zei, "De Veda's bevatten instructies voor *bhāgavata-dharma*. Ten tijde van de vernietiging was die boodschap onder invloed van de tijd verloren gegaan. Bij het begin van de volgende creatie genaamd Brāhma-kalpa heb ik dezelfde vedische boodschap wederom aan Brahmājī verteld."

De *Kaṭha Upaniṣad* (1.3.9) stelt:

*sarve vedā yat padam āmananti
tat te padam saṅgrahaṇa bravīmi
tad viṣṇoḥ paramaṁ padam sadā*

Ik zal je nu in het kort die ultieme waarheid beschrijven, die alle Veda's herhaaldelijk als het allerhoogste bereikbare object hebben beschreven. De verblijfplaats van Viṣṇu (de alomtegenwoordige Paramātmā, Vāsudeva) is de enige, allerhoogste bestemming.

Op dit punt van de discussie zagen de gezichten van Devī Vidyāratna en zijn gezelschap bleek en verwelkt en het enthousiasme van de leraren was in stukken gevallen. Het was bijna vijf uur in de namiddag, dus iedereen was het ermee eens de discussie van de dag te schorsen en de bijeenkomst te beëindigen.

De *brāhmaṇa-paṇḍitas* vertrokken onder enthousiaste lofprijzingen van Vaiṣṇava dāsa en de Vaiṣṇava's liepen naar hun respectievelijke verblijfplaatsen en zongen luid de namen van Hari.

ALDUS EINDIGT HET ZESDE HOOFDSTUK VAN JAIVA-DHARMA GETITELD

"NITYA-DHARMA, RAS EN KASTE"

Hoofdstuk 7

Nitya-dharma en het materiële bestaan

DOOR DE EEUWEN HEEN HADDEN TALLOZE goudsmeden in het antieke koopliedenstadje Saptagrāma aan de oever van de rivier Sarasvatī gewoond. Door de genade van Śrī Nityānanda Prabhu waren deze kooplieden sinds de tijd van Śrī Uddhāraṇa Datta aan *hari-nāma-saikīrtana* verslingerd geraakt. Eén van hen echter was een vrek genaamd Caṇḍīdāsa, die meestal geen deel nam aan *hari-kīrtana* met de bewoners, omdat hij bang was geld te moeten besteden aan het sponsoren van festivals. Caṇḍīdāsa was er met zijn gierigheid in geslaagd een flink vermogen op te bouwen. Zijn vrouw, Damayantī, had dezelfde mentaliteit en had geen enkele gastvrijheid voor Vaiṣṇava's of andere gasten. Dit ondernemersechtpaar had, toen ze jong waren, vier zonen en twee dochters op de wereld gezet. Hun dochters waren alletwee getrouwd en ze hadden een enorme erfenis voor hun zonen gereserveerd.

Als een huis nooit door heilige mensen wordt bezocht, krijgen de kinderen minder kans om vriendelijk en mededogend te worden. Naarmate de zonen opgroeiden, werden ze steeds zelfzuchtiger en wensten hun ouders' dood, zodat zij de nalatenschap konden erven. Het ondernemersechtpaar werd uitermate ongelukkig. Eén voor één gingen de zonen trouwen. Naarmate hun vrouwen ouder werden, namen ze de aard van hun echtgenoten over en begonnen ook de dood van hun schoonouders te wensen. Na verloop van tijd werden de zonen zakelijk bekwaam en ontwikkelden een deskundig inzicht met betrekking tot in- en verkoop van artikelen. Nadat ze het grootste deel van hun vaders vermogen hadden verdeeld, begon ieder zijn eigen bedrijf.

Op zekere dag riep Caṅḍīdāsa iedereen bij zich en zei, "Luister! Ik heb sinds mijn kinderjaren een spaarzaam bestaan geleid met als resultaat, dat ik in staat was een groot fortuin voor jullie weg te leggen. Ik heb eigenlijk nooit behoorlijk brood gegeten of luxe kleding gedragen en je moeder heeft op dezelfde schamele wijze geleefd. Nu wij oud worden is het jullie plicht om voor ons te zorgen, maar we zijn onlangs steeds ongeruster geworden, omdat we beginnen te merken, dat jullie ons geen aandacht meer schenken. Ik heb nog wat geld achtergehouden en ik geef dat aan diegene van mijn zonen, die zo goed zal zijn om voor ons te zorgen.

Caṅḍīdāsa's zonen en schoondochters hoorden zijn woorden zwijgend aan en gingen toen naar een aparte kamer om met elkaar een samenzwering te beramen. Ze kwamen het volgende overeen, "Het beste is om moeder en vader weg te sturen en hun verborgen

rijkdom te incasseren, zodat we deze onder ons kunnen verdelen, voordat die oude man het verkeerd gaat besteden." Iedereen was ervan overtuigd, dat het vermogen in de slaapkamer van hun vader begraven lag.

Op een ochtend bij het kriecken van de dag ging Caṇḍīdāsa' oudste zoon, Haricaraṇa, naar zijn vader en zei met geveinsde nederigheid, "Beste Vader, u en Moeder zouden tenminste één keer *darśana* van Śrī Navadvīpa-dhāma moeten nemen, zodat uw mensenleven succesvol wordt. Ik heb gehoord, dat er in dit tijdperk van Kali geen heilige plaats zo heilzaam is als Śrī Nava-dvīpa-dhāma. Het zal helemaal niet oncomfortabel of kostbaar voor u zijn om daar naartoe te gaan en als u niet kunt lopen, huren we een boot om u beiden voor een spotprijstje stroomopwaarts te brengen. Er is ook een Vaiṣṇavī, die graag met u zou willen meegaan."

Toen Caṇḍīdāsa Damayantī vertelde over het voorstel van hun zoon, werd ze heel blij. Ze kwamen tot de conclusie, "Sinds ons gesprek van die dag zijn onze kinderen bedachtzaam en hoffelijk geworden. We kunnen best lopen, dus laten we de pelgrimage naar Śrī dhāma-Navadvīpa via Kālnā en Śāntipura maken."

Het echtpaar had een gunstige dag uitgekozen en vertrok met de Vaiṣṇavī op pelgrimage. De volgende dag kwamen ze na een behoorlijke afstand te hebben gelopen in Ambikā-Kālnā aan. Daar kookten ze voor zichzelf in een winkel en gingen zitten eten. Terwijl ze zaten te eten kwam iemand naar hen toe, die hen kende uit Saptagrāma, en informeerde hen, "Jullie zonen hebben jullie kamer ingebroken en al jullie bezittingen gestolen. Ze laten jullie niet

meer toe in huis. Ze hebben ook jullie spaargeld gevonden en het onder elkaar verdeeld."

Toen Caṇḍīdāsa en Damayantī dit nieuws te horen kregen, waren ze heel verdrietig over het verlies van hun vermogen. Ze konden geen hap meer naar binnen krijgen en bleven de hele dag onophoudelijk zitten huilen. Na verloop van tijd probeerde de Vaiṣṇavī hen te troosten en zei, "Weest u niet gehecht aan uw huis. Kom! U kunt nu het leven van *vaiṣṇava*-asceten gaan leiden. U bouwt gewoon een simpele *āśrama*, waar Vaiṣṇava's bijeen kunnen komen en kunnen wonen. De kinderen, voor wie u alles hebt opgegeven, zijn uw vijanden geworden. Er is dus geen reden om naar huis terug te gaan. We gaan naar Nava-dvīpa en blijven daar voortaan. U kunt uzelf in leven houden door aalmoezen te aanvaarden. Dat zal een veel beter leven zijn."

Toen Damayantī en Caṇḍīdāsa aan het gedrag van hun zonen en schoondochters dachten, zeiden ze telkens tegen elkaar, "Het is beter te sterven, dan naar huis terug te gaan." Op het eind bleven ze nog enkele dagen in huis bij een Vaiṣṇava in het dorp Ambikā, waarna ze Śāntipura gingen bekijken en arriveerden tenslotte in Śrī Navadvīpa-dhāma. Ze bleven een paar dagen in Śrī Māyāpura met een familielid, dat ook ondernemer was en gingen de zeven heilige plaatsen van Navadvīpa op de oever van de Gaṅgā en de zeven plaatsen in Kuliya-grāma op de andere oever van de rivier bezoeken. Na enkele dagen echter kwam de gehechtheid aan hun zonen en schoondochters weer aan de oppervlakte.

Caṅḍīdāsa zei tegen zijn vrouw, "Kom, laten we teruggaan naar huis in Saptagrāma. Ze zijn tenslotte onze zonen, of niet? Zouden ze ons niet een beetje genegenheid kunnen tonen?"

Hun *vaiṣṇavī*-dienstmeisje was met hen begaan en zei, "Hebt u geen waardigheid? Deze keer zullen ze u ombrengen!"

Toen het oude echtpaar dit hoorde, zag het de waarheid van haar woorden in en het echtpaar werd ongerust. "O gerespecteerde Vaiṣṇavī," zeiden ze, "jij mag naar je eigen plaats teruggaan. We kunnen nu redelijk goed onderscheid maken. We zullen ons in leven houden met bedelen, we zullen een gekwalificeerd persoon zoeken om ons instructies te geven en we zullen ons gaan bezighouden met *bhagavad-bhajana*."

Het *vaiṣṇavī*-dienstmeisje vertrok en het ondernemersechtpaar, dat nu alle hoop om naar hun vroegere huis in Sapta-grāma terug te keren had opgegeven, begon een nieuw huis te bouwen in de omgeving van Kuliya-grāma, waar Chakaurī Caṅḍopādhyāya had gewoond. Terwijl ze bijdragen en raad kregen van veel hoffelijke en goedgemanierde mensen, bouwden zij een landhuisje en gingen daar permanent wonen. Kuliya-grāma staat bekend als de heilige plaats, waar overtredingen worden vergeven en men geloofde er heilig in, dat alle ooit gemaakte overtredingen zouden worden vergeven, als men daar woonde.

Op zekere dag zei Caṅḍīdāsa, "O moeder van Hari, spreek niet meer over onze kinderen; denk zelfs niet meer aan hen. We werden in een zakenfamilie geboren vanwege de vele zonden, die we begingen en door een gebrekkige geboorte werden we gierigaards

en hebben nooit iets voor gasten of Vaiṣṇava's gedaan. Als we hier wat geld verdienen, zullen we het gebruiken om gasten te ontvangen, zodat ons volgende leven gunstiger mag zijn. Ik dacht over het openen van een winkel in levensmiddelen. Ik ga aan een paar vriendelijke heren wat geld vragen en ga weer aan het werk."

In korte tijd opende Caṇḍīdāsa een klein winkeltje en kreeg het voor elkaar om iedere dag een beetje winst te maken. Het echtpaar ontving dagelijks een gast aan tafel en bracht het leven op een plezieriger manier door dan voorheen.

Caṇḍīdāsa was vroeger naar school gegaan en nu zat hij ieder vrij ogenblik in zijn winkel Guṇarāja Khāna's *Śrī Kṛṣṇa Vijaya* te lezen. Hij dreef zijn winkel op eerlijke wijze en was gastvrij. Er gingen vijf of zes maanden op deze manier voorbij en toen de mensen van Kuliya op de hoogte kwamen met Caṇḍīdāsa's verleden, kregen ze vertrouwen in hem.

In dit dorp leefde ook een *grhastha-brāhmaṇa*, die Yādava dāsa heette en iedere dag een lezing gaf over *Śrī Caitanya-maṅgala*. Caṇḍīdāsa woonde af en toe zijn lezingen bij en toen hij en Damayantī zagen, dat Yādava dāsa en zijn vrouw altijd Vaiṣṇava's over de vloer hadden, raakten ze geïnspireerd hetzelfde te doen.

Op een dag vroeg Caṇḍīdāsa aan Yādava dāsa, "Wat stelt dit materiële bestaan eigenlijk voor?"

Yādava dāsa zei, "Er wonen op de oostelijke oever van de Bhāgīrathī in Śrī Godrumadvīpa heel veel geleerde Vaiṣṇava's. Kom, laten we er naartoe gaan en het aan hen vragen. Ik ga er zelf af en toe heen en kom altijd terug met een aantal goede adviezen.

Op het ogenblik zijn de *vaiṣṇava*-geleerden van Śrī Godruma deskundiger in de conclusies van de *sāstras* dan de *brāhmaṇa*-geleerden. Een paar dagen geleden versloeg Śrī Vaiṣṇava dāsa Bābājī in een debat de *brāhmaṇa-panḍitas* uit de buurt. Zo'n diepzinnige vraag van jou kan daar heel bevredigend worden beantwoord."

Yādava dāsa en Caṇḍīdāsa gingen zich klaarmaken om in de namiddag de Gaṅga over te steken. Damayantī bediende nu regelmatig zuivere Vaiṣṇava's en het verdriet in haar hart was zo goed als verdwenen. "Ik ga met je mee naar Sir Godruma," zei ze.

"De Vaiṣṇava's daar zijn geen *grhasthas*," zei Yādava dāsa. "Ze zijn strikt in de orde van onthechting en zijn ontdaan van iedere relatie met vrouwen. Als je meekomt, ben ik bang, dat ze niet blij zijn."

Damayantī antwoordde, "Ik bied mijn *daṇḍavat-praṇāma* van een afstand aan en ik kom niet op hun terrein. Ik ben een oude vrouw. Ze zullen op mij niet boos worden."

Yādava dāsa stemde ermee in, maar waarschuwde, "Het is niet gebruikelijk, dat vrouwen daar komen. Maar we kunnen je in een dorp in de buurt achterlaten en je weer meenemen, als we naar huis terugkeren."

Laat in de namiddag gingen ze met zijn drieën de Gaṅga over en arriveerden in Pradyumna-kuñja. Damayantī bood languit haar *daṇḍavat-praṇāma* aan bij de ingang van de *kuñja* en ging vlakbij onder een oude *banyan*-boom zitten. Yādava dāsa en Caṇḍīdāsa gingen de *kuñja* binnen en boden met grote toewijding hun

daṇḍavat-praṇāma aan het gezelschap van Vaiṣṇava's, die onder de *mālatī-mādhavī*-bossage zaten.

Paramahaṁsa Bābājī zat in het midden van het gezelschap met Śrī Vaiṣṇava dāsa, Lāhirī Mahāśaya, Ananta dāsa Bābājī en vele anderen aan zijn voeten. Caṇḍīdāsa zat vlak naast Yādava dāsa.

Ananta dāsa Bābājī keek Yādava dāsa aan en vroeg, "Wie is die nieuwe man?"

Yādava dāsa vertelde hem het hele verhaal van Caṇḍīdāsa. Ananta dāsa Bābājī glimlachte en zei, "Ja, dit noemen we het materiële bestaan. Degene, die het materiële bestaan kent, is in feite wijs en degenen, die in de kringloop van het materiële bestaan vallen zijn beklagenswaardig."

Het verstand van Caṇḍīdāsa raakte geleidelijk gezuiverd, want als men *nitya-sukṛti* uitvoert, zoals het gastvrij ontvangen van Vaiṣṇava's en het lezen en horen van *vaiṣṇava-śāstras*, is dat zeker gunstig en kan men heel gemakkelijk *śraddhā* in *ananya-bhakti* (exclusieve devotie) ontwikkelen. Toen hij de woorden van Śrī Ananta dāsa Bābājī hoorde, zei Caṇḍīdāsa met een gelouterd hart, "Mijn nederige gebed is, dat u mij genadig bent en me duidelijk uitlegt wat dit materiële bestaan behelst."

Ananta dāsa Bābājī zei, "Dat is een diepgaande vraag en ik zou willen, dat Śrī Paramahaṁsa Bābājī Mahāśaya of Śrī Vaiṣṇava dāsa Bābājī Mahāśaya hem beantwoordt."

Paramahaṁsa Bābājī zei, "Śrī Ananta dāsa Bābājī Mahāśaya is heel bekwaam om een dergelijke diepgaande vraag te beantwoorden. Vandaag zullen we allemaal naar zijn instructies luisteren."

Ananta dāsa: Als u mij dit verzoek doet, zal ik zeker vertellen wat ik weet. Eerst zal ik de lotusvoeten van mijn Gurudeva, Śrī Pradyumna Brahmācārī, een vertrouwelijk metgezel van Śrī Caitanya Mahāprabhu, herinneren.

De *jīvas* bevinden zich in twee staten: de bevrijde staat (*mukta-daśā*) en de staat van materiële gehechtheid (*saṁsāra-baddha-daśā*). De *jīvas*, die zuivere *bhaktas* van Śrī Kṛṣṇa zijn en die nimmer door *māyā* gebonden zijn geweest, of die van hun materiële bestaan zijn bevrijd door de genade van Kṛṣṇa, heten *mukta-jīvas*. De bevrijde staat heet *mukta-daśā*. De *baddha-jīvas* daarentegen zijn degenen, die Śrī Kṛṣṇa zijn vergeten en sinds onheuglijke tijden in de greep van *māyā* zijn gevallen. Hun geconditioneerde levensstaat heet *saṁsāra-baddha-daśā*. De *jīvas*, die van *māyā* zijn bevrijd, zijn *cinmaya*, volkomen spiritueel, en hun hele leven bestaat uit dienstverlening aan Kṛṣṇa (*kṛṣṇa-dāsyā*). Zij leven niet in deze materiële wereld, maar in een van de zuiver spirituele werelden, zoals Goloka, Vaikuṅṭha, of Vṛndāvana. Er zijn ontelbaar veel *jīvas*, die van *māyā* zijn bevrijd.

De *jīvas*, die door *māyā* zijn gebonden, zijn ook ontelbaar. Door hun *kṛṣṇa-vimukhatā*, hun gebrek door vervreemding van Kṛṣṇa, bindt Kṛṣṇa's schaduwvermogen, hetgeen *chāyā-śakti* of *māyā* heet, de *jīva* met haar drievoudige koorden, die bestaan uit de drie kwaliteiten van de materiële natuur, namelijk *sattva-guṇa* (goedheid), *rajo-guṇa* (hartstocht) en *tamo-guṇa* (onwetendheid). De geconditioneerde zielen verschijnen in een variëteit aan levensstandaarden onder invloed van de diverse gradaties van deze

guṇas in de vorm van lichaam, gevoelens, verschijning, natuur, levensomstandigheden en bewegingen.

Wanneer de *jīva* de materiële natuur binnentreedt, neemt hij een nieuw soort egoïsme aan. In zijn zuivere staat-van-zijn heeft de *jīva* het egoïsme een dienaar van Kṛṣṇa te zijn, maar in de geconditioneerde staat komen verschillende soorten egoïsme naar voren, die het levend wezen laten geloven, "Ik ben een mens", "Ik ben een *devatā*", "Ik ben een dier", "Ik ben een koning", "Ik ben een *brāhmaṇa*", "Ik ben een outcaste", "Ik ben ziek", "Ik heb honger", "Ik ben onteerd", "Ik ben liefdadig", "Ik ben een echtgenoot", "Ik ben een vrouw", "Ik ben een vader", "Ik ben een zoon", "Ik ben een vijand", "Ik ben een vriend", "Ik ben een wetenschapper", "Ik ben knap", "Ik ben rijk", "Ik ben arm", "Ik ben gelukkig", "Ik ben bedroefd", "Ik ben sterk" en "Ik ben zwak". Deze houdingen worden *ahaṁtā* genoemd, wat letterlijk betekent het gevoel van 'Ik-heid', of vals egoïsme.

Behalve deze *ahaṁtā* komt een andere functie de aard van de *jīva* binnen, namelijk *mamatā* ('bezitsdrang', of het gevoel van 'mijn'). Dit wordt tot uitdrukking gebracht in houdingen zoals, "Dit is mijn huis", "Dit zijn mijn bezittingen", "Dit is mijn rijkdom", "Dit is mijn lichaam", "Dit zijn mijn kinderen", "Dit is mijn vrouw", "Dit is mijn echtgenoot", "Dit is mijn vader", "Dit is mijn moeder", "Dit is mijn kaste", "Dit is mijn ras", "Dit is mijn kracht", "Dit is mijn schoonheid", "Dit is mijn kwaliteit", "Dit is mijn kennis", "Dit is mijn onthechting", "Dit is mijn opleiding", "Dit is mijn wijsheid", "Dit is mijn werk", "Dit is mijn eigendom" en "Dit zijn mijn bedienden en

ondergeschikten". De enorme consternatie, die de ideeën 'Ik' en 'mijn' oproepen, wordt *samsāra* (materieel bestaan) genoemd.

Yādava dāsa: De ideeën 'ik' en 'mijn' zijn werkzaam in de geconditioneerde staat, maar bestaan ze ook in de bevrijde staat?

Ananta dāsa: Ja, maar in de bevrijde staat zijn ze spiritueel en zonder gebreken. In de bevrijde staat in de spirituele wereld raakt de *jīva* bekend met zijn zuivere natuur, precies zoals deze door Bhagavān werd geschapen. In die spirituele wereld zijn vele verschillende soorten reëel egoïsme, die allemaal hun eigen karakteristieke gevoel van 'ik' hebben, dus er zijn ook vele typen *cid-rasa*, transcendentale uitwisseling van gevoelens. Alle verschillende *cinmaya-upakaraṇas*, spirituele objecten en persoonlijke bezittingen, die de wezenlijke ingrediënten van *rasa* vormen, vallen in de categorie 'mijn'.

Yādava dāsa: Wat is dan het defect van de verschillende ideeën van 'ik' en 'mijn', die in de geconditioneerde staat bestaan?

Ananta dāsa: Het defect is, dat in de zuivere staat de begrippen 'ik' en 'mijn' echt zijn, terwijl ze in het materiële bestaan allemaal zijn ingebeeld, of aan het levend wezen zijn opgelegd. Dat betekent, dat deze concepten eigenlijk geen aspecten van de *jīva* zijn, maar allemaal valse identiteiten en relaties betreffen. Het gevolg is, dat alle variëteiten van materiële identificaties in het wereldse bestaan onbestendig en onecht zijn en slechts tijdelijk geluk en verdriet veroorzaken.

Yādava dāsa: Is dit bedrieglijke, materiële bestaan dus vals?

Ananta dāsa: Nee, deze bedrieglijke wereld is niet onecht; de wereld is een realiteit, omdat Kṛṣṇa het wil. Het is het idee van 'ik' en 'mijn' van de *jīva*, dat onecht is, wanneer hij de materiële wereld binnengaat. Degenen, die geloven, dat deze wereld on-echt is, zijn Māyāvādīs, de pleitbezorgers van de theorie van illusie. Zulke mensen zijn zondaren.

Yādava dāsa: Hoe komt het, dat we in deze illusoire relatie terecht zijn gekomen?

Ananta dāsa: Bhagavān is het volkomen spirituele wezen (*pūrṇa-cid-vastu*) en de *jīvas* zijn geestelijke deeltjes (*cit-kaṇa*). De eerste locatie van de *jīva* is op de grens tussen de materiële en spirituele werelden. De *jīvas*, die hun relatie met Kṛṣṇa niet vergeten, zijn versterkt met *cit-śakti* en worden vanuit die positie naar het spirituele gebied getrokken, waar zij Zijn eeuwige metgezellen worden en beginnen daar de zegen van Zijn service te proeven.

De *jīvas*, die zich van Kṛṣṇa afkeren, willen van *māyā* genieten en *māyā* trekt hen met haar vermogen aan. Vanaf dat moment ontstaat onze materiële levensstaat en verdwijnt onze ware spirituele identiteit. Dan denken we, "Ik ben de genietter van *māyā*". Dit vals egoïsme bedekt ons met allerlei soorten valse identiteiten.

Yādava dāsa: Hoe komt het, dat onze ware identiteit zich niet manifesteert ondanks aanzienlijke pogingen?

Ananta dāsa: Er zijn twee soorten pogingen: juiste en onjuiste. Juiste pogingen doen vals egoïsme zeker verdwijnen, maar hoe kunnen onjuiste pogingen daaraan bijdragen?

Yādava dāsa: Wat zijn onjuiste pogingen?

Ananta dāsa: Sommige mensen denken, dat hun hart gezuiverd raakt als ze *karma-kāṇḍa* volgen en dat ze van *māyā* worden bevrijd, als ze *brahma-jñāna* beoefenen. Dit zijn voorbeelden van onjuiste benaderingen. Anderen denken, dat ze door *aṣṭāṅga-yoga* te beoefenen de trance van *samādhī-yoga* binnengaan en perfectie bereiken. Dit is een andere onjuiste benadering; er zijn zelfs nog andere ondernemingen.

Yādava dāsa: Waarom zijn deze pogingen onjuist?

Ananta dāsa: Deze methoden zijn ongeschikt, omdat ze vele hindernissen creëren, die het bereiken van je doel in de weg staan. Er is bovendien maar een geringe mogelijkheid om dat doel te bereiken. Het punt is, dat ons materiële bestaan door een overtreding is ontstaan en tenzij we de genade van de persoon krijgen, die we hebben beledigd, zullen we geen bevrijding krijgen van onze materiële conditie en zullen we onze zuivere, spirituele staat niet verkrijgen.

Yādava dāsa: Welke zijn juiste pogingen?

Ananta dāsa: *Sādhu-saṅga* (associatie van toegewijden) en *prapatti* (overgave) zijn de juiste methoden. In *Śrī mad-Bhāgavatam* (11.2.30) vinden we de volgende uitspraak over *sādhu-saṅga* :

*ata ātyantikam kṣemaṁ prcchāmo bhavato 'naghāḥ
samsāre 'smin kṣaṇārdho 'pi sat-saṅgaḥ śevadhīr nṛṇām*

O zondenloze, we stellen je een vraag over het hoogste heil. In deze materiële wereld betekent zelfs een half moment van associatie met een *śuddhā-bhakta* de grootste rijkdom voor menselijke wezens.

Als je vraagt hoe *jīvas*, die in dit materiële bestaan zin gevallen, hun hoogste goed kunnen bereiken, kan ik je zeggen, dat ze dat kunnen bereiken door zelfs maar een half moment van *sat-saiṅga* te hebben.

Prapattī wordt in de *Gītā* (7.14) als volgt beschreven:

*daivī hy eṣā guṇamayī mama māyā duratyayā
mām eva ye prapadyante māyām etāṁ taranti te*

Dit goddelijke vermogen van Mij, dat wordt gekend als *daivī-māyā*, bestaat uit de drie geardheden van de natuur – *sattva*, *rajas* en *tamas*. Mensen kunnen op eigen kracht niet over deze *māyā* heenkomen en daarom is het zeer moeilijk. Alleen degenen, die zich aan Mij overgeven, kunnen dit vermogen van Mij te boven komen.

Caṇḍīdāsa: O grote ziel, ik kan uw uitleg niet goed volgen. Ik heb begrepen, dat we zuivere entiteiten waren en dat we wegens vergetelheid van Kṛṣṇa in handen van *māyā* zijn gevallen en aan deze wereld worden gebonden. Als we Kṛṣṇa's genade ontvangen, kunnen we weer worden bevrijd; anders blijven we in dezelfde conditie bestaan.

Ananta dāsa: Ja, het is voor jou op dit moment voldoende, als je dit aanneemt. Yādava dāsa Mahārāja kent al deze waarheden goed. Je zal van hem al deze zaken geleidelijk leren. Śrī Jagadānanda heeft een mooie beschrijving van de gevarieerde condities, waarin de *jīvas* leven, in zijn boek *Śrī Prema-vivarta* (6.1-13) gegeven:

*cit-kaṇa – jīva, kṛṣṇa – cinmaya bhāskara
nitya kṛṣṇe dekhi – kṛṣṇe karena ādara
kṛṣṇa-bahirmukha hañā bhoga-vāñchā kare
nikata-stha māyā tāre jāpaṭiyā dhare*

De *jīva* is een oneindig klein deeltje spiritueel bewustzijn, zoals een atomisch lichtdeeltje uit de zon. Śrī Kṛṣṇa is het volkomen spirituele bewustzijn, de transcendentale zon. Zolang de *jīvas* hun aandacht op Kṛṣṇa gericht houden, blijven ze achting voor Hem hebben. Maar wanneer ze hun aandacht op iets anders dan Kṛṣṇa vestigen, verlangen ze materieel plezier. Kṛṣṇa's begoochelend vermogen, *māyā*, die naast hen staat, houdt hen vast in haar omarming.¹

¹ Er zijn twee soorten entiteiten: *cetana*, bewegende, en *jaḍa*, niet-bewegende. Bewegende entiteiten zijn degenen, die het verlangen en de kracht hebben ervaringen op te doen, terwijl onbeweeglijke entiteiten die niet hebben. Er zijn ook twee soorten beweeglijke entiteiten: degenen, die beschikken over volledig bewustzijn (*pūrṇa-cetana*) en degenen, die over minimaal bewustzijn beschikken (*kṣudra-cetana*). Bhagavān beschikt over volledig bewustzijn en in Zijn oorspronkelijke gedaante is Hij Kṛṣṇa. Dit wordt verklaard in *Śrī mad-Bhāgavatam* (1.3.28) in de uitspraak, *kṛṣṇas tu bhagavān svayam*, "Kṛṣṇa is de oorspronkelijke Bhagavān". De *jīvas* hebben een minimaal bewustzijn. Ze zijn Zijn afgescheiden deeltjes, die we kennen als *vibhinnāśa-tattva*, en ze zijn ontelbaar. De *śāstras* hebben de wederzijdse relatie tussen Śrī Kṛṣṇa en de *jīvas* vergeleken met de relatie tussen de zon en de oneindig kleine, glinsterende lichtdeeltjes van de zonnestralen. Bhagavān Śrī Kṛṣṇa is de spirituele zon en de *jīvas* zijn oneindig kleine geestelijke deeltjes. De *dharma* of *sva-bhāva* van de oneindig kleine *jīvas* is Kṛṣṇa dienen. Als de *jīvas* worden gevormd, wordt hun *dharma* gelijktijdig geboren, evenals in vuur de kracht om te branden altijd aanwezig is. Aangezien het bestaan van vuur niet kan worden aanvaard zonder de kracht om te branden, wordt de essentie van de identiteit van de individuele ziel als *jīva* niet gevestigd zonder dienst aan Kṛṣṇa. Een *vastu* (substantie) kan niet onafhankelijk van zijn

*písācī pāile jena mati-cchana haya
māyā-grasta jīverahaya se bhāva udaya*

De *dharma* van de *jīva*, die zich van Kṛṣṇa heeft afgewend, raakt bedekt, zoals de intelligentie van een persoon bedekt raakt, wanneer hij door een heks achterna wordt gezeten.

*āmi siddha kṛṣṇa-dāsa, ei kathā bhūle
māyāra naphara haña cira-dina bule*

Hij vergeet de identiteit van Bhagavān en zijn eigen identiteit als een dienaar van Hari. Als hij dan een slaaf wordt van *māyā*, zwerft hij hier en daar en voor lange tijd in dit verwarrende materiële bestaan.

*kabhu rājā, kabhu prajā, kabhu vipra, śūdra
kabhu duḥkhī, kabhu sukhī, kabhu kīṭa kṣudra*

Soms is hij een koning en soms een onderdaan, soms een *brāhmaṇa* en soms een *śūdra*. Soms is hij gelukkig en soms diep bedroefd en soms is hij een klein insect.

*kabhu svarge, kabhu martye, narake vā kabhu
kabhu deva, kabhu daitya, kabhu dāsa, prabhu*

dharma (natuurlijke, kenmerkende functie) bestaan, maar een functie kan ook niet onafhankelijk van zijn substantie bestaan. Niettemin kunnen een substantie en zijn functie geperverteerd raken. De inherente functie van de *jīva* is zeker zijn dienst aan Kṛṣṇa, maar wanneer de *jīva* onverschillig is jegens Kṛṣṇa en zich tegoed doet aan verschillende soorten sensueel plezier, zal Bhagavāns externe vermogen (*bahirariṅā-śakti* of *māyā*), die zich nabij bevindt, hem te pakken nemen en hem in haar web vangen.

Soms is hij in de hemel, soms is hij op aarde en soms in de hel.
Soms is hij een *deva* en soms een demoon. Soms is hij een dienaar
en soms een meester.

*ei-rūpe saṁsāra bhramite kona jana
sādhu-saṅge nija-tattva avagata hana*

Als hij zich zo door het materiële bestaan begeeft en met groot geluk
de associatie van zuivere *bhaktas* krijgt, leert hij zijn eigen identiteit
kennen en krijgt zijn leven betekenis.

*nija-tattva jāni āra saṁsāra na cāya
kena vā bhajinu māyā kare hāya hāya*

Door zijn associatie met deze *bhaktas* begrijpt hij zijn ware identiteit
en wordt onverschillig jegens materieel plezier. Terwijl hij bittere tra-
nen weent om zijn hachelijke situatie, klaagt hij, "Ach en wee! Waar-
om heb ik *māyā* zolang gediend?"

*kaṇde ble, ohe kṛṣṇa! āmi tava dāsa
tomāra caraṇa chādī' haila sarva-nāśa*

Hij weent hartstochtelijk en bidt aan de lotusvoeten van Bhagavān,
"O Kṛṣṇa! Ik ben Jouw eeuwige dienaar, maar ik heb mezelf gerui-
neerd, omdat ik geen acht sloeg op de service aan Jouw voeten.
Wie weet hoe lang ik doelloos heb rondgezworven als de slaaf van
māyā?"

*kākuti kariyā kṛṣṇe dāke eka-bāra
kṛpā kari kṛṣṇa tāre chādāna saṁsāra*

"O Patita-pāvana! O Dīna-nātha! Bescherm alsjeblieft deze wanho-
pige ziel. Bevrijd me van Jouw *māyā* en betrek me in Jouw dienst."
Śrī Kṛṣṇa is een oceaan van genade en als Hij de *jīva* in zo'n wan-

hopige staat slechts één keer hoort wenen, plaatst Hij hem snel buiten deze onoverkomelijke materiële energie.

*māyāke pichane rākhi' kṛṣṇa-pāne cāya
bhajite bhajite kṛṣṇa-pāda-padma pāya
kṛṣṇa tāre dena nija-cic-chaktira bala
māyā ākarṣaṇa chāḍe haiyā durbala*

Kṛṣṇa geeft de *jīva* kracht met Zijn *cit-śakti*, zodat *māyā*'s kracht om de ziel aan te trekken geleidelijk afneemt. De *jīva* keert dan *māyā* de rug toe en verlangt ernaar om Kṛṣṇa te bereiken. Hij vereert Kṛṣṇa keer op keer en wordt uiteindelijk competent om zijn lotusvoeten te bereiken.

*'sādhu-saṅge kṛṣṇa-nāma'-ei-mātra cāi
saṁsāra jinīte āra kona vastu nāi*

Daarom is de enig onfeilbare methode om dit onoverkomelijke materiële bestaan te doorkruisen het chanten van *kṛṣṇa-nāma* in de associatie van *bhaktas*.

Yādava dāsa: Bābājī Mahāśaya, de *sādhus*, waarover u spreekt, zijn ook in deze wereld aanwezig en ze worden ook onderdrukt door de ellende van het materiële bestaan, dus hoe kunnen zij andere *jīvas* bevrijden?

Ananta dāsa: Het is een feit, dat *sādhus* ook in deze wereld leven, maar er is een groot verschil tussen het aardse leven van *sādhus* en dat van de *jīvas*, die door *māyā* worden begoocheld. Hoewel het aardse leven van beiden aan de buitenkant hetzelfde lijkt, is er innerlijk een groot verschil. Bovendien is de associatie

van *sādhus* zeer zeldzaam, want al zijn *sādhus* altijd aanwezig, de gewone man kan hen niet herkennen.

Er zijn twee categorieën *jīvas*, die in de ketenen van *māyā* zijn gevallen. Sommigen worden volkomen in beslag genomen door onbeduidend materieel plezier en hebben een geweldig respect voor deze materiële wereld, terwijl anderen helemaal niet tevreden zijn met het triviale plezier van *māyā* en hanteren een subtieler onderscheid in de hoop een hogere kwaliteit geluk te vinden. Het gevolg is, dat de mensen van de wereld grofweg in twee groepen verdeeld kunnen worden: degenen die de kracht ontbreekt om onderscheid te maken tussen geest en materie en degenen, die dergelijk inzicht wel hebben.

Sommige mensen noemen degenen zonder inzicht materialistische lustbevredigers en degenen met inzicht, die bevrijding zoeken, *mumukṣus*. Als ik hier het woord *mumukṣu* gebruik, bedoel ik niet de *nirbheda-brahma jñānis*, degenen die de *nirveśeṣa-brahma* (ongedifferentieerd *brahma*) zoeken via het proces van monistische kennis. Degenen, die zijn uitgeput door de ellende van het materiële bestaan en die hun ware spirituele identiteit zoeken, heten in de Vedische *śāstras* *mumukṣus*. Het woord *mumukṣā* betekent letterlijk 'het verlangen naar *mukti* (bevrijding)'. Als een *mumukṣu* zijn verlangen naar bevrijding opgeeft en zich in de vereering van Bhagavān begeeft, heet zijn *bhajana śuddhā-bhakti*. De *śāstras* adviseren niet om *mukti* op te geven. Als een persoon, die bevrijding verlangt, kennis verkrijgt over de waarheid van Kṛṣṇa en

de *jīvas*, is hij onmiddellijk bevrijd. Dit wordt in *Śrī mad-Bhāgavatam* (6.14.3-5) als volgt bevestigd:

*rajobhiḥ sama-saṅkhyātāḥ pārthivair iha jantavaḥ
teṣāṁ ye kecañchante śreyo vai manujādayaḥ*

De *jīvas* van deze wereld zijn in aantal zo ontelbaar als stofdeeltjes. Van al deze levende wezens zijn er maar enkelen, die hogere levensvormen bereiken, zoals die van de mens, de *devas* en de Gandharva's en slechts enkelen daarvan nemen hogere religieuze principes aan.

*prāyo mumukṣavas teṣāṁ kecanaiva dvijottama
mumukṣūṅhāṁ sahasreṣu kaścin mucyeta sidhyati*

O beste *brāhmaṇa*, van al diegenen, die hogere religieuze principes aannemen, streven slechts weinigen naar bevrijding, en van de vele duizenden, die streven naar bevrijding, is er maar één, die in feite de perfecte of bevrijde staat bereikt.

*muktānām api siddhānām nārāyaṇa-parāyaṇaḥ
su-durlabhaḥ prasāntātmā koṭiṣv api mahā-mune*

O grote heilige, van de vele miljoenen bevrijde en perfecte zielen is een toegewijde, die geheel vreedzaam is en zich uitsluitend wijdt aan Śrī Nārāyaṇa, uiterst zeldzaam.

Bhaktas van Kṛṣṇa zijn zelfs nog zeldzamer, dan die van Nārāyaṇa, want zij hebben het verlangen naar bevrijding oversteegen en bevinden zich al in de bevrijde staat. Ze blijven in deze wereld zolang het lichaam stand houdt, maar hun aardse bestaan is categorisch anders dan dat van de materialist. De *bhaktas* van

Kṛṣṇa leven in deze wereld in twee condities (met een huishouden, of als onthechte monnik).

Yādava dāsa: De *bhāgavatam-ślokas*, die u zojuist citeerde verwijzen naar vier categorieën mensen, die over spiritueel inzicht beschikken: *vivekī*, degenen die plichtsgetrouw zijn; *mumukṣu*, degenen die bevrijding verlangen; *mukta*, degenen die bevrijd zijn; en de *bhakta*. Van al deze mensen is de associatie van *vivekīs* en *mumukṣus* heilzaam voor *viśayīs*, grove materialisten. *Muktas* zijn ofwel bevrijde individuen met een onverzadigbare dorst naar transcendentale *rasa*, of ze zijn impersonalisten, die zichzelf op de borst slaan, omdat ze zijn bevrijd. Alleen de associatie met het eerste type *muktas* is heilzaam. *Nirbheda māyāvādīs* zijn zondaren en de associatie met hen is voor iedereen verboden. Zulke mensen worden in *Śrī-mad-Bhāgavatam* (10.2.32) vervloekt:

*ye 'nye 'ravindākṣa vimukta-māninas
tvayy asta-bhāvād aviśuddha-buddhayaḥ
āruhya kṛcchreṇa param padam tataḥ
patanty adho 'nādrta-yuṣmad-aighrayaḥ*

O lotusogige Heer, degenen, die niet hun toevlucht zoeken aan Uw lotusvoeten, beschouwen zichzelf vergeefs bevrijd. Hun intelligentie is onzuiver, omdat ze in gebreke gaan van genegenheid en toewijding voor U en in werkelijkheid zijn ze *baddha-jīvas*. Zelfs al bereiken zulke mensen het platform van bevrijding door zware boetedoening te ondergaan en spirituele oefeningen te doen, ze vallen terug uit die positie wegens het veronachtzamen van Uw lotusvoeten.

De vierde categorie onderscheidende zielen, de *bhaktas*, worden ofwel aangetrokken tot Bhagavāns weelderige en majestueuze kenmerken (*aiśvarya*), of ze worden aangetrokken tot zijn zoete en intieme eigenschappen (*mādhurya*). De associatie van Bhagavāns *bhaktas* is in alle opzichten heilzaam. Vooral als men zijn toevlucht neemt tot de *bhaktas*, die zijn verzonken in Zijn liefalligheid, *viśuddha-bhakti-rasa*, zullen de bovenzinnelijke smaken van *bhakti* in het hart verschijnen.

Yādava dāsa: U hebt uitgelegd, dat *bhaktas* in twee condities leven. Wilt u dit heel helder maken, zodat mensen, zoals ik met een beperkte intelligentie, het gemakkelijk kunnen begrijpen?

Ananta dāsa: *Bhaktas* zijn ofwel *gr̥hastha-bhaktas*, dan zijn ze gehuwd en hebben een huishouden, of ze zijn *tyāgī-bhaktas*, dan hebben ze het huishoudelijke (gehuwde) leven afgelegd.

Yādava dāsa: Wilt u de aard van de relatie van *gr̥hastha-bhaktas* met deze wereld beschrijven?

Ananta dāsa: Je wordt geen *gr̥hastha* door eenvoudig een huis te bouwen en er te gaan wonen. Het woord *gr̥ha* in *gr̥hastha* verwijst naar het huishouden, dat men sticht, als men volgens de vedische voorschriften met een geschikte vrouw trouwt. Een *bhakta*, die zich in deze conditie bevindt en *bhakti* beoefent, wordt een *gr̥hastha-bhakta* genoemd.

De *jīva*, die door *māyā* is gebonden, ziet vormen en kleuren met zijn ogen; hij hoort geluid met zijn oren; hij ruikt geuren met zijn neus; hij voelt met zijn huid; en hij proeft met zijn tong. De *jīva* komt de materiële wereld binnen via deze vijf zintuigen en raakt

eraan gehecht. Hoe meer hij gehecht is aan grove materie, hoe groter zijn afstand is tot zijn Prāṇanātha (Heer van zijn leven) Śrī Kṛṣṇa, en zijn conditie wordt *bahirmukha-samsāra* genoemd, ofwel buitenwaarts bewustzijn gericht op het wereldse bestaan. Dege-
nen, die door dit wereldse bestaan zijn bedwelmd, heten *viṣayīs*, degenen die gehecht zijn aan wereldse lustobjecten.

Als *bhaktas* leven als *gr̥hasthas*, zijn ze geen *viṣayīs*, die louter op zoek zijn naar het bevredigen van hun zintuigen. De *dharma-patnī* (vrouw, die een partner is in de realisatie van *nitya-dharma*) van de huisvader is een *dāsī*, of een dienstmaagd van Kṛṣṇa evenals zijn zonen en dochters. De ogen van de hele familie worden bevredigd door de vorm van het Godsbeeld en door de objecten in relatie tot Kṛṣṇa te zien; hun oren raken volledig bevredigd door het horen van *hari-kathā* en de levensverhalen van grote *sādhus*; hun neus ervaart bevrediging door de geur van *tulasī* en andere geurende objecten te ruiken, die aan de lotusvoeten van Śrī Kṛṣṇa worden geofferd; hun tong proeft de nectar van *kṛṣṇa-nāma* en de restanten van het voedsel, dat aan Kṛṣṇa is geofferd; hun huid voelt vreugde door het aanraken van de ledematen van Śrī Hari's *bhaktas*; hun hoop, activiteiten, verlangens, gastvrijheid en dienst aan het Godsbeeld zijn allemaal ondergeschikt aan hun service aan Kṛṣṇa. Hun hele leven is een groot feest, dat bestaat uit *kṛṣṇa-nāma*, hun genade voor de *jīvas* en de service aan Vaiṣṇava's.

Alleen *gr̥hastha-bhaktas* kunnen over materiële objecten beschikken en deze gebruiken zonder eraan gehecht te raken. In het

tijdperk van Kali is het voor *jīvas* heel geschikt om *grhastha-vaiṣṇava* te worden, want dan is er geen angst om terug te vallen.²

Bhakti kan ook vanuit deze positie volledig worden ontwikkeld. Veel *grhastha-vaiṣṇavas* zijn *gurus*, die goed belezen zijn in de fundamentele waarheden van de *śāstra*. Als de kinderen van zulke engelachtige Vaiṣṇava's ook zuivere Vaiṣṇava's (*gosvāmīs*) zijn, worden ook zij onder de *grhastha-bhaktas* gerekend. Dit is de reden waarom de associatie van *grhastha-bhaktas* in het bijzonder heilzaam is voor de *jīvas*.

² Śrīla Bhaktinoda Ṭhākura heeft gesteld, dat in het tijdperk van Kali wordt aanbevolen, dat alle *jīvas grhastha-vaiṣṇavas* worden, want dan is er geen vrees om terug te vallen. De betekenis van deze uitspraak is, dat het de plicht van alle mensen is om in een niet-gevallen conditie te leven en zich bezig te houden met de dienst van Viṣṇu en Vaiṣṇava's. Het is echter niet de intentie van de auteur om de instructie te geven, dat iedereen een *grhastha* moet zijn, of dat niemand in het tijdperk van Kali een andere dan de *grhastha-āśrama* mag aanvaarden. Degenen, die ernstig worden beïnvloed door de materiële kwaliteiten van hartstocht en onwetendheid, die excessief aan materiële lustbevrediging zijn gehecht en die een sterke neiging hebben het pad van baatzuchtig streven (*pravṛtti-mārga*) op te gaan, worden aangeraden het huwelijk te aanvaarden en *grhastha-dharma* te volgen om deze tendensen te weerstaan. Degenen daarentegen met een natuur in de kwaliteit goedheid en zuiverheid, die het pad van onthechting (*nivṛtti-mārga*) volgen, moeten niet trouwen en op die manier terugvallen. [Zie vervolg voetnoot 2 aan het eind van dit hoofdstuk]

Yādava dāsa: *Gṛhastha-vaiṣṇavas* hebben zeker de plicht om de sociale conventies uit te voeren, zoals hun kinderen laten trouwen, ceremoniële functies voor overleden voorouders verzorgen en meer van dergelijke verantwoordelijkheden. Ze mogen zich echter niet bezighouden met *kāmya-karma*, rituele activiteiten bedoeld om alleen materiële ambities te vervullen.

Als het erop aankomt zijn bestaan te handhaven, is iedereen – zelfs iemand die zich *nirapekṣa* (ontdaan van iedere behoefte) noemt – afhankelijk van andere mensen of dingen. Alle belichaamde wezens hebben behoeften; ze hebben medicijnen nodig als ze ziek worden, ze hebben voedsel nodig wanneer ze honger hebben, ze zijn afhankelijk van kleding tegen de kou en hebben een huis nodig om zich tegen buitensporige hitte of regen te beschermen. *Nirapekṣa* betekent zijn behoeften zoveel mogelijk reduceren, want niemand is absoluut onafhankelijk, zolang hij een materieel lichaam heeft. Toch is het beste om zo vrij mogelijk van materiële afhankelijkheid te zijn, want dat is een betere geleider voor de ontwikkeling van *bhakti*.

Alle activiteiten, die ik eerder noemde, worden foutloos alleen wanneer men ze in relatie tot Kṛṣṇa brengt. Men dient bijvoorbeeld niet het huwelijk in te stappen met een verlangen om kinderen te krijgen, of om de voorouders en de Prajāpati's te vereren. Het is voor *bhakti* gunstig om te denken, "Ik aanvaard deze dienstmaagd van Kṛṣṇa alleen, opdat we elkaar kunnen bijstaan in Kṛṣṇa's service en samen een familieleven kunnen hebben, dat zich afspeelt rond Kṛṣṇa." Wat de materieel gehechte familieleden of familie-

priester ook mogen zeggen, men oogst uiteindelijk de vruchten van zijn eigen vastberadenheid.

Ter gelegenheid van de *śraddhā*-ceremonie dient men eerst aan de voorouders de restanten van het voedsel aan te bieden, dat aan Śrī Kṛṣṇa is geofferd en daarna dient men de *brāh-maṇas* en Vaiṣṇava's voedsel uit te reiken. Als *grhastha-vaiṣṇavas* de *śraddhā*-ceremonie op deze wijze in acht nemen, is dit gunstig voor hun *bhakti*.

Alle *smārta*-rituelen zijn *karma*, tenzij en totdat men ze combineert met *bhakti*. Als men het *karma* uitvoert, dat men volgens de Veda's dient uit te voeren om *śuddhā-bhakti* te ontwikkelen, is dat *karma* niet ongunstig voor *bhakti*. Gewone activiteiten dient men uit te voeren met een onthechte geest en zonder aan de resultaten gehecht te zijn en men dient spirituele activiteiten uit te voeren in het gezelschap van *bhaktas*; dan zullen er geen ongerechtigeden zijn.

Sta er eens bij stil, dat de meeste metgezellen van Śrīman Mahāprabhu *grhastha-bhaktas* waren evenals vele *rājarsīs* (heilige koningen) en *devarṣīs* (grote heiligen) uit de antieke Oudheid. Dhruva, Prahlāda en de Pāṇḍava's waren allemaal *grhastha-bhaktas*. Je zou moeten weten, dat *grhastha-bhaktas* ook in de wereld zeer worden gerespecteerd.

Yādava dāsa: Als *grhastha-bhaktas* zozeer worden gerespecteerd en dierbaar zijn aan iedereen, waarom onthechten sommigen van hen dan van het huishoudelijke leven?

Ananta dāsa: Sommige *gṛhastha-bhaktas* zijn bekwaam om van hun huishoudelijke leven af te zien, maar zulke Vaiṣṇava's zijn in deze wereld zeer schaars en hun associatie is zeldzaam.

Yādava dāsa: Wilt u me uitleggen hoe men bekwaam wordt om af te zien van het gezinsleven?

Ananta dāsa: Mensen hebben twee neigingen: *bahirmukha-pravṛtti*, de uitgaande tendens; en *antarmukha-pravṛtti*, de binnenwaartse tendens. De Veda's verwijzen naar deze twee tendensen als naar buiten, naar de externe wereld gekeerd te zijn en naar binnen, naar de ziel gekeerd te zijn.

Als de zuivere, spirituele ziel zijn ware identiteit vergeet, vereenzelvigd hij zijn geest met zijn zelf, maar de geest is echt alleen een deel van het subtiel materiële lichaam. Als hij zichzelf met zijn geest heeft geïdentificeerd, maakt de ziel gebruik van de poorten van de zintuigen en raakt gehecht aan de uiterlijke zintuigobjecten. Dit is de uitgaande neiging. Iemand geeft blijk van de binnenwaartse neiging, wanneer de stroom van het bewustzijn zich van de grove materie in de geest terugtrekt en zich van daaruit op de ziel richt.

Degene, wiens neiging voornamelijk naar buiten is gericht, moet alle buitenwaartse neigingen zonder overtredingen uitvoeren met Kṛṣṇa in het centrum onder de krachtige leiding van *sādhū-saṅga*. Als je je toevlucht neemt tot *kṛṣṇa-bhakti*, worden de uitgaande neigingen snel gestopt en omgebogen naar de binnenwaartse neiging. Als de richting van je neiging helemaal naarbinnen is gekeerd, wordt de bekwaamheid geboren om het gezinsleven op te

geven, maar als je het gezinsleven opgeeft, voordat dit stadium is bereikt, bestaat er een aanzienlijke kans, dat je weer terugvalt. De *grhastha-āśrama* is een speciale school, waar de *jīvas* instructies krijgen over *ātma-tattva*, spirituele waarheid, en waar ze de gelegenheid krijgen hun realisatie van zulke zaken te ontwikkelen. Ze mogen de school pas verlaten, als hun opleiding is voltooid.

Yādava dāsa: Wat zijn de symptomen van een *bhakta*, die geschikt is om het gezinsleven op te geven?

Ananta dāsa: Hij moet vrij zijn van het verlangen om met de andere sekse te associëren; hij moet een onvoorwaardelijke compassie voor alle levende wezens koesteren; hij dient geheel onverschillig te zijn jegens de pogingen om rijkdom te vergaren en hij mag alleen voedsel en kleding naar behoefte aanvaarden louter om zichzelf in stand te houden. Hij dient een onvoorwaardelijke liefde voor Kṛṣṇa te koesteren; hij dient de associatie van materialisten te vermijden en hij dient vrij te zijn van voorkeur voor en afkeer van het leven en de dood. *Śrī mad-Bhāgavatam* (11.2.45) beschrijft deze symptomen als volgt:

*sarva-bhūteṣu yaḥ paśyed bhagavad-bhāvam ātmanaḥ
bhūtāni bhagavaty ātmany eṣa bhāgavatottamaḥ*

Iemand die zijn eigen gevoel van gehechtheid aan Śrī Kṛṣṇa-candra, de Ziel van alle zielen, in alle *jīvas* ziet, en die ook ziet, dat alle levende wezens zich onder de hoede van Śrī Kṛṣṇa bevinden, is een *uttama-bhāgavata*.

In *Śrī mad-Bhāgavatam* (3.25.22) beschrijft Kapiladeva de primaire karakteristieken van *sādhus*:

*mayy ananyena bhāvena bhaktim kurvanti ye dṛḍhām
mat-kṛte tyakta-karmāṇas tyakta-svajana-bāndhavāḥ*

Degenen, die niemand anders dan alleen Mij vereren en die zich daarom alleen bezighouden met vastbesloten en exclusieve toewijding aan Mij, geven alles op om Mijnent wil, inclusief alle plichten, die worden voorgeschreven door *varṇāśrama-dharma*, en alle contacten met hun vrouw, kinderen, vrienden en verwanten.

Er staat ook in *Śrī mad-Bhāgavatam* (11.2.55):

*visrjāti hṛdayam na yasya sāḅsad-
dharir avasābhihito 'py aghaughā-nāśaḥ
praṇaya-rasanayā dhṛtāṅghri-padmaḥ
sa bhavati bhāgavata-pradhāna uktaḥ*

Zelfs als men onbedoeld *Śrī-hari-nāma* uitspreekt in een onbevangen stemming, worden onmiddellijk grote hoeveelheden zonden, die zich gedurende vele levens hebben opgestapeld, teniet gedaan. Een dergelijk persoon bindt Śrī Hari's lotusvoeten in zijn hart met koorden van liefde en wordt als de beste van alle *bhaktas* beschouwd.

Als deze symptomen zich in een *grhastha-bhakta* manifesteren, is hij niet langer geschikt om zich in het karmische leven te begeven en geeft hij daarom het gezinsleven op. Zulke *nirapekṣa-bhaktas* (geheel onthechte zielen) zijn zeldzaam en je moet jezelf buitengewoon fortuinlijk achten, als je hun associatie krijgt.

Yādava dāsa: Tegenwoordig zijn er dikwijls jonge mannen, die uit het gezinsleven treden en het kleed van de wereldverzakende levensorde aantrekken. Ze vestigen een plaats om met *sādhus* samen te zijn en beginnen het Godsbeeld van de Heer te vereren.

Na een poosje belanden ze weer in het gezelschap van vrouwen, maar geven het chanten van *hari-nāma* niet op. Ze reserveren hun kluizenaarschap door van diverse plaatsen aalmoezen op te halen. Zijn zulke mannen *tyāgīs* of *gr̥hasṭha-bhaktas*?

Ananta dāsa: Je vraag roept een aantal onderwerpen tegelijk op, maar ik zal ze één voor één beantwoorden. Ten eerste, de bekwaamheid om het gezinsleven op te geven heeft niets te maken met leeftijd. Sommige *gr̥hasṭha-bhaktas* zijn door de *saṁskāras*, die ze in dit leven en voorgaande levens hebben verzameld, gekwalificeerd om het gezinsleven op te geven, zelfs terwijl ze nog jong zijn. Bijvoorbeeld, Śukadeva's verzamelde *saṁskāras* stelden hem in staat het gezinsleven te veronachtzamen vanaf het moment, dat hij werd geboren. Je moet alleen kunnen inzien, dat deze bekwaamheid niet kunstmatig is. Als de ware onthechting ontwaakt, is de jeugd geen beletsel.

Yādava dāsa: Wat is ware onthechting en wat is valse onthechting?

Antanta dāsa: Ware onthechting is zo sterk, dat zij nimmer kan worden verbroken. Valse onthechting ontstaat door misleiding, oneerlijkheid en het hunkeren naar prestige. Sommige mensen maken een vals vertoon van hun onthechting om het respect af te dwingen, dat aan *nirapekṣa-bhaktas* wordt gegeven, die het gezinsleven hebben opgegeven, maar zulke valse onthechting is nietig en totaal ongunstig. Zodra een dergelijk persoon zijn huis verlaat, verdwijnen de symptomen van zijn bekwaamheid voor onthechting en zet het verval in.

Yādava dāsa: Moet een *bhakta*, die het gezinsleven heeft opgegeven, de kleding van een monnik aanvaarden?

Ananta dāsa: *Nirapekṣa-akiñcana-bhaktas*, die de geest van het genieten werkelijk hebben opgegeven, zuiveren de hele wereld, ongeacht of ze in het bos wonen of thuis blijven. Sommigen dragen een lendedoek en afgedragen, gerafelde kleren als een uiterlijk teken, opdat men hen als leden van de wereldverzakende levensorde identificeert. Op het moment, dat ze deze outfit aanvaarden, zetten ze hun besluit kracht bij door een gelofte te doen in aanwezigheid van andere Vaiṣṇava's, die in de wereldverzakende levensorde zijn. Dit heet het binnengaan in de wereldverzakende levensorde, of het aanvaarden van de geschikte kleding voor onthechting. Als je hieraan refereert als *bheka-grahaṇa* of *veśa-grahaṇa*, het aanvaarden van de kleding van onthechting, is dat dan een punt?

Yādava dāsa: Wat is het nut om te worden geïdentificeerd als een lid van de wereldverzakende levensorde?

Ananta dāsa: Het is heel ondersteunend om te worden geïdentificeerd als een lid van de wereldverzakende levensorde. Familieleden zullen met zo iemand geen relatie meer onderhouden en zullen hem gemakkelijk kunnen opgeven. Hij heeft er geen behoefte meer aan zijn huis op te zoeken en er ontwaakt een natuurlijke onthechting in zijn hart, waarmee een consequente angst voor de materialistische wereld gepaard gaat. Voor sommige *bhaktas* is het heilzaam om de uiterlijke tekenen van onthechting te dragen, hoewel dat niet noodzakelijk hoeft te zijn, als de onthechting van het

huishoudelijke leven helemaal is gerijpt. In de *Śrī mad-Bhāgavatam* (4.29.46) wordt gezegd: *sa jahāti matirṁ loke vede ca pariniṣṭhitām*, “Een *bhakta*, die de zegen van Bhagavān heeft ontvangen, geeft zijn gehechtheid aan alle wereldse activiteiten en alle rituele verplichtingen voorgeschreven in de Veda’s op.”

Er is voor zulke *bhaktas* geen voorschrift om de uiterlijke kleding van onthechting te dragen. Dat is alleen noodzakelijk zolang er nog een zekere afhankelijkheid van de publieke opinie bestaat.

Yādava dāsa: Van wie dient men de wereldverzakende levensorde te aanvaarden?

Ananta dāsa: Je dient de wereldverzakende levensorde te aanvaarden van een Vaiṣṇava, die zich in de wereldverzakende levensorde bevindt. *Gṛhastha-bhaktas* hebben geen ervaring met het gedrag van onthechte *bhaktas*, dus zij mogen niemand in de wereldverzakende levensorde inwijden. De volgende uitspraak in de *Brahma-vaivarta Purāṇa* bevestigt dit:

aparīkṣyopadiṣṭam yat loka-nāśāya tad bhavet

Men ruïneert de wereld, indien men anderen instructies over religieuze principes geeft, die men zelf niet naleeft.

Yādava dāsa: Welke criteria dient een *guru* te hanteren bij het aanbieden van de wereldverzakende levensorde?

Ananta dāsa: De *guru* moet eerst zien of de discipel gekwalificeerd is of niet. Hij moet eerst kijken, of de *gṛhastha-bhakta* op basis van zijn *kṛṣṇa-bhakti* een spiritueel temperament heeft ontwikkeld, dat de kenmerken heeft van bepaalde kwaliteiten, zoals

volledige beheersing over de geest en de zintuigen. Zijn het verlangen naar rijkdom en het bevredigen van de tong aan de wortel uitgebannen of niet? De *guru* dient de leerling enige tijd onder zijn hoede te houden om hem grondig te leren kennen en hij kan hem inwijden in de wereldverzakende levensorde, op het moment dat hij hem een geschikte kandidaat vindt. Hij mag hem onder geen voorwaarde inwijden, voordat dit punt van bekwaamheid is bereikt. Als de *guru* een onbekwaam persoon inwijding aanbiedt, zal hijzelf zeker vallen.

Yādava dāsa: Ik zie nu, dat het niet eenvoudig is om de wereldverzakende levensorde te aanvaarden; dat is een serieuze aangelegenheid. Ongekwalficeerde *gurus* maken van dit gebruik een gewone zaak. Het is nog maar pas begonnen en het is de vraag wanneer het ophoudt.

Ananta dāsa: Śrī Caitanya Mahāprabhu deelde een zware straf uit aan Choṭa Haridāsa voor een totaal onbelangrijke misstap eenvoudig om de heiligheid van de wereldverzakende levensorde te beschermen. De volgelingen van onze Heer dienen zich altijd de straf van Choṭa Haridāsa te herinneren.

Yādava dāsa: Is het aanvaardbaar om een klooster te bouwen en de verering van een Godheid te vestigen, nadat men de wereldverzakende levensorde is binnengegaan?

Ananta dāsa: Nee. Een gekwalficeerde discipel, die de wereldverzakende levensorde is binnengetreten, dient zich in stand te houden door iedere dag te bedelen. Hij mag zich niet gaan bezighouden met de bouw van een klooster of met andere grote onder-

nemingen. Hij kan overal wonen, ofwel in een afgezonderde hut of in de tempel van een huisvader. Hij dient afzijdig te blijven van alle zaken, waarvoor geld nodig is en hij dient bij voortdurend en zonder overtredingen *Śrī-hari-nāma* te chanten.

Yādava dāsa: Hoe noemt u monniken, die een klooster stichten en dan als huisvader gaan leven?

Ananta dāsa: Je kunt ze *vāntāsī* (degenen die hun eigen braaksel eten) noemen.

Yādava dāsa: Kunnen ze niet langer als Vaiṣṇava's worden beschouwd?

Ananta dāsa: Welk heil brengt hun associatie, als hun gedrag is tegengesteld aan *śāstra* en *vaiṣṇava-dharma*? Ze hebben zuivere *bhakti* opgegeven en hebben zich overgegeven aan een hypocriete levensstijl. Welk soort relatie zou een Vaiṣṇava met zulke mensen kunnen hebben?

Yādava dāsa: Hoe kunt u zeggen, dat ze het vaiṣṇavisme hebben opgegeven, als ze het chanten van *hari-nāma* niet hebben opgegeven?

Ananta dāsa: *Hari-nāma* en *nāma-aparādha* zijn twee verschillende dingen. Zuivere *hari-nāma* is iets heel anders dan chanten met overtredingen, dat alleen de uiterlijke schijn heeft van *hari-nāma*. Het is een overtreding om zonden te begaan op grond van het chanten van *śrī-nāma*. Als je *śrī-nāma* chant en tegelijkertijd zondige activiteiten begaat, waarbij je denkt, dat de kracht van *śrī-nāma* je van zondige reacties vrijwaart, pleeg je *nāma-aparādha*.

Dit is geen *śuddhā-hari-nāma* en je moet je verre houden van zulk offensief chanten.

Yādava dāsa: Wordt het huiselijke leven van zulke mensen dan niet beschouwd als gecentreerd rond Kṛṣṇa?

“Nooit,” zei Ananta dāsa met kracht. “Er is geen plaats voor hypocrisie in een huiselijk leven met Kṛṣṇa in het centrum. Er kan alleen volkomen eerlijkheid en eenvoud zijn zonder spoor van overtreding.”

Yādava dāsa: Is zo iemand inferieur aan een *grhastha-bhakta*?

Ananta dāsa: Hij is niet eens een toegewijde. Er is dus geen sprake van enige vergelijking met welke *bhakta* dan ook.

Yādava dāsa: Hoe kan hij worden gerectificeerd?

Ananta dāsa: Hij wordt weer onder de *bhaktas* gerekend, zodra hij al zijn overtredingen opgeeft, voortdurend *śrī-nāma* chant en huilt van berouw.

Yādava dāsa: Bābājī Mahāśaya, *grhastha-bhaktas* bevinden zich onder de regulerende principes van *varṇāśrama-dharma*. Als een *grhastha* wordt uitgesloten van *varṇāśrama-dharma*, kan hij dan toch een Vaiṣṇava worden?

Ananta dāsa: Ach! *Vaiṣṇava-dharma* is heel liberaal. Alle *jīvas* hebben recht op *vaiṣṇava-dharma*, dat is de reden waarom het ook *jaiva-dharma* heet. Zelfs out-castes kunnen overgaan op *vaiṣṇava-dharma* en als *grhastha* leven, ook al maken ze geen deel uit van *varṇāśrama*. Bovendien kunnen mensen, die binnen het *varṇāśrama*-stelsel *sannyāsa* hebben aanvaard en daarna van hun positie zijn gevallen, later zuivere *bhakti* aanvaardden onder invloed

van *sādhu-saṅga*. Zulke mensen kunnen *gr̥hastha-bhaktas* worden, ofschoon ze tegelijkertijd buiten de reguleringen van het rechtsstelsel van *varṇāśrama* vallen.

Er zijn anderen, die *varṇāśrama-dharma* verlaten wegens hun wangedrag. Als zij en hun kinderen hun toevlucht nemen tot *śuddhā-bhakti* onder invloed van *sādhu-saṅga*, kunnen ze *gr̥hastha-bhaktas* worden, ofschoon zij zich ook buiten *varṇāśrama* bevinden. Dus we zien, dat er twee soorten *gr̥hastha-bhaktas* zijn: één die wel onderdeel uitmaakt van *varṇāśrama* en één die van *varṇāśrama* is uitgesloten.

Yādava dāsa: Welke van de twee is beter?

Ananta dāsa: Degene met de meeste *bhakti* is de beste. Als geen van beiden *bhakti* heeft, is degene die *varṇāśrama* volgt relatief gezien beter dan de *vyāvahārika*, omdat deze op zijn minst enkele religieuze principes volgt, terwijl de andere een out-caste is zonder religieuze principes. Maar, gezien vanuit *paramārthika*, of het absolute, spirituele perspectief, zijn beiden gevallen, want ze beschikken niet over *bhakti*.

Yādava dāsa: Heeft een *gr̥hastha* het recht om de kleding van een bedelmonnik te dragen, terwijl hij nog een huisvader is?

Ananta dāsa: Nee. Als hij dat doet, maakt hij zich schuldig aan twee overtredingen: hij bedriegt zichzelf en hij bedriegt de wereld. Als een *gr̥hastha* de kleding van een bedelmonnik draagt, compromitteert hij de echte bedelmonniken en maakt hij eenvoudig degenen belachelijk, die de kleding van de ontechte levensorde dragen.

Yādava dāsa: Bābājī Mahāśaya, beschrijven de *śāstras* eigenlijk een systeem voor het aanvaarden van de wereldverzakende levensorde?

Ananta dāsa: Het wordt niet expliciet beschreven. Mensen uit alle klassen en kasten kunnen Vaiṣṇava's worden, maar volgens *śāstra* kunnen alleen de tweemaal geborenen *sannyāsa* aanvaarden. In *Śrī mad-Bhāgavatam* (7.11.35) beschrijft Nārada de afzonderlijke eigenschappen van de verschillende *varṇas* en vat het samen met de volgende uitspraak:

*yasya ya-lakṣaṇaṁ proktaṁ puṁso varṇābhivyañjakam
yad anyatrāpi drśyeta tat tenaiva vinirdīśet*

Iemand dient te worden beschouwd als te behoren tot die *varṇa*, waarvan hij de eigenschappen bezit, zelfs al is hij geboren in een andere kaste.

Het gebruik om *sannyāsa* aan te bieden aan mannen die, ofschoon ze zijn geboren in andere kasten, de symptomen bezitten van *brāhmaṇas*, heeft plaats op basis van deze uitspraak van de *śāstras*. Als een man, die is geboren in een andere kaste, werkelijk de symptomen van een *brāhmaṇa* heeft en *sanny-āsa* wordt gegeven, dan moet worden toegegeven, dat dit systeem door *śāstra* wordt goedgekeurd.

Deze uitspraak door de *śāstras* onderbouwt het gebruik om *sannyāsa* te geven aan mannen, die over brahmaanse eigenschappen beschikken, zelfs al zijn ze in andere kasten geboren, niettemin heeft het alleen betrekking op *paramārthika* kwesties en niet op *vyāvahārika* zaken.

Yādava dāsa: Broeder Caṇḍīdāsa, zijn al jouw vragen beantwoord?

Caṇḍīdāsa: Ik ben vandaag gezegend. Van alle instructies, die voortvloeiden uit de mond van de meest gerespecteerde Bābājī Mahāśaya, zijn dit de punten, die ik in staat was op te nemen. De *jīva* is een eeuwige dienaar van Kṛṣṇa, maar hij vergeet dit en neemt een materieel lichaam aan. Onder invloed van de eigenschappen van de materiële natuur, ontleent hij geluk en verdriet aan materiële objecten. Om het voorrecht van de vruchten van zijn materiële activiteiten te genieten, moet hij de bloemenslinger dragen van geboorte, ouderdom en dood.

De *jīva* neemt soms geboorte in hogere posities en soms in een lagere positie en wordt wegens zijn herhaalde identiteitsmutaties naar ontelbaar vele omstandigheden geleid. Honger en dorst zetten hem aan tot actie in een lichaam, dat ieder moment verloren kan gaan. Hij heeft gebrek aan de noodzakelijke levensbehoeften van deze wereld en wordt in een oneindig aantal variëteiten van lijden gestort. Vele ziekten en kwalen verschijnen, die zijn lichaam pijnigen. Thuis maakt hij ruzie met zijn vrouw en kinderen en soms gaat hij zover om zelfmoord te plegen. Zijn zucht naar rijkdom drijft hem tot het begaan van vele zonden. Hij wordt door de overheid gestraft, wordt door anderen beledigd en zo lijdt hij aan ongekende lichamelijke aandoeningen.

Hij is voortdurend verdrietig om de afwezigheid van zijn familieleden, het verlies van kapitaal, diefstal door plundersaars en ontelbaar veel andere oorzaken van het lijden. Als hij oud wordt, be-

kommert niemand zich om hem en dat geeft hem groot verdriet. Zijn verschrompelde lichaam wordt aangevallen door slijm, rheuma en een hoeveelheid andere pijnen en hij wordt eenvoudig een bron van ellende. Ondanks dit alles blijft zijn onderscheidingsvermogen overweldigd worden door lust, woede, hebzucht, illusie, trots en jaloezie. Dit is *saṁsāra*.

Nu begrijp ik de betekenis van het woord *saṁsāra*. Ik bied Bābājī Mahāśaya keer op keer mijn *daṇḍavat-praṇāma* aan. De Vaiṣṇava's zijn *gurus* voor de hele wereld. Door de genade van de Vaiṣṇava's heb ik vandaag ware kennis van deze materiële wereld verkregen.

Nadat de aanwezige Vaiṣṇava's de diepgaande instructies van Ananta dāsa Bābājī Mahāśaya hadden gehoord, riepen ze allemaal luid, "Sādhu! Sādhu!" Op dat moment hadden vele Vaiṣṇava's zich daar verzameld en ze begonnen de *bhajana* te zingen, die Lāhirī Mahāśaya had gecomponeerd.

*e ghora saṁsāre, paḍiyā mānava, na pāya duḥkhera śeṣa
sādhu-saṅga kori', hari bhaje yadi, tabe anta haya kleśa*

De *jīva* die in dit afschuwlijke materiële bestaan is gevallen vindt geen eind aan zijn ellende, maar zijn problemen zijn beëindigd, zodra hij wordt begenadigd door de associatie van *sādhus* en overgaat op de verering van Śrī Hari.

*viṣaya-anale, jvaliche hṛdaya, anale bāḍe anala
aparādha chaḍi' laya kṛṣṇa-nāma, anale paḍaye jala*

Het verwoestende vuur van zinnelijke verlangens verbrandt zijn hart en als hij probeert die verlangens te bevredigen, laait het vuur een-

voudig op met een grotere intensiteit. Maar, het herstellen van overtredingen en het chanten van *Śrī-kṛṣṇa-nāma* komt als een verkoolende regen, die dit verwoestende vuur blust.

*nitāi-caitanya-caraṇa-kamale, āśraya laila yei
kālidāsa bole, jīvane maraṇe, ānāra āśraya sei*

Kālidāsa zegt, “Hij die zijn toevlucht heeft genomen tot de lotusvoeten van Caitanya-Nitāi, is mijn toevluchtsoord in leven en dood.”

Terwijl de *kīrtana* doorging, danste Caṇḍīdāsa in grote extase. Hij nam het stof van de voeten van de *bābājīs* op zijn hoofd en begon over de grond te rollen en weende met intense vreugde. Iedereen zei, “Caṇḍīdāsa is buitengewoon fortuinlijk!”

Na enige tijd zei Yādava dāsa, “Laten we gaan, Caṇḍīdāsa; we moeten nog naar de overzijde van de rivier.”

Caṇḍīdāsa antwoordde glimlachend, “Als jij me overzet (over de rivier van het materiële bestaan), zal ik gaan.”

Beiden boden Pradyumna-kuñja hun *daṇḍavat-praṇāma* aan en vertrokken. Toen ze de *kuñja* uitliepen zagen ze Damayantī, die keer op keer haar eerbetuigingen aanbood en zei, “Ach! Waarom heb ik een geboorte als vrouw genomen? Als ik een man was geweest, had ik gemakkelijk deze *kuñja* kunnen binnengaan, had ik *darśana* kunnen nemen van de grote zielen en had ik gezuiverd kunnen worden door het stof van hun voeten op mijn hoofd te nemen. Mag ik leven na leven eenvoudig de dienaar worden van de Vaiṣṇava's van Śrī Navadvīpa en mijn dagen slijten in hun dienst.”

Yādava dāsa zei, “Ach! Deze Godruma-dhāma is een volmaakt heilige plaats. Door hier eenvoudig naartoe te komen krijg je

śuddhā-bhakti. Godruma is een koeherdersdorp, de plaats waar Śacīnandana, de Heer van ons leven, Zijn goddelijk spel uitvoerde. Śrī Prabodhānanda Sarasvatī realiseerde zich in zijn hart deze waarheid en bad de volgende woorden:

na loka-vedoddhṛta-mārga-bhedair

āviśya saṅkliśyate re vimūḍhāḥ

haṭheṇa sarvaṁ parihṛtya gauḍe

Śrī-godrume paṇa-kuṭīrṁ kurudhvam

Śrī Navadvīpa-śataka (36)

'O dwazen, hoewel jullie zijn ondergedoken in een wereldse samenleving en de Veda's en vele sociale en religieuze verplichtingen op je hebt genomen, blijven jullie vol ellende. Geef deze dubieuze paden op en ga snel je bladerhut in Śrī Godruma bouwen.'"

Terwijl ze zo met elkaar *hari-kathā* uitwisselden, staken ze gedrieën de Gaṅga over en arriveerden in Kuliyā-grāma. Vanaf die tijd gaven Caṇḍīdāsa en zijn vrouw Damayantī blijk van een wonderbaarlijk *vaiṣṇava*-gedrag. Onaangeroerd door de wereld van *māyā* raakten ze getooid door de kwaliteiten van *vaiṣṇava-sevā*, het voortdurend chanten van *kṛṣṇa-nāma* en het tonen van genade voor alle *jīvas*. Gezegend is het koopliedenechtpaar! Gezegend is Śrī Navadvīpa-bhūmi!

Vervolg voetnoot 2:

In de *Viṣṇu Purāṇa* (3.8.9) vinden we de volgende uitspraak met betrekking tot *āśrama*:

*varṇāśramācāravatā puruṣeṇa paraḥ pumān
viṣṇur ārādhyate panthā nānyat tat-toṣa-kāraṇam*

Śrī Viṣṇu wordt vereerd alleen door de voorgeschreven plichten van *varṇāśrama* uit te voeren. Er is geen andere manier om Hem een plezier te doen.

In deze *śloka* verwijst het woord *āśrama* niet alleen naar de *grhastha-āśrama*, maar naar alle vier *āśramas*. In *Śrī mad-Bhāgavatam* (11.17.14) staat de volgende uitspraak met betrekking tot *āśrama*:

*grhāśramo jaṅghanato brahmacaryam hṛdo mama
vaksah-sthalād vane vāsaḥ sannyāsaḥ śirasi sthitaḥ*

De *grhastha-āśrama* is ontsproten aan de dijen van Mijn universele gedaante, de *brahmacārī-āśrama* aan Mijn hart, de *vānaprastha-āśrama* aan Mijn borst en de *sannyāsa-āśrama* aan Mijn hoofd.

Dit zijn de vier *āśramas*, die in de *śāstra* worden beschreven. Een van de kenmerkende eigenschappen van een Vaiṣṇava is betrokken te zijn in de verering van Śrī Viṣṇu, terwijl hij in de *āśrama* blijft, waarvoor hij is geschikt. Er is geen gebrek aan voorbeelden. In dit boek zijn de karakters van Prema dāsa, Vaiṣṇava dāsa, Ananta dāsa en vele andere gekwalificeerde raadgevers *sannyāsīs*, *brahmacārīs* of *grha-tyāgīs*.

Een ander punt is, dat niet alle volgelingen van de auteur, Śrī Bhaktivinoda Ṭhākura, *grhastha-bhaktas* zijn. Sommigen zijn *brahmacārīs* en anderen hebben het gezinsleven opgegeven en bevinden zich in de hoogste orde, *sannyāsa*, die wordt beschreven

als de hoogste *āśrama*. Dezelfde conclusie staat in *Śrī mad-Bhāgavatam* (11.17.15), het kroonjuweel van alle *śāstras*:

*varṇānām āśramāṇāmś ca janma-bhūmy-anusāriṇīḥ
āsan prakṛtayo nṛṇām nīcāir nīcottamottamāḥ*

De *varṇas* en *āśramas* van de mensheid hebben hogere en lagere naturen in overeenstemming met de hogere en lagere plaatsen op het universele lichaam van Śrī Bhagavān, waaruit ze voortkwamen.

De conclusie van deze uitspraak is, dat *sannyāsa* de hoogste van de vier *āśramas* is en *gr̥hastha* de laagste. De *brahmacāri-āśrama* bevindt zich boven de *gr̥hastha-āśrama* en de *vānaprastha-āśrama* staat boven de *brahmacāri-āśrama*. Deze *āśramas* zijn gerelateerd aan de verworven tendens, die voortkomt uit onze tijdelijke natuur.

Zoals de *varṇas* zijn ook de *āśramas* verdeeld volgens geaardheid, aanleg en arbeid. Mensen in een lagere natuur, die geneigd zijn zich bezig te houden met baatzuchtig streven, worden gedwongen om *gr̥hasthas* te worden. *Naiṣṭhika-brahmacārīs*, degenen die een leven lang de gelofte van het celibaat afleggen, zijn de rijkdom van Śrī Kṛṣṇa's hart. Degenen, die zijn onthecht in *vānaprastha*, zijn voortgekomen uit Kṛṣṇa's borst en *sannyāsīs*, die het reservoir van gunstige kwaliteiten vormen, zijn uit Zijn hoofd voortgekomen. De *brahma-cārīs*, *vānaprasthas* en *sannyāsīs* zijn daarom allemaal bovengeschild aan de *gr̥hasthas*, maar men blijft onbekwaam om in deze drie hoogste *āśramas* binnen te gaan, zolang de smaak voor het pad van onthouding niet in het hart is ontwaakt. In de *Manu-saṁhitā* (5.56) wordt gezegd:

*na mām̐sa-bhakṣaṇe doṣe na madhye na ca maithune
pravṛttir eśā bhūtānām nivṛttis tu mahāphalāḥ*

Mensen zijn volgens hun natuur geneigd te genieten van het eten van vlees, van intoxicatie en seksuele lustbevrediging, maar onthouding van deze activiteiten levert uiterst heilzame resultaten op.

Dit wordt onderbouwd door *Śrī mad-Bhāgavatam* (11.5.11):

*loke vyavāyāmiṣa-madya-sevā nityā hi jantor na hi tatra codanā
vyavasthitis teṣu vivāha-yagñā-surā-grahair āsu nivṛttir iṣṭā*

In deze wereld kunnen we zien, dat de mensen een natuurlijke neiging hebben naar seksueel genot, vleeseten en intoxicatie. *Śāstra* kan zulke activiteiten niet sanctioneren, maar er zijn bijzondere voorzorgsmaatregelen gegeven, waarbij enige associatie met de andere sekse door het huwelijk wordt toegestaan; enig vleeseten wordt toegestaan door het uitvoeren van offers; en het drinken van wijn wordt toegestaan in het ritueel, dat *sautrāmaṇī-yagñā* heet. De bedoeling van zulke voorschriften is de wellustige neigingen van het algemene publiek te beperken en het in moreel gedrag te verankeren.

De impliciete bedoeling van de Veda's om zulke voorschriften te maken is om de mensen uiteindelijk volledig te ontmoedigen zich aan zulke activiteiten over te geven.

In vele andere *śāstras* is de superieuriteit van het pad van ont-hechting uiteengezet. Op het eind van ieder tiende hoofdstuk van dit boek heeft Śrī Bhaktivinoda Ṭhākura het hierboven genoemde vers van *Śrī mad-Bhāgavatam* geciteerd en de volgende conclusie getrokken:

“Het is niet de bedoeling van *śāstra* om het doden van dieren aan te moedigen. De Veda's stellen, *mā himsyāt sarvāṇi bhūtāni*, "Doe geen enkel levend wezen leed aan". Deze uitspraak verbiedt geweld jegens dieren. Maar zolang iemands natuur sterk wordt beïnvloed door hartstocht en onwetendheid, zal hij een natuurlijke neiging hebben te genieten van seksueel genot, vleeseten en intoxicatie. Zo iemand hoeft niet de goedkeuring van de Veda's te verwachten om zich met deze zaken bezig te houden. De intentie van de Veda's is in een middel te voorzien, waarmee mensen, die niet de geaardheid goedheid hebben overgenomen – en daarmee de neiging tot geweld, seksueel genot en intoxicatie hebben afgelegd – zulke neigingen teniet kunnen doen en deze impulsen met behulp van religieuze methoden kunnen bevredigen.

“Mensen, die door deze lagere tendensen worden gedreven, mogen met het andere geslacht associëren door middel van een religieus huwelijk; ze mogen dieren doden alleen middels bepaalde voorgeschreven offermethoden; en ze kunnen bedwelmende middelen gebruiken alleen bij bepaalde gelegenheden en door bepaalde procedures te volgen. Door deze methoden te volgen zullen hun neigingen afnemen en zullen ze deze geleidelijk opgeven.”

Het is in Kali-yuga noodzakelijk de *grhastha-āśrama* binnen te gaan om te worden afgeleid van het pad van baatzuchtig streven en over te gaan op het pad van onthechting. Het is nooit de bedoeling van de auteur geweest om te suggereren, dat degenen, die geschikt zijn voor de hoogste levensorde, *grhasthas* te laten worden. Verderop in hetzelfde hoofdstuk heeft Śrī Bhaktivinoda

Ṭhākura de bedoeling van het huwelijk in de volgende woorden uitgedrukt:

“Men moet geen huwelijk aangaan om kinderen te krijgen of de voorouders te vereren. Men dient te denken, ‘Ik aanvaard deze dienstmaagd van Kṛṣṇa, opdat we in staat zijn elkaar te helpen in onze service aan Kṛṣṇa’. Deze houding is gunstig voor *bhakti*.”

Hieruit volgt, dat degenen, die trouwen zonder het verlangen naar kinderen, in feite ware *grhastha-vaiṣṇavas* zijn. Als een man zijn vrouw werkelijk ziet als een dienstmaagd van Kṛṣṇa, is er geen gelegenheid haar te beschouwen als een object voor zijn eigen genoegen; in plaats daarvan zal zijn houding er een zijn van adoratie. Het is waar, dat er uitspraken zijn, die de kinderwens sanctioneren, zoals *putrārthe kriyate bhāryā*, “Een vrouw wordt aanvaard met het doel om kinderen te krijgen”, maar dit impliceert, dat men dienaren van Kṛṣṇa wenst te krijgen en geen gewone, wereldse kinderen.

Het woord *putra* (zoon) is afkomstig van het woord *put*, dat verwijst naar een bepaalde helse planeet en *tra* komt van het werkwoord ‘bevrijden’. Dus de traditionele betekenis van het woord *putra* is het krijgen van een zoon, die jou uit de hel kan verlossen door offergaven aan te bieden, nadat je uit de wereld bent vertrokken. Er is echter geen mogelijkheid, dat Vaiṣṇava’s, die regelmatig *Śrī-hari-nāma* chanten, naar de hel genaamd *put* gaan. Daarom verlangen zij geen *putras*, maar dienaren van Kṛṣṇa.

Over het algemeen verzadigt een man zich, die door materiële conditioneringen is gebonden en het pad van baatzuchtig streven

inslaat, in seksuele gemeenschap met een vrouw om zijn gerief te halen. Kinderen worden alleen geboren als bijproducten van dat verlangen. Dit is de reden, dat de mensen van vandaag de dag over het algemeen een wellustige natuur hebben. Zoals men pleegt te zeggen, *ātmavat jāyate putrah*, “De appel valt niet ver van de boom”.

Ofschoon de *grhastha-āśrama* de laagste van de vier *āśramas* is, heeft Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura deze *āśrama* aangeraden in een verlangen om iedereen in de wereld te begunstigen. Zijn raad is in het bijzonder gericht aan mensen met een mentaliteit, zoals die van het koopliedenechtpaar Caṇḍī-dāsa en Damayanti. In feite zullen grote zielen, die natuurlijkerwijs het pad van onthechting gaan onder invloed van de *sukṛti*, die ze in voorgaande levens hebben opgebouwd, nimmer verstrengeld raken in het huiselijke leven door een huwelijk te aanvaarden. Zulke verheven mensen hebben weliswaar de gelegenheid te vallen, maar wat betekent vallen voor mensen, die al gevallen zijn?

Als een *naiṣṭhika-brahmacāri* of een *sannyāsī* de onderliggende betekenis van de bovengenoemde instructies zou misverstaan en op basis van die woorden zijn *brahmacarya* of *sannyāsa* in weerwil van *śāstra* zou opgeven door een van zijn leerlingen, een godzuster, of een andere vrouw te trouwen, of een andere *brahmacāri* of *sannyāsī* zou adviseren dat te doen, zou een dergelijke betreuwenswaardige, lage en atheïstische persoon inderdaad zeldzaam zijn in de wereldgeschiedenis.

Een ander punt is, dat het voor ongekwalificeerde mensen uiterst ongepast is om de kleding van *brahmacārīs*, *tyāgīs*, of *sannyāsīs* te dragen om hun gedrag te imiteren en zichzelf gelijkwaardig te achten aan grote persoonlijkheden, die zich in die *āśramas* bevinden. Zulke lieden zijn vergelijkbaar met Śṛgāla Vāsudeva, de jakhals die Śrī Kṛṣṇa imiteerde en wiens verhaal staat beschreven in *Śrī mad-Bhāgavatam*, *Harivaṁsa*, *Caitanya-Bhāgavata* en andere *śāstras*. Mensen, die zich op een lager platform bevinden en gehecht zijn aan het pad van baatzuchtige activiteiten, moeten eerst de deplorabele neiging tot lust zien terug te dringen door wettig te trouwen volgens religieuze principes. Het doel van de *śāstra* is alle levende wezens naar het pad van ont-hechting te leiden.

De *Brahma-vaivarta Purāṇa* (Kṛṣṇa-khaṇḍa 115.112-113) stelt:

*aśvamedhaṁ gavāmbhaṁ sannyāsaṁ palapaitṛkam
devareṇa sutotpattim kalau pañca vivarjayet*

In Kali-yuga zijn vijf activiteiten verboden: het offeren van een paard; het offeren van een koe; het aanvaarden van *sannyāsa*; het offeren van vlees aan de voorouders; en het krijgen van kinderen bij de broer van een echtgenoot.

Sommige mensen trachten op basis van dit vers vast te stellen, dat het aanvaarden van *sannyāsa* in Kali-yuga verboden is. Maar deze *śloka* bevat een verborgen intentie. De bedoeling van deze *śloka* is niet om *sannyāsa* totaal te verbieden. Vele grote persoonlijkheden, die in Kali-yuga verschenen, waren inderdaad *tyāgīs* of *sannyāsīs*, inclusief Śrī Rāmānuja, Śrī Madhva, Śrī Viṣṇu-svāmī en andere

ācāryas, die goed op de hoogte waren met alle *śāstras* en natuurlijk de kroonjuwelen van alle *ācāryas*, de Zes Gosvāmī's, die *bhaktas* waren van Śrī Gaura.

De zuivere opvolging van *sannyāsīs* continueert zelfs vandaag nog. Het voorschrift tegen het aanvaarden van *sannyāsa* in Kali-yuga betekent in feite, dat het ongepast is *ekadaṇḍa-sannyāsa* te aanvaarden, dat voortkwam uit de ongeauthoriseerde lijn van denken gepropageerd door Ācārya Śaṅkara en die wordt uitgedrukt in spreuken als *so 'haṁ* (Ik ben die *brahma*) en *ahaṁ brahmāsmi* (Ik ben *brahma*). Het is dit type *sannyāsa*, dat is verboden.

Tridaṇḍa-sannyāsa is de ware, permanente *sannyāsa* en deze is van toepassing op alle tijden. Een enkele keer verschijnt *tridaṇḍa-sannyāsa* uiterlijk in de vorm van *ekadaṇḍa-sannyāsa*. *Ekadaṇḍa-sannyāsīs* van dit type, die in feite grote zielen zijn, aanvaarden de eeuwigheid van *tridaṇḍa-sannyāsa*, die de drie vormen van *sevya* (het object van de dienst), *sevaka* (de dienaar) en *sevā* (dienst) symboliseert. Zulke mensen beschouwen de *ekadaṇḍa-sannyāsa* gepropageerd door Śaṅkara als volkomen ongeauthoriseerd en niet onderbouwd door *śāstra*. Hierbij is aangetoond, zelfs op basis van de *Brahma-vaivarta Purāṇa śloka* geciteerd door *smārta ācāryas*, dat het logisch is voor *sādhakas*, die *nivṛtti-mārga* volgen, om *sannyāsa* te aanvaarden.

ALDUS EINDIGT HET ZEVENDE HOOFDSTUK VAN JAIVA-DHARMA GETITELD

"NITYA-DHARMA EN HET MATERIËLE BESTAAN"

Hoofdstuk 8

Nitya-dharma en Vaisnava-etiquetten

IN EEN WOUDE LANGS DE ZUIDOOSTELIJKE OEVER van de heilige vijver, Śrī Gorā-hrada, leefden enkele Vaiṣṇava's in een afgelegen bos. Op een namiddag nodigden de Vaiṣṇava's van die plaats de Vaiṣṇava's van Godruma uit voor een gezamenlijke avondmaaltijd met *prasāda*. Nadat ze de *prasāda* hadden geëerd zaten ze samen in de boshut (*kuñja*). Op dat moment zong Lāhirī Mahāśaya een *bhajana*, die in ieders hart extatische liefde voor Vraja wekte.

*(gaura!) kata līlā karile ekhāne
advaitādi bhakta-saṅge nācile e vane raṅge
kāliya-damana-saṅkīrtane
e hrada haite prabhu, nistāriḷe nakra prabhu
kṛṣṇa yena kāliya-damane*

Oh, denk aan al het tijdverdrijf van Gaura hier! Hij danste en vermaakte zich in deze *kuñja* in het gezelschap van Advaita en andere

Vaiṣṇava's. Zoals Śrī Kṛṣṇa [de slang] Kāliya-nāga temde, zo bevrijdde onze Prabhu met Zijn *saṅkīrtana* een krokodil uit zijn vijver en werd beroemd als *kāliya-damana-saṅkīrtana*.

Toen de *bhajana* was gezongen begonnen de Vaiṣṇava's de eenheid van *gaura-līlā* en *kṛṣṇa-līlā* te bespreken. Tijdens hun discussie arriveerden er een paar Vaiṣṇava's uit Baragāchī en boden hun *daṇḍavat-praṇāma* aan; eerst aan Gorā-hrada en daarna aan de Vaiṣṇava's. De Vaiṣṇava's onder de bossage boden de nieuwkomers gepast respect en gaven hen een zitplaats.

In die afgelegen *kuñja* stond een eeuwenoude *banyan*-boom, aan de voet waarvan de Vaiṣṇava's een rondvormig terras hadden gemetseld. Iedereen eerde de boom als Nitāi-vaṭa (Nityānanda Prabhu's *banyan*-boom), want Hij vond het fijn om onder deze boom te zitten. De Vaiṣṇava's zaten nu onder deze Nitāi-vaṭa en begonnen spirituele zaken te bespreken. Een jonge onderzoekende Vaiṣṇava in de groep uit Baragāchī zei heel bescheiden, "Ik zou graag een vraag willen stellen en ik zal heel gelukkig zijn als één van u deze alstublieft wilt beantwoorden."

Haridāsa Bābājī Mahāśaya was een bewoner van die afgelegen *kuñja* en was een wijs en hooggeleerd persoon. Hij was bijna honderd jaar. Hij had Nityānanda Prabhu vele jaren geleden persoonlijk onder die *banyan*-boom zien zitten en wenste uit de grond van zijn hart de wereld vanaf precies deze plek te verlaten. Toen hij de woorden van deze jongen hoorde, zei hij, "Mijn zoon, aangezien het gevolg van Paramahansa Bābājī hier aanwezig is, hoef je je geen zorgen te maken over het antwoord op je vraag."

De jonge Vaiṣṇava uit Baragāchī vroeg toen heel bescheiden, “Ik heb begrepen, dat *vaiṣṇava-dharma* een eeuwige religie is en daarom wil ik tot in detail weten hoe iemand, die zijn toevlucht tot *vaiṣṇava-dharma* heeft genomen zich jegens anderen dient te gedragen.”

Toen hij de vraag van de nieuwkomer had gehoord, wierp Haridāsa Bābājī Mahāśaya een vluchtige blik naar Śrī Vaiṣṇava dāsa Bābājī en zei, “Vaiṣṇava dāsa, er is in Bengalen op het ogenblik geen geleerde, die jou evenaart en bovendien ben je een Vaiṣṇava in de overtreffende trap. Je hebt het gezelschap van Śrīla Prakāśānanda Sarasvatī Gosvāmī genoten en je hebt instructies van Paramahansa Bābājī ontvangen. Je bent echter ook een zeer fortuinlijk begunstigde van Śrīman Mahāprabhu’s zegen en daarom ben jij het meest geschikt om deze vraag te beantwoorden.”

Vaiṣṇava dāsa Bābājī Mahāśaya zei bescheiden, “O grote ziel, u hebt Śrīman Nityānanda Prabhu gekend, die een *avatāra* is van Baladeva Zelf en uw instructies hebben ontelbaar veel mensen op het spirituele pad geleid. Ik zou het als een grote zegen beschouwen, indien u ons vandaag instructies geeft.”

Alle andere Vaiṣṇava’s waren het met Vaiṣṇava dāsa Bābājī eens. Bābājī Mahāśaya zag geen andere uitweg en gaf uiteindelijk toe. Hij bood zijn *daṇḍavat-praṇāma* aan Śrī Nityānanda Prabhu aan de voet van de *banyan*-boom en begon te spreken.

Bābājī: Ik bied mijn *praṇāma* aan alle *jīvas* van deze wereld aan en beschouw ze als dienaren van Kṛṣṇa. “Iedereen is een dienaar van Sir Kṛṣṇa, hoewel sommigen dit aanvaarden en anderen niet.”

Ofschoon iedereen van nature een dienaar is van Śrī Kṛṣṇa, willen sommige zielen dit onder invloed van hun onwetendheid of illusie niet aanvaarden. Ze vormen een groep. Een andere groep bestaat uit degenen, die hun natuurlijke identiteit als dienaar van Śrī Kṛṣṇa wel aanvaarden. Het gevolg is, dat er in deze wereld twee typen mensen zijn: *kṛṣṇa-bahir-mukha*, degenen die van Kṛṣṇa zijn afgedwaald; en *kṛṣṇa-unmukha*, degenen die naar Kṛṣṇa attent zijn.

De meeste mensen in deze wereld zijn van Kṛṣṇa afgedwaald en aanvaarden *dharma* niet. Aan de eerste groep hoef ik niet veel woorden vuil te maken. Ze hebben geen idee wat dient te worden gedaan en wat niet dient te worden gedaan, zodat hun hele bestaan is gebaseerd op zelfzuchtig geluk.

De mensen, die enige morele principes aanvaarden, beschikken over een gevoel van plicht. Voor hen heeft de grote Vaiṣṇava, Manu, geschreven:

*dhṛtiḥ kṣamā damo 'steyam śaucam indriya-nigrahaḥ
dhīr vidyā satyam akrodho daśakam dharma-lakṣaṇam*

Er zijn tien karakteristieken van het religieuze leven: *dhṛti* (vastberadenheid met geduld); *kṣamā* (vergevingsgezindheid), hetgeen betekent geen wraak nemen, als je door anderen onheus bent behandeld; *dama* (beheersing van de geest), hetgeen betekent gelijkmatigheid zelfs ten overstaan van ontwrichtende omstandigheden; *asteya* (afzien van diefstal); *śaucam* (reinheid); *indriya-nigrahaḥ* (het wegnemen van de zintuigen van hun zintuigobjecten); *dhī* (intelligentie), hetgeen betekent kennis van de *śāstra*; *vidyā* (wijsheid), hetgeen betekent realisatie van de ziel; *satya* (waarheidslievendheid);

en *akrodha* (afwezigheid van woede), zoals gelijkmoedigheid temiden van irriterende omstandigheden.

Zes van deze eigenschappen – vastbeslotenheid, beheersing van de geest, reinheid, beheersing van de zintuigen, kennis van de *śāstra* en wijsheid – zijn plichten aan jezelf. De andere vier – vergevingsgezindheid, afzien van diefstal, waarheidslievendheid en afwezigheid van woede – zijn plichten aan anderen. Deze tien religieuze plichten worden in het algemeen aan mensen voorgeschreven, maar geen van deze plichten wijzen uitdrukkelijk op *hari-bhajana*. Bovendien zal je in het leven niet noodzakelijkerwijs volledig succesvol zijn door deze plichten trouw uit te voeren. Dit wordt bevestigd in de *Viṣṇu-dharmottara Purāṇa*:

*jīvitam viṣṇu-bhaktasya varam pañca-dinānica
na tu kalpa-sahasrāṇi bhakti-hīnasya keśave*

in: Hari-bhakti-vilāsa (10.317)

Het is buitengewoon heilzaam om in deze wereld zelfs maar voor vijf dagen te leven als een *bhakta* van Śrī Viṣṇu, terwijl het in het geheel niet gunstig is om duizenden *kalpas* in deze wereld te leven zonder *bhakti* voor Śrī Keśava.

Een persoon, die in gebreke gaat van *kṛṣṇa-bhakti* is niet geschikt om een mens te worden genoemd, daarom rekent *śāstra* zulke mensen onder de tweevoetige dieren. Śrī *mad-Bhāga-vatam* (2.3.19) stelt:

*śva-vid-varāhoṣṭra-kharaiḥ samstutaḥ puruṣaḥ paśuḥ
na yat karma-pathopeto jātu nāma gadāgrajāḥ*

Alleen mensen als honden, varkens, kamelen en ezels prijzen degenen, die nimmer de heilige naam horen van Śrī Kṛṣṇa, de oudere broer van Gada.

Als iemand *Śrī-kṛṣṇa-nāma* nooit zijn oren binnenlaat, is hij gelijk een dier. Hij is in feite meer gedegradeerd dan zwijnen, die uitwerpselen en ander afval eten; kamelen, die in de woestijn van *saṁsāra* zwerven en kaktussen eten; en ezels, die zware lasten voor anderen dragen en altijd worden weggeschopt door de ezelin. De vraag van vandaag was echter niet wat zulke onfortuinlijke mensen moeten doen en niet moeten doen. De vraag betrof hoe degenen, die hun toevlucht hebben genomen tot het pad van *bhakti*, zich jegens anderen dienen te gedragen.

Degenen, die het pad van *bhakti* zijn ingeslagen, kunnen worden verdeeld in drie categorieën: *kaniṣṭha* (neofieten), *madhyama* (middelmatigen) en *uttama* (de hoogsten). *Kaniṣṭhas* zijn degenen, die het pad van *bhakti* zijn ingeslagen, maar nog geen ware *bhaktas* zijn. Hun symptomen worden als volgt omschreven:

*arcāyām eva haraye pūjām yaḥ śraddhayehate
na tad-bhakteṣu cānyeṣu sa bhaktaḥ prākṛtaḥ smṛtaḥ*

Śrī mad-Bhāgavatam (11.2.47)

Iemand die de goddelijke vorm van Śrī Hari trouw vereert, maar geen dienst verleent aan Zijn *bhaktas* of andere levende wezens, is een *prākṛta-bhakta*, een materialistische toegewijde.

Hier wordt dus bevestigd, dat *śraddhā* (vertrouwen) de *bīja*, of het zaad, is van *bhakti*. Jouw *bhakti* is alleen effectief, als je Bhagavān met *śraddhā* vereert en er is geen sprake van *śuddhā-bhakti*, tenzij

je de *bhaktas* ook vereert. *Bhakti* ontwikkelt zich niet grondig genoeg, zolang je nalaat dit te doen. Dit type *bhakta* heeft amper de drempel van de beoefening van *bhakti* betreden. In *Śrī mad-Bhāgavatam* (10.84.13) wordt gezegd:

*yasyāṭma-buddhiḥ kuṅape tri-dhātuke
sva-dhīḥ kalatrādiṣu bhauma ijya-dhīḥ
yat tīrtha-buddhiḥ salile na karhicij
janeṣv abhijñeṣu sa eva go-kharaḥ*

Iemand, die zijn lichaam, dat als een lijk is en uit drie elementen bestaat, *vata*, *pita* en *kapha*, beschouwt als zijn ware zelf; iemand die zijn vrouw, kinderen en anderen beschouwt als iets van hemzelf; die wereldse vormen gemaakt van aarde, steen of hout als eerbiedwaardig beschouwt; en die louter water aanziet als een pelgrimsoord – maar die de *bhagavad-bhaktas* niet als méér dan zichzelf beschouwt, niet als zijn eigen zelf, die verering waard zijn en pelgrims-oorden zijn, een dergelijk persoon, hoewel een mens, is niet beter dan een ezel onder de dieren.

De betekenis van deze twee *ślokas* is, dat men zelfs niet de drempel van *bhakti* kan betreden zonder Bhagavān in de vorm van het Godsbeeld te vereren. Als iemand het Godsbeeld afwijst en overgaat tot het logische debat louter om de waarheid eruit af te leiden, versteent zijn hart en kan hij het ware object van verering niet vaststellen. Zelfs al aanvaardt men het Godsbeeld, het is essentieel om Hem in transcendentaal bewustzijn (*śuddhā-cinmaya-buddhi*) te vereren. In deze wereld zijn de *jīvas cinmaya vastu*, bewuste entiteiten, en onder alle *jīvas* zijn de *bhaktas* van Kṛṣṇa *śuddhā-cinmaya*, in het bezit van zuiver bewustzijn. Kṛṣṇa en de

bhaktas zijn beiden *śuddhā-cinmaya-vastu* (zuivere bewuste entiteiten) en om hen te begrijpen is het essentieel om over *sambandha-jñāna* te beschikken, kennis over de wederzijdse relatie tussen de materiële wereld, de *jīvas* en Kṛṣṇa. Als men het Godsbeeld vereert met *sambandha-jñāna*, moet men Kṛṣṇa vereren en de *bhaktas* tegelijkertijd dienen. Deze soort adoratie en respect voor *cinmaya-tattva*, de bovenzinnelijke realiteit, welke vol vertrouwen is, heet *śāstrīya śraddhā*, vertrouwen gebaseerd op *śāstra*.

Verering van het Godsbeeld, die in gebreke gaat van deze ontegenzeggelijke kennis van de wederzijdse relatie tussen de verschillende aspecten van de transcendentale realiteit is eenvoudig gebaseerd op *laukika śraddhā*, gewoonte of traditie. Dergelijke verering van het Godsbeeld uit gewoonte is geen *śuddhā-bhakti*, ofschoon het de eerste stap is in de toenadering van *bhakti*; dit is de conclusie van *śāstra*. Degenen, die dit stadium van *bhakti* hebben bereikt, worden als volgt omschreven:

grhīta-viṣṇu-dīkṣāko viṣṇu-pūjā-paro narah

vaiṣṇavo 'bhīhito 'bhijñair itaro 'smād avaiṣṇavaḥ

Hari-bhakti-vilāsa (1.55)

De geleerden hebben vastgesteld, dat een Vaiṣṇava iemand is, die in overeenstemming met de voorschriften van *śāstra* is geïnitieerd in een *viṣṇu-mantra* en die zich bezighoudt met de verering van Śrī Viṣṇu. Alle anderen zijn niet-Vaiṣṇava's.

Kaniṣṭha-vaiṣṇavas of *prākṛta-bhaktas*, zijn degenen die gebruik maken van een priester uit hun familietraditie, of die tot *laukika śraddhā* (werelds geloof) worden aangezet om anderen te imiteren

door initatie te nemen in een *viṣṇu-mantra* en het Godsbeeld van Śrī Viṣṇu te vereren. Zulke materialistische toegewijden zijn geen *śuddhā-bhaktas*; in hen is veeleer een schaduwbeeld van *bhakti* overheersend, dat *chāyā-bhakti-ābhāsa* heet. Ze hebben echter geen *pratibimba-bhakti-ābhāsa*, dat slechts een weerschijn van *bhakti* vormt. Deze *pratibimba-bhakti-ābhāsa* is van nature offensief en gaat in gebreke van vaiṣṇavisme. Het stadium van *chāyā-bhakti-ābhāsa* is het resultaat van een groot fortuin, want het is de voorbereidende fase van *bhakti* en deze mensen kunnen zich geleidelijk tot *madhyama-* en *uttama-vaiṣṇavas* ontwikkelen. Nochtans kunnen degenen in het stadium van *chāyā-bhakti-ābhāsa* geen *śuddhā-bhaktas* worden genoemd. Zulke mensen vereren het Godsbeeld met *laukika śraddhā* (werelds geloof). Zij kunnen zich alleen tot anderen verhouden volgens de tien typen religieuze plichten voor de mensen in het algemeen, die ik eerder heb beschreven. Het gedrag, dat de *śāstras* voor *bhaktas* voorschrijven, is op hen niet van toepassing, want ze kunnen zelfs niet vaststellen wie een echte *bhakta* is en wie niet. Dat onderscheidingsvermogen is een symptoom van de *madhyama-vaiṣṇava*.

Śrī *mad-Bhāgavatam* (11.2.46) beschrijft het gedrag van de *madhyama-vaiṣṇava* als volgt:

*īśvare tad-adhīneṣu bālīseṣu dviṣatsu ca
prema-maitrī-kṛpo pekṣā yaḥ karoti sa madhyamāh*

Een *madhyama-bhāgavata* is iemand, die van Īśvara houdt, die vriendelijk met Zijn *bhaktas* omgaat, die genade toont jegens dege-

nen, die onwetend zijn van *bhakti* en die degenen, die Īśvara of Zijn *bhaktas* vijandig gezind zijn, geen aandacht schenkt.

Het gedrag dat hier wordt beschreven wordt geclassificeerd als *nitya-dharma*. Ik verwijs hier niet naar *naimittika-dharma* (tijdelijke religie of wereldse plichten). Het gedrag, dat ik hier beschrijf, is onderdeel van *nitya-dharma* en is essentieel in het leven van een Vaiṣṇava. Andere typen gedrag, die niet zijn tegengesteld aan deze houding kan waar nodig worden geaccepteerd.

Het gedrag van een Vaiṣṇava is gericht op vier categorieën individuen: *īśvara*, de Allerhoogste Heer; *tad-adhīna*, Zijn *bhaktas*; *bālīśa*, materialistische mensen, die geen idee hebben van spirituele waarheid; en *dveṣī*, de tegenstanders van *bhakti*. Een Vaiṣṇava toont respectievelijk liefde, vriendschap, genade en nalatigheid jegens deze vier soorten individuen. Met andere woorden, hij gedraagt zich liefdevol jegens Īśvara, vriendschappelijk jegens de *bhaktas* en genadevol jegens de onwetenden; hij veronachtzaamt degenen, die vijandig gezind zijn.

De eerste karakteristiek van een *madhyama-vaiṣṇava* is, dat hij *prema* koestert voor Śrī Kṛṣṇa, die de Allerhoogste Heer is van al dat is. Het woord *prema* verwijst hier naar *śuddhā-bhakti*, waarvan de symptomen als volgt worden omschreven in *Bhakti-rasāmṛta-sindhu* (1.1.11):

*anyābhilāṣitā-sūnyam jñāna-karmādy-anāvṛtam
ānukūlyena kṛṣṇānuśīlanam bhaktir uttamā*

Uttamā-bhakti is de complete poging om Śrī Kṛṣṇa in een gunstige stemming te dienen. Het is vrij van ieder ander verlangen en het

wordt niet bedekt door kennis van onpersoonlijk *brahma*, door de dagelijkse en periodieke plichten voorgeschreven door de *smṛti-sāstras*, noch door onthouding, *yoga*, *sāṅkhyā* en andere soorten *dharma*.

Bhakti met zulke eigenschappen wordt het eerst aangetroffen in de *sādhana* van een *madhyama-vaiṣṇava*, welke zich uitstrekt tot de stadia *bhāva* en *prema*. De enige eigenschap van de *bhakti* van de *kaniṣṭha* is de trouwe dienstverlening aan het Godsbeeld. Een dergelijk persoon heeft geen kenmerken van *uttamā-bhakti*, namelijk: *anyābhilāṣitā-śūnya*, vrijheid van bijkomende motieven; *jñāna-karmādy-anāvṛta*, vrijheid van onpersoonlijke kennis en baatzuchtig streven; en *ānukūlyena kṛṣṇānuśīlana*, completerende pogingen om Kṛṣṇa in een gunstige stemming te dienen.

Een *kaniṣṭha* wordt beschouwd een *madhyama-vaiṣṇava* en een echte *bhakta* te zijn geworden, wanneer zich *bhakti* met deze symptomen in zijn hart manifesteert. Vóór dit stadium is hij een *prākṛta-bhakta*, hetgeen betekent, dat hij slechts de schijn van een *bhakta* (*bhakta-ābhāsa*), of de schijn van een *Vaiṣṇava* (*vaiṣṇava-ābhāsa*) heeft. Het woord *kṛṣṇānuśīlana* verwijst naar *prema*, liefde voor Kṛṣṇa en wordt gekwalificeerd door het woord *ānukūlyena*. Dit wijst op die zaken, die gunstig zijn voor *kṛṣṇa-prema*, namelijk vriendschap met de *bhaktas*, genade jegens de onwetenden en veronachtzaming jegens tegenstanders. Deze drie kenmerken zijn ook symptomen van een *madhyama-vaiṣṇava*.

De tweede eigenschap van een *madhyama-vaiṣṇava* is zijn vriendschap met *bhaktas*, in wier hart *śuddhā-bhakti* is verschenen

en die toegeeflijk zijn aan Bhagavāns wil. *Kaniṣṭha-bhaktas* zijn geen *śuddhā-bhaktas*, die zich volledig hebben overgegeven aan Bhagavān, en ze betuigen geen respect of gastvrijheid aan *śuddhā-bhaktas*. Daarom zijn *madhyama* en *uttama-bhaktas* de enigen, die geschikt zijn om intieme vriendschapsrelaties mee aan te knopen.

Gedurende drie achtereenvolgende jaren vroegen de *bhaktas* van Kulīna-grāma aan Śrīman Mahāprabhu, “Wat is een Vaiṣṇava en wat zijn de kenmerken, waaraan hij kan worden herkend?” Śrī Mahāprabhu antwoordde door hen instructies te geven omtrent *uttama-*, *madhyama-* en *kaniṣṭha-vaiṣṇavas*. Welnu, volgens de karakteristieken van Zijn beschrijving komen alle drie klassen – zoals Hij ze beschreef – overeen met de standaarden, die ik heb gedefinieerd voor *madhyama-* en *uttama-vaiṣṇavas*. Geen enkele correspondeerde met de *kaniṣṭha-bhaktas*, die alleen in staat zijn om de vorm van het Godsbeeld te vereren, omdat ze *śuddhā-kṛṣṇa-nāma* niet uitspreken. Het chanten, dat ze doen, is *chāyā-nāmābhāsa*. *Chāyā-nāmābhāsa* verwijst naar de schijn van de zuivere naam, die wordt verduisterd door onwetendheid en *anart-has*, zoals de zon wordt verduisterd door wolken, waardoor hij zijn volle licht niet kan manifesteren.

Mahāprabhu gaf instructies aan *madhyama-adhikārī gr̥hastha-vaiṣṇavas* om drie soorten Vaiṣṇava’s te dienen, die Hij als volgt omschreef: iemand uit wiens mond zelfs eenmaal *kṛṣṇa-nāma* wordt gehoord; iemand uit wiens mond *kṛṣṇa-nāma* constant wordt gehoord; en iemand wiens eerste aanblik spontaan aanleiding

geeft tot het chanten van *Śrī-kṛṣṇa-nāma*. Al deze drie typen Vaiṣṇava's zijn dienstverlening waard, maar dit geldt niet voor iemand, die alleen *nāmābhāsa* uitstoot en geen *śuddhā-kṛṣṇa-nāma*. Alleen aan Vaiṣṇava's, die *śuddhā-nāma* uitspreken, is het waard service te verlenen.

Ons wordt de opdracht gegeven de Vaiṣṇava's in overeenstemming met hun respectievelijke niveau's van ontwikkeling te dienen. Het woord *maitrī* betekent associatie, conversatie en dienstverlening. Zodra men een zuivere Vaiṣṇava ziet, dient men hem te ontvangen, respectvol met hem te converseren en – voor zover men daartoe in staat is – hem in zijn behoeften te voorzien. Men dient hem op al deze manieren van dienst te zijn en hem nimmer te benijden. Men mag ook geen kritiek op hem uitoefenen, zelfs niet per ongeluk, of hem onheus behandelen, zelfs al is zijn verschijning onaantrekkelijk, of al heeft hij een ziekte.

De derde eigenschap van de *madhyama-vaiṣṇava* is, dat hij zijn genade aan de onwetenden geeft. Het woord *bālīśa* wijst op mensen, die geen enkel begrip hebben van spirituele waarheid, die begoocheld of dwaas zijn. Het wijst op materialistische mensen, die geen ware spirituele begeleiding hebben gehad, maar die ook niet besmet zijn geraakt met ongeauthoriseerde doctrines, zoals Māyāvāda. Ze zijn niet afgunstig op *bhaktas* en *bhakti*, maar hun wereldse egoïsme en gehechtheid voorkomen, dat ze in Īśvara vertrouwen ontwikkelen. Ook grote geleerden behoren tot deze categorie, indien ze niet de hoogste baten van hun studie hebben bereikt, namelijk het ontwikkelen van vertrouwen in Īśvara.

De *kaniṣṭha-adhikārī prākṛta-bhakta* staat op de drempel van de tempel van *bhakti*, maar omdat hij de principes van *sambhandha-jñāna* niet kent, heeft hij nog geen *śuddhā-bhakti* bereikt. Zo iemand wordt ook gezien als *bālīśa* (onwetend), totdat hij op het platform van *śuddhā-bhakti* komt. Zodra hij bekend raakt met de waarheid van *sambandha-jñāna* en een smaak voor *śuddhā-harī-nāma* in de associatie van zuivere *bhaktas* ontwikkelt, verdwijnt zijn onwetendheid en bereikt hij de status van een *madhyama-vaiṣṇava*.

Het is essentieel, dat een *madhyama-vaiṣṇava* zijn genade aan alle bovengenoemde onwetende mensen geeft. Hij moet hen als gasten behandelen en dient hun noden te lenigen voor zover hij daartoe in staat is, maar dat is op zichzelf niet voldoende. Hij moet ook op een manier handelen, dat hun vertrouwen in *ananya-bhakti* en hun smaak voor *śuddhā-nāma* ontwaakt. Dat is de ware betekenis van genade. De onwetenden kunnen ten prooi vallen aan slecht gezelschap en kunnen ieder ogenblik vallen, want ze ontberen de deskundigheid uit de *śāstras*. De *madhyama-vaiṣṇava* dient zulke kwetsbare mensen altijd tegen slecht gezelschap te beschermen. Hij moet hen genadevol zijn gezelschap schenken en geleidelijk inleiden in spirituele zaken en in de glorie van *śuddhā-nāma*.

Iemand die ziek is moet door een dokter worden verzorgd, omdat hij zichzelf niet kan genezen. Zoals men de woede van een zieke dient te verontschuldigen, zo dient men ook het ongepaste gedrag van de onwetenden over het hoofd te zien. Deze houding

heet genade. De onwetenden koesteren heel wat misverstanden, zoals geloof in *karma-kāṇḍa*, zich bij gelegenheid bezighouden met *jñāna*, het Godsbeeld vereren met bijbedoelingen, geloof in *yoga*, onverschilligheid jegens de associatie van zuivere Vaiṣṇava's, gehechtheid aan *varṇāśrama* en vele andere zaken. De *kaniṣṭha-adhikārī* echter kan snel een *madhyama-adhikārī* worden, wanneer deze misvattingen door goed gezelschap, genade en goede instructies worden verdreven.

Wanneer zulke mensen het Godsbeeld van Bhagavān beginnen te vereren, hebben ze de basis gelegd voor alles dat heilzaam is. Dit is zonder twijfel waar. Ze hebben niet de fout aan valse doctrines vast te houden en om die reden hebben ze een zweem van ware *śraddhā*. Hun verering van het Godsbeeld is niet dat van de Māyāvādī's, die zelfs geen spoor van *śraddhā* voor hun Godsbeeld hebben en daarom zondaren aan de lotusvoeten van Bhagavān zijn. Daarom worden de woorden *śraddhayā īhate* (hij vereert vol vertrouwen) in de *śloka* (11.2.47) gebruikt, die de *kaniṣṭha-bhakta* beschrijft.

De filosofische opvatting in het hart van Māyāvādī's en voorstanders van andere soortgelijke doctrines is, dat Bhagavān geen vorm heeft en dat het Godsbeeld, dat wordt vereerd, eenvoudig een denkbeeldig ikoon vormt. Hoe kan onder zulke omstandigheden enig vertrouwen in het Godsbeeld bestaan? Dat is de reden, waarom er een aanzienlijk verschil bestaat tussen de verering van het Godsbeeld door Māyāvādī's en zelfs de prilste beginners in het Vaiṣṇavisme.

Kaniṣṭha-adhikārī Vaiṣṇava's vereren het Godsbeeld met vertrouwen en weten, dat Bhagavān over een persoonlijke vorm en persoonlijke eigenschappen beschikt. Māyāvādī's daarentegen geloven, dat Bhagavān geen vorm of attributen heeft en dat het Godsbeeld daarom denkbeeldig en tijdelijk is. Neofieten, beginnelingen, zijn niet schuldig aan de overtreding van Māyāvāda en dat is de reden waarom ze als *prākṛta-vaiṣṇavas* (materialistische toegewijden) worden aanvaard, zelfs al beschikken ze niet over andere eigenschappen van Vaiṣṇava's. Daarin ligt hun vaiṣṇavisme. Op basis van deze ene eigenschap en door de genade van *sādhus* zullen ze geleidelijk en zonder twijfel worden verheven. *Madhyama-adhikārī vaiṣṇavas* moeten jegens zulke mensen waarlijk genadevol zijn en als ze dit doen, zal de verering van het Godsbeeld en het chanten van *hari-nāma* door de beginneling snel van het *ābhāsa*-stadium naar het zuiver transcendentale stadium vorderen.

De vierde karakteristiek van de *madhyama-vaiṣṇava* is veronachtzaming van degenen, die vijandig gezind zijn. Hier moeten we vijandigheid en haar verschillende typen uiteenzetten. *Dveṣa*, vijandigheid, is een bepaalde houding, die ook bekend is als *matsaratā*, afgunst, en dit is precies het tegenovergestelde van liefde. *Īśvara* is het enige object van liefde en *dveṣa* is de houding, die rechtstreeks is tegengesteld aan liefde voor Hem. Er zijn vijf verschillende soorten *dveṣa*: gebrek aan vertrouwen in *Īśvara*; het idee dat *Īśvara* niets anders is dan een natuurlijk vermogen, dat het resultaat van alle activiteiten tot stand brengt; het idee dat

Īśvara geen bepaalde vorm heeft; het idee dat de *jīvas* niet eeuwig ondergeschikt zijn aan Īśvara; en gebrek aan genade.

Individueen, wier hart is besmet met deze vijandige houdingen, gaan volslagen in gebreke van *śuddhā-bhakti*. Ze hebben zelfs geen *prākṛta-bhakti*, vergankelijke toewijding, die de poort vormt naar *śuddhā-bhakti* en die wordt vertegenwoordigd door de vereering van het Godsbeeld door neofiete *bhaktas*. De vijf soorten vijandigheid zijn verbonden met de gehechtheid aan materiële lustbevredestiging. De tweede en derde typen vijandigheid (Īśvara is een natuurlijk vermogen en Īśvara heeft geen vorm) kunnen tot zulke extreme vormen van ascetisme of boetedoening leiden, dat ze uitmonden in zelfvernietiging. Dit wordt aangetroffen in het leven van de Māyāvāda *sannyāsīs*. Hoe zouden *śuddhā-bhaktas* met zulke zondige mensen kunnen omgaan? Het is hun plicht hen te vermijden.

Het woord *upekṣā*, veronachtzaming, betekent niet, dat men alle sociale onderhandelingen, die in het normale leven tussen mensen voorkomen, moet opgeven. Het betekent ook niet, dat men moet nalaten de problemen, of de deprivatie van een vijandig persoon te verlichten, als hij in nood zit. *Grhastha-vaiṣṇavas* blijven binnen de samenleving, waardoor ze vele soorten relaties onderhouden, bijvoorbeeld met verwanten door echtelijke verbintenissen, met anderen via zakelijke contacten, via het instandhouden van eigendom en het houden van dieren, via de pogingen om het lijden en het gebrek van anderen te verlichten en via hun positie als inwoners van een land. Deze uiteenlopende sociale relaties impliceren con-

tacten met vijandiggezinde mensen en hen vermijden betekent niet, dat men hen allemaal tegelijk dient op te geven. Iedereen is verplicht om routinematige zaken uit te voeren en met mensen om te gaan, die onverschillig zijn jegens Īśvara, maar men moet niet hun gezelschap zoeken, als het gaat om spirituele kwesties.

Er zijn personen in de eigen familie, die als gevolg van hun zondige activiteiten in voorgaande levens een slechte natuur krijgen. Moet je deze mensen loslaten? Zeker niet. Je kunt zonder gehecht te zijn met hen omgaan voor zover het dagelijkse kwesties betreft, maar je moet met hen niet in debat treden over spirituele onderwerpen. *Upekṣā* dient hier te worden toegepast. Spirituele associatie betekent samenkomen om geestelijke vooruitgang te bewerkstelligen, om onderwerpen over eeuwige waarheid te bespreken en diensten en welzijn met elkaar uit te wisselen, die devotionele gevoelens wekken. *Upekṣā* betekent het gezelschap vermijden van mensen met wie een dergelijke uitwisseling niet mogelijk is.

Als vijandige personen met onprettige of onsamenhangende opvattingen de lofzang van *śuddhā-bhakti* of deugdzame instructies voor *bhakti* horen, komen ze onmiddellijk met een paar futiele argumenten aandragen, die zowel voor jezelf als voor hem of haar ongunstig zijn. Zulke vruchteloze argumentatie moet je vermijden en alleen met zulke mensen omgaan voor zover het nodig is in routinematig sociale contacten. Je zou kunnen denken, dat je vijandige mensen onder de onwetenden kunt rekenen en dat je hen daarom je genade kunt schenken, maar als je dat doet, zijn zij er

niet bij gebaat en zal jij jezelf alleen maar schaden. Je kunt goedgunstig zijn, maar je moet ook voorzichtig zijn.

Madhyama-adhikārī śuddhā-bhaktas dienen deze vier instructies stellig te volgen. Als ze deze op welke manier dan ook achterwege laten, zijn ze schuldig aan onjuist gedrag en verzaken daardoor datgene, waarvoor ze zijn gekwalificeerd. Dit wordt als een ernstig vergrijp beschouwd, zoals wordt uitgelegd in *Śrī mad-Bhāgavatam* (11.21.2):

*sve sve 'dhikāre yā niṣṭhā sa guṇaḥ parikīrtitaḥ
viparyayas tu doṣaḥ syād ubhayor eṣa niścayaḥ*

Door stevig verankerd te zijn in de plichten, waartoe men is bevoegd, is een goede eigenschap, terwijl nalaten dit te doen een fout is. Goede kwaliteiten en fouten worden op deze manier verzekerd.

Met andere woorden, goede en verkeerde kwaliteiten worden bepaald volgens je bekwaamheid en niet door andere criteria. Volgens de *śāstras* dient de *madhyama-adhikārī śuddhā-bhakta prema* voor Kṛṣṇa en vriendschap met Zijn zuivere *bhaktas* te ontwikkelen. Hij dient genadevol te zijn jegens de onwetenden en degenen, die vijandig zijn, te negeren. De mate van vriendschap, die de *madhyama-bhakta* met andere *bhaktas* ontwikkelt, dient gelijk op te gaan met de standaard van zijn vooruitgang in *bhakti*; de mate van genade, die hij aan de onwetenden weggeeft, hangt af van hun mate van oprechtheid of dwaasheid en de mate, waarin hij de vijandige typen veronachtzaamt, hangt af van hun mate van vijandigheid. De *madhyama-bhakta* neemt al deze zaken in beschouwing, wanneer hij zich met anderen over spirituele zaken inlaat.

Wereldse zaken dienen te worden uitgevoerd op een rechtstreekse manier, maar moeten altijd worden uitgevoerd met aandacht voor het hoogste spirituele heil.

Juist op dat moment interrumpeerde een inwoner van Baragāchī, genaamd Nityānanda dāsa, met de vraag, “Wat is het gedrag van *uttama-bhaktas*?”

Licht geschrokken zei Bābājī Mahāśaya, “Broeder! Je stelt een vraag, die ik nu juist bezig ben te beantwoorden. Laat ik eerst afronden wat ik te zeggen heb. Ik ben een oude man en mijn geheugen is aan het aftakelen. Als het onderwerp te snel verandert, vergeet ik wat ik wilde zeggen.”

Haridāsa was een strikte Bābājī. Hoewel hij nooit aanmerkingen had op anderen, kon hij een adrem antwoord geven, wanneer iemand op ongepaste wijze het woord overnam. Iedereen zat aan de grond genageld, toen ze zijn opmerking hoorden. Hij bood opnieuw zijn *praṇāma* aan Nityānanda Prabhu bij de voet van de *banyan*-boom en ging door met zijn betoog.

Bābājī: Wanneer de *bhakti* van de *madhyama-vaiṣṇava* zich voorbij de stadia van *sādhana* en *bhāva* ontwikkelt en op het niveau van *prema* komt, wordt het zeer geconcentreerd en op dat moment wordt de Vaiṣṇava een *uttama-bhakta*. Srimad Bhagavatam (11.2.45) beschrijft de symptomen van een *uttama-vaiṣṇava* als volgt:

*sarva-bhūteṣu yaḥ paśyed bhagavad-bhāvam ātmanaḥ
bhūtāni bhagavatī ātmany eṣa bhāgavatottamaḥ*

Iemand, die zijn eigen *bhagavad-bhāva*, extatische gevoelens van aantrekkingskracht tot Śrī Kṛṣṇacandra, in het hart van alle *jīvas* (*sarva-bhūteṣu*) ziet en alle wezens schouwt in Śrī Kṛṣṇacandra, is een *uttama-bhāgavata*.

Een *uttama-vaiṣṇava* neemt waar, dat alle levende wezens van Bhagavān met hetzelfde bijzondere gevoel van transcendentale liefde houden, dat hijzelf voor zijn *iṣṭadeva* koestert. Hij ziet ook, dat Bhagavān een wederkerig gevoel van liefde voelt jegens alle levende wezens. Een *uttama-vaiṣṇava* heeft geen ander aanknopingspunt dan zijn gevoel van bovenzinnelijke liefde. Andere gevoelens komen naar aanleiding van verschillende omstandigheden van tijd tot tijd naar boven, maar deze zijn allemaal transformaties van die *prema*.

Śukadeva Gosvāmī, bijvoorbeeld, was een *uttama-bhāgavata* en beschreef Kāmsa met de woorden *bhoja-pāṁśula*, een ontarding van de Bhojadynastie. Hoewel het lijkt, alsof deze woorden werden gesproken uit vijandigheid jegens Kāmsa, waren ze in werkelijkheid een blijk van *prema* jegens Kṛṣṇa. Als *śuddhā-prema* het leven van een *bhakta* vult, heet hij een *uttama-bhāgavata*. In deze hoedangheid bestaat er niet langer enig onderscheid tussen liefde, vriendschap, genade en veronachtzaming, zoals het geval is bij de *madhyama-adhikārī*. Zijn hele houding wordt een manifestatie van *prema* en in zijn ogen is er geen verschil tussen een *kaniṣṭha*, *madhyama* of een *uttama-vaiṣnava*, noch tussen een Vaiṣṇava en een niet-Vaiṣṇava. Deze gevorderde conditie is uitermate zeldzaam.

Denk je nu even in, dat een *kaniṣṭha-vaiṣṇava* geen diensten verleent aan Vaiṣṇava's, terwijl een *uttama-vaiṣṇava* geen onderscheid maakt tussen Vaiṣṇava's en niet-Vaiṣṇava's, want hij ziet alle *jīvas* als dienaren van Kṛṣṇa. Dat betekent, dat alleen *madhyama-vaiṣṇavas* hun respect betuigen aan Vaiṣṇava's en hen diensten verlenen. Een *madhyama-vaiṣṇava* moet drie typen Vaiṣṇava's bedienen – degenen, die *kṛṣṇa-nāma* slechts eenmaal chanten, degenen die *kṛṣṇa-nāma* constant chanten en degenen, wier aanblik automatisch aanleiding geeft tot het dansen van *kṛṣṇa-nāma* op de tong. Een Vaiṣṇava kan worden beschouwd als een Vaiṣṇava, een superieure Vaiṣṇava, of een Vaiṣṇava in de overtreffende trap naarmate zijn vordering. Een *madhyama-bhakta* dient Vaiṣṇava's volgens hun status te dienen. Alleen een *uttama-vaiṣṇava* concludeert, dat het ongepast is om een Vaiṣṇava te beschouwen als *kaniṣṭha*, *madhyama* of *uttama*. Als een *madhyama-adhikārī vaiṣṇava* op deze manier denkt, begaat hij een overtreding. Śrīman Mahāprabhu heeft dit duidelijk gemaakt aan de bewoners van Kulīna-grāma en Zijn instructies dienen door alle *madhyama-vaiṣṇavas* zelfs met meer respect te worden behandeld dan die van de Veda's. En wat zijn de Veda's, of *śrutī*? Ze zijn de orders van Parameśvara.

Nadat hij dit had gezegd, bleef Haridāsa Bābājī een moment zwijgen. Op dat moment vouwde Nityānanda dāsa Bābājī uit Baragāchī zijn handen en zei, “Mag ik nu een vraag stellen?”

Haridāsa Bābājī antwoordde, “Zoals je wilt.”

“Bābājī Mahāśaya, tot welke categorie Vaiṣṇava’s denkt u, dat ik behoor? Ben ik een *kaniṣṭha* of een *madhyama-vaiṣṇava*? Ik ben zeker geen *uttama-vaiṣṇava*.”

Haridāsa Bābājī Mahāśaya glimlachte een beetje en zei, “Broeder, kan iemand, die de naam Nityānanda dāsa heeft ontvangen, iets anders zijn dan een *uttama-vaiṣṇava*? Mijn Nitāi is heel genadig. Zelfs als Hij wordt geslagen, geeft Hij *prema* terug. Dus als iemand Zijn naam draagt en Zijn *dāsa* wordt, moet daaraan dan nog iets worden toegevoegd?”

Nityānanda dāsa: Ik wil echt heel graag mijn werkelijke positie weten.

Bābājī: Vertel me dan je hele verhaal. Als Nitāi me de kracht geeft om te spreken, zal ik iets zeggen.

Nityānanda dāsa: Ik werd geboren in een lage kaste in een klein dorp op de oever van de rivier Padmāvātī. Ik was sinds mijn jeugd van nature heel eenvoudig en bescheiden en ik bleef altijd ver uit de buurt van slecht gezelschap. Ik trouwde op jonge leeftijd, maar na enkele dagen stierven mijn ouders, en mijn vrouw en ik bleven alleen in huis achter. We hadden niet veel rijkdom, dus we werkten iedere dag om in ons levensonderhoud te voorzien. We waren gelukkig en onze dagen passeerden, maar ons geluk hield geen stand, want na enige tijd verliet ook zij haar lichaam. Vanwege mijn scheiding van haar werden in mijn geest gevoelens van onthechting wakker. Vlakbij mijn dorp waren vele Vaiṣṇava’s, die het huiseilijke leven hadden opgegeven en ik zag, dat de mensen van Baragāchī hen groot respect betuigden. Ik hunkerde sterk naar dat

respect en vanwege de tijdelijke gevoelens van onthechting, die door de dood van mijn vrouw teweeg werden gebracht, ging ik naar Baragāchī en aanvaardde het kleed van een *vaiṣṇava*-bedelmonnik. Na enkele dagen echter werd mijn geest wispelturig; ik werd bezocht door slechte gedachten en het werd erg moeilijk om mezelf te beheersen, maar door groot geluk kreeg ik associatie van een voortreffelijke Vaiṣṇava, die zuiver en eenvoudig is. Op dit moment voert hij *bhajana* uit in Vraja. Met grote genegenheid gaf hij me diepgaand advies, hield me in zijn associatie en zuiverde mijn geest.

Nu is mijn geest niet langer verstoord door slechte gedachten. Ik heb een smaak gecultiveerd voor het chanten van honderdduizend namen van *hari-nāma* per dag. Ik begrijp, dat er geen verschil is tussen Śrī Hari en *śrī-nāma* en dat beiden volkomen spiritueel zijn. Ik respecteer het vasten op Ekādaśī volgens de *śāstra* en geef water aan Tulasī. Als de Vaiṣṇava's *kīrtana* uitvoeren, doe ik met grote aandacht mee. Ik drink het badwater van de voeten van zuivere Vaiṣṇava's. Ik bestudeer de *bhakti-śāstras* iedere dag. Ik heb niet langer behoefte aan smakelijk voedsel of mooie kleding. Ik heb geen smaak meer voor het horen of deelnemen aan wereldse gesprekken. Wanneer ik extatische Vaiṣṇava's zie, welt in mijn geest een gevoel op om aan hun voeten over de grond te rollen en soms doe ik dat ook, maar dat doe ik niet uit prestigieuze overwegingen. Geeft u nu alstublieft uw beoordeling: tot welke klasse Vaiṣṇava behoor ik en hoe dien ik me te gedragen?

Haridāsa Bābājī keek klimlachend naar Vaiṣṇava dāsa Bābājī en zei, “Zeg ons tot welke klasse Vaiṣṇava’s Nityānanda dāsa behoort!”

Vaiṣṇava dāsa: Uit hetgeen ik heb gehoord blijkt, dat hij het *kaniṣṭha*-stadium voorbij is en het *madhyama*-stadium is binnengegaan.

Bābājī: Dat gevoel heb ik ook.

Nityānanda dāsa: Wat een wonder! Vandaag ben ik uit de mond van Vaiṣṇava’s te weten gekomen wat mijn ware positie is. Geeft u me alstublieuw genade, zodat ik geleidelijk tot het stadium van een *uttama-vaiṣṇava* mag komen.

Vaiṣṇava dāsa: Toen je het bedelaarschap aanvaardde, was er een verlangen naar eer en prestige in je hart, dus was je eigenlijk niet gekwalificeerd om de wereldverzakende levensorde binnen te gaan en daarom was het aanvaarden van het bedelaarschap besmet met een vleug ongeauthoriseerde overweging. Ondanks dit heb je een ware gunst gekregen door de genade van de Vaiṣṇava’s.

Nityānanda dāsa: Zelfs nu heb ik nog wat behoefte aan eer. Ik denk, dat ik de aandacht van anderen trek en geweldig aan respect win, als ze mij hard zien huilen en extatische emoties zien ondergaan.

Bābājī: Je moet proberen dit op te geven, anders is er groot gevaar, dat je *bhakti* erodeert, waardoor je weer moet afdalen naar het *kaniṣṭha*-platform. Hoewel je de zes vijanden, lust, woede, hebzucht, jaloezie, trots en illusie, misschien achter je hebt gela-

ten, blijft het verlangen naar eer bestaan. Het verlangen naar faam is de meest gevaarlijke vijand van de Vaiṣṇava's en faam laat de *sādhakas* niet gemakkelijk met rust. Bovendien is een enkele druppel ware spirituele emotie veruit superieur aan het vertoon van geïmiteerde emotie (*chāyā-bhāva-ābhāsa*).

“Schenkt u me uw genade,” zei Nityānanda dāsa en legde met groot respect het stof van de lotusvoeten van Haridāsa Bābājī op zijn eigen hoofd. Daarvan raakte Bābājī ondersteboven. Hij stond snel op, omarmde Nityānanda dāsa, zette hem naast zich neer en klopte hem op de rug. Hoe buitengewoon is het effect van de aanraking van een Vaiṣṇava! Er stroomden onmiddellijk tranen uit Nityānanda dāsa's ogen en Haridāsa Bābājī kon ook zijn tranen niet bedwingen, hoewel hij het probeerde. Er manifesteerde zich een prachtige atmosfeer en er welden tranen in de ogen van alle verzamelde Vaiṣṇava's. Vanaf dat moment aanvaardde Nityānanda dāsa Śrī Haridāsa in zijn hart als zijn *guru* en zijn leven werd een succes. Snel daarna dreven de emoties weg en hij informeerde, “Wat zijn de primaire en secundaire eigenschappen van een *kaniṣṭha-bhakta* met betrekking tot *bhakti*?”

Bābājī: De twee belangrijkste eigenschappen van een *kaniṣṭha-vaiṣṇava* zijn vertrouwen in de eeuwige vorm van Bhagavān en zijn verering van het Godsbeeld. Zijn secundaire eigenschappen zijn de toegewijde activiteiten, die hij uitvoert, zoals luisteren, zingen, herinneren en het opzenden van gebeden.

Nityānanda dāsa: Je kunt geen Vaiṣṇava zijn, tenzij je vertrouwen hebt in de eeuwige vorm van Bhagavān en je het Godsbeeld

vereert volgens de voorschriften van *śāstra*, dus ik kan wel begrijpen waarom deze twee activiteiten primaire symptomen zijn. Maar ik begrijp niet, waarom luisteren, chanten, herinneren en andere soortgelijke activiteiten secundair zijn.

Bābājī: De *kaniṣṭha-vaiṣṇava* is niet bekend met de intrinsieke aard van *śuddhā-bhakti*, waarvan luisteren, chanten, enzovoort, *aṅgas* (onderdelen) zijn. Het gevolg hiervan is, dat zijn luisteren en chanten niet de primaire identiteit aannemen, maar zich manifesteren in een *gauṇa*-vorm (secundair). En verder heet datgene, dat uit de drie *guṇas* voortkomt – *sattva* (goedheid), *rajaḥ* (hartstocht) en *tamaḥ* (onwetendheid) – *gauṇa*. Zodra deze activiteiten *nirguṇa* worden, vrij van de invloed van de materiële geaardheden, zijn ze *aṅgas* van *śuddhā-bhakti* en heeft men het *madhyama*-stadium bereikt.

Nityānanda dāsa: Hoe kan de *kaniṣṭha-vaiṣṇava* een *bhakta* worden genoemd, als hij is besmet met *karma* en *jñāna* en wanneer zijn hart vol zit met andere verlangens dan *bhakti*?

Bābājī: Je wordt geschikt voor *bhakti*, als je eenmaal *śraddhā* hebt bereikt, de wortel van *bhakti*, dan is er geen twijfel meer, dat je op de drempel naar *bhakti* staat. Het woord *śraddhā* betekent *viśvāsa*, geloof. Zodra in de *kaniṣṭha-bhakta* geloof in het Godsbeeld ontwaakt, wordt hij geschikt voor *bhakti*.

Nityānanda dāsa: Wanneer krijgt hij *bhakti*?

Bābājī: De *kaniṣṭha-bhakta* wordt een *śuddhā-bhakta* op het niveau van *madhyama*, wanneer hij niet langer is besmet met *karma* en *jñāna* en hij niets anders verlangt dan *ananya-bhakti* (exclusie-

ve *bhakti*). Op dat punt aangekomen begrijpt hij, dat er een verschil is tussen het dienen van gasten en het dienen van *bhaktas* en zodoende ontwaakt een smaak voor het dienen van *bhaktas* in hem, welke gunstig is voor *bhakti*.

Nityānanda dāsa: *Śuddhā-bhakti* komt gaandeweg met *sambhanda-jñāna*. Wanneer wordt die kennis gewekt, die je geschikt maakt voor *śuddhā-bhakti*?

Bābājī: De ware *sambandha-jñāna* en *śuddhā-bhakti* worden gelijktijdig manifest, wanneer kennis besmet met *māyāvāda*-ideeën is verdwenen.

Nityānanda dāsa: Hoelang duurt dat?

Bābājī: Hoe sterker de *sukṛti* uit voorgaande levens van de persoon, hoe sneller hij het zal bereiken.

Nityānanda dāsa: Wat is het eerste resultaat, dat door voorgaand *sukṛti* wordt verkregen?

Bābājī: Je krijgt *sādhu-saṅga*.

Nityānanda dāsa: En wat is de vooruitgang, die je van *sādhu-saṅga* krijgt?

Bābājī: *Śrī mad-Bhāgavatam* (3.25.25) beschrijft de systematische evolutie van *bhakti* heel beknopt:

*satām prasāṅgān mama vīrya-samvido
bhavantihṛt-karṇa-rasāyaṇāḥ kathāḥ
taj-joṣaṇād āśv apavarga-vartmani
śraddhā ratir bhaktir anukramiṣyati*

In de associatie van *śuddhā-bhaktas* is de recitatie en discussie van Mijn glorieuze activiteiten en tijdverdrijf plezierig voor zowel het hart

als de oren. Door op deze manier kennis te verwerven raakt men gevestigd op het pad van bevrijding en verkrijgt men steeds meer *śraddhā*, vervolgens *bhāva* en tenslotte *prema-bhakti*.

Nityānanda dāsa: Hoe krijg je *sādhū-saṅga*?

Bābājī: Ik zei zojuist, dat je *sādhū-saṅga* krijgt door *sukṛti*, die je hebt opgebouwd in voorgaande levens. Dit wordt ook door *Śrīmad-Bhāgavatam* (10.51.53) uiteengezet:

*bhavāpavargo bhramato yadā bhavej
janasya tarhy acyuta sat-samāgamah
sat-saṅgamo yarhi tadaiva sad-gatau
parāvareṣe tvayi jāyate ratiḥ*

O Acyuta, de *jīva* heeft sinds onheuglijke tijden in de cyclus van geboorte en dood gezworven. Als de tijd voor zijn bevrijding uit deze cyclus nadert, krijgt hij *sat-saṅga*. Vanaf dat moment raakt hij sterk gehecht aan Jou, de bestuurder van zowel geest als materie en het hoogst bereikbare doel van de *sādhū*s.

Nityānanda dāsa: Alleen door *sādhū-saṅga* wordt in een *kaniṣṭha-bhakta* de neiging gewekt om het Godsbeeld te vereren, dus hoe kunnen ze zeggen, dat hij geen dienst verleent aan *sādhū*s?

Bābājī: Wanneer je door groot geluk *sādhū-saṅga* krijgt, ontwaakt *viśvāsa*, of geloof in de goddelijkheid van het Godsbeeld. Niettemin moet de verering van het Godsbeeld vergezeld gaan van dienstverlening aan de *sādhū*s zelf. Totdat dit soort geloof ontwikkelt, is je *śraddhā* onvolledig en blijf je ongeschikt voor *ananya-bhakti*.

Nityānanda dāsa: Welke zijn de stadia van vooruitgang van een *kaniṣṭha-bhakta*?

Bābājī: Stel je voor, dat een *kaniṣṭha-bhakta* de vorm van het Godsbeeld van Bhagavān iedere dag met vertrouwen vereert, maar hij is nog niet vrij van de besmetting van *karma*, *jñāna* en externe verlangens. Door toeval krijgt hij bezoek van een paar gasten, die *bhaktas* blijken te zijn. Hij verwelkomt ze en bedient hen, zoals hij met alle andere gasten zou hebben gedaan. De *kaniṣṭha-bhakta* ziet de activiteiten en het gedrag van de *bhaktas* en krijgt een kans om hun gesprekken te horen over spirituele onderwerpen, die zijn gebaseerd op *śāstra*. Op die manier begint hij een groot respect te ontwikkelen voor het karakter van de *bhaktas*.

Op dat punt wordt hij zich gewaar van zijn eigen gebreken. Hij gaat het gedrag van de *sādhus* volgen en herstelt daarmee tevens zijn eigen gedrag. Zijn gebreken van *karma* en *jñāna* nemen geleidelijk af en naarmate zijn hart zuiverder wordt, raakt hij ook externe verlangens kwijt. Hij bestudeert de *śāstra* door regelmatig verhalen te horen over het tijdverdrijf van Bhagavān, ontologische (existentionele) waarheden van Bhagavān. Zijn *sambandha-jñāna* wordt steeds sterker naarmate hij de bovenzinnelijke natuur van Bhagavān, *Śrī-nāma* en de *aṅgas* van *bhakti*, zoals horen en chanten, aanvaardt. Als zijn *sambandha-jñāna* compleet is, bereikt hij het stadium van een *madhyama-vaiṣṇava*. Dat is het punt, waarop hij echt met *bhaktas* begint te associëren. Dan ziet hij, dat *bhaktas* vele malen superieur zijn aan gewone gasten en gaat hij ze zien op het niveau van *guru*.

Nityānanda dāsa: Hoe komt het, dat zoveel *kaniṣṭha-bhaktas* geen vooruitgang maken?

Bābājī: Zolang de *kaniṣṭha-bhakta* voornamelijk met mensen associeert, die vijandig zijn, zal zijn onvolwassen niveau van bekwaamheid voor *bhakti* snel afnemen en wordt zijn bekwaamheid voor *karma* en *jñāna* weer dominant. In sommige gevallen neemt bekwaamheid noch af noch toe, maar blijft exact hetzelfde.

Nityānanda dāsa: Wanneer gebeurt dat?

Bābājī: Wanneer hij in gelijke mate associeert met *bhaktas* en vijandige mensen.

Nityānanda dāsa: Onder welke omstandigheden kan zijn vooruitgang worden verzekerd?

Bābājī: Zodra zijn associatie met *bhaktas* prominent wordt en zijn associatie met degenen, die tegendraads zijn, minimaal, boekt hij snel succes.

Nityānanda dāsa: Wat is de aard van de neiging van de *kaniṣṭha-adhikārī* tot zondige en vrome activiteiten?

Bābājī: In het prille stadium zal zijn neiging tot zondige en vrome activiteiten zoals die van de *karmīs* en *jñānis* zijn, maar naarmate hij vooruitgang in *bhakti* boekt, nemen deze tendenzen af en wordt zijn neiging om Bhagavān een plezier te doen prominent.

Nityānanda dāsa: Geliefde meester, ik heb de situatie van *kaniṣṭha-adhikārīs* begrepen. Wilt u nu zo goed zijn om de primaire symptomen van de *madhyama-adhikārī bhaktas* te beschrijven?

Bābājī: De *madhyama-bhakta* heeft *ananya-bhakti* voor Kṛṣṇa. Zijn vriendschap met *bhaktas* bestaat uit vier houdingen: hij be-

schouwt de *bhaktas* als dierbaarder dan zichzelf (*ātma-buddhi*); hij voelt een grote bezitsdrang jegens hen (*mamatā-buddhi*); hij beschouwt *bhaktas* eerbiedwaardig (*ijya-buddhi*); en hij beschouwt hen als een pelgrimsoord (*tīrtha-buddhi*). De *madhyama-bhakta* schenkt ook zijn genade aan degenen, die in onwetendheid van spirituele waarheden zijn en hij vermijdt degenen, die vijandig zijn. Dit zijn de primaire eigenschappen van de *madhyama-bhakta*.

Wanneer je *sambandha-jñāna* ontwikkelt en je beoefent *bhakti-sādhana*, dat het middel (*abhidheya*) is, bereik je het doel van *prema* (*prayojana*). Dit is de methodologie van de *madhyama-bhakta*. Je ziet in het algemeen, dat *madhyama-bhaktas hari-nāma, kīrtana* en andere soortgelijke activiteiten in het gezelschap van *bhaktas* uitvoeren, die vrij zijn van iedere overtreding.

Nityānanda dāsa: Welke zijn de secundaire symptomen van de *madhyama-bhakta*?

Bābājī: De secundaire symptomen van de *madhyama-bhakta* bestaan in de manier, waarop hij zijn leven leidt. Hij leeft in volkomen overgave aan de wil van Kṛṣṇa en dat is gunstig voor *bhakti*.

Nityānanda dāsa: Kan hij nog zondigen of overtredingen begaan?

Bābājī: Er zijn neigingen om zonden of overtredingen te begaan, maar die blijven in het beginstadium; geleidelijk echter verdwijnen ze. De zonden of overtredingen, die nog aanwezig zijn in het begin van zijn *madhyama*-stadium, zijn als pinda's, die praktisch tot pasta worden vermalen; ze zijn nog zichtbaar als kleine stukjes, maar binnen enkele ogenblikken worden ze vermalen en houden ze op

te bestaan. *Yukta-vairāgya* (gepaste onthouding) is het leven en de ziel van de *madhyama-bhakta*.

Nityānanda dāsa: Heeft de *madhyama-bhakta* nog een spoor van *karma*, *jñāna* of uitgaande verlangens?

Bābājī: In het beginstadium kunnen nog zwakke sporen van deze zaken resteren, maar ze worden uiteindelijk ontworteld. De bolwerken van *karma* en *jñāna*, die in het beginstadium nog kunnen bestaan, maken zichzelf bij gelegenheid zichtbaar en toch belanden ze geleidelijk in de vergetelheid.

Nityānanda dāsa: Verlangens zulke *bhaktas* eigenlijk te leven en als dat zo is, waarom?

Bābājī: Eigenlijk hebben ze geen verlangen naar het leven of de dood, noch om bevrijding te krijgen. Ze willen alleen leven om hun *bhajana* te proeven.

Nityānanda dāsa: Maar waarom verlangen ze niet naar de dood? Welk plezier beleven ze door in dit verdichte, materiële lichaam te blijven? Want als ze sterven, krijgen ze dan niet hun spirituele vorm en identiteit door Kṛṣṇa's genade?

Bābājī: Ze houden er geen onafhankelijke verlangens op na. Al hun verlangens zijn alleen afhankelijk van de wil van Kṛṣṇa, omdat ze er vast van overtuigd zijn, dat alles door Zijn wil plaatsheeft en dat alles gebeurt alleen, omdat Hij het wil. Daarom hebben ze er geen behoefte aan naar iets onafhankelijks te streven.

Nityānanda dāsa: Ik heb de symptomen van de *madhyama-adhikārī* begrepen. Wilt u me nu alstublieft vertellen over de secundaire symptomen van de *uttama-adhikārī*?

Bābājī: Hun secundaire symptomen zijn hun lichamelijke activiteiten, maar zelfs deze kunnen eigenlijk niet afzonderlijk als secundaire symptomen worden gezien, omdat ze zozeer beheerst worden door *prema*, dat voorbij alle invloeden van de materiële geaardheden ligt.

Nityānanda dāsa: Prabhu, in *śāstra* is voor de *kaniṣṭha-adhikārīs* de voorziening getroffen van het verlaten van het gezinsleven en *madhyama-adhikārīs* mogen zich onthouden van het gezinsleven, of als bedelmonnik leven. Is het mogelijk, dat bepaalde *uttama-adhikārīs* kunnen leven als huisvaders?

Bābājī: Het niveau van bekwaamheid kan niet worden bepaald aan de hand van de vraag, of je huisvader bent of bedelmonnik; het enige criterium is je standaard van *bhakti*. Voor een *uttama-adhikārī bhakta* bestaat geen gevaar, als hij een huisvader blijft. Alle *grhastha-bhaktas* van Vraja waren *uttama-adhikārīs*. Vele *grhastha-bhaktas* van onze Śrī Caitanya Mahāprabhu waren *uttama-adhikārīs*; Rāya Rāmānanda is het beste voorbeeld hiervan.

Nityānanda dāsa: Prabhu, als een *uttama-adhikārī bhakta* een *grhastha* is en een *madhyama-adhikārī bhakta* bevindt zich in de wereldverzakende levensorde, hoe moeten ze zich dan jegens elkaar gedragen?

Bābājī: De persoon die het minst is gekwalificeerd dient *daṇḍavat-praṇāma* aan te bieden aan de persoon, die hoger is gekwalificeerd. Deze richtlijn geldt voor de *madhyama-adhikārī*, want de *uttama-adhikārī bhakta* verwacht respect van niemand. In alle levende wezens ziet hij de aanwezigheid van Bhagavān.

Nityānanda dāsa: Zou je vele Vaiṣṇava's bij elkaar moeten brengen en festivals moeten geven om *bhagavat-prasāda* uit te delen?

Bābājī: Gezien vanuit spiritueel oogpunt is er geen bezwaar om vele Vaiṣṇava's voor een bijzondere gelegenheid bij elkaar te brengen, omdat een *madhyama-adhikārī gr̥hastha-bhakta* hen wil eren door *bhagavat-prasāda* te distribueren. Maar het is niet goed om een grootse vertoning te maken van het feit, dat je de Vaiṣṇava's een dienst bewijst, want dan raakt die activiteit gecorrumpeerd door de geaardheid hartstocht. Je dient *prasāda* onder de verzamelde Vaiṣṇava's te distribueren met grote zorg en aandacht. Dat is je plicht. Als je de Vaiṣṇava's op die manier wilt eren, dien je alleen zuivere Vaiṣṇava's te inviteren.

Nityānanda dāsa: In Baragāchī is een nieuwe kaste ontstaan, die bestaat uit mensen, die zichzelf als nakomelingen van Vaiṣṇava's beschouwen. *Kaniṣṭha-adhikārī* huisvaders nodigen hen uit en voeden hen in de naam van *vaiṣṇava-sevā*. Hoe moet je hier tegenaan kijken?

Bābājī: Hebben deze nakomelingen van Vaiṣṇava's zich overgegeven aan *śuddhā-bhakti*?

Nityānanda dāsa: Bij geen van hen zie ik *śuddhā-bhakti*. Ze noemen zichzelf alleen Vaiṣṇava's. Sommigen dragen *kaupīnas* (lendedoeken).

Bābājī: Ik kan je niet vertellen, waarom dit soort gebruik mode is. Het zou niet mogen gebeuren. Ik kan alleen vermoeden, dat dit

gebeurt, omdat *kaniṣṭha-vaiṣṇavas* niet in staat zijn een ware Vaiṣṇava te herkennen.

Nityānanda dāsa: Verdienen de nakomelingen van Vaiṣṇava's enig bijzonder respect?

Bābājī: Eer is bestemd voor degenen, die in feite Vaiṣṇava's zijn. Als de nakomelingen van Vaiṣṇava's zuivere Vaiṣṇava's zijn, dienen ze te worden vereerd naar de standaard van hun *bhakti*.

Nityānanda dāsa: En als de nakomeling van een Vaiṣṇava slechts een wereldse man is?

Bābājī: Dan dient hij te worden beschouwd als een wereldse man en niet als een Vaiṣṇava; hij dient niet te worden geëerd als een Vaiṣṇava. Je moet altijd de instructie onthouden, die Śrīman Mahāprabhu (*Śikṣāṣṭaka* 3) heeft gegeven:

*tṛṇād api sunīcena taror api sahiṣṇunā
amāninā mānadena kīrtaniyaḥ sadā hariḥ*

Je kunt *Śrī-hari-nāma* chanten met een nederige houding, terwijl je jezelf minder belangrijk acht als een stootje op straat en wanneer je toleranter bent dan een boom. Zonder het minste gevoel van vals prestige en indien je altijd bereid bent om alle respect aan anderen te betuigen, kun je *Śrī-hari-nāma* constant chanten.

Men dient vrij te zijn van trots en men dient gepaste eer aan anderen te betuigen. Men dient Vaiṣṇava's het respect te bieden, dat hen toekomt en men dient niet-Vaiṣṇava's het respect te geven, dat een mens toekomt. Als men anderen geen respect betuigt, verkrijgt men niet de noodzakelijke kwalificatie om *śrī-nāma* te chanten.

Nityānanda dāsa: Hoe raakt men vrij van trots?

Bābājī: Je mag niet trots zijn en denken, “Ik ben een *brāhmaṇa*”, “Ik ben rijk”, “Ik ben geleerd”, “Ik ben een Vaiṣṇava”, of “Ik heb het gezinsleven opgegeven”. De mensen kunnen je weliswaar respect voor je kwaliteiten geven, maar je mag geen respect van anderen verwachten uit egocentrische trots. Je dient jezelf altijd waardeeloos, onbeduidend, behoeftig en minder dan een grasspriet te beschouwen.

Nityānanda dāsa: Het lijkt erop, dat je geen Vaiṣṇava kunt zijn zonder bescheidenheid en mededogen.

Bābājī: Dat is heel waar.

Nityānanda dāsa: Is Bhakti-devi dan ook afhankelijk van bescheidenheid en mededogen?

Bābājī: Nee, *bhakti* is volkomen onafhankelijk. *Bhakti* is de belichaming van schoonheid en ze is het hoogste ornament; ze is van geen andere goede kwaliteit afhankelijk. Bescheidenheid en mededogen zijn geen afzonderlijke kwaliteiten, maar zijn in *bhakti* ingesloten. “Ik ben een dienaar van Kṛṣṇa”, “Ik ben armlastig”, “Ik heb niets”, “Kṛṣṇa is alles voor me”, - de *bhakti*, die zich in deze houding uitdrukt, bestaat zelf uit bescheidenheid (*dainya*).

De tederheid van het hart, die je voelt in relatie tot Kṛṣṇa, heet *bhakti*. Alle andere *jīvas* zijn dienaren van Kṛṣṇa en de tederheid van het hart jegens hen is mededogen (*dayā*). Daarom is mededogen in *bhakti* ingesloten.

Kṣamā (vergevingsgezindheid) is de *bhāva*, die zich tussen bescheidenheid en mededogen bevindt. “Als ikzelf zo ellendig en

onbetekenend ben, hoe kan ik dan straf uitdelen aan anderen?”-als deze houding wordt gecombineerd met mededogen, verschijnt automatisch vergevingsgezindheid. Vergevingsgezindheid is ook in *bhakti* ingesloten.

Kṛṣṇa is *satya*, waar. Het feit, dat de *jīvas* dienaren van Kṛṣṇa zijn, is ook waar evenals het feit, dat de materiële wereld slechts een kosthuis voor de *jīvas* is. Dat betekent, dat *bhakti* ook waar is, want deze waarheden zijn gebaseerd op de relatie van de *jīvas* met Kṛṣṇa, die op zichzelf *bhakti* is. Waarheid, bescheidenheid, mededogen en vergevingsgezindheid zijn vier speciale kwaliteiten, die in *bhakti* besloten liggen.

Nityānanda dāsa: Hoe moet een Vaiṣṇava zich gedragen met leden van andere religies?

Bābājī: De instructie van *Śrī mad-Bhāgavatam* (1.2.26) is:

nāyāyaṇa-kalāḥ śāntāḥ bhajantihy anasūyavaḥ

Degenen, die vrij zijn van het belasteren van anderen en die geheel vredelievend zijn, vereren Śrī Nārāyaṇa en Zijn volkomen deelasspec-ten.

Er is geen andere *dharma* dan *vaiṣṇava-dharma*. Alle andere *dharmas*, die er nu zijn, of ooit in deze wereld zullen worden gepropageerd, zijn ofwel treden op de trap naar *vaiṣṇava-dharma*, of het zijn verminkingen ervan. De *dharmas*, die als treden naar *bhakti* leiden, dienen te worden gerespecteerd volgens hun zuiverheidsgehalte. Je moet geen wrok koesteren jegens *dharmas*, die verbasteringen van *bhakti* zijn, maar je moet je uitsluitend richten op het cultiveren van je eigen devotionele waarheden. Je mag

geen vijandigheden koesteren jegens de volgelingen van andere religies. Wanneer de tijd rijp is, zullen de volgelingen van diverse andere *dharmas* gemakkelijk Vaiṣṇava worden. Dat lijkt geen twijfel.

Nityānanda dāsa: Is het onze plicht om *vaiṣṇava-dharma* te prediken of niet?

Bābājī: Dat is het zeker. Onze Śrī Caitanya Mahāprabhu heeft iedereen de verantwoording gegeven om deze *dharma* te verspreiden:

nāco, gāo, bhakta-saṅge kara saṅkīrtana
kṛṣṇa-nāma upadeśī' tāra' sarva-jana

Śrī Caitanya-caritāmṛta, Ādi-līlā (7.92)

Dans, zing en voer *saṅkīrtana* uit in de associatie van *bhaktas*. Jullie moeten iedereen bevrijden door hen de instructie te geven *Śrī-kṛṣṇa-nāma* te chanten.

ataeva āmi ājñā diluñ sabākāre
jāhāñ tāhāñ prema-phala deha' yāre tāre

Śrī Caitanya-caritāmṛta, Ādi-līlā (9.36)

Daarom draag ik iedereen op de vruchten van *prema* te distribueren, waar ze ook mogen gaan en wie ze ook mogen tegenkomen.

Echter, je moet onthouden, dat je *Śrī-kṛṣṇa-nāma* niet geeft aan ongekwalificeerde mensen. Zulke mensen moet eerst de nodige kwalificatie worden gegeven; alleen dan kan hen *hari-nāma* worden uitgereikt. Verder zijn de uitspraken van Śrīman Mahāprabhu niet van toepassing, wanneer veronachtzaming (*upekṣā*) het alternatief is, bijvoorbeeld, wanneer je vijandiggezinde mensen ont-

moet. Als je zulke mensen tracht te verlichten, zal dat alleen maar obstakels voor het prediken vormen.

Toen Nityānanda dāsa de ambrozijnen woorden van Haridāsa Bābājī Mahāśaya had gehoord, rolde hij met grote liefde aan zijn voeten over de grond. Het bos weergalmde de luide uitroepen van *Śrī -hari-nāma* van de Vaiṣṇava's en iedereen bood Bābājī Mahāśaya zijn *daṇḍavat-praṇāma* aan. De samenkomst in die afgelegen bossage kwam die dag tot een eind en iedereen keerde terug naar zijn respectievelijke verblijfplaats.

ALDUS EINDIGT HET ACHTSTE HOOFDSTUK VAN JAIVA-DHARMA GETITELD

"NITYA-DHARMA EN VAIṢṆAVA-ETIQUETTEN"

Hoofdstuk 9

Nitya-dharma, materiële wetenschap en civilisatie

*L*ĀHIRĪ MAHĀŚAYA WOONDE IN ŚRĪ GODRUMA GEDurende drie of vier jaar in de associatie van Vaiṣṇava's en daardoor werd zijn hart volledig gezuiverd. Ieder moment van de dag chantte hij *hari-nāma*: als hij zat te eten, als hij aan het wandelen was, als hij zat, voordat hij ging slapen en nadat hij was opgestaan. Hij droeg eenvoudige kleding en liep op blote voeten. Hij had de trots op zijn kaste zo volledig van zich afgelegd, dat hij, zodra hij een Vaiṣṇava zag, hem *daṇḍavat-praṇāma* aanbood en met kracht het stof van zijn voeten nam. Hij koos zuivere Vaiṣṇava's uit om de restanten van hun maaltijden te eren. Zijn zonen kwamen hem van tijd tot tijd bezoeken, maar zodra ze begrepen wat zijn stemming was, vertrokken ze weer snel zonder

hem te durven voorstellen met hen terug naar huis te gaan. Als je Lāhirī Mahāśaya nu zou zien, zou je hem zeker als een Vaiṣṇava Bābājī beschouwen.

Van de filosofie van de Vaiṣṇava's van Śrī Godruma had Lāhirī Mahāśaya begrepen, dat het wezenlijke principe bestaat uit ware onthechting in het hart en niet in het dragen van de uiterlijke kleding van onthechting. Om zijn behoeften te minimaliseren volgde hij het voorbeeld van Śrī Sanātana Gosvāmī en scheurde een stuk textiel in vier stukken, die hij als kledingstukken gebruikte. Niettemin droeg hij de heilige draad om zijn hals. Telkens als zijn zonen hem wat geld wilden geven, antwoordde hij, "Van materialisten accepteer ik zelfs geen *kaudī*." Candra-śekhara, zijn oudste zoon, bracht hem eens honderd rupees voor een festival om de Vaiṣṇava's te voeden, maar Lāhirī Mahāśaya herinnerde zich Śrī Dāsa Gosvāmī's voorbeeld en wilde het geld niet aannemen.

Op zekere dag zei Paramahansa Bābājī, "Lāhirī Mahāśaya, je bent nu vrij van alle sporen van niet-*vaiṣṇava*-gedrag. Zelfs al hebben wij de geloften van de bedelstaf aanvaard, we kunnen van jou toch nog veel over onthechting leren. Je hoeft alleen nog een *vaiṣṇava*-naam te aanvaarden om alles compleet te maken."

Lāhirī Mahāśaya antwoordde, "U bent mijn *parama-guru*. Doet u, wat u goed dunkt."

Bābājī Mahāśaya zei, "Aangezien je residentie in Śrī Śāntipura is, zullen we jou Śrī Advaita dāsa noemen."

Lāhirī Mahāśaya viel op de grond en bood zijn eerbetuigingen aan en aanvaardde de zegen van zijn nieuwe naam. Vanaf die dag

noemde iedereen hem Śrī Advaita dāsa en verwezen naar de *kuṭīra*, waar hij woonde en zijn *bhajana* uitvoerde, als Advaita-kuṭīra.

Advaita dāsa had een jeugdvriend genaamd Digambara Caṭṭopādhyāya, die grote rijkdom en reputatie had verworven door belangrijke diensten aan de koninklijke moslimregering te verlenen. Toen Digambara Caṭṭopādhyāya op pensioengerechtigde leeftijd kwam, legde hij zijn positie neer en keerde naar zijn dorp, Ambikā, terug. Daar hoorde hij, dat zijn jeugdvriend zijn gezin had verlaten en nu in Godruma onder de naam Śrī Advaita dāsa leefde en zijn tijd doorbracht met het chanten van *hari-nāma*.

Digambara Caṭṭopādhyāya was een dogmatisch vereerder van godin Durgā en hij hield zijn oren met zijn handen gesloten, als hij zoiets hoorde als de naam van een Vaiṣṇava. Toen hij hoorde over de ‘val’ van zijn geliefde vriend, zei hij tegen zijn dienaar, “Vāmana dāsa, regel voor mij onmiddellijk een boot, want ik ga rechtstreeks naar Godruma.”

De dienaar huurde snel een boot en rapporteerde het aan zijn meester.

Digambara Caṭṭopādhyāya was erg scherpzinnig. Hij was een geleerde van de *tantra-śāstras* en was deskundig in de gebruiken van de moslimcultuur. Zijn kennis van het Farsi en Arabisch dwongen zelfs moslimgeleerden en -leraren aan zijn gelijk toe te geven en hij liet menig brahmaans geleerde versteld staan van zijn deskundigheid in het beargumenteren van de *tantra-śāstra*. Hij had een aanzienlijke reputatie in Delhi, Lucknow en andere steden

verworven en in zijn vrije tijd had hij het boek, *Tantra-saṅgraha*, *Een Compendium over de Tantra*, geschreven, waarin hij zijn uitgebreide kennis toont in zijn commentaren op de *śloka*s.

Digambara nam zijn *Tantra-saṅgraha* mee en klom met een boze bui de boot in. Binnen zes uur arriveerden ze in Śrī Godruma, waar Digambara een intelligent persoon vroeg naar Śrī Advaita dāsa te gaan, terwijl hijzelf in de boot bleef zitten wachten. Digambara's boodschapper trof Śrī Advaita dāsa aan, die in zijn *kuṭīra hari-nāma* zat te chanten, en bood hem zijn *praṇāma* aan.

“Wie bent u en wat komt u doen?” vroeg Advaita dāsa.

De man antwoordde, “Ik ben gestuurd door de eerwaarde heer Digambara Caṭṭopādhyāya. Hij vraagt of Kālīdāsa hem nog herinnert, of dat hij hem is vergeten.”

Śrī Advaita dāsa vroeg nogal gretig, “Waar is Digambara? Hij is mijn jeugdvriend; hoe kan ik hem vergeten? Is hij nu op *vaiṣṇava-dharma* overgegaan?”

De man zei, “Hij zit in een boot bij de steiger. Ik kan niet zeggen of hij een Vaiṣṇava is of niet.”

Advaita dāsa zei, “Waarom zit hij aan de kade? Waarom komt hij niet naar mijn *kuṭīra*?”

Toen de boodschapper deze uitnodiging hoorde, ging hij terug om Digambara te informeren, die vergezeld van een paar andere heren binnen een uur bij Advaita-kuṭīra aankwam. Digambara was in zijn hart altijd een vrijgevig mens geweest en nu werd hij overweldigd door vreugde bij het zien van zijn oude vriend. Hij omhels-

de Śrī Advaita dāsa en zong een lied, dat hijzelf had gecomponeerd:

*kālī! tomāra līlā-khelā ke jāne mā, tribhuvane?
kabhu puruṣa, kabhu nārī, kabhu matta hao go raṇe
brahmā ha'ye sṛṣṭi kare, sṛṣṭi nāśa ha'ye hara,
viṣṇu ha'ye viśva-vyāpī pāla go mā, sarva-jane
kṛṣṇa-rūpe vṛndāvane, vāṁśī bājāo vane vane
(ābāra) gaura ha'ye navadvīpe, mātāo sabe sankīrtane*

O Moeder Kālī, wie in de drie werelden kan jouw spel en vermaak bevatten? Soms neem je de gedaante aan van een man, soms die van een vrouw en soms verschijn je met een medogenloos humeur in de strijd. Als Śrī Brahmā creëer je het universum, als Śrī Śiva verwoest je het en als Śrī Viṣṇu doorstraal je het universum en houd je alle levende wezens in stand. Als Śrī Kṛṣṇa verschijn je in Vṛndāvana en werf je van het ene bos naar het andere, terwijl je de fluit bespeelt. Dan weer verschijn je in Navadvīpa als Śrī Gaura en bedwelm je iedereen met het chanten van *Śrī-hari-nāma*.

Advaita dāsa bood Digambara Caṭṭopādhyāya een zitplaats van gevlochten palmsblad aan en zei, “Kom binnen, mijn broer! Kom binnen! Het is lang geleden, dat we elkaar hebben gezien.”

Digambara nam plaats op de bladermat en drukte met tranen zijn genegenheid uit, toen hij zei, “Mijn broeder Kālīdāsa, waar moet ik heengaan? Nu ben je een bedelaar geworden en je hebt geen aandacht meer voor de *devas* of voor je religieuze verplichtingen. Ik kwam juist uit de Punjab en was vol hoop, maar onze jeugdvrienden zijn allemaal dood. Peśā, Pāglā, Khendā, Girish, Íse Pāglā, Dhanuva, Kele, de kleermaker, en Kānti Bhaṭṭacārya zijn

allemaal overleden. Nu zijn jij en ik nog over. Ik dacht, dat ik ooit over de Gaṅgā zou gaan en je in Śāntipura zou ontmoeten en dat jij af en toe over de Gaṅgā zou kunnen gaan en mij in Ambikā zou bezoeken. We hadden al onze resterende tijd kunnen besteden aan het samen zingen en bestuderen van de *tantra-śāstra*. Ach! Het noodlot heeft me een zware slag toegebracht. Jij bent een waardeloze hoop koemest geworden, die van geen belang is voor dit leven of het volgende. Vertel me eens hoe je dit is overkomen?”

Advaita dāsa kon zien, dat zijn jeugdvriend een uitermate ongewenste gast was en hij begon aan een uitweg te denken om aan zijn boeien te ontsnappen. Terwijl hij hierover nadacht zei hij, “Broer Digambara, kun je je nog die dag in Ambikā herinneren, toen we *gullī-ḍaṇḍā* aan het spelen waren en we bij de oude tamarindeboom kwamen?”

Digambara: Ja, ja, dat kan ik me nog goed herinneren. Het was de tamarindeboom precies naast Gaurīdāsa Paṇḍita’s huis. Gaura-Nitāi zaten vaak onder die boom.

Advaita: Broeder, toen we aan het spelen waren zei je, “Raak deze tamarindeboom niet aan. Tante Śacī’s zoon zat hier altijd en als we hem aanraken, worden we bedelmonniken.”

Digambara: Ja, dat kan ik me nog goed herinneren. Ik merkte, dat jij neigingen in de richting van Vaiṣṇava’s had en ik zei, “Je zal in de val van Gaurāṅga terechtkomen.”

Advaita: Broer, dat is mijn aard geweest. Op dat moment stond ik nog maar aan het begin van de val, maar nu ben ik er helemaal ingevallen.

Digambara: Pak mijn hand en kom eruit. Het is niet goed om in een val te blijven zitten.

Advaita: Broer, ik ben ontzettend blij met deze val. Ik bid om hier altijd te blijven zitten. Raak deze val slechts één keer aan en zie voor jezelf wat er gebeurt.

Digambara: Ik heb alles al gezien. In het begin lijkt het gelukkig te zijn, maar op het eind blijkt het eenvoudig een ontzuivering te worden.

Advaita: En hoe is het met de val, waar jij inzit? Verwacht jij groot geluk op het eind? Houd je jezelf niet voor de gek?

Digambara: Kijk, we zijn de dienaren van godin Mahāvidyā (Durgā). We hebben nu geluk en we zullen dat ook genieten in het hiernamaals. Jij denkt, dat je nu gelukkig bent, maar ik kan helemaal niet zien, dat je gelukkig bent. Bovendien komt er op het eind geen einde aan het lijden. Ik begrijp niet, waarom iemand een Vaiṣṇava wordt. Kijk, wij genieten van het eten van vlees en vis, wij zijn goed gekleed en we zijn beschaafder dan jullie, Vaiṣṇava's. Wij genieten van al het geluk, dat de materiële wetenschappen ons permitteren, terwijl jij van al deze dingen bent gedepriveerd en uiteindelijk zal je niet eens bevrijding bereiken.

Advaita: Broer, waarom denk je, dat er voor mij op het eind geen bevrijding is?

Digambara: Niemand – zelfs Śrī Brahmā, Śrī Viṣṇu of Śrī Śiva – kan ooit bevrijding bereiken, zolang ze onverschillig blijven jegens Moeder Nistāriṇī. Moeder Nistāriṇī, zij die bevrijding geeft, is de oerkracht. Zij manifesteert Brahmā, Viṣṇu en Maheśa en daarna

houdt ze hen met haar actieve vermogen (*kārya-śakti*) in stand. Als die Moeder het wil, komt alles terug in haar baarmoeder, die de container is voor het hele universum. Heb je ooit de Moeder ver-eerd om haar genade te vragen?

Advaita: Is Moeder Nistāriṇī een bewuste entiteit, of is ze dode materie?

Digambara: Ze is persoon geworden bewustzijn en ze beschikt over een onafhankelijke wil. Alleen door haar wil wordt de geest gecreëerd.

Advaita: Wat is *puruṣa* en wat is *prakṛti*?

Digambara: Vaiṣṇava's houden zich alleen met *bhajana* bezig; ze hebben geen verstand van fundamenteel filosofische waarheden. Hoewel *puruṣa* en *prakṛti* als twee fenomenen verschijnen, zijn ze in feite één, zoals de beide helften van een kikkererwt. *Puruṣa* is bewust en *prakṛti* is inert. Wanneer het bewuste en het inerte samenvloeien in een ongedifferentieerde substantie, wordt dat gekend als *brahma*.

Advaita: Is je Moeder *prakṛti*, vrouwelijk, of *puruṣa*, mannelijk?

Digambara: Soms is ze vrouwelijk en soms mannelijk.

Advaita: Dus als *puruṣa* en *prakṛti* twee helften zijn van een kikkererwt bedekt door een schil, welke is dan de moeder en welke de vader?

Digambara: Stel je filosofische vragen? Goed zo! Wij zijn goed op de hoogte met de waarheid. Het feit is, dat de Moeder *prakṛti*, materie, is en de Vader *caitanya*, bewustzijn.

Advaita: En wie ben jij?

Digambara: *Pāśa-baddho bhavej jīvaḥ pāśu-muktaḥ sadāśivaḥ*:
“Als je wordt gebonden door de ketenen van *māyā*, ben je een *jīva*
en als je van deze ketenen bent bevrijd, ben je Śrī Sadāśiva.”

Advaita: Ben je dan geest of materie?

Digambara: Ik ben geest en Moeder is materie. Zolang ik ben
gebonden, is zij mijn Moeder; zodra ik word bevrijd, wordt zij mijn
vrouw.

Advaita: Oh, geweldig! Nu is zonder twijfel de hele waarheid aan
het licht gekomen. De persoon, die nu je moeder is, wordt later je
vrouw. Waar heb je die filosofie vandaan gehaald?

Digambara: Broer, ik ben niet zoals jij, die hier en daar eenvoud-
dig rondloopt en roept, “Vaiṣṇava! Vaiṣṇava!” Ik heb deze kennis
gekregen door met ontelbaar veel geperfectioneerde en bevrijde
sannyāsīs, *brahmacārīs* en *tāntrikas* te associëren en door de *tan-
tra-śāstras* dag en nacht te bestuderen. Als je wilt, kan ik je er ook
op voorbereiden om deze kennis te begrijpen.

Advaita dāsa dacht bij zichzelf, “Wat een vreselijk ongeluk!”
Maar hij zei hardop, “Heel goed. Leg me dan één idee uit. Wat is
beschaving en wat is materiële wetenschap (*prākṛtika-vijñāna*)?”

Digambara: Beschaving of civilisatie betekent hoffelijk spreken
in een gecultiveerde samenleving, jezelf op een respectabele en
plezierige manier kleden, en eten, en jezelf gedragen op een wijze,
die niet aanstootgevend is voor anderen. Jij doet ze geen van alle.

Advaita: Waarom zeg je dat?

Digambara: Jij bent duidelijk anti-sociaal, want je bemoeit je niet
met anderen. De Vaiṣṇava's hebben nooit geleerd, wat het bete-

kent om anderen met vriendelijke woorden een plezier te doen. Zodra hun oog op iemand valt, commanderen ze hem om *hari-nāma* te chanten. Waarom? Valt er geen andere beschaafde discussie te voeren? Iedereen die jouw kleding ziet, zal niet snel geneigd zijn jou in een bijeenkomst te laten plaatsnemen. Je draagt een lendedoek, een raar staartje op je achterhoofd en een kralensnoertje om je nek. Wat is dat voor een outfit? En jullie eten alleen aardappelen en wortels. Jullie zijn totaal niet geciviliseerd.

Advaita dāsa besloot, dat een ruzie met Digambara, waarna hij woedend zou weggelopen, een grote opluchting zou zijn. Daarom zei hij, “Geeft jouw manier van beschaafd leven je de gelegenheid om een hogere bestemming in het volgende leven te krijgen?”

Digambara: Cultuur op zichzelf garandeert niet, dat je een hogere bestemming in het volgende leven krijgt, maar hoe kan de samenleving worden verheven zonder cultuur? Als de samenleving wordt verheven, kan men op andere planeten naar vooruitgang streven.

Advaita: Broer, mag ik iets zeggen, zonder dat je boos wordt?

Digambara: Je bent mijn jeugd vriend; ik zou mijn leven voor je geven. Waarom zou ik niet tolereren, wat het ook is, wat je zegt? Ik ben dol op hoffelijkheid; zelfs al wordt ik boos, mijn woorden blijven liefdevol. Hoemeer een mens zijn innerlijke gevoelens kan verbergen, hoe gecultiveerder hij wordt beschouwd.

Advaita: Het menselijk leven is erg kort en er zijn vele verstoringen. In haar korte levensduur is de enige plicht van de mensheid Śrī Hari met eenvoud te vereren. Studie van materiële beschaving

en cultuur is eenvoudig bedrog voor de ziel. Ik heb begrepen, dat het woord *sabhyatā* (civilisatie) eenvoudig een andere naam is voor burgerlijk bedrog. Een mens blijft simpel en eenvoudig, zolang hij het pad van de waarheid blijft volgen. Wanneer hij het pad van oneerlijkheid bewandelt, wil hij beschaafd lijken en wil hij anderen met mooie woordjes behagen, maar innerlijk blijft hij verslaafd aan bedrog en schadelijk gedrag. Datgene, dat jij als beschaving omschrijft bevat geen goede kwaliteiten, want waarheidsgetrouwheid en eenvoud zijn werkelijk de enige goede kwaliteiten.

In moderne tijden is de betekenis van beschaving veranderd in het innerlijk achterhouden van je verval. Het woord *sabhyatā* betekent letterlijk de bekwaamheid om deel te nemen aan een *sabhā*, of een deugdzaam gezelschap. In werkelijkheid wordt beschaving, die vrij is van zonden en bedrog, alleen onder Vaiṣṇava's aangetroffen. Niet-Vaiṣṇava's geven grote voorkeur aan een beschaving, die is verzadigd van zonden. De civilisatie, waarvan jij spreekt, heeft geen relatie met de *nitya-dharma* van de *jīva*.

Als beschaving betekent jezelf in stijlvolle kleding opsieren om voor anderen aantrekkelijk te zijn, dan zijn prostituée's geciviliseerder dan jij. De enige eis, die aan kleding wordt gesteld is, dat kleding het lichaam bedekt, dat kleding schoon is en vrij van onplezierige geurtjes. Voedsel is perfect, als het zuiver en voedzaam is, maar jij wilt alleen, dat het goed smaakt; je staat er niet eens bij stil, of het zuiver is of niet. Wijn en vlees zijn van nature onzuiver en een beschaving, die is gebaseerd op de consumptie van zulke spijzen, is eenvoudig een samenleving, die aan zonden is toege-

wijd. Wat op het ogenblik doorgaat voor beschaving is de cultuur van Kali-yuga.

Digambara: Ben je de beschaving van de moslimkeizers vergeten? Neem de manieren eens in oenschouw, waarmee de mensen aan het hof van een moslimkeizer zitten, hoe beleefd ze met zoveel etiketten spreken.

Advaita: Dat is louter werelds gedrag. Hoezeer is een mens in werkelijkheid in gebreke, als hij zich niet aan deze uiterlijke formaliteiten houdt? Broer, je hebt zolang in de moslimregering gediend, dat je een deel van dat soort civilisatie bent geworden. In werkelijkheid wordt een mensenleven alleen beschaafd, wanneer het zonder zonden is. De zogenaamde vooruitgang van de beschaving in Kali-yuga betekent eenvoudig een toename van zondige activiteiten; dit is niets anders dan schijnheiligheid.

Digambara: Kijk, ontwikkelde, moderne mensen hebben geconcludeerd, dat beschaving 'humanisme' betekent en dat degenen, die niet beschaafd zijn, geen mensen zijn. Het attractief kleden van vrouwen en daarmee hun gebreken verbergen wordt als een teken van verfijning beschouwd.

Advaita: Ga eens na, of dit idee goed is of verkeerd. Ik zie, dat degenen die jij 'ontwikkeld' noemt slechts boeven zijn, die voordeel trekken uit de tijd. Zulke mensen bevoorrechten deze bedriegelijke civilisatie deels vanwege hun zondige indrukken in het hart en deels omdat ze het als een gelegenheid zien om hun gebreken te verbergen. Kan een wijs mens geluk vinden in een dergelijke be-

schaving? Slechts zinloze argumenten en fysieke intimidatie kunnen het respect voor een civilisatie van boeven instandhouden.

Digambara: Sommige mensen zeggen, dat de samenleving vooruitgang maakt door de toename van kennis in de wereld en dat de samenleving uiteindelijk een hemel op aarde zal worden.

Advaita: Dat is eenvoudig fantasie. Het is heel uitzonderlijk, dat mensen hierin geloven en het is zelfs bizar, dat anderen de brutaliteit hebben om een dergelijke zienswijze te propageren zonder er zelf in te geloven. Er zijn twee soorten kennis: *paramārthika*, kennis gerelateerd aan eeuwige waarheid, terwijl *laukika* kennis is, die is gerelateerd aan deze voorbijgaande wereld. *Paramārthika* lijkt niet toe te nemen; in tegendeel, in de meeste gevallen is deze kennis gecorrumpeerd en is afgeweken van zijn oorspronkelijke natuur. Alleen *laukika* lijkt toe te nemen. Heeft de *jīva* een externe relatie met *laukika* kennis? Wanneer *laukika-jñāna* toeneemt, raakt de geest van mensen door tijdelijk materieel streven afgeleid en wordt de oorspronkelijke, spirituele waarheid veronachtzaamd. Ik geloof er stellig in, dat hoe meer *laukika-jñāna* toeneemt, hoe misleidender de beschaving wordt. Dit betekent groot ongeluk voor de levende wezens.

Digambara: Ongeluk? Hoezo?

Advaita: Zoals ik eerder zei, het menselijk leven is heel kort. De *jīvas* zijn als reizigers in een herberg en ze moeten deze korte levensduur gebruiken om zich voor te bereiden op hun hoogste bestemming. Het zou ronduit dwaas zijn, als reizigers in een herberg zo geabsorbeerd werden door het verbeteren van de condi-

ties van hun verblijf, dat ze hun bestemming, waarom het gaat, vergeten. Hoe meer men zich met materiële kennis bezighoudt, hoemeer de tijd voor spirituele zaken afneemt. Ik ben ervan overtuigd, dat materiële kennis alleen dient te worden gebruikt voor zover het onontbeerlijk is om jezelf in stand te houden. Er is geen noodzaak voor excessieve hoeveelheden materiële kennis en zijn metgezel, de materiële civilisatie. Want hoeveel dagen houdt deze aardse glitter stand?

Digambara: Ik zie, dat ik in de boeien van een onbuigzame bedelmonnik ben gevallen. Dient de samenleving dan geen enkele functie?

Advaita: Dat hangt af van de samenstelling van een bepaalde samenleving. De waarden, die worden gediend door een gemeenschap van Vaiṣṇava's, zijn voor de *jīvas* uitermate heilzaam, maar een samenleving van niet-Vaiṣṇava's of een samenleving, die uitsluitend seculier is, dient geen gunstige waarden voor de *jīvas*. Maar genoeg over dit onderwerp. Vertel me eens, wat versta je onder materiële wetenschap?

Digambara: De *tantra-śāstra* heeft vele soorten materiële wetenschappen (*prākṛtika-vijñāna*) ontwikkeld. Materiële wetenschap sluit alle kennis, techniek en schoonheid in, die in de materiële wereld worden aangetroffen, inclusief de diverse takken van kennis, zoals krijgskunst, geneeskunst, muziek, danskunst en astronomie. *Prakṛti* (materiële natuur) is de oerkracht en door haar vermogen heeft ze dit materiële universum gemanifesteerd en alle variëteiten, die erin bestaan. Iedere vorm is van dit vermogen een

bijproduct en wordt vergezeld door de kennis of wetenschap, die ermee correspondeert. Als je die kennis hebt vergaard, ben je bevrijd van de zonden, die je jegens Moeder Nistāriṇī hebt begaan. De Vaiṣṇava's zoeken deze kennis niet, maar wij, *śāktas*, krijgen op basis hiervan bevrijding. Neem eens in ogenschouw hoeveel boeken er zijn geschreven om deze kennis te vergaren door zulke grote mannen als Plato, Aristoteles, Socrates en de beroemde Hākim.

Advaita: Digambara, je hebt gezegd, dat de Vaiṣṇava's geen belangstelling hebben in *vijñāna* (experimentele, gerealiseerde kennis), maar dat is niet waar. De zuivere kennis van de Vaiṣṇava's is vol *vijñāna*:

Śrī bhagavān uvāca

jñānaṁ parama-guhyam me yad-vijñāna-samanvitam

sa-rahasyam tad-aṅgam ca grhāṇa gaditam mayā

Śrī mad-Bhāgavatam (2.9.31)

Śrī Bhagavān zei, “O Brahmā, kennis over Mij is nondualistisch en toch heeft het vier verschillende componenten: *jñāna*, *vijñāna*, *rahasya* en *tad-aṅga*. Een *jīva* kan dit met zijn gewone intelligentie niet bevatten, maar jij kunt het door Mijn genade begrijpen. *Jñāna* is Mijn *svarūpa*, en Mijn relatie met Mijn vermogen is *vijñāna*. De *jīva* is Mijn *rahasya* (geheim mysterie) en *pradhāna* is Mijn *jñāna-aṅga*.”

Voordat deze schepping tot stand kwam, was Bhagavān met Brahmā's verering ingenomen en gaf hem instructies over de componenten van zuivere *vaiṣṇava-dharma*. Bhagavān zei, “O Brahmā, Ik leg je deze uiterst vertrouwelijke *jñāna* van Mezelf uit,

de *vijñāna*, waarmee het is begiftigd, zijn *rahasya* en alle *ariga's* (componenten). Aanvaard dit alles van Mij.”

Digambara, er zijn twee soorten kennis: *śuddhā-jñāna*, zuivere kennis, en *viśaya-jñāna*, kennis van materiële objecten. Alle menselijke wezens krijgen *viśaya-jñāna* via hun zintuigen, maar die kennis is onzuiver, dus het is zinloos om hiermee transcendentale objecten te onderscheiden. Het is alleen bruikbaar in relatie tot de geconditioneerde staat van het materiële bestaan van de *jīva*. Kennis, die betrekking heeft op spiritueel bewustzijn, heet *śuddhā-jñāna*. Deze is eeuwig en is de basis van de toegewijde dienst van de Vaiṣṇava's. Spirituele kennis is de antithese van materiële kennis en is er volkomen verschillend van. Jij zegt, *viśaya-jñāna* is *vijñāna*, maar het is geen *vijñāna* in de ware zin van het woord. De werkelijke reden, waarom jouw *Āyur-veda* en andere typen materiële kennis *vijñāna* worden genoemd is, omdat ze zijn tegengesteld aan zuiver spirituele kennis. Ware *vijñāna* is die zuivere kennis, die van materiële kennis wordt onderscheiden. Er is geen verschil tussen *jñāna*, die de kennis betreft van een waarlijk bestaande substantie (*cid-vastu*) en *vijñāna*, de kennis over het verschil van een dergelijk object met materie. *Jñāna* is directe waarneming van een transcendentaal object, terwijl *vijñāna* de vaststelling is van zuivere kennis in tegenstelling tot materiële kennis. Hoewel beide in feite hetzelfde ding zijn, heten ze ofwel *jñāna* of *vijñāna* in overeenstemming met de methoden, die ze hanteren.

Jij refereert aan materiële kennis als *vijñāna*, maar de Vaiṣṇava's zeggen, dat *vijñāna* de ware diagnose is van materiële

kennis. Ze hebben de aard van de krijgskunst onderzocht, van de geneeskunst, van de astronomie en de anorganische natuurkunde (chemie) en hebben geconcludeerd, dat deze allemaal materiële kennisgebieden zijn en dat de *jīva* er geen eeuwige relatie mee onderhoudt. Daarom hebben deze uiteenlopende soorten materiële kennis geen consequentie in relatie tot de *nitya-dharma* van de *jīva*.

De Vaiṣṇava's begrijpen, dat degenen, die hun wereldse kennis volgens hun materiële aandriften uitbreiden, verzonken zijn in *kar-ma-kāṇḍa*. Vaiṣṇava's verdoemen zulke mensen echter niet. Indirect en tot op zekere hoogte helpen de pogingen naar materiële verbetering de vooruitgang van de Vaiṣṇava's. De materiële kennis van degenen, die zoeken naar materiële vooruitgang, is irrelevant en je kunt het *prakṛtika-vijñāna*, natuurwetenschap, noemen. Daar-teen bestaat zeker geen bezwaar. Het is immers dwaas om over namen te twisten.

Digambara: Welnu, als er geen vooruitgang in materiële kennis bestond, hoe konden jullie, Vaiṣṇava's, dan met veel gemak jullie materiële noden lenigen en vrij zijn om je bezig te houden met *bhajana*? Jullie moeten voor materiële ontwikkeling toch ook wat pogingen ondernemen?

Advaita: Mensen werken op verschillende wijzen, volgens hun respectievelijke aanleg, maar Īśvara is de allerhoogste bestuurder van alles en Hij beloont ieder persoon met het gepaste resultaat van zijn actie.

Digambara: Waar komt die aanleg vandaan?

Advaita: Aanleg ontwikkelt zich in diepgewortelde indrukken in het hart, die zijn verkregen uit voorgaande activiteiten. Hoe uitgebreider men bij materie is betrokken, hoe groter deskundige men wordt in materiële kennis en in de vakken, die uit zulke kennis voortkomen. De artikelen, die zulke mensen fabriceren kunnen de Vaiṣṇava's helpen om Kṛṣṇa te dienen, maar er is voor Vaiṣṇava's geen noodzaak om er afzonderlijk voor te werken. Timmerlieden bijvoorbeeld verdienen hun brood met het produceren van *śimhāsanas*, die *grhastha-vaiṣṇavas* als platform gebruiken voor het installeren van hun Godsbeeld. Bijen zijn geneigd honing te verzamelen, die toegewijden accepteren voor de service aan het Godsbeeld. Het is niet zo, dat alle *jīvas* in de wereld moeite doen om spirituele vooruitgang te boeken. Ze doen verschillende soorten werk, die worden aangestuurd door hun respectievelijke aanleg.

Mensen hebben verschillende neigingen, sommigen hoog en anderen laag. Degenen met lagere naturen houden zich bezig met allerlei soorten werk, die worden gedreven door hun lagere tendenzen. De ondergeschikte arbeid, die ze verrichten, assisteert andere typen werk, die worden aangedreven door hogere talenten. Het wiel van dit universum draait bij de gratie van deze verdeling van arbeid. Iedereen, die onder de wet van de materie functioneert, werkt volgens zijn materiële aanleg en assisteert daarmee de Vaiṣṇava's in hun spirituele ontwikkeling. Zulke materialisten zijn zich niet bewust, dat hun activiteiten de Vaiṣṇava's helpen, omdat ze worden begoocheld door het vermogen van Śrī Viṣṇu's

māyā. Het resultaat is, dat de hele wereld de Vaiṣṇava's dient zonder het bewust te zijn.

Digambara: Wat is deze *viṣṇu-māyā*?

Advaita: In de *Caṇḍī-māhātmya* van de *Mārkaṇḍeya Purāṇa* (81.40) wordt *viṣṇu-māyā* beschreven als *mahamāyā hareḥ śaktir yayā sammohitaṁ jagat*, “Het vermogen van Bhagavān, dat de hele wereld begoochelt, heet *mahamāyā*.”

Digambara: Wie is dan de godin, die ik ken als Moeder Nistāriṇī?

Advaita: Zij is het externe vermogen van Śrī Hari, dat *viṣṇu-māyā* heet.

Digambara opende zijn boek over *tantra* en zei, “Kijk, er staat in *tantra-śāstra*, dat mijn goddelijke Moeder bewustzijn in eigen persoon is. Zij beschikt over volledige wil en ze bevindt zich achter de drie kwaliteiten van de materiële natuur, toch ondersteunt ze de drie geaardheden. Jouw *viṣṇu-māyā* is niet vrij van de invloed van de drie geaardheden van de natuur, dus hoe kun je *viṣṇu-māyā* met mijn Moeder vergelijken? Dit soort fanatisme van de Vaiṣṇava's irriteert me mateloos. Jullie, Vaiṣṇava's, hebben blind geloof.”

Advaita: Mijn broer Digambara, wees alsjeblieft niet boos. Je bent me na zo'n langetijd komen opzoeken en ik wil je tevredenstellen. Is het een geringe zaak om over *viṣṇu-māyā* te spreken? Bhagavān Viṣṇu is de belichaming van het allerhoogste bewustzijn en Hij is de ene allerhoogste bestuurder van alles dat is. Alles, dat een bestaan heeft, is Zijn vermogen. Vermogen is geen onafhan-

kelijk object (*vastu*), maar eerder de functionele kracht, die in een object aanwezig is (*vastu-dharma*). Om te zeggen, dat *śakti* (vermogen) de wortel is van alles dat is, is diepgaand tegengesteld aan *tattva*, metafysische waarheid. *Śakti* kan niet onafhankelijk van het object bestaan, waaruit het voortkomt. We moeten eerst het bestaan van een object aanvaarden, dat over volkomen spiritueel bewustzijn beschikt, anders is het aanvaarden van *śakti* op zichzelf als de droom van een bloem in de lucht.

Het commentaar op de Vedānta zegt, *śakti-śaktimator abhedah*, “Er is geen verschil tussen het vermogen en de eigenaar van het vermogen.” Dit betekent, dat *śakti* geen afzonderlijk object is. De Allerhoogste Persoon, die de meester is van alle vermogens, is de enig waarlijk bestaande substantie. *Śakti* is de kwaliteit, of de inherente functie, die ondergeschikt is aan Zijn wil. Je hebt gezegd, dat *śakti* de belichaming is van bewustzijn, dat het over wil beschikt en dat het zich achter de invloed van de drie kwaliteiten van de materiële natuur bevindt. Dit is juist, maar alleen voor zover *śakti* volledig met de steun van een zuiver bewuste entiteit opereert en daarom identiek wordt geacht aan die krachtige entiteit. Verlangen kan in *śakti* niet bestaan; het is eerder zo, dat *śakti* in overeenstemming handelt met de wens van het Allerhoogste Wezen. Je hebt de kracht te bewegen en wanneer je wilt bewegen, zal die kracht handelen. Als je zegt “de kracht beweegt” is dat louter een manier van uitdrukken; het betekent eigenlijk, dat de persoon, die over die kracht beschikt, beweegt.

Bhagavān heeft maar één *śakti*, die zich in verschillende vormen manifesteert. Als zij in een spirituele capaciteit functioneert, heet ze *cit-śakti*, en als ze in een materiële capaciteit opereert, heet ze *māyā*, of *jaḍa-śakti*. In de *Śvetāśvatara Upaniṣad* (6.8) wordt gezegd, *parāśya śaktir vividhaiva śrūyate*, “De Veda’s zeggen, dat Bhagavāns goddelijke *śakti* vol variëteit is.”

De *śakti*, die de drie geaardheden van de materiële natuur ondersteunt – *sattva*, *rajaḥ* en *tamaḥ* - heet *jaḍa-śakti* en haar functies zijn bedoeld om het universum te scheppen en te vernietigen. De *purāṇas* en de *tantra* refereren ernaar als *viṣṇu-māyā*, *mahāmāyā*, *māyā*, enzovoort. Er zijn vele allegorische beschrijvingen van haar activiteiten. Er wordt bijvoorbeeld gezegd, dat zij de moeder is van Brahmā, Viṣṇu en Śiva en dat zij de demonische broers Śumbha en Niśumbha versloeg. De levende wezens blijven onder controle van deze *śakti*, zolang zij zich tegoed doen aan materieel plezier. Zodra de *jīva* beschikt over zuivere kennis, wordt hij zich bewust van zijn eigen *svarūpa* en deze gewaarwording stelt hem in staat *māyā-śakti* te overstijgen en de bevrijde staat te bereiken. Dan komt hij onder supervisie van de *cit-śakti* en bereikt spiritueel geluk.

Digambara: Sta jij niet onder controle van een of andere macht?

Advaita: Ja, we zijn *jīva-śakti*. We hebben *māyā-śakti* achter ons gelaten en staan nu onder bescherming van *cit-śakti*.

Digambara: Dan ben jij ook een *śākta*.

Advaita: Ja, de Vaiṣṇava’s zijn echte *śāktas*. We staan onder controle van Śrī Rādhikā, de belichaming van *cit-śakti*. Alleen on-

der Haar bescherming geven we service aan Kṛṣṇa, dus wie zijn méér *śākta* dan de Vaiṣṇava's? Wij zien geen verschil tussen de Vaiṣṇava's en de ware *śāktas*. Degenen, die alleen gehecht zijn aan *māyā-śakti* zonder hun toevlucht te nemen tot *cit-śakti*, kunnen *śāktas* worden genoemd, maar ze zijn geen Vaiṣṇava's; ze zijn slechts materialisten. In de *Nārada-pañcarātra* legt Śrī Durgā Devī uit:

tava vakṣasi rādhāham rāse vṛndāvane vane

In het bos genaamd Vṛndāvana ben ik Jouw interne *śakti*, Śrī Rādhikā, die Je borst tooit in de *rāsa*-dans.

Uit deze uitspraak van Durgā Devī blijkt, dat het duidelijk is, dat er slechts één *śakti* is, geen twee. Die *śakti* is Rādhikā, wanneer Ze Zich manifesteert als innerlijk vermogen en ze is Durgā, wanneer Ze Zich manifesteert als extern vermogen. In de hoedanigheid van vrijheid van contact met de materiële geaardheden van de natuur is *viṣṇu-māyā* de *cit-śakti*. Diezelfde *viṣṇu-māyā* is de *jaḍa-śakti*, wanneer zij beschikt over de drie geaardheden van de natuur.

Digambara: Je zei dat je *jīva-śakti* bent. Wat is dat?

Advaita: Bhagavān heeft in de *Bhagavad-Gītā* (7.4-5) gezegd:

*bhūmir āpo 'nalo vāyuḥ kham mano buddhir eva ca
aharikāra itīyaṁ me bhinnā prakṛtir aṣṭadhā
apareyam itas tv anyāṁ prakṛtiṁ viddhi me parām
jīva-bhūtāṁ mahā-bāho yayedam dhāryate jagat*

Mijn inferieure of materiële *prakṛti* bestaat uit acht elementen: aarde, water, vuur, lucht, ruimte; verstand, intelligentie en ego. Deze acht

elementen staan onder supervisie van *jaḍa-māyā*. Er is echter nog een andere *prakṛti*, die superieur is aan deze *jaḍa-prakṛti*, en die bestaat uit de *jīvas*. De materiële wereld wordt door deze *jaḍa-prakṛti* waargenomen of gezien.

Digambara, ken je de glorie van de *Bhagavad-Gītā*? Deze *śāstra* is de essentie van de instructies van alle *śāstras* en lost alle conflicten op tussen de diverse filosofische ideologieën. Dit boek bevestigt, dat de categorie entiteiten, die we kennen als *jīva-tattva*, fundamenteel verschillend is van de materiële wereld en die één van Īśvara's vermogen is. De geleerde autoriteiten verwijzen naar de *tattva* als de *taṭastha-śakti*. Deze *śakti* is superieur aan het externe vermogen en inferieur aan het innerlijke vermogen. Daarom zijn de *jīvas* een unieke *śakti* van Kṛṣṇa.

Digambara: Kālīdāsa, heb je de *Bhagavad-Gītā* gelezen?

Advaita: Ja, ik heb hem een tijd geleden gelezen.

Digambara: Wat is de aard van dit filosofisch onderricht?

Advaita: Mijn broer Digambara, mensen prijzen melasse slechts zolang ze geen kandijnsuiker hebben geproefd.

Digambara: Mijn broer, dit is gewoon blind vertrouwen van jouw zijde. Iedereen heeft een enorm ontzag voor de *Devī-Bhāgavata* en de *Devī-gītā*. Jullie, Vaiṣṇava's, zijn de enigen, die zelfs niet de namen van deze twee boeken kunnen verdragen.

Advaita: Heb je de *Devī-gītā* gelezen?

Digambara: Nee. Waarom zou ik liegen? Ik wilde deze twee boeken kopiëren, maar ik was nog niet in de gelegenheid dat te doen.

Advaita: Hoe kun je zeggen of een boek goed is of slecht, als je het niet eens hebt gelezen? Is mijn vertrouwen, of het jouwe blind?

Digambara: Broer, ik ben sinds mijn jeugd altijd een beetje bang voor je geweest. Je was altijd erg spraakzaam, maar nu je een Vaiṣṇava bent geworden, ben je zelfs nog assertiever in het uitdrukken van je gezichtspunten. Wàt ik ook zeg, jij hakt alles aan barrels.

Advaita: Zeker, ik ben een waardeloze gek, maar ik kan wel zien, dat er buiten de *vaiṣṇava-dharma* geen *śuddhā-dharma* bestaat. Jij was altijd vijandig tegen de Vaiṣṇava's en dat is de reden, waarom je niet eens het pad naar je eigen heil kon herkennen.

Digambara: (een beetje boos) Wil je zeggen, dat ik het pad naar mijn eigen heil niet kan vinden, terwijl ik zoveel *sādhana* en *bhajana* heb uitgevoerd? Heb ik al die tijd gras staan snijden om mijn paard te voederen? Kijk nu eens naar deze *Tantra-saṅgraha*, die ik heb geschreven! Denk je, dat het een grap was om dit boek te produceren? Jij pronkt op arrogante wijze met je vaiṣṇavisme en maakt de moderne wetenschap en civilisatie belachelijk. Wat kan ik daaraan doen? Kom, laten we naar een beschaafd gezelschap gaan en zien wie gelijk heeft – jij of ik.

Advaita dāsa wilde zich zo snel mogelijk van Digambara's ongewenste gezelschap bevrijden, want hij voelde, dat deze ontmoeting volkomen onproductief was. “Welnu broer,” zei hij, “wat is op het moment van de dood de zin van jouw materiële wetenschap en civilisatie?”

Digambara: Kālidāsa, je bent echt een vreemd figuur. Blijft er iets over na de dood? Zolang je leeft, moet je proberen onder geciviliseerde mensen faam te verwerven en te genieten van de vijf geneugten des levens: wijn, vlees, vis, rijkdom en vrouwen. Op het moment van de dood zal Moeder Nistāriṇī de bestemming voor je arrangeren, die je verdient. De dood is zeker, dus waarom maak je je op dit moment zo druk? Waar hang je ergens uit, wanneer de vijf elementen van dit lichaam in de vijf grote elementen van de materiële natuur oplossen?

Deze wereld is *māyā*, *yogamāyā* en *mahāmāyā*. Het is zij, die je nu geluk en bevrijding na de dood kan geven. Er bestaat niets anders dan *śakti*, je bent uit *śakti* voortgekomen en je zal op het eind in *śakti* terugkeren. Dien gewoon *śakti* en getuig van de macht van *śakti* in wetenschap. Probeer je spirituele kracht door de discipline van *yoga* te vergroten. Op het eind zal je zien, dat er niets anders is, dan dit onbevattelijke vermogen. Waar heb je dit vergezochte verhaal van een bewuste, allerhoogste God vandaan gehaald? Je geloof in zo'n verhaal maakt je nu een slachtoffer en ik kan niet overzien, welke bestemming je in het volgende leven zal krijgen, dat superieur is aan het onze. Wat is de noodzaak van een persoonlijke God? Dien gewoon *śakti* en als je opgaat in die *śakti*, zal je er altijd in verblijven.

Advaita: Mijn broer, je bent door deze materiële *śakti* besmet geraakt. Als er een alwetende Bhagavān is, wat zal er dan gebeuren na je dood? Wat is geluk? Geluk is vrede in je hoofd en je hart. Ik heb alle materiële plezier opgegeven en vond geluk in innerlijke

vrede. Mocht er nog iets méér na de dood te behalen zijn, zal ik dat óók krijgen. Maar jij bent niet voldaan. Hoe meer je probeert plezier te maken, hoe meer jouw hunkering naar materieel plezier toeneemt. Weet je niet eens wat geluk is? Je drijft gewoon mee in de stroom van sensualiteit en roept, "Plezier! Plezier!" maar er komt een dag, dat je in de oceaan van verdriet valt.

Digambara: Wat mijn lot ook zijn moge. Maar waarom heb jij de associatie van beschaafde mensen opgegeven?

Advaita: Ik heb de associatie van beschaafde mensen niet opgegeven; het is eerder precies datgene, wat ik heb gekregen. Ik probeer juist de associatie van gedegeneerde mensen op te geven.

Digambara: Hoe definieer jij gedegeneerd gezelschap?

Advaita: Dan moet je luisteren zonder boos te worden, zodat ik het je kan vertellen. *Śrī mad-Bhāgavatam* (4.30.33) zegt:

*yāvat te māyayā spr̥ṣṭā bhramāma iha karmabhiḥ
tāvad bhavat-prasaṅgānām saṅgaḥ syān no bhave bhave
in: Hari-bhakti-vilāsa (10.292)*

O Bhagavān! Zolang we in de illusie van Jouw begoochelende energie verkeren en we zwerven rond in het materiële bestaan onder invloed van onze karmische activiteiten, bidden we leven na leven voor de associatie van Jouw *premi-bhaktas*.

In de *Hari-bhakti-vilāsa* (10.294) staat:

*asadbhiḥ saha saṅgas tu na kartavyaḥ kadācana
yasmāt sarvārtha-hāniḥ syād adhaḥ-pātaś ca jāyate*

Men mag nimmer associëren met mensen, die in non-reëteit zijn verzonken, want door zulke associatie wordt men gedepriiveerd van alle waardevolle aanwinsten en valt men terug naar een gedegradeerde levensstaat.

De Katyāyana-saṁhitā stelt:

*varaṁ hutavaha-jvālā pañjarāntar-vyavasthitiḥ
na śauri-cintā-vimukha-jana-samvāsa-vaiśasam*

In: *Hari-bhakti-vilāsa* (10.295)

Zelfs al zou ik sterven in een brullend vuur, of voor altijd in een kooi gevangen worden gehouden, wil ik niet in het gezelschap verkeren van personen, die gekeerd zijn tegen het denken aan Kṛṣṇa.

In *Śrī mad-Bhāgavatam* (3.31.33-34) staat:

*satyaṁ śaucaṁ dayā maunaṁ buddhir hrīr Śrī r yaśaḥ kṣamā
śamo damo bhagaś ceti yat-saṅgād yāti saṅkṣayam
teṣv aśānteṣu mūḍheṣu khaṇḍitātmasv asādhuṣu
saṅgam na kuryāc chocyeṣu yosit-kṛīḍā-mṛgeṣu ca*

In: *Hari-bhakti-vilāsa* (10.297-98)

Als je associeert met degenen, die niet over deugden beschikken, verdwijnen je goede kwaliteiten in hun geheel – zoals eerlijkheid, reinheid, genade, beheersing van de spraak, intelligentie, verlegenheid, rijkdom, roem, vergevingsgezindheid, beheersing van de zintuigen, beheersing van de geest, en geluk. Daarom dien je nimmer te associëren met onbetamelijk publiek, dat is opgewonden door zijn hunkering naar lustbevrediging, dat dwaas is, dat wordt geabsorbeerd door lichaamsbewustzijn en dat een speelbal is in de handen van vrouwen.

In de *Garuḍa Purāṇa* (231.17) staat:

*antargato 'pi vedānām sarva-śāstrārtha-vedy api
yo na sarveśvare bhaktas taṁ vidyāt puruṣādhamam*

In: *Hari-bhakti-vilāsa* (10.303)

Je kunt alle Veda's hebben bestudeerd en bekend zijn met de betekenis van alle *śāstras*, maar als je geen toegewijde bent van Śrī Hari, dien je te worden beschouwd als de laagste der mensen.

Śrī mad-Bhāgavatam (6.1.18) stelt:

*prāyaścittāni cīṛṇāni nārāyaṇa-parāṇmukham
na niṣpunanti rājendra surā-kumbham ivāpagāḥ*

In: *Hari-bhakti-vilāsa* (10.305)

O Koning, zoals het water van vele rivieren een wijnvat niet kan reinigen, zo kan iemand, die zich verzet tegen Śrī Nārāyaṇa, door geen enkel type boetedoening worden gezuiverd, zelfs al wordt zij keer op keer perfect uitgevoerd.

In de *Skanda Purāṇa* wordt gezegd:

*hanti nindati vai deveṣṭi vaiṣṇavān nābhinandati
krudhyate yāti no harṣaṁ darśane patanāni ṣaṭ*

In: *Hari-bhakti-vilāsa* (10.312)

De zes oorzaken van een terugval zijn: een Vaiṣṇava slaan, hem belasteren, een wrok jegens hem koesteren, nalaten hem te verwelkomen of hem een plezier te doen, woede jegens hem uiten en geen genoegen scheppen in zijn aanwezigheid.

Digambara, niemand kan door deze typen immorele associatie ooit voorspoed behalen. Welk mogelijk heil kun je aantrekken door in een maatschappij van zulke mensen te leven?

Digambara: Tjonge jonge, met welk een onderscheiden heer heb ik het genoeg te spreken! Je moet vooral temidden van zuivere Vaiṣṇava's blijven. Ik ga naar huis.

Advaita dāsa voelde, dat de uitwisseling met Digambara tot een eind kwam en dat het gepast was om het gesprek vriendelijk af te sluiten. Met een hoffelijk gebaar zei hij, "Je bent mijn jeugdvriend. Ik weet, dat je naar huis moet terugkeren, maar ik wil je niet zomaar laten gaan. Je bent helemaal hier naartoe gekomen, dus blijf alsjeblieft nog even. Neem wat *prasāda* en daarna mag je gaan."

Digambara: Kālidāsa, je weet heel goed, dat ik een strikt dieet volg. Ik eet alleen *haviṣya* en ik had al gegeten, voordat ik hier naartoe kwam. Maar het was leuk om je te zien. Als ik tijd heb, kom ik nog eens langs. Ik kan niet blijven logeren, want ik heb een paar verplichtingen, die ik volgens het systeem van mijn *guru* moet uitvoeren. Broer, ik moet er nu vandoor.

Advaita: Ik zal je naar de boot brengen. Laten we gaan.

Digambara: Nee, nee. Ga gewoon door met je eigen zaken. Ik heb een paar mannen meegebracht.

Digambara ging toen weg, terwijl hij een lied zong over Godin Kālī en Advaita dāsa kon ongehinderd in zijn *kuṭīra śrī-nāma* chanten.

Hoofdstuk 10

Nitya-dharma en geschiedenis

SRĪ HARIHARA BHAṬṬACĀRYA WAS EEN PROFESSOR, die in Agradvīpa woonde. Hij had initiatie in *vaiṣṇava-dharma* aanvaard en vereerde Bhagavān Śrī Kṛṣṇa in zijn huis. Maar hij had met betrekking tot het vaiṣṇavisme twijfels gekregen, die hij niet kon oplossen, zelfs niet na zoveel gesprekken hierover met anderen. Eigenlijk maakten deze gesprekken zijn twijfels alleen maar dieper. Op een dag ging Harihara naar het dorp Arkaṭilā en vroeg aan Śrī Caturbhuja Nyāyaratna, "Bhaṭṭacārya Mahāśaya, kunt u me vertellen hoelang het is geleden, dat *vaiṣṇava-dharma* ontstond?"

Gedurende bijna twintig jaar had Nyāyaratna Mahāśaya de *nyāya-śāstra* bestudeerd. Het gevolg was, dat hij nogal onverschillig tegenover religie was komen staan en hield er niet van om te worden lastiggevallen met religieuze discussies. Hij toonde alleen

enige devotionele neiging op het moment, dat hij *śakti-pūjā* (verering van godin Durgā) uitvoerde.

Toen Nyāyaratna zijn vraag hoorde, dacht hij dat Harihara, die een voorstander was van de *vaiṣṇava*-religie, van plan was hem in een dispuut te betrekken en dat het beter was om een dergelijk conflict te vermijden. Terwijl hij hierover nadacht, zei Nyāyaratna Mahāśaya, "Harihara, welke soort vraag stel je me vandaag? Je hebt de *nyāya-śāstra* helemaal tot de *muktipada* bestudeerd. Kijk, je weet, dat er in de *nyāya-śāstra* nergens naar *vaiṣṇava-dharma* wordt verwezen, dus waarom kom je me lastigvallen met zo'n rare vraag?"

Harihara, die nu een beetje was aangedaan, antwoordde, "Bhaṭṭacārya Mahāśaya, mijn voorvaders zijn vele generaties Vaiṣṇava geweest. Ik ben ook met een *vaiṣṇava-mantra* geïnitieerd en ik heb nooit enige twijfel gehad omtrent *vaiṣṇava-dharma*. Maar u hebt misschien gehoord, dat Tarka-cūḍāmaṇi uit Vikramapura bezig is de *vaiṣṇava*-religie te ontwortelen door er zowel lokaal als over de grens dwars tegenin te prediken en dat hij daaraan een dikke boterham verdient. In een bijeenkomst, die door de meeste volgelingen van Durgā werd bijgewoond, heeft hij verklaard, dat de *vaiṣṇava*-religie zeer recent is en niet filosofisch is onderbouwd. Hij zei, dat alleen lage-klasse mensen Vaiṣṇava's worden; hoge-klasse mensen hebben geen respect voor *vaiṣṇava-dharma*.

"Toen ik voor het eerst zulke conclusies hoorde van een wetenschapper van zijn formaat, deed het pijn in mijn hart, maar toen ik

erover nadacht, kwam het bij me op, dat er in Bengalen vóór de verschijning van Śrī Caitanya nergens *vaiṣṇava-dharma* was te bekennen. Vóór zijn tijd vereerde iedereen godin Durgā en reciteerde de *śakti-mantras*. Er waren weliswaar een paar Vaiṣṇava's zoals wijzelf, die vereerden door *vaiṣṇava-mantras* te reciteren, maar ieders doel was uiteindelijk *brahma* en *mukti* te bereiken en iedereen legde zich ijverig op dit doel toe.

"In het type *vaiṣṇava-dharma*, waarin wij zijn geïnitieerd, keurde iedereen het systeem van *pañcopāsana* goed, maar na de tijd van Caitanya Mahāprabhu nam *vaiṣṇava-dharma* een andere vorm aan en nu kunnen Vaiṣṇava's zelfs de woorden *mukti* en *brahma* niet meer verdragen. Ik kan u niet eens vertellen, wat zij denken, dat *bhakti* is. Welnu, zoals zij zeggen, 'Een koe met één oog dwaalt dikwijls van de kudde af'. Dat is precies van toepassing op de moderne Vaiṣṇava's. Dus mijn vraag is, bestond dit type *vaiṣṇava-dharma* al eerder, of is het pas verschenen sinds de tijd van Caitanyadeva?"

Toen hij in de gaten kreeg, dat Harihara niet zo orthodox was als een Vaiṣṇava, zoals hij vreesde, bloeide het gezicht van Nyāyaratna Mahāśaya met vreugde op. "Harihara," zei hij, "je bent een ware geleerde van de *nyāya-śāstra*. Je hebt zojuist precies uitgedrukt, wat ik ook geloof. Er is tegenwoordig een nieuwe golf van *vaiṣṇava-dharma* en ik ben bang om er iets tegenin te brengen. We moeten een beetje voorzichtig zijn, want dit is het tijdperk van Kali. Vele rijke en respectabele heren hebben nu Caitanya's doctrine aanvaard. Ze zien ons helemaal niet meer staan en den-

ken zelfs, dat wij hun vijanden zijn. Ik vrees, dat onze professie binnen afzienbare tijd achterhaald gaat worden. Zelfs de inferieure kasten van olieverkopers, betelbladventers en goudhandelaren zijn notabene de *śāstra* gaan bestuderen en dat doet ons groot verdriet.

"Kijk, gedurende een lange tijd hadden de *brāhmaṇas* het zodanig geregeld, dat geen andere kaste de *śāstra* kon bestuderen, zelfs de *kāyasthas* niet, die direct onder de *brāhmaṇas* staan. Iedereen was verplicht ons woord te respecteren. Nu zijn mensen uit alle kasten Vaiṣṇava's geworden en bemoeien zich met filosofische waarheden en dit heeft de reputatie van de brahmaanse kaste ernstig geschaad. Nimāi Paṇḍita is voor de destructie van de *brāhmaṇa-dharma* verantwoordelijk. Harihara, Tarka-cūḍāmaṇi heeft terecht gesproken, of hij het nu heeft gedaan uit hebzucht naar weelde, of na de situatie zorgvuldig te hebben geanalyseerd.

"Wanneer ik de woorden van de Vaiṣṇava's hoor, staat mijn lichaam in vuur en vlam van woede. Nu gaan ze zelfs zover te zeggen, dat Śaṅkarācārya de Māyāvāda *śāstra* op verzoek van Bhagavān Zelf vestigde en dat de *vaiṣṇava*-religie eeuwig is. De religie, die nog geen honderd jaar geleden tevoorschijn kwam, is nu opeens zonder begin! Hoe wonderlijk! Een gezegde luidt, 'Het voordeel, dat is bedoeld voor de één, wordt door de ander genoten'.

"Welke glorie Navadvīpa vroeger ook heeft bereikt wordt nu vergooid. En vooral door de Vaiṣṇava's, die nu in Gāḍīgāchā in Navadvīpa leven, die de wereld zien als een ondiepe aarden vlak-

te. Een paar gedegen leraren onder hen heeft zoveel deinig gemaakt, dat het hele land wordt geruïneerd. Nu raken de plichten van de vier beroepsgroepen, de eeuwige waarheid van de doctrine van Māyāvāda en de verering van de *devatās* en *devīs* in de vergetelheid. Zelden voeren mensen nog de *śrāddha*-ceremonie voor het welzijn van hun overleden verwanten uit. Hoe moeten wij, leraren, overleven?"

Harihara zei, "Mahātmā! Is hiervoor geen remedie te bedenken? In Māyāpura zijn nog zes of zeven brahmaanse geleerden met een grote reputatie. Aan de andere zijde van de Gaṅgā in Kuliya-grāma zijn ook talloze geleerden, die de *smṛti* en *nyāya-śāstras* beheersen. Als zij zich samenvoegen en Gādīgāchā aanvallen, zou dat geen resultaat hebben?"

Nyāyaratna zei, "Waarom niet? Het is mogelijk, als de *brāhmaṇa-panḍitas* zich verenigen, maar er is onder hen tegenwoordig verschil van mening. Ik heb gehoord, dat een paar *panḍitas* onder leiding van Kṛṣṇa Cūḍāmaṇi naar Gādīgāchā zijn gegaan en een debat zijn aangegaan, maar ze kwamen verslagen naar hun school terug, waar ze er alleen het hoognodige over wilden vertellen."

Harihara zei, "Bhaṭṭacārya Mahāśaya, u bent niet alleen onze leraar, maar de leraar van vele andere leraren. Uw commentaar op de *nyāya-śāstra* heeft door ondeugdelijke argumenten te analyseren vele geleerden de kunst van het redeneren geleerd. Als u het wilt, kunt u deze *vaiṣṇava*-geleerden voor eens en voor altijd verslaan. U kunt aantonen, dat de *vaiṣṇava*-religie een moderne uit-

vinding is, die de Veda's niet onderbouwen. Dit zou voor de *brāhmaṇas* een grote daad van genade zijn en een nieuwe bekrachtiging van onze historische verering van *pañcopāsanā*, dat op het punt staat te verdwijnen."

Caturbhujā Nyāyaratna was inwendig bevreesd om met de Vaiṣṇava's in debat te gaan, want hij dacht, dat ze hem op dezelfde manier zouden verslaan, zoals ze met Kṛṣṇa Cūḍāmaṇi en anderen hadden gedaan. Hij zei, "Harihara, ik ga incognito. Jij moet je als leraar voorstellen en het vuur van het debat in Gāḍīgāchā ontsteken. Daarna neem ik het over, inclusief de verantwoording."

Harihara zei op gelukzalige toon, "Ik zal zeker uw verzoek inwilligen. Volgende week maandag gaan we de Gaṅgā over en vallen we ze aan en dan roepen we de naam van Mahādeva aan voor een gunstig verloop."

Die maandag brak aan, terwijl ze nog over de zaak zaten na te denken. Drie professoren, Harihara, Kamalākānta en Sadā-śiva, bezochten Śrī Caturbhujā Nyāyaratna thuis in Arkaṭilā en vergezelden hem bij zijn tocht over de Gaṅgā naar Godruma. Om vier uur in de namiddag arriveerden ze bij de *mādhavī*-bossage en riepen uit "Haribol! Haribol!" met een gezicht, alsof ze Durvāsā Muni zelf waren, die werd omringd door zijn volgelingen.

Advaita dāsa zat op dat moment in zijn *kuṭīra hari-nāma* te chanten. Toen hij hen zag, kwam hij naar buiten en bood ieder van hen vol genegenheid een zitplaats aan. Toen vroeg hij, "Waarmee kan ik jullie van dienst zijn?"

Harihara zei, "We zijn gekomen om een paar zaken met de Vaiṣṇava's te bespreken."

Advaita dāsa zei, "De Vaiṣṇava's van deze plaats debatteren over geen enkel onderwerp. Maar het is goed, indien jullie zijn gekomen om op nederige wijze ergens vragen over te stellen. Vorige keer ontketenden een paar professoren een grootschalig debat onder het voorwendsel enkele vragen te stellen en op het eind vertrokken ze in grote ontredde. Ik zal het aan Paramahaṁsa Bābājī Mahāśaya vragen, voordat ik jullie een antwoord geef." Toen hij dit zei, ging hij Bābājī Mahāśaya's *kuṭīra* binnen.

Een ogenblik later kwam Advaita dāsa terug en legde een aantal matten voor de gasten klaar om op te zitten. Toen kwam Paramahaṁsa Bābājī Mahāśaya het paviljoen binnen en bood Vṛndā-devī zijn *daṇḍavat-praṇāma* aan en daarna aan de hooggeleerd brahmaanse bezoekers. Met gevouwen handen vroeg hij nederig, "O grote zielen, zeg ons alsjeblieft wat we kunnen doen. Waarmee kunnen we jullie van dienst zijn?"

Nyāyaratna zei, "We hebben één of twee vragen en we stellen het op prijs, als u die beantwoordt."

Toen Paramahaṁsa Bābājī Mahāśaya dit verzoek hoorde, gaf hij Śrī Vaiṣṇava dāsa Bābājī Mahāśaya opdracht bij hen te komen zitten. Toen Vaiṣṇava dāsa Bābājī arriveerde, bood hij Paramahaṁsa Bābājī *praṇāma* aan en nam naast hem plaats. In korte tijd had zich een kleine groep Vaiṣṇava's verzameld.

Nyāyaratna Mahāśaya stelde toen zijn vraag: "Vertelt u ons alsjeblieft of de *vaiṣṇava*-religie oud is, of modern."

Paramahansa Bābājī Mahāśaya vroeg Vaiṣṇava dāsa te antwoorden. Op een rustige, maar toch ernstige toon zei Vaiṣṇava dāsa, "De *vaiṣṇava-dharma* is *sanātana*, duurzaam, en *nitya*, eeuwig."

Nyāyaratna: Ik zie dat er twee typen *vaiṣṇava-dharma* zijn. De ene zegt, dat de *para-tattva*, die we kennen als *brahma*, vormloos is en geen kwaliteiten heeft. Maar aangezien het geen zin heeft om een vormloos object te vereren, stellen de *sādh-akas* zich eerst een *brahma* voor met een of andere vorm en vereeren die. Deze verering is alleen nodig om het hart te zuiveren en als het hart is gezuiverd, komt er kennis van het vormloos *brahma* naar voren. Op dat moment is het niet langer nodig om door te gaan met de verering van vormen. De vormen van Rādhā-Kṛṣṇa, Rāma, of Nṛsiṃha zijn allemaal inbeelding en zijn bijproducten van *māyā*. Wanneer men deze denkbeeldige vormen vereert, ontwaakt geleidelijk kennis van *brahma*. Onder de vereerders van de vijf Godheden (*pañcopāsakas*) beschouwen diegenen zich Vaiṣṇava's, die het Godsbeeld van Viṣṇu vereren en de *viṣṇu-mantras* met deze houding reciteren.

In het tweede type *vaiṣṇava-dharma* worden Bhagavān Viṣṇu, Rāma, of Kṛṣṇa als *para-brahma* aanvaard en dezen bezitten eeuwige vormen. Als de *sādhaka* een van deze specifieke vormen met de corresponderende *mantras* vereert, krijgt hij eeuwige kennis van de specifieke Godheid, die hij vereert en krijgt hij de genade van die Godheid. Volgens dit gezichtspunt is de doctrine van impersonalistische Māyāvāda, dat Śaṅkara heeft verspreid, een

misverstand. Vertelt u ons nu eens, welk van deze twee typen Vaiṣṇavisme is duurzaam en eeuwig.

Vaiṣṇava dāsa: De tweede is de ware *vaiṣṇava-dharma* en is eeuwig. De andere is alleen in naam *vaiṣṇava-dharma*. In werkelijkheid is deze pseudo *vaiṣṇava-dharma* tegengesteld aan de ware *vaiṣṇava-dharma*. Deze is tijdelijk en is ontstaan uit de doctrine van Māyāvāda.

Nyāyaratna: Ik begrijp hieruit, dat in uw opvatting de enig ware *vaiṣṇava-dharma* de doctrine is, die u hebt ontvangen van Caitanyadeva. U aanvaardt niet, dat de verering van Rādhā-Kṛṣṇa, Rāma, of Nṛsiṃha op zichzelf *vaiṣṇava-dharma* bevat. U aanvaardt dus alleen de verering van Rādhā-Kṛṣṇa, of andere Godheden, als *vaiṣṇava-dharma*, indien deze wordt uitgevoerd in overeenstemming met de ideologie van Caitanya. Dit is toch juist? Het is een prima idee, maar hoe kunt u volhouden, dat dit type *vaiṣṇava-dharma* eeuwig is?

Vaiṣṇava dāsa: Dit type *vaiṣṇava-dharma* wordt in alle Vedische *śāstras* onderwezen en wordt in alle *smṛti-śāstras* gedoceerd. De hele Vedische geschiedenis bezingt de glorie van deze *vaiṣṇava-dharma*.

Nyāyaratna: Het is duidelijk, dat Caitanyadeva de pionier van deze doctrine is, maar Hij verscheen minder dan honderdvijftig jaar geleden, dus hoe kan hij eeuwig zijn?

Vaiṣṇava dāsa: Deze *vaiṣṇava-dharma* bestaat al sinds het eerste begin van de verschijning van de *jīvas*. De *jīvas* zijn *anādi*, want ze hebben geen begin in de materiële tijd. Daarom is de wezenlijke

functie van de *jīvas*, die we kennen als *jaiva-dharma* of *vaiṣṇava-dharma*, ook *anādi*. Brahmā is de eerste *jīva*, die een geboorte in dit universum kreeg. Zodra hij verscheen, manifesteerde zich ook de vedische geluidsvibratie, die de basis vormt van *vaiṣṇava-dharma*. Dit staat beschreven in de vier essentiële *ślokas* van *Śrīmad-Bhāgavatam* (2.9.33-36), die bekend zijn als de *catuḥ-ślokī*. Ook in de *Muṇḍaka Upaniṣad* (1.1.1) staat vermeld,

*brahmā devānām prathanaḥ sambabhūva
viśvasya karttā bhuvanasya goptā
sa brahma-vidyām sarva-vidyā-pratiṣṭhām
atharvāya jyeṣṭha-putrāya prāha*

Brahmā, de eerste van alle *deva*'s, die verscheen in de lotus, die aan de navel van Bhagavān ontsproot, is de schepper van het universum en de instandhouder van de levende wezens. Hij gaf *brahma-vidyā*, de basis van alle andere kennis, aan zijn oudste zoon, Atharva.

De *R̥g Veda-saṃhitā* vermeldt de instructies van de *brahma-vidyā* (1.22.20):

*tad viṣṇoḥ paramaṁ padam
sadā paśyanti sūrayaḥ
divīva cakṣur ātatam*

De *jñānī-janas* (zuivere Vaiṣṇava's) zien altijd de allerhoogste verblijfplaats van Bhagavān Śrī Viṣṇu, zoals een ongehinderd oog de zon aan de hemel ziet staan.

In de *Kaṭha Upaniṣad* (1.3.9) wordt gezegd:

tad viṣṇoḥ paramaṁ padam / viṣṇor yat paramaṁ padam

Die allerhoogste verblijfplaats van Bhagavān Śrī Viṣṇu is de allerhoogste verworvenheid.

De Śvetāśvatara Upaniṣad (5.4) zegt:

*sarvā dīśa ūrddhvam adhaś ca tiryak
prakāśayan bhrājate yad vanaḍvān
evaṁ sa devo bhagavān vareṇyo
yoni-svabhāvān adhiṣṭhaty ekaḥ*

Bhagavān is de Allerhoogste Persoon en de oorspronkelijke bron van alle *devas*. Hij is het allerhoogste object van verering en is één zonder tweede. Zoals de zon stralend schijnt en alle richtingen verlicht, omhoog, omlaag en naar alle zijden, zo reguleert Bhagavān de materiële natuur, die de bakermat is van alle verschillende levensvormen.

In de *Taittirīya Upaniṣad* (2.1.2) wordt gezegd:

*satyaṁ jñānam anantaṁ brahma
yo veda nihitaṁ guhāyām parama vyoman
so 'śnute sarvān kāmān saha brahmaṇā vipaścītā*

Para-tattva brahma is de belichaming van waarheid, kennis en eeuwigheid. Ofschoon die *para-brahma* Zich in de spirituele rijk bevindt, zit Hij ook verborgen in het rijk der harten van alle levende wezens. Degene, die Īśvara kent, die Zich als de inwonende Superziel in ons binnenste bevindt, bereikt de vervulling van al zijn verlangens in contact met die alwetende Īśvara.

Nyāyaratna: De *Ṛg Veda* stelt, *tad viṣṇoḥ paramaṁ padam*, "Zij zien de allerhoogste verblijfplaats van Viṣṇu." Hoe kunt u nu zeg-

gen, dat dit niet verwijst naar de *vaiṣṇava-dharma*, die in de *māyāvāda*-doctrine ligt besloten?

Vaiṣṇava dāsa: De *vaiṣṇava-dharma*, die ligt besloten in het gebied van Māyāvāda, verwerpt de constitutie van eeuwig dienaarship aan Bhagavān. De Māyāvādī's geloven, dat wanneer de *sādhaka* kennis krijgt, hij tevens de status van *brahma* krijgt. Maar is er sprake van service, als je *brahma* wordt? In de *Kaṭha Upaniṣad* (1.2.23) wordt gezegd,

*nāyam ātmā pravacanena labhyo
na medhayā na bahunā śrutena
yam evaiṣa vṛṇute tena labhyas
tasyaiṣa ātmā vivṛṇute tanuṁ svām*

Die Paramātmā Parabrahma kan niet worden bereikt door het houden van geleerde verhandelingen, door het intellect aan te spreken, of zelfs door het uitputtend horen van de Veda's. Die Paramātmā wordt alleen bereikt door iemand, aan wie Hij Zijn genade geeft. Aangezien de Paramātmā zeer nabij is, openbaart Hij Zijn eigen vorm.

De enig ware religie is de wezenlijke functies van dienstverlening en overgave. Er is geen andere manier om Bhagavāns genade te krijgen en op die manier Zijn eeuwige gedaante te zien. Kennis van *brahma* stelt je niet in staat om *darśana* van Bhagavāns eeuwige gedaante te krijgen. We kunnen uit deze categorische, vedische uitspraak afleiden, dat zuiver *vaiṣṇava-dharma* op de Veda's is gebaseerd. Alle Veda's sanctioneren de *vaiṣṇava-dharma*, welke

Śrīman Mahāprabhu onderwees. Wat dit betreft bestaat er geen enkele twijfel.

Nyāyaratna: Bestaat er een uitspraak in de Veda's, waaruit blijkt, dat *kṛṣṇa-bhajana* en niet de realisatie van *brahma-jñāna* de hoogste verworvenheid is?

Vaiṣṇava dāsa: In de *Taittirīya Upaniṣad* (2.7.1) wordt gezegd, *raso vai saḥ*: "Kṛṣṇa is de belichaming van *rasa*". Bovendien stelt de *Chāndogya Upaniṣad* (8.13.1):

śyāmāc chabalaṁ prapadye śabalāc chyāmāṁ prapadye

Door dienstverlening aan Kṛṣṇa bereikt men de bovenzinnelijke verblijfplaats van goddelijke genade, die vol wonderlijk spel en vermaak is en door die transcendentale verblijfplaats der wonderen te bereiken, bereikt men Kṛṣṇa.

Er staan vele overeenkomstige uitspraken in de Veda's, die verklaren, dat *kṛṣṇa-bhajana* de hoogste verworvenheid is.

Nyāyaratna: Verwijst het woord Śyāma niet naar Kṛṣṇa? In de *Rg Veda* (1.22.164.31) wordt gezegd:

apaśyaṁ gopam anipadyamā namā

Ik zag Śrī Kṛṣṇa, die is geboren in een dynastie van *gopas* en die onvergankelijk is.

Er staan vele uitspraken in de Veda's, die in het bijzonder naar Kṛṣṇa verwijzen, die als de zoon van een *gopa* (koeherder) verscheen.

Nyāyaratna: Kṛṣṇa's naam wordt in geen enkele uitspraak duidelijk genoemd; dit is eenvoudig uw gekunstelde interpretatie.

Vaiṣṇava dāsa: Als je de Veda's nauwgezet bestudeert, zie je, dat ze deze typen indirecte uitspraken bij ieder onderwerp hebben toegepast. De heiligen uit de Oudheid hebben de betekenis van deze uitspraken uitgelegd en we dienen het hoogste respect voor hun opinies te hebben.

Nyāyaratna: Vertelt u me dan eens over de geschiedenis van *vaiṣṇava-dharma*.

Vaiṣṇava dāsa: Ik heb eerder gezegd, dat de verschijning van *vaiṣṇava-dharma* samenvalt met de oorsprong van de *jīvas*. Brahmā was de eerste Vaiṣṇava. Śrīman Mahādeva (Śiva) is ook een Vaiṣṇava evenals alle voorvaderen van de mensheid. Śrī Nārada Gosvāmī, die uit de geest van Brahmā werd geboren, is een Vaiṣṇava. Dit is een duidelijk bewijs, dat *vaiṣṇava-dharma* geen recente ontwikkeling is, maar reeds vanaf het begin van de schepping gangbaar was.

Niet alle levende wezens zijn vrij van de invloed van de drie geaardheden van de natuur en de superioriteit van een hoog gekwalificeerde Vaiṣṇava hangt af van de mate, waarin hij vrij is van deze geaardheden. De *Mahābhārata*, *Rāmāyaṇa* en de *purāṇas* vormen de geschiedenis van het ras der Āryans en ze hebben allemaal de uitmuntendheid van *vaiṣṇava-dharma* beschreven. We hebben al gezien, dat *vaiṣṇava-dharma* bij het begin van de schepping aanwezig was. Prahlāda en Dhruva waren beiden zuivere Vaiṣṇava's. In hun tijd waren er vele duizenden andere Vaiṣṇava's, wier namen nergens in de geschiedenis worden vermeld, omdat alleen de meest vooraanstaanden worden genoemd. Dhruva was de klein-

zoon van Manu en Prahlāda was de kleinzoon van Prajāpati Kaśyapa en beiden leefden dichtbij het begin van de schepping; hierover bestaat geen twijfel. Daaraan kun je zien, dat zuiver *vaiṣṇava-dharma* reeds actief was vanaf het begin der geschiedenis.

Later waren de koningen van de dynastieën van de zon en de maan en de groot-*munis* en *ṛṣis* allemaal aandachtig toegewijd aan Śrī Viṣṇu. Er wordt uitgebreid melding gemaakt van *vaiṣṇava-dharma* in de drie voorgaande tijdperken, Satya, Tretā en Dvāpara. Zelfs in het huidige tijdperk van Kali initieerden in West-India Śrī Rāmānuja, Śrī Madhvācārya en Śrī Viṣṇusvāmī en in Zuid-India Śrī Nimbāditya Svāmī vele duizenden leerlingen in de zuivere *vaiṣṇava-dharma*. Door hun zegen heeft waarschijnlijk de helft van de Indiase bevolking de oceaan van *māyā* overgestoken en heeft haar toevlucht aan de lotusvoeten van Bhagavān gevonden. En kijk eens hoeveel terneergeslagen en gedegradeerde mensen Śrī Śacīnandana, die de meester is van mijn hart en ziel, in dit land van Bengalen heeft verlost. Kun je nog steeds de grootsheid van *vaiṣṇava-dharma* niet inzien, ondanks van dit alles te getuigen?

Nyāyaratna: Ja, maar op basis waarvan noemt u Prahlāda en de anderen Vaiṣṇava's?

Vaiṣṇava dāsa: Ze worden als Vaiṣṇava's gekend op basis van *śāstra*. De leraren van Prahlāda, Ṣaṇḍa en Amarka, wilden hem in *brahma-jñāna* gecontamineerd met de doctrine van Māyāvāda onderwijzen, maar hij weigerde hun lessen, want hij realiseerde zich, dat *hari-nāma* de essentie is van alle onderricht en hij chantte

voortdurend de naam van Bhagavān met grote liefde en genegenheid. Onder zulke omstandigheden bestaat er geen twijfel, dat Prahlāda een zuivere Vaiṣṇava was. De waarheid is, dat niemand de onderliggende essentie van de *śāstras* begrijpt zonder onpartijdig en nauwgezet onderzoek te verrichten.

Nyāyaratna: Als u zegt, dat *vaiṣṇava-dharma* altijd heeft bestaan, welk nieuw inzicht heeft Caitanya Mahāprabhu dan geopenbaard, waarvoor Hem zoveel speciaal respect dient te worden betuigd?

Vaiṣṇava dāsa: *Vaiṣṇava-dharma* is als een lotusbloem, die geleidelijk tot bloei komt, zodra de tijd rijp is. Eerst verschijnt hij als een knop en begint dan langzaam te ontluiken. In zijn rijpe stadium staat hij volkomen in bloei en trekt met zijn zoete geur de *jīvas* aan door het in alle richtingen te verspreiden. Bij het begin van de schepping werden vier aspecten der kennis aan Brahmā doorgegeven via het medium van de *catuḥ-ślokī Bhāgavatam*. Deze waren *bhagavat-jñāna*, transcendentale kennis van de Absolute als Bhagavān; *māyā-vijñāna*, analytische kennis van Īśvara's externe vermogen; *sādhana-bhakti*, de methode om het doel te bereiken; en *prema*, dat het object van het doel is. Deze vier elementen werden in het hart van de *jīvas* gemanifesteerd als spruit van de lotusbloem van *vaiṣṇava-dharma*.

In de tijd van Prahlāda nam deze spruit de gedaante aan van een bloemknop, die in de periode van Veda-vyāsa Muni geleidelijk begon te ontluiken en zich in de tijd van Rāmānuja, Madh-va en de andere *sampradāya-ācāryas* tot een bloem ontwikkelde. Bij de

verschijning van Śrīman Mahāprabhu werd *vaiṣṇava-dharma* de tot volle bloei gekomen bloem van *prema* en begon de harten van alle *jīvas* aan te trekken door het verspreiden van zijn betoverende, zoete geur.

De uitermate vertrouwelijke essentie van *vaiṣṇava-dharma* is het ontwaken van *prema*. Śrīman Mahāprabhu schiep voor alle *jīvas* de juiste voorwaarden door deze *prema* via het chanten van *Śrī-hari-nāma* te distribueren. *Śrī-nāma-saṅkīrtana* is een bezit van onschatbare waarde, dat het hoogste respect verdient. Heeft ooit iemand dit onderricht vóór Mahāprabhu onthuld? Hoewel deze waarheid in de *śāstras* aanwezig was, bestond er geen stralend voorbeeld, dat de gewone *jīvas* kon inspireren tot het praktiseren ervan in hun eigen leven. Heeft dan ooit iemand vóór Śrīman Mahāprabhu het pakhuis van *prema-rasa* geplunderd en het op deze wijze gedistribueerd, zelfs aan de gewone man?

Nyāyaratna: Goed, maar als *kīrtana* zo heilzaam is, waarom hebben geleerde *paṇḍitas* er dan geen groot ontzag voor?

Vaiṣṇava dāsa: De betekenis van het woord *paṇḍita* is in het huidige Kali-tijdperk geperverteerd geraakt. *Paṇḍā* betekent 'de intelligentie van iemand, die verlicht is door de kennis van de *śāstra*' en het woord *paṇḍita* refereert ook werkelijk aan iemand met een dergelijke intelligentie. Tegenwoordig echter zijn mensen *paṇḍitas*, als ze kunnen pronken met hun vergeefse beheersing van de *nyāya-śāstra* of wanneer ze de betekenis van de *smṛti-śāstra* op nieuwe manieren kunnen uitleggen, die de mensen in het algemeen aanspreken. Hoe kunnen zulke *paṇḍitas* de betekenis

van *dharma* en de ware betekenis van de *śāstras* begrijpen, of uitleggen? Dat kan alleen worden gerealiseerd door onpartijdige analyse van alle *śāstras*, dus hoe kan iemand dit bereiken met het intellectuele geworstel van *nyāya*?

De waarheid is, dat in Kali-yuga degenen, die *paṇḍitas* heten, deskundig zijn in het misleiden van zichzelf en anderen met zinloos geargumenteer. Hele groepen van zulke *paṇḍitas* houden zich bezig met verhitte debatten over inconsistente zaken, maar ze bespreken nooit de kennis van de hoogste realiteit; kennis van de relatie van de *jīvas* met de Absolute Waarheid, het hoogste doel van de *jīvas*; of de methode om dat doel te bereiken. Je kunt de ware aard van *prema* en *kīrtana* alleen begrijpen, wanneer je de waarheid van deze zaken onder de knie hebt.

Nyāyaratna: Goed dan, ik geef toe, dat er tegenwoordig geen bekwame *paṇḍitas* meer zijn, maar waarom aanvaarden eerste-klas *brāhmaṇas* uw *vaiṣṇava-dharma* dan niet? *Brāhmaṇas* bevinden zich in de geaardheid goedheid en ze zijn van nature geneigd het pad van waarheidsgetrouwheid en verheven religieuze principes te volgen, dus hoe komt het, dat bijna alle *brāhmaṇas* zich verzetten tegen *vaiṣṇava-dharma*?

Vaiṣṇava dāsa: Die vraag stelt u, dus ik ben benoodzaakt te antwoorden, hoewel Vaiṣṇava's van nature geen kritiek op anderen uitoefenen. Ik zal proberen uw laatste vraag te beantwoorden, als u geen pijn en woede in uw hart voelt en als u de waarheid oprecht wilt weten.

Nyāyaratna: Laat maar komen, onze studie van de *śāstra* heeft ons met een voorliefde voor rust, zelfbeheersing en tolerantie doordrenkt. Er is geen sprake, dat ik niet in staat zou zijn uw woorden te tolereren. Spreekt u alstublieft openlijk en zonder schoom; ik zal zeker alles repecteren, dat redelijk en goed is.

Vaiṣṇava dāsa: Neemt u alstublieft in ogenschouw, dat Rāmānuja, Madhva, Viṣṇusvāmī en Nimbāditya allemaal *brāhmaṇas* waren en dat ieder van hen duizenden *brāhmaṇa*-leerlingen had. In Bengalen was onze Śrī Caitanya Mahāprabhu een vedisch *brāhmaṇa*, onze Nityānanda Prabhu was een Rāḍhīya *brāhmaṇa* en onze Advaita Prabhu was een Vārendra *brāhmaṇa*. Onze *gosvāmīs* en *mahājanas* waren praktisch allemaal *brāhmaṇas*. Duizenden *brāhmaṇas*, die de kern vormen van de brahmaanse, geestelijke erfopvolging, hebben hun toevlucht genomen tot *vaiṣṇava-dharma* en propageren deze vlekkenloze religie in de wereld. Dus hoe kun je zeggen, dat eerste-klas *brāhmaṇas* geen respect hebben voor *vaiṣṇava-dharma*?

We weten, dat die *brāhmaṇas*, die *vaiṣṇava-dharma* respecteren allemaal eerste-klas *brāhmaṇas* zijn. Sommige mensen echter, die in brahmaanse families zijn geboren, zijn vijandig komen staan jegens *vaiṣṇava-dharma*, omdat ze zijn bedorven door de fouten van gedegradeerde familietradities, ongewenst gezelschap en verkeerde opvoeding. Zulk gedrag demonstreert slechts hun ongeluk en hun gevallen conditie. Dit is geen bewijs, dat ze werkelijk *brāhmaṇas* zijn. We moeten hierbij in het bijzonder aantekenen, dat volgens *śāstra* het aantal ware *brāhmaṇas* in Kali-yuga uiter-

mate klein is en dat deze enkelingen Vaiṣṇava's zijn. Als een *brāhmaṇa* de *vaiṣṇava-gāyatrī-mantra* ontvangt, die de moeder der Veda's is, wordt hij een ingewijde Vaiṣṇava. Maar onder invloed van de besmetting van Kali-yuga aanvaardden sommige *brāhmaṇas* een andere, niet-vedische inwijding en verlaten hun vaiṣṇavisme. Ik geef toe, dat het aantal *vaiṣṇava-brāhmaṇas* erg klein is, maar dat is nog geen reden om een conclusie te trekken, die is tegengesteld aan de richtlijnen van *śāstra*.

Nyāyaratna: Hoe komt het, dat zoveel lage-klasse mensen *vaiṣṇava-dharma* aanvaardden?

Vaiṣṇava dāsa: Dit zou geen reden voor twijfel mogen zijn. De meeste lage-klasse mensen beschouwen zichzelf nogal behoeftig en terneergeslagen en daardoor zijn ze geschikt voor de genade van de Vaiṣṇava's en zonder hun genade word je geen Vaiṣṇava. Bescheidenheid raakt het hart niet van iemand, die is bedwelmd met de trots van een hoge geboorte en rijkdom, en het gevolg ervan is, dat zulke mensen hoogst zelden de zegen van Vaiṣṇava's krijgen.

Nyāyaratna: Ik wil dit onderwerp niet langer bespreken. Ik zie, dat u onvermijdelijk de harde beschrijvingen van *śāstra* over de *brāhmaṇas* van Kali-yuga citeert. Ik voel me uitermate gekwetst, als ik bepaalde uitspraken van de *śāstra* hoor, zoals deze uit de *Varāha Purāna*:

rākṣasāḥ kalim āśrītya jāyante brahma-yoniṣu

Omdat ze hun toevlucht nemen tot het tijdperk van Kali, worden in de families van *brāhmaṇas* demonen geboren.

Laten we op dit onderwerp niet verder ingaan. Vertelt u me nu alstublieft, waarom u Śrī Śaṅkarācārya, die een oneindige oceaan van kennis is, niet respecteert.

Vaiṣṇava dāsa: Waarom zegt u dat? Wij beschouwen Śrī Śaṅkarācārya als een incarnatie van Śrī Mahādeva. Śrīman Mahāprabhu leerde ons om hem te eren door hem als *ācārya* aan te merken. We verwerpen alleen zijn *māyāvāda*-leer, omdat het een bedekte vorm van boeddhisme is, die door de Veda's niet wordt ondersteund. Op verzoek van Bhagavān verminkte Śaṅkarācārya de betekenis van de Veda's, de Vedānta en de Gītā en riep de valse leer van onpersoonlijk monisme uit, die we kennen als *advaita-vāda*, om mensen met een demonische aard te bekeeren. Wat is hieraan verkeerd, waardoor je Śaṅkarācārya zou moeten vervloeken?

Buddhadeva is een *avatāra* van Bhagavān, die ook een doctrine heeft gevestigd, die is tegengesteld aan de Veda's. Maar vervloeken de nakomelingen van de Āryans hem hiervoor? Je kunt het oneens zijn met de activiteiten van Śrī Bhagavān en Mahādeva en volhouden, dat het niet juist is wat ze doen, maar wij zeggen, dat Bhagavān de beschermer van het universum is en Śrī Mahādeva is Zijn vertegenwoordiger en beiden zijn alwetend en alheilzaam. Degenen, die hen iets verwijten, zijn onwetend en bekrompen en kunnen de diepere betekenis van hun activiteiten niet begrijpen.

Bhagavān en Zijn activiteiten gaan boven de pet van de menselijke redeneerkunst, dus intelligente mensen moeten nooit denken, "Īśvara had dat niet moeten doen; het was beter geweest als Hij

dát had gedaan." Īśvara is de bestuurder van alle *jīvas* en alleen Hij kent de noodzaak om mensen met een goddeloze natuur aan de doctrine van illusie te binden. Wij kunnen met geen mogelijkheid begrijpen, wat de bedoeling is van Īśvara om de *jīvas* bij de schepping te manifesteren en hun gedaante op het moment van de kosmische ineenstorting weer teniet te doen. Dit is allemaal de *līlā* van Bhagavān. Degenen, die met aandacht zijn toegewijd aan Bhagavān, ervaren groot genoegen in het horen van Zijn spel en vermaak; ze houden er niet van om zich over deze zaken in intellectuele debatten te laten betrekken.

Nyāyaratna: Dat zal zo zijn, maar waarom zegt u, dat de *māyāvāda*-doctrine is tegengesteld aan de Veda's, de Vedānta en de Gītā?

Vaiṣṇava dāsa: Als u de Upaniṣaden en de *Vedānta-sūtra* nauwgezet hebt bestudeerd, vertelt u me dan eens, welke *mantras* en *sūtras* de doctrine van Māyāvāda ondersteunen? Dan zal ik uitleggen, wat de ware betekenis van die uitspraken is en bewijzen, dat ze Māyāvāda in het geheel niet ondersteunen. Het kan lijken, alsof sommige vedische *mantras* een zweem van *māyāvāda*-filosofie bevatten, maar als u de *mantras* bekijkt, die ervoor en erna staan, wordt die interpretatie onmiddellijk ontman-teld.

Nyāyaratna: Broeder, ik heb de Upaniṣaden en de *Vedānta-sūtra* niet bestudeerd. Als het een discussie van de *nyāya-śāstra* betreft, ben ik bereid over ieder onderwerp te discussiëren. Met behulp van logica kan ik een aarden pot in een lap stof veranderen

en een lap stof in een aarden pot. Ik heb maar een klein beetje in de Gītā gelezen, maar ik ben er niet dieper op ingegaan, dus over dit onderwerp kan ik niet meepraten. In plaats daarvan wil ik u nog een vraag over een ander onderwerp stellen. U bent een geleerde, dus legt u me eens grondig uit, waarom Vaiṣṇava's geen vertrouwen hebben in de voedselrestanten, die aan de *devas* en *devīs* zijn geofferd, terwijl ze groot vertrouwen hebben in *viṣṇu-prasāda*.

Vaiṣṇava dāsa: Ik ben geen geleerde; ik ben een grote dwaas. Je moet weten, dat wat ik ook zeg, het mogelijk wordt gemaakt door de genade van mijn Gurudeva, Paramahaṁsa Bābājī Mahārāja. Niemand kan alle *śāstras* kennen, want ze vormen een oneindige oceaan, maar mijn Gurudeva heeft die oceaan gekarnd en de essentie van de *śāstras* aan mij doorgegeven. Ik heb die ware essentie aanvaard als de conclusie, die door alle *śāstras* zijn gevestigd.

Het antwoord op uw vraag is, dat Vaiṣṇava's de *prasāda* van de *devas* en *devīs* niet minderwaardig achten. Śrī Kṛṣṇa is de Allerhoogste bestuurder van alle bestuurders; daarom heet Hij alleen Parameśvara. Alle *devas* en *devīs* zijn Zijn toegewijden en ze zijn aangewezen op posities in de regering van het universum. Vaiṣṇava's kunnen nimmer de *prasāda* van *bhaktas* veronachtzamen, want men krijgt *śuddhā-bhakti* door hun restanten te aanvaarden. Het stof van de voeten van *bhaktas*, het water als nectar, dat de voeten van *bhaktas* heeft gewassen en het voedsel als nectar, dat de lippen van *bhaktas* heeft aangeraakt zijn drie soorten

prasāda, die uitermate heilzaam zijn. Ze zijn het medicijn, dat de ziekte van het materiële bestaan verdrijft.

Het is een feit, dat wanneer Māyāvādī's de *devatās* vereren en hen voedsel aanbieden, de *devatās* dat niet aanvaarden, omdat de vereerders zijn besmet met een gehechtheid aan de doctrine der illusie. Hiervan bestaat overvloedig bewijs in de *śāstra* en als u me erom vraagt, kan ik u van de citaten voorzien. De vereerders van de *devas* zijn voor het grootste deel Māyāvādī's en dat is schadelijk voor *bhakti* en het is een overtreding jegens Bhakti-devī door de *prasāda* van de *devas* te aanvaarden, als zulke mensen het hebben geofferd. Als een zuivere Vaiṣṇava de *prasāda* van Kṛṣṇa aan de *devas* en *devīs* offert, aanvaarden ze het met grote liefde en beginnen te dansen, en als een Vaiṣṇava daarna die *prasāda* neemt, ervaart hij een overweldigend geluk.

U moet ook niet vergeten, dat de instructie van de *śāstra* almachtig is en dat de *yoga-śāstras* de beoefenaren van het *yoga*-systeem instrueren om *prasāda* van geen enkele *devatā* te aanvaarden. Dit betekent echter niet, dat iedereen, die *yoga* beoefent, de *prasāda* van de *devatās* veronachtzaamt. Het betekent alleen, dat het opgeven van *prasāda* degenen, die *yoga-sādhana* beoefenen, in de meditatie helpt een éénpuntige concentratie te bereiken. Op dezelfde manier kan een *bhakta* in *bhakti-sādhana* niet uitsluitend toewijding bereiken aan Bhaga-vān, die het object is van zijn verering, indien hij de *prasāda* van andere *devas* aanvaardt. Het is daarom een vergissing te denken, dat Vaiṣṇava's gekant zijn tegen de *prasāda* van andere *devas* en *devīs*. De uiteenlopende beoefe-

naren gedragen zich alleen zodanig, omdat ze perfectie trachten te bereiken in hun respectievelijke doelstellingen, zoals de *śāstras* dat aanbevelen.

Nyāyaratna: Goed, dat is duidelijk, maar waarom bent u tegen het doden van dieren in offers, terwijl de *śāstras* dat ondersteunen?

Vaiṣṇava dāsa: Het is niet de intentie van *śāstra* om dieren te doden. De Veda's verklaren, *mā himsyāt sarvāṇi bhūtāni*: "Men mag jegens geen enkel levend wezen geweld plegen". Deze uitspraak verbiedt geweld jegens dieren. Zolang de menselijke natuur nog sterk wordt beïnvloedt door de geaardheden hartstocht en onwetendheid, zullen mensen spontaan worden aangetrokken tot onwettig verkeer met de andere seksee, vlees eten en intoxicatie. Zulke mensen vragen de Veda's niet om hun activiteiten te sanctioneren. Het doel van de Veda's is niet om zulke activiteiten aan te moedigen, maar om ze in te tomen. Als mensen zich in de geaardheid goedheid bevinden, kunnen ze gemakkelijk afstand doen van het slachten van dieren, van seksuele lustbevrediging en intoxicatie. Tot dat moment is bereikt, schrijven de Veda's manieren voor om zulke neigingen te leren beheersen. Om die reden sanctioneren ze de associatie met de andere sekse door middel van het huwelijk (*vivāha-yajña*), het doden van dieren alleen in offers en het drinken van wijn alleen bij bepaalde ceremonies. Door op deze manier te praktiseren zullen de neigingen in een persoon geleidelijk afnemen en zal hij uiteindelijk in staat zijn ze op te geven. Dit is de ware bedoeling van de Veda's. Ze raden niet het doden van

dieren aan; hun intentie wordt in deze woorden van *Śrī mad-Bhāgavatam* (11.5.11) uitgedrukt,

*loke vyavāyāmiṣa-madya-sevā
nityās tu jantor na hi tatra codanā
vyavasthitis teṣu vivāha-yajña
surā-grahair āśu nivṛttir iṣṭā*

We nemen waar, dat de mensen in deze wereld een natuurlijke neiging hebben tot intoxicatie, vlees eten en sexueel plezier, maar *śāstra* kan hun betrokkenheid in zulke activiteiten niet sanctioneren. Daarom zijn er speciale voorzieningen getroffen, waarbij enige associatie met de andere sekse door het huwelijk wordt toegestaan, enig vlees eten door het uitvoeren van offers wordt toegestaan. en het drinken van wijn wordt toegestaan door het ritueel, dat we kennen als *sautrāmaṇī-yajña*. De bedoeling van zulke voorschriften is de wellustige tendensen van de algemene bevolking in te perken en haar in moreel gedrag te vestigen. De intrinsieke bedoeling van de Veda's om zulke voorzieningen te treffen is om de mensen van zulke activiteiten in hun geheel te laten afzien.

De conclusie van de Vaiṣṇava's omtrent deze materie is, dat er geen bezwaar is, als een persoon met een hartstochtelijke en onwetende natuur dieren doodt. Een persoon echter, die gevestigd is in de geaardheid goedheid, dient dit niet te doen, want het schaden van andere *jīvas* is een dierlijke neiging. Śrī Nārada heeft dit in *Śrī mad-Bhāgavatam* (1.13.47) uitgelegd:

*ahastāni sa-hastānām apadāni catuṣ-padām
phalgūni tatra mahatām jivo jivasya jivanam*

Levende wezens zonder handen zijn prooi voor degenen met handen. Levensvormen zonder benen zijn voedsel voor dieren met vier benen. Met kleine schepselen voeden zich grotere. Op deze manier vormt het ene levende wezen het bestaansmiddel voor het andere.

Het oordeel van *Manu-smṛti* (5.56) is ook erg duidelijk,

*na māṁsa-bhakṣaṇe doṣe na madye na ca maithune
pravṛttir eṣā bhūtānām nivṛttis tu mahā-phalā*

Het afzien van activiteiten, zoals seksuele lustbevrediging, vlees eten en intoxicatie leidt tot uitermate heilzame resultaten, hoewel de mens van nature is geneigd zich hieraan over te geven.

Nyāyaratna: Ja, maar waarom verwerpen de Vaiṣṇava's de *śraddhā*-ceremonie en andere activiteiten, die zijn bedoeld om schulden met de voorouders te vereffenen?

Vaiṣṇava dāsa: Mensen die persé voorgeschreven vrome plichten willen uitvoeren, doen dat door de *śraddhā*-ceremonie uit te voeren in overeenstemming met het *karma-kāṇḍa*-onderdeel van de Veda's. Vaiṣṇava's maken hiertegen geen bezwaar, maar *śāstra* verklaart,

*devarṣi-bhūtāpta-nṛṇām pitṛṇām
na kirīkaro nāyam ṛṇī ca rājan
sarvātmanā yaḥ śaraṇam śaraṇyam
gato mukundaṁ parihṛtya kartam*

Śrī mad-Bhāgavatam (11.5.41)

O Koning, wanneer een mens zijn ego van onafhankelijkheid van Bhagavān opgeeft en helemaal zijn toevlucht neemt tot Śrī Mukunda als allerhoogste beschermer, wordt hij vrijgemaakt van zijn schulden

aan de *devas*, de heiligen, de levende wezens in het algemeen, familieleden, de mensheid en de voorouders. Een dergelijke toegewijde blijft niet langer ondergeschikt aan zulke persoonlijkheden, noch is hij aan hun dienstverlening gebonden.

Het gevolg is, dat *bhaktas*, die hun toevlucht hebben genomen tot Bhagavān, niet langer zijn verplicht de *śraddhā*-ceremonie en andere *karma-kāṇḍa*-activiteiten uit te voeren, welke zijn bedoeld om schulden aan de voorouders te vereffenen. Hen wordt geleerd Bhagavān te vereren, *bhagavat-prasāda* aan de voorouders aan te bieden en *bhagavat-prasāda* met hun vrienden en verwanten te eren.

Nyāyaratna: Op welk moment bereikt men de positie en bekwaamheid om op deze manier te handelen?

Vaiṣṇava dāsa: Het is het privilege van een Vaiṣṇava om op deze manier te handelen en je wordt bekwaam om dit ook te doen op het moment, dat je ontwaakt in het vertrouwen van *hari-kathā* en *hari-nāma*. In *Śrī mad-Bhāgavatam* (11.20.9) wordt gezegd,

*tāvat karmāṇi kurvīta na nirvidyeta yāvatā
mat-kathā-śravaṇādau vā śraddhā yāvan na jāyate*

Men is verplicht zich met *karma* bezig te houden en de geboden en verboden te volgen, die met dat pad zijn verbonden, zolang men niet is ontwaakt in onthechting van baatzuchtige activiteiten en de vruchten ervan (zoals bevordering naar de hemelse planeten), of zolang men niet is ontwaakt in het vertrouwen van het horen en chanten van Mijn *līlā-kathā*.

Nyāyaratna: Ik ben blij uw uitleg te hebben gehoord. Omdat ik zie, hoe deskundig u bent en welk een genuanceerd onderscheid u maakt, is mijn vertrouwen in *vaiṣṇava-dharma* gewekt. Mijn broer, Harihara, het heeft geen zin meer om nog verder te debatteren. Deze Vaiṣṇava's zijn grote leraren onder de *paṇḍitas*. Ze zijn uitermate deskundig in het trekken van conclusies uit alle *śāstras*. We kunnen zeggen wat we willen om ons vak te behouden, maar het is uiterst twijfelachtig, of er ooit iemand in het land van Bengalen, of in heel India is geweest, die vergelijkbaar is met de beroemde geleerde en verheven Vaiṣṇava, Nimāi Paṇḍita. Laten we gaan. Het begint te schemeren en het wordt moeilijk om de Gaṅgā over te steken, nadat de duisternis is ingevallen.

Nyāyaratna en zijn groep leraren vertrokken, terwijl ze uitriepen, "Haribol! Haribol!" De Vaiṣṇava's begonnen toen te dansen en te chanten, "Jaya Śācīnandana!"

ALDUS EINDIGT HET TIENDE HOOFDSTUK VAN JAIVA-DHARMA GETITELD

"NITYA-DHARMA EN GESCHIEDENIS"

Hoofdstuk 11

Nitya-dharma en afgodenverering

*A*AN DE WESTELIJKE OEVER VAN DE BHĀGĪRATHĪ IN het district Koladvīpa, Navadvīpa, ligt het bekende dorp Kuliyā Pāhārpura. In de tijd van Śrīman Mahāprabhu woonde in dat dorp een zeer gerespecteerde en invloedrijke Vaiṣṇava, Śrī Mādhava dāsa Caṭṭopādhyāya, (ook wel Chakaurī Caṭṭopādhyāya genoemd). Chakaurī Caṭṭopādhyāya had een zoon genaamd Śrīla Varṁśī-vadanānanda Ṭhākura. Door de genade van Śrī Caitanya Mahāprabhu beschikte Śrī Varṁśī-vadanānanda over enorme macht en genoot groot gezag. Iedereen sprak hem aan als Varṁśī-vadanāndana Prabhu, omdat men hem beschouwde als een incarnatie van Kṛṣṇa's fluit. Hij stond bekend als bijzonder begenadigd door Śrī Viṣṇu-priyā.

Na de verdwijning van Śrī Priyājī bracht Varṁśī Prabhu het Godsbeeld, dat zij had vereerd, van Śrī dhāma-Māyāpura over naar Kuliyā Pāhārpura, waarna zijn nadkomelingen enige tijd de

service van dit Godsbeeld op zich namen. Toen zijn nageslacht echter de genade van Śrī Jāhnavā Mātā kreeg en van Kuliyā Pāhārpura naar Śrī pāt Bāghanāpārā verhuisde, werd de verering van het Godsbeeld in Kuliyā-grāma voortgezet door de Sevaïeten van Mālañcha.

Kuliyā-grāma ligt aan de overzijde van de Gaṅgā gezien vanuit Prācīna, (Oud-)Navadvīpa, dat in die tijd een aantal kleine nederzettingen omvatte, waarvan Cināḍāṅgā en een paar andere nogal bekend waren. Een toegewijd zakenman in Cināḍāṅgā hield eens een spiritueel festival in de tempel van Kuliyā Pāhārpura en nodigde veel *brāhmaṇa-panḍitas* en alle Vaiṣṇava's in een straal van vijftig kilometer rond Navadvīpa uit. Op de dag van het festival kwamen de Vaiṣṇava's uit alle richtingen en brachten hun eigen entourage mee. Śrī Ananta dāsa kwam uit Śrī Nṛsimha-pallī; Gorācānda dāsa Bābājī kwam uit Śrī Māyāpura; Śrī Nārāyaṇa dāsa Bābājī kwam uit Śrī Bilva-puṣkariṇī; de beroemde Narahari dāsa kwam uit Śrī Modadruma; Śrī Paramahaṁsa Bābājī en Śrī Vaiṣṇava dāsa kwamen uit Śrī Godruma en Śrī Śacīnandana dāsa kwam uit Śrī Samudragarh.

Het voorhoofd van de Vaiṣṇava's was gedecoreerd met het verticale *tilaka*-teken (*ūrddhva-puṇḍra*), waarmee ze lieten zien, dat hun lichaam de tempel van Śrī Hari was. Om hun hals droegen ze *tulasī-mālās* en hun ledematen, die waren bestempeld met de namen van Śrī Gaura-Nityānanda, zagen er prachtig uit. Sommigen hielden *hari-nāma-mālās* in hun hand en anderen zongen luid de *saṅkīrtana* van de *mahā-mantra*, Hare Kṛṣṇa, Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa

Kṛṣṇa, Hare Hare / Hare Rāma, Hare Rāma, Rāma Rāma, Hare Hare, begeleid door *mṛdaṅga* en *karatālas*; en anderen dansten onafgebroken onder het chanten van *Śrī-kṛṣṇa-caitanya Prabhu nityānanda Śrī-advaita Gadādhara Śrī Vāsādi-gaura-bhakta-vṛnda*.

Op het lichaam van een aantal Vaiṣṇava's werden de uiterlijke kenmerken van extase zichtbaar, zoals een stortvloed van tranen, en hun haar, dat recht overeind ging staan. Terwijl ze weenden, riepen sommigen hardgrondig uit, "O Gaura-Kiśora! Wanneer sta Je me een visioen van Jouw eeuwige spel en vermaak in Navadvīpa toe?" Er waren veel groepen Vaiṣṇava's, die bij het lopen *śrī-nāma* zongen onder begeleiding van *mṛdaṅga* en andere instrumenten. De vrouwen van Kuliyā, die ook *bhaktas* waren van Śrī Gaurāṅga, waren verbaasd deze spirituele emoties te zien en prezen het grote spirituele geluk van de Vaiṣṇava's.

Terwijl ze zich op deze manier voortbewogen, arriveerden de Vaiṣṇava's in de *nāṭya-mandīra* (danstempel) direct naast het altaar, waar de Godsbeelden stonden. Dit was de plek waar Śrīman Mahāprabhu altijd danste en *saṅkīrtana* uitvoerde. De zakenman, die het festival sponsorde, groette hen allemaal. Als een teken van onderwerping droeg hij een doek om zijn hals en viel aan de voeten van de Vaiṣṇava's, waarmee hij aan zijn gevoelens van diepe nederigheid uitdrukking gaf. Toen alle Vaiṣṇava's in de *nāṭya-mandīra* zaten, brachten de Sevaïeten van de tempel geofferde bloemenkransen en legden ze om hun hals. Toen werden de poëtische *ślokas* van *Śrī Caitanya-maṅ-gala* werden melodieus gechant en bij het horen van het abrozijnen *ṅā* van Śrī Caitanyadeva

begonnen de Vaiṣṇava's verscheidene soorten *sāttvika-bhāvas* te vertonen.

Terwijl ze zo waren verzonken in *premānanda*, kwam de deurwachter binnen en richtte zich tot de tempelauthoriteiten: “De Hoofdmullah van Sātsaikā Paraganā zit met zijn gevolg voor de ontvangsthal. Hij verzoekt om een discussie met één van de *vaiṣṇava paṇḍitas*.” De tempelauthoriteiten informeerden de verheven *paṇḍita-bābājīs*, dat de Mullah was gearriveerd en een gesprek met hen wilde hebben. Op het moment, dat de Vaiṣṇava's dit nieuws ontvingen, werd door een onderbreking in de vloed van transcendentale *rasa* de stemming in hun gezelschap door neerslachtigheid overschaduwd.

Kṛṣṇa dāsa Bābājī Mahāśaya uit Śrī Madhyadvīpa vroeg aan de tempelauthoriteiten, “Wat is de bedoeling van de Mullah Sāhib?” Ze wisten wat de Mullah wilde en antwoordden, “De Mullah Sāhib wil een paar spirituele zaken met de Vaiṣṇava *paṇḍitas* bespreken.” Ze voegden eraan toe, dat de Mullah de voornaamste geleerde onder de Moslims was en buitengewoon werd gerespecteerd door de Keizer in Delhi. Hoewel hij altijd was toegewijd aan de promotie van zijn eigen godsdienst, was hij niet in het minst vijandig gezind of neerbuigend jegens andere religies. De tempelauthoriteiten verzochten op nederige wijze, of één of twee Vaiṣṇava *paṇḍitas* naar voren wilden komen om de *śāstra* met hem te bespreken en de uitmuntendheid van de heilige *vaiṣṇava-dharma* uiteen te zetten.

Enkele Vaiṣṇava's voelden zich geroepen om met Mullah Sā-hib te spreken, omdat ze een gelegenheid zagen de *vaiṣṇava-dharma* uiteen te zetten. Uiteindelijk kwamen ze met elkaar overeen, dat Gorācānda dāsa Paṇḍita Bābājī uit Śrī Māyāpura, Vaiṣṇava dāsa Paṇḍita Bābājī uit Śrī Godruma, Premadasa Bābājī uit Jahnu-nagara en Kali-pāvana dāsa Bābājī uit Campā-haṭṭa met de Mullah Sāhib in discussie gingen. Alle andere Vaiṣṇava's konden ook bij de discussie komen zitten, nadat de recitatie van *Śrī Caitanya-maṅgala* was voltooid. Toen ze deze beslissing hoorden riepen de vier *bābājīs* luid, "Jaya Nity-ānanda!" en volgden de *mahānta* naar de grote binnenplaats buiten het tempelgebouw.

Aan de Mullah en zijn gezelschap werden zitplaatsen op de binnenplaats onder de heerlijk verkoelende schaduw van een grote banyanboom aangeboden. Toen ze de Vaiṣṇava's zagen naderen, stond de Mullah en zijn gevolg op om hen hartelijk te begroeten. Omdat ze wisten, dat alle *jīvas* dienaren zijn van Kṛṣṇa, boden de Vaiṣṇava's op hun beurt *daṇḍavat* aan Śrī Vāsudeva aan, die Zich in het hart van de Mullah en zijn metgezellen bevindt, en gingen op hun respectievelijke plaatsen zitten. De situatie was buitengewoon om te zien. Aan de ene zijde zaten vijftig goed geklede moslimgeleerden met witte baarden en hun majestueus gedecoreerde hengsten achter zich aangeliënd. Aan de andere zijde zaten vier Vaiṣṇava's als een goddelijke verschijning in een nederig houding. In grote verwachting kwamen veel hindoe's aanlopen en gingen achter hen zitten. Een hoeveelheid anderen verzamelden zich ook en namen in de nabijheid van het gezelschap plaats.

Paṇḍita Gorācānda was de eerste, die het gesprek opende. Hij vroeg, “O grote zielen, waarom hebt u zulke onbeduidende figuren als wij bij u geroepen?”

Mullah Badrud-Dīn Sāhib antwoordde bescheiden, “Salām! Wij willen een paar vragen stellen.”

Paṇḍita Gorācānda zei, “Welke kennis zouden wij kunnen hebben, waarmee we mogelijkterwijs uw geleerde vragen kunnen beantwoorden?”

Badrud-Dīn Sāhib kwam een beetje dichterbij en zei, “Broeders, de *devas* en *devīs* zijn sinds de Oudheid in de hindoegemeenschap vereerd. Welnu, we zien in onze *Qur’ān-sharīf*, dat Allah één is, en niet twee, en dat Hij geen vorm heeft. Het is een overtreding om een afbeelding van Hem te maken en die te vereren. Ik koester twijfel met betrekking tot deze kwestie en ik heb vele *brāhmaṇa-panḍitas* geconsulteerd in de hoop een oplossing te vinden.

“Deze *panḍitas* antwoordden, dat Allah in feite vormloos is, maar dat men onmogelijk iets kan bevatten, dat geen vorm heeft. Daarom dient men eerst een denkbeeldige vorm van Allah te maken en op Hem te mediteren door die vorm te vereren.

“Ik ben echter niet tevreden met dit antwoord, want een denkbeeldige vorm van Allah maken is het werk van Satan. Dat heet ‘*but*’ en is volstrekt verboden voor verering. Het is verre van plezierig voor Allah en zulke verering maakt je alleen maar tot het object van Zijn toorn. We hebben gehoord, dat jullie oorspronkelijke voorganger, Śrī Caitanyadeva, alle fouten in de hindoedharma heeft gecorrigeerd en toch maakt Zijn *sampra-dāya* ook voorzieningen

om materiële vormen te vereren. We willen van jullie, Vaiṣṇava's, horen, waarom jullie de verering van materiële vormen niet hebben opgegeven, hoewel jullie deskundig zijn in de conclusies van de *śāstra*.”

De Vaiṣṇava *paṇḍitas* waren vanbinnen geamuseerd met de vraag van de Mullah. Uitwendig verklaarden zij, “Paṇḍita Gorācānda Mahāśaya, wilt u zo goed zijn om een bevredigend antwoord op de vraag van de Mullah te geven?”

Paṇḍita Gorācānda zei met gratie, “Zoals u wilt,” en ging door de vraag te beantwoorden.

Gorācānda: Degene, aan Wie u refereert als Allah, noemen wij Bhagavān. De Allerhoogste Persoon is één, maar Hij wordt gekend onder verschillende namen in de *Qur'ān*, in de *purāṇas* en in verschillende landen en talen. De eerste overweging is, dat de naam, die alle eigenschappen van de Allerhoogste Persoon uitdrukt, voorrang dient te worden gegeven. Om die reden hebben we een groter respect voor de naam Bhagavān, dan voor de namen Allah, *brahma*, en Paramātmā. Het woord Allah verwijst naar dat Wezen, dat geen hoger Wezen boven Zich heeft, maar we beschouwen grootsheid of suprematie niet als de hoogste eigenschap van Bhagavān. De eigenschap, die de hoogste mate van verwondering (*camatkārita*) en beminnelijkheid (*mādhurī*) oproept, is veel eerder het hoogste respect waardig.

Iets, dat extreem groot is, inspireert tot een type verwondering, maar nietigheid is een tegenpool van grootsheid en inspireert tot een ander type verwondering. Daarom drukt de naam Allah niet de

uiterste grens van verwondering uit, want het drukt grootsheid uit, geen nietigheid. Het woord Bhagavān daarentegen impliceert ieder type verwondering, dat denkbaar is.

De eerste karakteristiek van Bhagavān is volkomen *aiśvarya* (overvloed), dat verwijst naar de uiterste grens van grootsheid en kleinheid. De tweede karakteristiek is, dat Hij het machtigst is, want Hij beschikt over alle *śaktis* (*sarva-śaktimattā*). Datgene, dat buiten het bereik van het menselijk intellect staat, wordt bestuurd door Īśvara's *acintya-śakti* (onbevattelijk vermogen), waardoor Hij gelijktijdig vorm heeft en vormloos is. Als men denkt, dat Īśvara geen vorm kan hebben, wijst men Zijn *acintya-śakti* af, waarmee Bhagavān Zijn eeuwige gedaante en spel voor Zijn *bhaktas* manifesteert. Allah, *brahma*, of Paramātmā zijn *nirākāra* (vormloos), dus ze hebben geen enkel wonderbaarlijk kenmerk.

De derde karakteristiek van Bhagavān is, dat Hij altijd *maṅgalamaya*, heilzaam en *yaśa-pūrṇa*, alom beroemd is. Daarom zijn Zijn spel en vermaak vol nectar.

Zijn vierde karakteristiek is, dat Hij over alle schoonheid (*saundarya*) beschikt en alle levende wezens, die over een transcendentale visie beschikken, zien Hem als de allermooiste persoon. Bhagavān's vijfde karakteristiek is, dat Hij over onbegrensde kennis (*aśeṣa-jñāna*) beschikt. Het betekent, dat Hij zuiver is, volmaakt, alwetend en transcendentaal aan aardse materie. Zijn gedaante is juist de belichaming van bewustzijn en bevindt zich voorbij alle materiële elementen (*bhūta*).

Zijn zesde karakteristiek is, dat Hij niet is gehecht (*nirlepa*) en onafhankelijk (*svatantra*) is, zelfs al is Hij heer en meester van alle *jīvas*. Dit zijn Bhagavāns zes voornaamste eigenschappen.

Bhagavān heeft twee manifestaties: Zijn stijl van *aiśvarya* (majesteit) en Zijn stijl van *mādhurya* (lieflijkheid). Zijn manifestatie van *mādhurya* is de allerhoogste vriend voor de *jīvas* en deze is de persoonlijkheid van Kṛṣṇa of Caitanya, die de Heer is van ons hart. U hebt gezegd, dat de verering van een of andere denkbeeldige vorm van de Heer verering is van materiële vormen, *but-parast* [Arabisch] of *bhūta-pūjā* [Sanskriet] en daarmee zijn wij het eens. De *dharma* van de Vaiṣṇava's is het vereren van de volkomen bewuste, eeuwige vorm van het Godsbeeld van Bhagavān. Daarom maakt afgodenverering (*but-parast*) geen deel uit van de *vaiṣṇava*-doctrine.

Men moet goed begrijpen, dat de verering van het Godsbeeld door de Vaiṣṇava's geen afgodenverering is. Men kan de verering van het Godsbeeld niet verbieden, alleen maar omdat er boeken zijn, die afgodenverering afwijzen; alles is afhankelijk van de kwaliteit van het vertrouwen in het hart van de toegewijde. Hoe meer het hart de invloed van de materie weet te overstijgen, hoe bekwaamer men zal zijn om de zuivere vorm van het Godsbeeld te vereren. U bent de Mullah Sāhib, het hoofd van de moslimgeleerden, en uw hart kan vrij zijn van de invloed van materie, maar hoe zit het met leerlingen van u, die niet zo geleerd zijn? Is hun hart vrij van alle gedachten aan materie?

Hoe meer men is verzonken in gedachten aan materie, hoe meer men zich in de verering van materie begeeft. Hoewel hij volhoudt, dat de Bhagavān vormloos is, kan zijn hart nog immer vol zijn met gedachten aan materie. Voor de massa van de bevolking is het zeer moeilijk de zuivere vorm van het Godsbeeld te vereren, want zulke verering is helemaal een kwestie van persoonlijke kwalificatie. Met andere woorden, alleen degene, die verheven is boven de invloed van de materie, kan de gedachten aan een materiële vorm overstijgen. Ik wil u oprecht verzoeken om dit onderwerp zorgvuldig in overweging te nemen.

Mullah: Ik heb uw uitspraken zorgvuldig overwogen. U zegt, dat Bhagavān verwijst naar zes verbazingwekkende eigenschappen van de Allerhoogste, en ik heb geconcludeerd, dat de *Qur'ān-sharīf* dezelfde zes kwaliteiten in relatie tot het woord Allah ook beschrijft. Er valt niet te twisten over de betekenis van het woord Allah; Allah is Bhagavān.

Gorācānda: Heel goed. Als dat waar is, moet u de schoonheid en overvloed van het Allerhoogste Wezen aanvaarden. Dan geeft u toe, dat Hij over een schitterende gedaante in de spirituele wereld beschikt, die is onderscheiden van de wereld der stoffelijke natuur. Dit is onze goddelijke vorm van het Godsbeeld.

Mullah: In onze *Qur'ān* staat geschreven, dat de Allerhoogste Entiteit een goddelijke, totaal bewuste vorm heeft, dus we zijn gedwongen dit feit te aanvaarden. Maar iedere afbeelding van die spirituele vorm is materieel; dat is wat wij *but* noemen. De verering

van *but* is niet de verering van het Allerhoogste Wezen. Vertelt u me hierover eens uw standpunt, alstublieft.

Gorācānda: In de Vaiṣṇava *śāstra* wordt voor de verering van de goddelijke, spirituele vorm van het Godsbeeld van Bhagavān een voorziening getroffen. Voor de verheven klasse toegewijden is geen voorschrift gegeven om materiële objecten te vereren, die bestaan uit aarde, water, vuur of andere elementen. In *Śrī mad-Bhāgavatam* (10.84.13) wordt gezegd,

*yasyātma-buddhiḥ kuṇape tri-dhātuke
sva-dhīḥ kalatrādiṣu bhauma iya-dhīḥ
yat tīrtha-buddhiḥ salile na karhicij
janeṣv abhijñeṣu sa eva go-kharaḥ*

Iemand, die zijn kadaverachtige lichaam bestaande uit de drie elementen, *vata*, *pīta* en *kapha*, als zijn ware zelf beschouwt; die zijn vrouw, kinderen en anderen ziet als van zichzelf; die aardse vormen gemaakt van aarde, steen of hout eerwaardig acht; die louter water als een pelgrimsoord beschouwt – maar de *bhagavad-bhaktas* niet dierbaarder dan zichzelf acht, als waarlijk zichzelf, eerwaardig, en als pelgrimsoorden beschouwt; zo iemand, die weliswaar een mens is, is niet beter dan een ezel onder de dieren.

In de *Gītā* (9.25) wordt gezegd:

bhūtāni yānti bhūtejyā

Degenen, die materie vereren gaan naar de oorden der materie.

We zien aan deze en vele andere samenvattende uitspraken, dat er in *śāstra* geen basis bestaat voor de verering van dode materie. Hier dienen we een belangrijk punt in ogenschouw te nemen.

Mensen hebben volgens hun kennis en *sam̐skāra* uiteenlopende maten van kwalificatie. Alleen degenen, die de zuiver spirituele existentie kunnen bevatten zijn competent om de zuiver spirituele vorm van het Godsbeeld te vereren. Wat dit betreft staat iemands begrip in verhouding tot zijn ontwikkeling.

Degenen met een uitermate lage spirituele kwalificatie kunnen de zuiver spirituele staat-van-zijn niet bevatten. Zelfs wanneer zulke mensen in gedachten op Bhagavān mediteren, is de vorm, die ze zich voorstellen, materieel en het mediteren op een materiële vorm is hetzelfde als het samenstellen van een vorm uit fysieke elementen en deze als de vorm van Bhagavān beschouwen. Daarom is het voor een persoon op dit niveau van bekwaamheid heilzaam om het Godsbeeld te vereren. Het zou immers uiterst ongunstig zijn voor de algemene klasse van mensen, als er geen verering van Godsbeelden zou zijn. Wanneer gewone *jīvas* belangstelling krijgen voor de dienst van Bhagavān, worden ze wanhopig, als ze de vorm van het Godsbeeld niet voor zich kunnen zien. In religies waar geen verering van het Godsbeeld is, zijn de leden met een laag niveau van spirituele ontwikkeling uitermate materialistisch en nalatig jegens Īśvara, of ze zijn in een staat van verwarring. Daarom is de verering van het Godsbeeld voor de hele mensheid het fundament van religie.

De vorm van Parameśvara wordt geopenbaard aan de *mahājanas* in hun trance van onvermengde *jñāna-yoga* en ze mediteren op die zuivere, transcendentale vorm in hun hart, dat door *bhakti* wordt gezuiverd. Wanneer het hart van de *bhakta* na zijn

onafgebroken meditatie wordt geopenbaard aan de wereld, wordt de afbeelding van de transcendentale vorm van Bhagavān in deze wereldse omgeving vorm gegeven. De goddelijke gedaante van Bhagavān, die op deze manier door de *mahājanas* is bespiegeld, is de vorm van het Godsbeeld geworden.

De vorm van het Godsbeeld is altijd *cinmaya* (spiritueel en bewust) voor degenen op het hoogste platform van bekwaamheid. Degenen op het middelste niveau zien alleen, dat het Godsbeeld beschikt over waarneming en gewaarwording (*manomaya*). Dit betekent, dat de middelmatige toegewijde weet, dat het Godsbeeld van zijn gedachten en gebeden op de hoogte is en zijn gevoel voor verering aanvaardt. De gemiddelde toegewijde echter ziet het Godsbeeld in tegenstelling tot de gevorderde toegewijde niet als de alom bewuste vorm van Bhagavān. Degenen op het laagste niveau zien het Godsbeeld aanvankelijk als materieel (*jaḍamaya*), maar na verloop van tijd openbaart het Godsbeeld Zijn zuiver spirituele gedaante aan de intelligentie, die door spirituele liefde is gezuiverd. Hierdoor is de vorm van het Godsbeeld van Bhagavān geschikt te worden vereerd en te worden gediend door alle klassen van toegewijden. Het is onnodig een denkbeeldige vorm te vereeren, maar het is wel uitermate heilzaam om Bhagavāns eeuwige vorm van het Godsbeeld te vereren.

De *sampradāyas* van de Vaiṣṇava's voorzien de mensen op deze drie niveau's van de verering van het Godsbeeld. Hierin schuilt geen defect, want het is de enige opstelling, waarbij de *jīvas* ge-

leidelijk hun heil kunnen bereiken. Dit wordt in *Śrīmad-Bhāgavatam* (11.14.26) bevestigd,

yathā yathātmā parimṛjyate 'sau
mat-puṇya-gāthā-śravānābhidhānaiḥ
tathā tathā paśyati vastu sūkṣmaṁ
cakṣur yathaivāñjana-samprayuktam

O Uddhava, zoals ogen, die worden behandeld met therapeutische zalf, zeer kleine objecten kunnen waarnemen, evenzo kan het hart, dat is gezuiverd van materiële besmetting door het horen en reciteren van de verhalen over Mijn supereem zuivere activiteiten, Mijn bovenzinnelijke gedaante waarnemen, welke buiten het gezichtsveld van de materie ligt.

De *jīvātmā* wordt bedekt door het materiële verstand en in deze staat kan hij zichzelf niet kennen of dienst verlenen aan Paramātmā. Maar door *sādhana-bhakti* te beoefenen – dat bestaat uit horen, chanten en andere devotionele handelingen – ontwikkelt de *ātmā* geleidelijk spirituele kracht. Naarmate die kracht toeneemt, neemt materiële gebondenheid af en hoemeer materiële gebondenheid wordt losgelaten, hoemeer de eigen, natuurlijke functie van de ziel zich verheft. Geleidelijk aan krijgt men dus rechtstreekse waarneming van het zelf en van Īśvara en men houdt zich rechtstreeks bezig met spirituele activiteiten.

Sommige mensen denken, dat je moet proberen de Absolute Waarheid te realiseren door alles af te wijzen, dat geen waarheid is. Dit heet het cultiveren van droge kennis. Welke kracht heeft een geconditioneerde ziel om zich tegen objecten te verzetten, die op

zichzelf niet echt zijn? Kan een gevangene, die vastzit in zijn cel, zichzelf bevrijden door het eenvoudig te wensen? Zijn doel dient te zijn het uitroeien van zijn wandaad, die hem in gevangenschap heeft geplaatst. Het fundamentele gebrek van de *jīvātmā* is, dat hij is vergeten een eeuwige dienaar van Bhagavān te zijn en dat is de reden, waarom hij wordt vastgehouden door *māyā* en wordt gedwongen in deze wereld te lijden onder materieel geluk, verdriet, herhaaldelijk geboren worden en dood gaan.

Hoewel iemand aanvankelijk druk bezig kan zijn met lustbevrediging, zal zijn oorspronkelijke natuur als eeuwige dienaar van Kṛṣṇa worden versterkt, indien zijn verstand om een of andere reden enige toenadering in de richting van Īśvara zoekt, hij regelmatig *darśana* van het Godsbeeld neemt en *līlā-kathā* hoort. Hoe meer spirituele kracht zijn inherente natuur ontwikkelt, hoe competenter hij wordt om de geest, de Spirit, rechtstreeks waar te nemen. De enige hoop op geestelijke vooruitgang van degenen, die het minst spiritueel zijn ontwikkeld, is het Godsbeeld te dienen en over Bhagavān te horen en te chanten. Dat is de reden, waarom de *mahājanas* de dienst aan het Godsbeeld hebben ingesteld.

Mullah: Is meditatie op een vorm van Bhagavān in de geest niet superieur aan het uitbeelden van een vorm met behulp van materiële elementen?

Gorācānda: Ze zijn hetzelfde. Het verstand volgt de materie en waarover het denkt is ook materieel. Wel kunnen we zeggen, dat *brahma* alles-doordringend is, maar hoe kan ons verstand dit eigenlijk bevatten? We worden gedwongen om in termen van de

aldoordingbaarheid van het luchtruim te denken. Hoe kan het verstand zich voorbij deze bespiegeling bewegen? Ons begrip van *brahma* wordt daarom beperkt door de begrenzing van de materiële ruimte.

Als je zegt, "Ik mediteer op *brahma*," wordt de ervaring van *brahma* beperkt door materiële tijd, want de ervaring vervaagt op het moment, dat de meditatie wordt afgesloten. Hoe kan meditatie met het verstand een object te pakken krijgen, dat zich boven de materie bevindt, dat wordt geconditioneerd door tijd en ruimte, die op hun beurt ook materiële verschijnselen zijn? Je kunt het idee verwerpen, dat de vorm van het Godsbeeld kan bestaan uit materiële elementen, zoals aarde en water, en je kunt je voorstellen, dat Īśvara Zich in alle windrichtingen of in de ruimte bevindt, maar toch is dit allemaal *bhūta-pūjā*, verering van materie.

Geen enkel materieel object kan het bereik van een bovenzinnelijk doel ondersteunen. Het enige, dat dit faciliteert, is het ontwaken van je toegenegenheid tot Īśvara. Deze toegenegenheid is de *jīvātmā* aangeboren en wordt geleidelijk versterkt en in *bhakti* omgezet, zodra hij de naam van God uitspreekt, Zijn spel en vermaak reciteert en inspiratie ontvangt door het aanschouwen van het Godsbeeld (*Śrī vighraha*). De spirituele gedaante van Bhagavān kan alleen worden ervaren door zuivere *bhakti*, niet door *jñāna* of *karma*.

Mullah: Materie is verschillend van God. Ik denk, dat het beter is om geen materiële objecten te vereren, want men zegt, dat Satan

de verering van materie heeft geïntroduceerd om de levende wezens aan de materiële wereld gebonden te houden.

Gorācānda: Īśvara is één zonder tweede en Hij heeft geen rivaal. Alles in deze wereld wordt door Hem gecreëerd en alles staat onder Zijn beheer. Daarom kan Hij tevreden worden gesteld met ieder object, indien het in het proces van Zijn eredienst wordt gebruikt. Er is in deze wereld geen object, dat je zou kunnen vereren, dat Zijn boosheid kan opwekken, want Hij is volkomen heilzaam. Zelfs al zou een persoon als Satan bestaan, is hij niets meer dan een bijzondere *jīva*, die onder controle van God staat en geen enkele macht heeft om iets uit te richten in weerwil van God. Het is in mijn opvatting echter niet mogelijk, dat een dergelijk monsterlijk wezen bestaat. Er kan geen activiteit plaatsvinden, die aan de wil van Īśvara is tegengesteld, noch bestaat er een levend wezen, dat onafhankelijk van Bhagavān opereert.

U kunt zich afvragen, "Wat is de oorsprong van de zonde?" Mijn antwoord is als volgt. *Vidyā* (kennis) is het begrijpen, dat de *jīvas* dienaren zijn van Bhagavān, en *avidyā* (onwetendheid) is de vergetelheid daarvan. Alle *jīvas*, die om welke reden dan ook hun toevlucht zoeken in *avidyā*, zaaien in het hart het zaad van alle zonden. In het hart van die *jīvas*, die eeuwige metgezellen van Bhagavān zijn, ligt geen zaad van de zonde. Men zou deze waarheid van *avidyā* goed moeten begrijpen, in plaats van zich een buitensporige mythe over Satan in te beelden. Het betekent, dat het geen overtreding is om Bhagavān in materiële elementen te vereren. De verering van het Godsbeeld is zeer wezenlijk voor

degenen met een geringe spirituele ontwikkeling en het is in het bijzonder heilzaam voor mensen met een hoge spirituele bekwaamheid. Volgens ons is het louter dogma om te denken, dat de verering van het Godsbeeld niet deugt. In *śāstra* is geen logica of bewijs, die dit standpunt onderbouwen.

Mullah: De toegenegenheid naar God kan niet worden gestimuleerd door de verering van het Godsbeeld, want het verstand van iemand, die zulke verering uitvoert, blijft altijd beperkt tot de eigenschappen van de materie.

Gorācānda: Wij kunnen het defect in uw theorie begrijpen door gegevens uit de antieke geschiedenis te bestuderen van degenen, die grote toegewijden zijn geworden. Veel mensen begonnen als neofieten het Godsbeeld te vereren en terwijl hun devotionele gevoel zich in het gezelschap van zuivere toegewijden ontwikkelde, nam ook hun realisatie van de transcendentale en bewuste natuur van het Godsbeeld toe en raakten ze uiteindelijk verzonken in de zee van *prema*.

De onweerlegbare conclusie is, dat *sat-saṅga* de wortel vormt van alle spirituele vooruitgang. Als je associeert met *bhaktas* van Bhagavān, die zich volkomen in goddelijk bewustzijn bevinden, ontwaakt je bovenzinnelijke (transcendentale) genegenheid voor Bhagavān. Hoemeer deze transcendentale genegenheid toeneemt, hoemeer het materialistische idee van het Godsbeeld verwaagt en door groot geluk zal dit goddelijke bewustzijn zich geleidelijk ontplooiën. De voorstanders van niet-Āryan religies daarentegen bestrijden in het algemeen de verering van het Godsbeeld,

maar gaat u eens na – hoeveel van hen hebben spirituele realisatie (*cinmaya-bhāva*) bereikt? Ze verdoen hun tijd met zinloze argumenten en haatgevoelens. Wanneer hebben ze ware devotie voor Bhagavān gevoeld?

Mullah: Er bestaat dus geen defect, als men innerlijk de *bhajana* van God in een liefdevolle stemming uitvoert en zich uiterlijk begeeft in de verering van het Godsbeeld. Maar hoe kan de verering van een hond, een kat, een slang of een misdadiger verering van God worden genoemd? Onze eerwaarde profeet, Paigambara Sāhib, heeft zulke verering van materiële objecten hardgrondig vervloekt.

Gorācānda: Alle menselijke wezens zijn God dankbaar. Het maakt niet uit hoeveel zonden ze begaan, want er komt een gelegenheid, dat ze zich van God als de allerhoogste entiteit bewust worden en zodra ze zich deze overtuiging eigen maken, knielen ze voor de buitengewone verschijnselen in deze wereld neer. Als onwetende mensen worden geïnspireerd door hun dankbaarheid aan God, bieden ze van nature respect aan de zon, een rivier, een berg, of aan grote dieren aan. Ze drukken voor zulke dingen hun hart uit en betonen hun onderwerping. Ik geef toe, dat er een enorm verschil is tussen dit soort verering van materiële objecten en de bovenzinnelijke affectie jegens Bhagavān (*cinmaya bhagavad-bhakti*). En toch, wanneer zulke onwetende mensen een gevoel van dankbaarheid jegens God krijgen en een gevoel van respect jegens materiële objecten betuigen, levert dat geleidelijk een

positief effect op. Als men dus de situatie logisch bekijkt, kan men hen geen enkel defect verwijten.

De meditatie op de vormloze, alomtegenwoordige existentie van God en het aanbieden van *namāz* of andere soorten gebeden aan een onpersoonlijk aspect van God gaan ook in gebreke van zuiver transcendentale liefde, dus in welk opzicht verschillen deze methoden van de verering van een kat, bijvoorbeeld? Wij beschouwen het als essentieel om op welke manier dan ook *bhāva* voor Bhagavān op te wekken. De poort, die leidt tot geleidelijke verheffing, blijft volledig gesloten, als mensen op welk niveau van verering ook worden vervloekt of belachelijk gemaakt. Degenen, die in de betovering van dogmatisme verzeild raken en daardoor sectarisch worden, ontberen de kwaliteiten van vrijgevigheid en empathie. Dat is de reden, waarom ze anderen, die niet op dezelfde wijze vereren als zichzelf, vervloeken en belachelijk maken. Dit is een groot gebrek aan hun zijde.

Mullah: Moeten we dan concluderen, dat alles God is en dat de verering van wat dan ook verering van God is? Dat zou betekenen, dat de verering van zondige objecten, of de neiging tot zondigen ook verering van God is. Zouden al deze verschillende typen van verering Hem een plezier doen?

Gorācānda: Wij zeggen niet, dat alles God is. In tegendeel, God is verschillend van al deze zaken. God creëert en beheert alles en alles heeft met Hem een relatie. De rode draad van die relatie loopt door alles heen en dat is de reden, waarom men onderzoek kan instellen naar de aanwezigheid van God in alle dingen. Omdat men

de aanwezigheid van God in alle dingen onderzoekt, kan men geleidelijk de supremie transcendentale en bewuste entiteit proeven of ervaren. Dit wordt uitgedrukt in de *sūtra*, *jijñāsā-āsvādanāvadhī*, “Onderzoek leidt tot ervaring.”

U allen bent geleerde *paṇḍitas*. Als u deze kwestie met een genereus gevoel in ogenschouw neemt, zult u het begrijpen. Wij, Vaiṣṇava's, zijn totaal niet geïnteresseerd in materiële zaken en we willen niet betrokken raken bij lange, uiteen getrokken argumenten. Als u zo goed bent ons toe te staan, zullen we nu de sublieme, muzikale vertelling van *Śrī Caitanya-maṅgala* laten horen.”

Het was niet duidelijk tot welke conclusie Mullah Sāhib als gevolg van deze discussie was gekomen. Na een korte stilte zei hij, “Ik was blij uw standpunt te horen. Een andere dag zal ik terugkeren en nader informeren. Het is al laat en ik wil naar huis terugkeren.” De Mullah en zijn gevolg beklommen hun paarden en vertrokken naar Sātsāika Paraganā.

De *bābājīs* riepen de naam van Śrī Hari luid en met grote vreugde en gingen de tempel binnen om de recitatie van *Śrī Caitanya-maṅgala* te horen.

ALDUS EINDIGT HET ELFDE HOOFDSTUK VAN JAIVA-DHARMA GETITELD

“NITYA-DHARMA EN AFGODENVERERING”

Hoofdstuk 12

Nitya-dharma, Sādhana en Sādhyā

SRĪ NAVADVĪPA-MANḌALA IS DE MEEST VERHEVEN VAN alle heilige plaatsen ter wereld. Evenals Śrī Vṛndā-vana bestrijkt het een gebied van ruim éénenvijftig vierkante kilometer en heeft de vorm van een achtbladige lotusbloem. Het hart van die lotus is Śrī Antardvīpa, waarvan het centrum Māyāpura is. Ten noorden van Śrī Māyāpura ligt Śrī Sīmantadvīpa, waar een tempel van Śrī Sīmantiṅī Devī staat. Ten noorden van deze tempel ligt het dorp Bilva-puṣkariṅī en ten zuiden van de tempel ligt Brāhmaṇa-puṣkariṅī. Het gebied, dat in het noordelijk gedeelte van sri Navadvīpa ligt, wordt over het algemeen Simuliyā genoemd.

In de tijd van Śrī Mahāprabhu was Simuliyā de residentie van vele geleerde *paṇḍitas*. De vader van Śacīdevī, Śrī Nīlāmbara Cakravartī Mahāśaya, had ook in dit dorp gewoond. Welnu, niet ver van het huis van Nīlāmbara Cakravartī, dat er nog stond,

woonde een vedisch *brāhmaṇa* genaamd Vrajanātha Bhaṭṭ-acārya. Vrajanātha was sinds zijn jeugd een briljant persoon geweest. Hij had in Bilva-puṣkariṇī op een school voor Sanskriet gezeten en was zo'n buitengewoon geleerde in de wetenschap der logica (*nyāya-śāstra*) geworden, dat zijn ingenieuze en vernieuwende argumenten alle beroemde wetenschappers versteld hadden doen staan en hadden geïntimideerd, zowel in Bilva-puṣkariṇī als in Brāhmaṇa-puṣkariṇī, Māyāpura, Godruma, Madhyadvīpa, Āmrghaṭṭa, Samudra-garh, Kuliya, Pūrvasthalī en andere plaatsen.

Overall, waar een bijeenkomst van *paṇḍitas* plaatsvond, zette Vrajanātha het gezelschap van Nyāya-pañcānana in lichterlaaie door een spervuur van ongekende argumenten te openen. Onder deze *paṇḍitas* bevond zich een hardvochtig geleerde genaamd Naiyāyika Cūḍāmaṇi, die zich diep gekwetst voelde door de verwondingen van de vlijmscherpe messteken van Vrajanātha's logica. Deze geleerde had besloten Nyāya-pañcānana om te brengen door occulte kennis uit de *tantra-śāstras* toe te passen, waarmee iemands dood kan worden aangeropen met behulp van magische toverspreuken. Hij ging naar de crematieplaats van Rudradvīpa en begon dag en nacht de *mantras* van de dood te zingen.

Het was *amāvāsya*, de nacht van de nieuwe maan, en er hing een compacte duisternis over alle vier windstreken. Om middernacht zat Naiyāyika Cūḍāmaṇi in het midden van de crematieplaats en sprak tot zijn eerbiedwaardige godheid, "O Moeder, u

bent de enige godheid in dit tijdperk van Kali, die verering waard is. Ik heb gehoord, dat u gunstig gestemd raakt door eenvoudig een paar *mantras* te reciteren en dat u uw aanbidders gemakkelijk van gunsten voorziet. O Godin met het angstaanjagende gelaat, uw dienaar heeft zich enorme moeite getroost om dagenlang uw *mantras* te reciteren. Weest u mij alstublieft slechts één keer genadig. O Moeder, ofschoon ik wordt geplaagd door vele gebreken, bent u toch mijn moeder. Vergeeft u mij al mijn zonden en wilt u vandaag aan mij verschijnen?"

Terwijl hij zijn ellende keer op keer uithuilde, bood Nyāya Cūḍāmaṇi zijn offergaven voor het vuur aan bij het uitspreken van een *mantra* in de naam van Vrajanātha Nyāya-pañcānana. Hoe verbazingwekkend was de kracht van die *mantra*! De hemel werd onmiddellijk bedekt door een massa dichte, donkere wolken. Er stak een harde wind op en er rolden oorverdovende donderslagen door het landschap. In de weerschijn van de lichtflitsen van het onweer werden verscholen entiteiten en boze geesten zichtbaar. Met behulp van de offerwijn verzamelde Cūḍāmaṇi al zijn energie en riep uit, "O Moeder, stelt u het geen ogenblik langer meer uit."

Precies op dat moment antwoordde een orakel uit de hemel, "Wees gerust. Vrajanātha Nyāya-pañcānana zal de *nyāya-śāstra* niet langer bespreken. Binnen enkele dagen zal hij het debatteren opgeven en blijven zwijgen. Hij zal niet langer je rivaal zijn. Wees gerust en keer huiswaarts."

Toen de *paṇḍita* dit orakel hoorde was hij tevreden. Hij bood Mahādeva, de leider van de *devas* en de auteur van de *tantra*, herhaaldelijk zijn *praṇāma* aan en ging naar huis.

Vrajanātha Nyāya-pañcānana was op éérentwintig jarige leeftijd een *dig-vijayī paṇḍita* geworden (iemand die de vier richtingen met kennis heeft overwonnen). Dag en nacht bestudeerde hij de boeken van de beroemde geleerde, Śrī Gaṅgeśo-pādhyāya, die een nieuw systeem van logica had geïntroduceerd, dat *navya-nyāya* heette. Vrajanātha had veel inconsistenties in Kāṇāibhaṭṭa Śiromaṇi's *Dīdhīti* gevonden, een gevierd commentaar op Gaṅgeśopādhyāya's *Tattva-cintāmaṇi*, en was zijn eigen commentaar gaan schrijven. Hoewel hij nimmer dacht aan materieel plezier, kwam het woord *paramārtha* (spirituele realiteit) zijn oren bij lange na niet binnen. Zijn enige doel in zijn leven was het organiseren van debatten over logica, waarbij hij de begrippen en terminologie van *nyāya* gebruikte, zoals *avaccheda* (de eigenschap van een object, waardoor het zich van al het andere onderscheidt), *vyavaccheda* (uitsluiting van het ene object van het andere), *ghaṭa* (een aarden pot) en *paṭa* (een stuk textiel). Als hij sliep, droomde, at, of rondliep, was zijn hart vol gedachten over de aard van objecten, over de aard van de tijd en over de bijzonderheden van vloeibare en solide eigenschappen.

Op een avond zat Vrajanātha aan de oever van de Gaṅgā te peinzen over de zestien categorieën, die Gautama in zijn logica had voorgesteld, toen een nieuwe student van de *syāya-sāstra* hem benaderde. "Nyāya-pañcānana Mahāśaya," zei de student,

"hebt u gehoord, dat de logica van Nimāi Paṇḍita de atomische theorie van de schepping heeft weerlegd?"

Nyāya-pañcānana gromde als een leeuw, "Wie is Nimāi Paṇḍita? Heb je het over de zoon van Jagannātha Miśra? Vertel me over zijn logische argumenten."

De student zei, "Een grote persoonlijkheid genaamd Nimāi Paṇḍita leefde kort geleden in Navadvīpa. Hij componeerde vele innovatieve, logische argumenten gerelateerd aan de *nyāya-śāstra* en bracht Kāṇātibhaṭṭa Śiromaṇi in verlegenheid. In Zijn tijd was er in de beheersing van de *nyāya-śāstra* geen geleerde aan Hem gelijk. Terwijl Hij zo bedreven was in de *nyāya-śāstra*, vond Hij hem nogal onbeduidend. Hij vond niet alleen de *nyāya-śāstra* irrelevant, maar ook de hele materiële wereld. Daarom ging Hij als een rondtrekkende bedelmonnik de wereldverzakende levensorde binnen en trok van de ene plaats naar de andere om het chanten van *hari-nāma* te propageren. De hedendaagse Vaiṣṇava's aanvaarden Hem als *pūrṇa-brahma*, de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, en vereren Hem met de *Śrī-gaura-hari-mantra*. Nyāya-pañcānana Mahāśaya, u moet echt eens naar Zijn dialectische argumenten kijken, al is het maar één keer."

Nadat hij zoveel lof over Nimāi Paṇḍita's redeneerkunst van de logica had gehoord, werd Vrajanātha Nyāya-pañcānana nogal benieuwd naar Zijn argumenten. Hij was met moeite in staat om een paar van die argumenten uit diverse bronnen te verzamelen. De menselijke natuur is zodanig, dat wanneer men vertrouwen krijgt in een bepaald onderwerp, men van nature respect krijgt voor

de leraren van dat onderwerp. Bovendien ontwikkelen gewone mensen om uiteenlopende redenen niet gemakkelijk vertrouwen in verheven persoonlijkheden, die nog in leven zijn, terwijl ze wel de neiging hebben groot vertrouwen te ontwikkelen in de activiteiten van *mahājanas*, die allang zijn heengegaan. Nyāya-pañcānana ontwikkelde een onwrikbaar vertrouwen in Nimāi Paṇḍita door zijn these over logica te bestuderen.

Vrajanātha zei dan ook, "O Nimāi Paṇḍita, als ik in Jouw tijd was geboren geweest, had ik onuitsprekelijk veel van Je kunnen leren. O Nimāi Paṇḍita, kom alsjeblieft één keer mijn hart binnen. Je bent zowaar *pūrṇa-brahma*, want hoe anders hebben zulke buitengewoon logische argumenten Jouw verstand kunnen beroeren? Je bent zonder twijfel Gaura-Hari, want Je hebt de duisternis van onwetendheid verdreven door zulke opmerkelijke argumenten te creëren. De duisternis van onwetendheid is zwart, maar Jij hebt deze verdreven door Gaura (lichte gelaatskleur) te worden. Je bent Hari, want Je bent in staat de geest van de hele wereld te stelen. Je hebt mijn hart gestolen met het vernuft van Jouw logica."

Door regelmatig op deze manier te spreken raakte Vrajanātha enigszins buiten zichzelf. Hij riep luid uit, "O Nimāi Paṇḍita! O Gaura-Hari! Wees alsjeblieft genadig. Wanneer ben ik in staat logische argumenten, zoals die van Jou, te creëren? Als Je mij genadig bent, kan ik Je niet vertellen welk een groot geleerde van de *nyāya-śāstra* ik kan worden."

Vrajanātha dacht bij zichzelf, "Het schijnt me toe, dat degenen die Gaura-Hari vereren ook worden aangetrokken tot Nimāi

Paṇḍita's deskundigheid in *nyāya*, evenals ik. Ik moet naar hen toegaan en kijken of ze boeken hebben, die Hij over *nyāya* heeft geschreven." Doordat hij zo dacht ontwikkelde Vrajanātha een verlangen om met de toegewijden van Gaurāṅga te associëren. Door voortdurend de zuivere namen van Bhagavān, zoals Nimāi Paṇḍita en Gaura-Hari, in zijn hoofd te houden en door het verlangen te koesteren met de toegewijden van Gaura te associëren verzamelde Vrajanātha een enorme hoeveelheid *sukṛti*.

Op een dag, toen Vrajanātha met zijn grootmoeder van vaders zijde zat te eten, vroeg hij, "Oma, hebt u Gaura-Hari ooit ontmoet? Toen zijn grootmoeder de naam van Śrī Gaurāṅga hoorde, herinnerde ze zich met weemoed haar jeugd en zei, "*Acha!* Wat was Hij een betoverende verschijning! Ach! Zal ik ooit Zijn mooie, beminnelijke gedaante weerzien? Kan iemand, die deze fascinerende vorm heeft aanschouwd, ooit nog haar verstand op haar huishouden gericht houden? Als Hij *hari-nāma-kīrtana* uitvoerde en in extatische trance was verzonken, verloren de vogels, de dieren, de bomen en de struiken van Navadvīpa door de bedwelming van *prema* hun bewustzijn van de buitenwereld. Zelfs nu nog, terwijl ik deze gedachten heb, stroomt er een onophoudelijke tranenvloed op onbeheersbare wijze uit mijn ogen en doordrenkt mijn borst."

Vrajanātha informeerde verder, "Kunt u zich iets herinneren van het spel en vermaak, dat Hij uitvoerde?"

Grootmoeder antwoordde, "Dat doe ik zeker, mijn zoon! Als Śrī Gaurāṅga met Moeder Śacī het huis van Zijn moeders broer bezocht, gaven de oudere dames uit ons huis Hem *sāka* (spinazie)

en rijst te eten. Dan prees Hij de *śāka* hartstochtelijk en at het gerecht met veel *prema* op."

Precies op dat moment schepte Vrajanātha's eigen moeder wat *śāka* op zijn bord. Toen Vrajanātha dat zag, schiep hij genoeg in de synchroniciteit van dat moment en raakte hij uitzinnig van plezier. "Deze *śāka* is het lievelingsgerecht van de logicageleerde Nimāi Paṇḍita," zei hij en at het met het grootste respect op.

Hoewel Vrajanātha volledig in gebreke ging van de transcendentale kennis over de absolute realiteit, werd hij buitengewoon aange trokken tot het briljante specialisme van Nimāi Paṇḍita. De intensiteit van deze aantrekkingskracht was werkelijk niet te overzien. Zelfs de naam Nimāi werd een gebakje voor zijn oren. Als bedelmonniken langs kwamen om aalmoezen te collecteren en spraken "Jaya Śacīnandana" uit, ontving hij ze hartelijk en gaf hen te eten. Soms ging hij naar Māyāpura, waar hij *bābājis* de namen van Gaurāṅga hoorde chanten en legde hen vele vragen voor over de triomferende activiteiten van Gaurāṅga op het gebied van wetenschap en kennis.

Na enkele maanden was Vrajanātha niet meer de oude. Voorheen had de naam van Nimāi hem alleen plezier gedaan in relatie tot Zijn deskundigheid in *nyāya*, maar nu gaf Nimāi hem in alle opzichten plezier. Vrajanātha verloor al zijn belangstelling voor de studie en het onderricht van *nyāya* en had geen smaak meer voor droge argumenten of het debat. Nimāi, de geleerde der logica, had geen voet meer in het koninkrijk van zijn hart, want Nimāi, de toegewijde, had alle gezag naar Zich toegetrokken.

Vrajanātha's hart begon te dansen, zodra hij het geluid van *mṛdaṅga* en *karatālas* hoorde en hij bood in gedachten zijn *praṇāma* aan, overal waar hij zuivere toegewijden bespeurde. Hij vertoonde een grote toewijding voor Śrī Navadvīpa en respecteerde deze plaats als de geboortegrond van Śrī Gaurāṅ-gadeva. Toen rivaliserende *paṇḍitas* zagen, dat Nyāya-pañcā-nana zachtmoedig was geworden, waren ze zeer met zijn conditie ingenomen. Nu konden ze eindelijk hun huis verlaten zonder in de rats te zitten hem tegen te komen. Naiyāyika Paṇḍita dacht, dat zijn eerbiedwaardige godin Vrajanātha inderdaad op non-actief had gezet en dat het niet langer nodig was om bevreesd te zijn.

Op een dag, toen Vrajanātha op een afgelegen plek aan de oever van de Bhāgīrathī zat, dacht hij bij zichzelf, "Als zo'n gedegen kenner van de *nyāya-sāstra* als Nimāi zich van logica kan onthouden en het pad van *bhakti* kan inslaan, wat is er dan verkeerd aan, als ik hetzelfde doe? Toen ik in mijn obsessie van *nyāya* zat, kon ik me niet toeleggen op het cultiveren van *bhakti*, noch kon ik de naam van Nimāi verdragen. In die tijd was ik zo ondergedompeld in de *nyāya-sāstra*, dat ik niet eens tijd had om te eten, te drinken of te slapen. Nu zie ik de dingen van een heel andere kant. Ik houd me niet langer bezig met de onderwerpen van de *nyāya-sāstra*, in plaats daarvan herinner ik me steeds de naam van Gaurāṅga. En toch, zelfs al wordt mijn geest geboeid door het extatisch devotio-nale dansen van de Vaiṣṇava's, ben ik de zoon van een vedisch *brāhmaṇa*. Ik werd in een prestigieuze familie geboren en sta in de maatschappij in hoog aanzien. Hoewel ik echt geloof, dat het ge-

drag van de Vaiṣṇava's uitmuntend is, is het voor mij niet gepast hun manier van doen openlijk over te nemen.

"Er zijn vele Vaiṣṇava's in Śrī Māyāpura bij Kholā-bhāṅgā-ḍāṅgā, waar de Chānd Kāzī een *mṛdaṅga* in tweeën sloeg om de *saṅkīrtana* te stoppen; en er is Vairāgī-ḍāṅgā, de plaats van het *vaiṣṇava*-ascetisme. Ik voel me in mijn hart gezuiverd en gelukkig, als ik de uitstraling van hun gezichten zie. Maar van al die toegewijden is het Śrī Raghunātha dāsa Bābājī Mahāśaya, die mijn geest geheel in beslag neemt. Wanneer ik hem zie, vult mijn hart zich met *śraddhā*. Ik zou altijd bij hem willen zijn en de *bhakti-śāstras* van hem willen leren. In de Veda's wordt gezegd,

ātmā vā are draṣṭavyaḥ śrotavyo mantavyo nididhyāsītavyaḥ
Bṛhad-āraṇyaka Upaniṣad (4.5.6)

Men dient de Allerhoogste Absolute Waarheid te zien, te horen, te denken en te mediteren.

"In deze *mantra* betekent het woord *mantavyaḥ* "om over na te denken, te worden beschouwd of onderzocht, te worden erkend of aangenomen, te worden goedgekeurd of gesanctioneerd, of in twijfel te worden getrokken". Hoewel dit woord suggereert, dat men *brahma-jñāna* dient te verkrijgen door de *nyāya-śāstra* te bestuderen, impliceert het woord *śrotavya* (te worden gehoord of geleerd van een leraar) de noodzaak voor iets groters. Tot nu toe heb ik grote delen van mijn leven aan zinloze argumenten en debatten besteed. Zonder nog meer tijd te verspillen verlang ik er nu naar mezelf toe te wijden aan de voeten van Śrī Gaura-Hari. Het zal

voor mij uiterst heilzaam zijn om na zonsondergang *darśana* te nemen van Śrī Raghunātha dāsa Bābājī Mahāśaya."

Bij het vallen van de avond vertrok Vrajanātha naar Śrī Māyāpura. De zon zonk snel onder de westelijke horizon, maar zijn karmozijnrode stralen dansten nog door de boomtoppen. Er stond een zacht briesje uit het zuiden en vogels vlogen in diverse richtingen om naar hun nest terug te keren. Geleidelijk verschenen de eerste paar sterren aan de hemel. Toen Vrajanātha in Śrīvāsāṅgana (het binnenhof van Śrīvāsa Ṭhākura's huis) arriveerde, begonnen de Vaiṣṇava's juist met de *sandhyā-āratī* ter ere van Bhagavān en chantten en zongen met hun lieflijke stem. Vrajanātha ging op een platform zitten onder een *bakula*-boom. Zijn hart smolt bij het horen van de *āratī-kīrtana* van Gaura-Hari en toen het was afgelopen, kwamen de Vaiṣṇava's bij hem op het platform zitten.

Op dat moment kwam de seniore Raghunātha dāsa Bābājī Mahāśaya naar hen toe en ging bij hen op het platform zitten, terwijl hij chantte, "Jaya Śacīnandana, Jaya Nityānanda, Jaya Rūpa-Sanātana, Jaya Dāsa Gosvāmī." Iedereen stond op en bood hem *daṇḍavat-praṇāma* aan en Vrajanātha voelde, dat hij hetzelfde moest doen. Toen de bejaarde Bābājī Mahāśaya de buitengewone schoonheid van Vrajanātha's gelaat zag, omhelsde hij hem en vroeg hem naast hem te komen zitten. "Wie ben je, mijn zoon?" vroeg Bābājī.

Vrajanātha antwoordde, "Ik ben iemand, die dorst naar de waarheid en ik hunker ernaar van u wat instructies te ontvangen."

Een Vaiṣṇava, die vlakbij zat, herkende Vrajanātha en zei, "Hij heet Vrajanātha Nyāya-pañcānana. In heel Navadvīpa is geen geleerde van de *nyāya*, die aan hem gelijk is, maar nu heeft hij wat vertrouwen ontwikkeld in Śacīnandana."

Toen Bābājī hoorde over Vrajanātha's uitgebreide scholing, zei hij op een hoffelijke toon, "Mijn beste zoon, je bent een groot geleerde en ik ben een dwaze, ellendige ziel. Jij bent een inwoner van de heilige *dhāma* van onze Śacīnandana, daarom zijn wij de objecten van je genade. Hoe kunnen wij je nu voorlichten? Wees zo goed en deel met ons enkele zuiverende vertellingen van jouw Gaurāṅga en kalmeer ons brandend hart."

Toen Bābājī Mahārāja en Vrajanātha zo zaten te converseren, stonden de andere Vaiṣṇava's één voor een op en verspreidden zich om met hun service door te gaan.

Vrajanātha zei, "Bābājī Mahāśaya, ik werd geboren in een brahmaanse familie en het gevolg is, dat ik nogal trots ben op mijn opvoeding. Vanwege het egoïsme van mijn hoge geboorte en kennis heb ik het idee, dat de hele wereld aan mijn voeten ligt. Ik heb niet geleerd om *sādhus* en grote persoonlijkheden te respecteren. Ik kan niet zeggen, door welk geluk ik tot het vertrouwen in uw karakter en uw gedrag ben ontwaakt. Ik wil u een paar vragen stellen; wilt u ze alstublieft beantwoorden in de wetenschap, dat ik niet naar u ben toegekomen met enige bijbedoeling."

Toen vroeg Vrajanātha aan Bābājī op hartstochtelijke wijze, "Weest u zo goed en legt u me het volgende uit. Wat is het hoogste levensdoel (*sādhya*) van de *jīva* en wat is de methode

(*sādhana*) om dat doel te bereiken? Toen ik de *nyāya-śāstra* bestudeerde kwam ik tot de slotsom, dat de *jīva* eeuwigdurend is afgescheiden van Īśvara en dat de genade van Īśvara de enige oorzaak is voor het bereiken van *mukti* door de *jīva*. Ik heb begrepen, dat de bepaalde methode om de genade van Īśvara te krijgen *sādhana* wordt genoemd. Het resultaat van *sādhana* heet *sādhya*. Ik heb de *nyāya-śāstra* diverse keren doorgelopen om erachter te komen wat *sādhya* en *sādhana* zijn. De *nyāya-śāstra* echter rept hierover met geen woord. De *nyāya-śāstra* heeft me dus niet van een antwoord voorzien. Vertelt u me alstublieft wat uw conclusies zijn met betrekking tot *sādhya* en *sādhana*."

Śrī Raghunātha dāsa Bābājī was een discipel van Śrī Raghunātha Dāsa Gosvāmī en hij was niet alleen een groot geleerde, maar ook een zelfgerealiseerd heilige. Hij had onder begeleiding van Śrī Dāsa Gosvāmī's lotusvoeten langetijd in Rādhākuṇḍa gewoond, waar hij iedere middag uit zijn mond het spel van Śrī Caitanyadeva had gehoord. Raghunātha dāsa Bābājī besprak regelmatig filosofische conclusies met Kṛṣṇa-dāsa Kavirāja Mahāśaya en als er twijfel ontstond, gingen ze te rade bij Śrī Dāsa Gosvāmī. Toen Raghunātha dāsa Gosvāmī en Kṛṣṇadāsa Kavirāja Gosvāmī de wereld verlieten, ging Śrī Raghunātha dāsa Bābājī naar Śrī Māyāpura en werd de belangrijkste *paṇḍita-bābājī* in Śrī Gauḍa-maṇḍala. Hij en Premadāsa Paramahaṁsa Bābājī Mahāśaya uit Śrī Godruma bespraken dikwijls de onderwerpen van Śrī Hari, waarbij ze diep waren verzonken in *prema*.

Bābājī: Nyāya-pañcānana Mahāśaya, iemand die *nyāya-śāstra* heeft gestudeerd en daarna informeert naar *sādhyā* en *sādhana* is in deze wereld waarlijk gezegend, want het belangrijkste doel van de *nyāya-śāstra* is met behulp van logische analyse axiomatische waarheden te verzamelen. Het is tijdverspilling om *nyāya-śāstra* te studeren louter om te leren hoe je met droge argumenten en debatten moet omgaan. Als je dat toch doet, heeft je studie van logica een onlogisch resultaat opgeleverd; dan is je arbeid vergeefs geweest en heb je je hele leven doelloos doorgebracht.

Sādhyā betekent de waarheid (*tattva*), die wordt bereikt door een bepaalde oefening te ondernemen. Die oefening heet *sādhana* en is de methode, die je gebruikt om die *sādhyā* (doel) te bereiken. Degenen, die door *māyā* zijn geconditioneerd, zien volgens hun individuele aanleg en kwalificaties verschillende objecten als het hoogste doel van het leven. In werkelijkheid echter, is er slechts één allerhoogste doel.

Er zijn drie doelen, die je kunt trachten te bereiken en verschillende individuen kiezen het ene of het andere doel in overeenstemming met hun aanleg, neigingen en *adhikāra* (bekwaamheid). De drie doelen zijn *bhukti* (materieel plezier), *mukti* (bevrijding) en *bhakti* (toegewijde dienstverlening). Degenen, die verstrikt zijn in wereldse activiteiten en die versnipperd raken door hun verlangens naar materieel plezier, kiezen *bhukti* als doel. De *śāstras* worden vergeleken met een koe, die alle verlangens (*kāma-dhenu*) vervult, want een mens kan van de *śāstras* ieder object krijgen, dat hij verlangt. De *śāstras*, die handelen over *karma-kāṇḍa*, hebben uiteen-

gezet, dat materieel plezier de *sādhya* (doel) is voor degenen, die geschikt zijn zich bezig te houden met baatzuchtig streven en deze *śāstras* beschrijven alle variëteiten van materieel plezier, waarvoor je mogelijkwerijs in deze wereld kunt streven. Omdat de *jīvas* in deze wereld materiële lichamen aanvaarden, zijn ze dol op zintuiglijke lustbevrediging. De materiële wereld is een verblijfplaats, die lustbeleving via de materiële zintuigen faciliteert. Het plezier, dat je vanaf je geboorte tot je dood via je zintuigen geniet, heet levenslust (*aihika-sukha*).

Er zijn ook vele verschillende typen zintuiglijke genoegens, waarvan je kunt genieten in de staat, die je na je dood bereikt, en deze worden *āmutrika-sukha* (plezier met betrekking tot het volgende leven) genoemd. De genoegens van de hemelse sfeer bijvoorbeeld behelsen het wonen in Svarga (de hogere planeten) of Indraloka (de planeet van Indra) waar je getuige kunt zijn van de dansen van de hemelse nimfen genaamd *apsarās*; het drinken van het elixer van onsterfelijkheid; het ruiken van geurende bloemen en het zien van de schoonheid van de *nandanakānana*-tuinen; het zien van het wonder van Indrapurī; het horen van de melodieuze liederen van de *gandharvas* en associatie van de hemelse hofdames genaamd *vidyādhari*.

Boven Indraloka staan achtereenvolgens de planeten Maharloka, Janaloka, Tapoloka en tenslotte Brahmaloeka, de hoogste planeet in het materiële universum. De *śāstras* geven minder beschrijvingen van Maharloeka en Janaloka dan van de hemelse genoegens in Indraloka en ze geven nog minder beschrijvingen van

Tapoloka en Brahmaloaka. In vergelijking met deze hogere planetenstelsels is het sensuele plezier van deze aardeplaneet, Bhūrloka, uitermate grof. De regel is, hoe hoger het planetaire stelsel, hoe subtieler de zintuigen en hun objecten. Dit is het enige verschil tussen deze gebieden; met andere woorden, het geluk, dat op al deze planeten beschikbaar is, is louter het plezier van de zintuigen, ander geluk is er niet. Spiritueel geluk (*cit-sukha*) is op al deze planeten afwezig, want het geluk, dat op deze plaatsen wordt aangetroffen, is gerelateerd aan het subtiele lichaam bestaande uit verstand, intelligentie en ego en is louter een schijn van zuiver bewustzijn. Het genoegen van al deze typen plezier wordt *bhukti* genoemd en de *sādhana* van de *jīvas*, die in de kringloop van *karma* gevangen zitten, bestaat uit de activiteiten, die ze ondernemen om hun aspiraties voor *bhukti* te vervullen. In de *Yajur-Veda* (2.5.5) wordt gezegd,

svarga-kāmo 'śvamedhaṃ yajeta

Degenen, die de hemelse planeten willen bereiken, dienen de *aśvamedha-yajña* uit te voeren.

De *sāstras* beschrijven vele verschillende typen *sādhana* om *bhukti* te verkrijgen, zoals een bepaald soort vuuroffer, dat *agniṣṭoma* heet; het brengen van offers aan een zekere klasse *devatās*; het graven van putten, het bouwen van tempels en soortgelijke charitatieve werken voor het heil van anderen, en ceremoniën uitgevoerd op de dagen van de nieuwe en de volle maan. *Bhukti* is het doel

(*sādhya*) voor degenen, die aspiraties hebben voor materieel plezier.

Een aantal van degenen, die zich onderdrukt ziet door de ellende van het materiële bestaan, beschouwen de veertien planetaire stelsels als gebieden van alle materiële genoegens als waardeeloos. Deze mensen willen dan ook ontsnappen uit de kringloop van *karma*. Zij beschouwen *mukti* als de enige *sādhya* en zien *bhukti* eenvoudig als gevangenschap. Zulke mensen zeggen, "Degenen, wier neigingen tot materieel plezier nog niet zijn afgenomen, kunnen hun doel van *bhukti* realiseren door *karma-kāṇḍa* te ontwikkelen. De *Bhagavad-Gītā* (9.21) echter stelt,

ksīṇe puṇye martya-lokaṁ viśanti

Zodra hun vrome tegoeden zijn uitgeput, gaan ze wederom de planeten der sterfelijkheid binnen.

Deze *śloka* bevestigt duidelijk en ontegenzegglijk, dat *bhukti* vergankelijk is en niet eeuwig. Alles, dat onderhevig is aan verval, is materieel, niet spiritueel. *Sādhana* moet je pas ondernemen, wanneer je een eeuwig doel wilt bereiken. *Mukti* is eeuwig, dus het dient zeker de *sādhya* van de *jīvas* te zijn. *Mukti* kan met vier typen *sādhana* worden verkregen. Deze zijn het onderscheiden van eeuwige en tijdelijke objecten; zich onthouden van plezier uit de resultaten van werk in deze wereld en de volgende; het ontwikkelen van zes eigenschappen, zoals beheersing van de geest en de zintuigen; en het cultiveren van het verlangen naar bevrijding. Deze vier activiteiten zijn de ware *sādhana*.

Dit is het gezichtspunt van degenen, die *mukti* zien als levensdoel, en de *śāstras*, die handelen over *jñāna-kāṇḍa*, presenteren deze analyse van *sādhya* en *sādhana*.

De *śāstras* zijn *kāma-dhenu* en ze arrangeren uiteenlopende situaties voor de *jīvas* in overeenstemming met hun *adhikāra* (kwalificatieniveau). Over het algemeen wordt *mukti* begrepen als de beëindiging van het individuele ego. Echter, aangezien de *jīvas* hun individuele bestaan en identiteit weer terugkrijgen, zodra ze *mukti* bereiken, kan *mukti* niet het hoogste doel zijn. Het betekent, dat de *jīvas* met *mukti* slechts komen tot de grens van de opheffing van het individuele zelf (*nirvāṇa*), echter de *jīvas* zijn eeuwig, dus ze kunnen in werkelijkheid niet worden vernietigd. Dit wordt bevestigd in de *Śvetāśvatara Upaniṣad* (6.13),

nityo nityānām cetanaś cetanānām

Hij is het allerhoogste eeuwige wezen onder alle eeuwig levende wezens en Hij is de allerhoogste bewuste entiteit onder alle bewuste entiteiten.

Deze en andere vedische *mantras* vestigen de waarheid, dat de *jīva* eeuwig is en dat om die reden beëindiging van zijn individuele existentie (*nirvāṇa*) onmogelijk is. Degenen, die deze waarheid aanvaarden, begrijpen dat de *jīva* als een individu blijft bestaan, nadat hij *mukti* heeft bereikt. Het gevolg is, dat ze *bhukti* en *mukti* niet als hoogste doel aanvaarden. Ze beschouwen *bhukti* en *mukti* eerder als externe doeleinden, die in feite wezensvreemd zijn aan de natuur van de *jīva*.

Iedere poging heeft een doel en een methode om het te bereiken. Het resultaat, waarnaar men streeft, heet *sādhyā* en de methode, die men aanwendt om het resultaat te bewerkstelligen, heet *sādhana*. Als je hierover goed nadenkt, zal je zien, dat de doelen van de levende wezens en de methoden, die ze gebruiken om hun doelen te bereiken, als achtereenvolgende schakels in een ketting zijn. Dat, wat nu een *sādhyā* (doel) is, wordt de *sādhana* op een later tijdstip, de methode om de volgende *sādhyā* te bereiken. Als je deze reeks van oorzaak en gevolg aanvaardt, kom je uiteindelijk uit bij de laatste schakel in de ketting. Het effect, of de *sādhyā*, die in het laatste stadium wordt bereikt, is de hoogste en ultieme *sādhyā*, die geen *sādhana* (middel) tot iets anders meer wordt, want er bestaat geen hogere *sādhyā*, die erachter ligt. Wanneer je alle schakels in deze ketting van *sādhyā* en *sādhana* doorloopt, bereik je uiteindelijk de laatste schakel en die wordt *bhakti* genoemd. *Bhakti* is daarom de hoogste *sādhyā* (doel), want het is de *jīvas* eeuwige staat van perfectie (*nitya-siddha-bhāva*).

Iedere actie in het menselijk leven is een schakel in de ketting van *sādhana* en *sādhyā*, of oorzaak en gevolg. Het karmische gedeelte van deze ketting van oorzaak en gevolg bestaat uit vele schakels, die in elkaar grijpen. Wanneer je de ene groep schakels hebt doorlopen, vormt zich een volgende reeks van schakels, die *jñāna* heet. Uiteindelijk begint het *bhakti*-gedeelte, waar het *jñāna*-gedeelte eindigt. De laatste *sādhyā* (doel) in de reeks van *karma* is *bhukti* (materieel plezier), de laatste *sādhyā* in de reeks van *jñāna* is *mukti* (bevrijding) en de laatste *sādhyā* in de reeks van *bhakti* is

prema-bhakti (zuivere liefde). Als je nadenkt over de aard van de geperfectioneerde staat van de *jīvas*, moet je concluderen, dat *bhakti* zowel *sādhana* (middel) als *sādhya* (doel) is. *Karma* en *jñāna* zijn geen laatste *sādhya* of *sādhana*, want ze zijn slechts overgangsstadia.

Vrajanātha: Er zijn vele vooraanstaande uitspraken in de *upaniṣads*, die *bhakti* niet als allerhoogst beschouwen, of *bhakti* als hoogste doel zien. In de *Bṛhad-āraṇyaka Upaniṣad* (4.5.15, 2.4.24) wordt gezegd, *kena kaṁ paśyēt*: "Wie is de kenner? Wat wordt gekend? En wat is de kennis?" In hetzelfde geschrift (1.4.10) staat, *ahaṁ brahmāsmi*: "Ik ben *brahma*". In de *Aitareya Upaniṣad* (1.5.3) wordt gezegd, *prajñānaṁ brahma*: "Bewustzijn is *brahma*". En in de *Chāndogya Upaniṣad* (6.8.7) wordt gezegd, *tat tvam asi śvetaketo*: "O Śvetaketu, jij bent dat *brahma*". Al deze uitspraken bij elkaar genomen, vraag ik me af wat er verkeerd is om *mukti* als allerhoogste *sādhya* te beschouwen?

Bābājī: Ik heb eerder uitgelegd, dat er vele verschillende soorten *sādhya* zijn in overeenstemming met verschillende soorten aanleg. Je kunt niet inzien wat de waarde van *mukti* is, zolang je nog naar *bhukti* verlangt en veel uitspraken in de *śāstra* zijn geschreven voor mensen op dat niveau. De *Āpastamba Śrauta-sūtra* (2.1.1) stelt bijvoorbeeld, *akṣayaṁ ha vai cāturmasya-yājinaḥ*: "Zij, die de gelofte van *cāturmasya* naleven, krijgen een blijvend bestaan in de hemel". Betekent dit, dat *mukti* een waardeloos doel is? *Karmīs* zijn alleen uit op lustbevrediging. Ze zijn niet in staat de aanbevelingen van *śāstra* voor *mukti* te vinden, maar betekent dat, dat *mukti* ner-

gens in de Veda's wordt beschreven? Er zijn enkele *ṛṣīs*, die het pad van *karma* aanbevelen en volhouden, dat onthouding alleen wordt voorgeschreven aan degenen, die incompetent zijn, en dat degenen, die wel competent zijn, *karma* moeten uitvoeren. Dit is eigenlijk niet waar; deze instructies worden aan mensen op lagere ontwikkelingsniveau's gegeven om het vertrouwen in hun respectievelijke posities te versterken.

Het is voor *jīvas* niet gunstig de plichten, waarvoor ze verantwoordelijk zijn, te veronachtzamen. Als je je plichten uitvoert in het volle vertrouwen, dat ze geschikt zijn voor je huidige ontwikkelingsniveau, krijg je gemakkelijk toegang tot het volgende kwalificatieniveau. Daarom worden de voorschriften in de Veda's, die dit type vertrouwen stimuleren, niet afgekeurd. Als je daarentegen zulke voorschriften wel veroordeelt, is de kans groot, dat je valt. Alle *jīvas*, die zich in deze wereld hebben verheven, hebben dat gedaan door zich strikt vast te houden aan de plichten, waarvoor ze waren gekwalificeerd.

Jñāna is in feite bovengeschiedt aan *karma*, omdat het tot *mukti* leidt. Niettemin prijzen de *śāstras*, die de bekwaamheid voor *karma* bespreken, *karma* als hoogste aan en laten zich niet uit over de verhevenheid van *jñāna*. En als de *śāstras* de competentie voor *jñāna* bespreken, treffen we alle *mantras* aan, die jij zojuist noemde, welke *mukti* prijzen. Zoals de bekwaamheid voor *jñāna* bovengeschiedt is aan die voor *karma*, is de bekwaamheid voor *bhakti* bovengeschiedt aan die voor *jñāna*. *Mantras*, zoals *tat tvam asi* en *aham brahmāsmi*, blazen de loftrumpet voor bevrijding en verster-

ken het vertrouwen van degenen, die dit zoeken om het pad te volgen, waarvoor ze gekwalificeerd zijn. Om die reden is het niet verkeerd om de verhevenheid van *jñāna* te vestigen. Toch is *jñāna* niet de hoogste *sādhana*, en de *sādhya* van *jñāna*, namelijk *mukti*, is niet de allerhoogste *sādhya*. De vedische *mantras* stellen als laatste conclusie vast, dat *bhakti* de *sādhana* is en *prema-bhakti* de *sādhya*.

Vrajanātha: De *mantras*, die ik citeerde, zijn cardinale uitspraken van de Veda's en heten *mahā-vākyas*. Hoe is het mogelijk, dat de *sādhya* en *sādhana*, die ze naar voren brengen, onbelangrijk zijn?

Bābājī: De vedische stellingen, die je zojuist citeerde, worden nergens in de Veda's beschreven als *mahā-vākyas*, noch zijn ze beschreven als bovengeschiedt aan andere uitspraken. De leraren van *jñāna* echter hebben deze uitspraken als *mahā-vākyas* uitgeroepen om de verhevenheid van hun eigen doctrine te vestigen, maar in werkelijkheid is *praṇava (om)* de enige *mahā-vākya*. Alle andere vedische stellingen hebben alleen betrekking op bepaalde aspecten van vedische kennis.

Het zou niet verkeerd zijn om alle uitspraken van de Veda's *mahā-vākyas* te noemen. Het is echter dogmatisch om één bepaalde uitspraak als de *mahā-vākya* te selecteren en alle andere als 'gewoon' te bestempelen. Degenen, die dat doen, maken een overtreding jegens de Veda's. De Veda's beschrijven vele uiterlijke doeleinden en hun methoden om ze te bereiken, dus de ene keer prijzen ze *karma-kāṇḍa* en de andere keer *mukti*, maar de hoogste

analyse van de Veda's is, dat alleen *bhakti* zowel *sādhana* als *sādhya* is.

De Veda's zijn als een koe en Śrī Nanda-nandana is de melkman. In de *Bhagavad-Gītā* (6.46-47) heeft Hij de betekenis van de Veda's met betrekking tot hun hoogste doel geopenbaard,

*tapasvibhyo 'dhiko yogī jñānibhyo 'pi mato 'dhikaḥ
karmibhyaś cādhiko yogī tasmād yogī bhavārjuna
yoginām api sarveṣāṁ mad-gatenāntarātmanā
śraddhāvān bhajate yo māṁ sa me yuktatamo mataḥ*

O Arjuna, een *yogī* is groter dan alle typen asceten, baatzuchtig werkers en degenen, die onpersoonlijke kennis cultiveren om bevrijding te bereiken. Daarom moet je een *yogī* worden. En Ik beschouw die *yogī* het grootst van allen, die met vast vertrouwen tot Mij is aange trokken en Mij onafgebroken met heel zijn hart vereert.

In de *Śvetāśvatara Upaniṣad* (6.23) wordt gezegd:

*yasya deve parā bhaktir yathā deve tathā gurau
tasyaite kathitā hy arthāḥ prakāśante mahātmanah*

Alle vertrouwelijke betekenissen van de Veda's worden volledig ont huld aan die grote ziel, die dezelfde *parā-bhakti* heeft voor zijn Gu rudeva als voor Śrī Bhagavān.

In de *Gopāla-tāpanī upaniṣad*, *Pūrva-vibhāga* (2.2) wordt gezegd,

*bhaktir asya bhajanaṁ tad ihāmutropādhi-
nairāsyenaivāmuṣmin manasaḥ kalpanam
etad eva ca naiṣkarmyam*

Bhakti uitgevoerd voor het plezier van Śrī Kṛṣṇa heet *bhajana*. Dit impliceert het opgeven van alle verlangens naar plezier in deze en de volgende wereld, het wijden van de geest aan Kṛṣṇa en het ontwikkelen van een gevoel van volkomen eenheid met Hem onder invloed van een overweldigende ervaring van *prema*. Deze *bhajana* brengt tevens de bevrijding van alle activiteiten, die op resultaten zijn gericht, met zich mee.

In de *Bṛhad-āraṇyaka Upaniṣad* (1.4.8) wordt gezegd:

ātmānam eva priyam upāsīta

Men dient de Allerhoogste Ziel, Śrī Kṛṣṇa, te eren als het meest gekoesterde object van zijn liefde.

Ook wordt in de *Bṛhad-āraṇyaka Upaniṣad* (4.5.6) gezegd:

*ātmā vā are draṣṭavyah śrotavyo
mantavyo nididhyāsitavyaḥ*

O Maitreyī, je moet de Allerhoogste Absolute Waarheid Param-ātmā zien en horen, aan Hem denken en op Hem mediteren.

Als je deze vedische uitspraken nauwgezet bestudeert, wordt duidelijk dat *bhakti* de beste vorm van *sādhana* is.

Vrajanātha: Het *karma-kāṇḍa*-gedeelte van de Veda's geeft instructies om *bhakti* uit te voeren voor Īśvara, die de resultaten van alle activiteiten schenkt. In het gedeelte van *jñāna-kāṇḍa* treffen we ook instructies aan om Hari een plezier te doen door *bhakti* uit te voeren via het medium van de vier typen *sādhana* genaamd *sādhana-catuṣṭaya*. Hoe kan *bhakti* dan het doel zijn, als het een middel is om *bhukti* en *mukti* te bereiken? Aangezien *bhakti* het

middel is, houdt het op te bestaan, wanneer het leidt tot *bhukti* of *mukti*. Dit is een algemeen principe. Wilt u me hierover alstublieft inlichten?

Bābājī: Het is waar, dat het uitvoeren van de regulerende principes (*sādhana*) van *bhakti* in *karma-kāṇḍa* tot materieel plezier leidt en dat *bhakti-sādhana* uitgevoerd in *jñāna-kāṇḍa* tot *mukti* leidt. Je kunt geen enkel resultaat bereiken zonder Parameśvara een plezier te doen en Hij is alleen tevreden met *bhakti*. Hij is het reservoir van al het vermogen en ieder vermogen, dat in de *jīva* of in dode materie wordt aangetroffen, is slechts een minuskuul vertoon van Zijn vermogen. *Karma* en *jñāna* kunnen Īśvara geen plezier doen. *Karma* en *jñāna* leveren alleen resultaten op met behulp van *bhagavad-bhakti*. Ze zijn niet in staat om op onafhankelijke wijze tot resultaten te leiden. Daarom zie je, dat er in *karma* en *jñāna* een regeling is getroffen voor het uitvoeren van een schijn van *bhakti*. Dit is echter geen *śuddhā-bhakti*. Het is slechts *bhakty-ābhāsa*. In overeenstemming hiermee is de *bhakti*, die je in *karma* en *jñāna* aantreft, louter devotionele schijn, geen *śuddhā-bhakti* en het is deze *bhakty-ābhāsa*, die bemiddelt bij het voortbrengen van resultaten bij die betreffende bezigheden van *karma* en *jñāna*.

Er zijn twee soorten *bhakty-ābhāsa*: *śuddhā bhakty-ābhāsa* (zuivere schijn) en *viddha bhakty-ābhāsa* (geperverteerde schijn). Zuivere *bhakty-ābhāsa* zal ik later bespreken, maar op dit moment moet je onthouden, dat er drie typen geperverteerde *bhakty-ābhāsa* zijn. Deze zijn *bhakty-ābhāsa* gecorrumpeerd met zelf-zuchtig streven; *bhakty-ābhāsa* gecorrumpeerd met monistische

kennis; en *bhakti-ābhāsa* gecorrumpeerd met zowel baatzuchtig streven als monistische kennis.

Als iemand een *yajña* uitvoert, kan hij zeggen, "O Indra, O Pūṣana (de *devatā* van de zon), weest u alstublieft genadig en schenkt u ons de resultaten van deze *yajña*." Alle activiteiten, die een schijn vertonen van *bhakti* geperverteerd door dit soort verlangens, worden gekend als een schijn van *bhakti* gecorrumpeerd door baatzuchtige of zelfzuchtige activiteiten. Sommige grote zielen hebben naar dit type overspelige *bhakti* verwezen als toewijding vermengd met baatzuchtige activiteiten (*karma-miśra-bhakti*). Anderen hebben het beschreven als activiteiten, waaraan de symptomen van *bhakti* indirect zijn toegevoegd (*āropa-siddha-bhakti*).

Een ander persoon kan zeggen, "O Yadunandana, ik ben uit angst voor het materiële bestaan naar U toegekomen. Ik chant dag en nacht Uw naam, Hare Kṛṣṇa. Geeft U me alstublieft bevrijding. O Allerhoogste Heer, U bent *brahma*. Ik ben in de val van *māyā* gelopen. Bevrijdt U me alstublieft van deze verstrikking en laat me in eenheid versmelten met U." Deze sentimenten zijn een schijn van *bhakti* gecorrumpeerd door monistische kennis. Sommige grote zielen hebben dit beschreven als devotie vermengd met monistische kennis (*jñāna-miśra-bhakti*) en anderen als activiteiten, waaraan de symptomen van *bhakti* indirect zijn toegevoegd (*āropa-siddha-bhakti*). Deze overspelige vormen van devotie zijn verschillend van *śuddhā-bhakti*.

In de *Gītā* (6.47) wordt gezegd, *śraddhāvān bhajate yo mām sa me yuktatamo mataḥ*, "Ik beschouw diegene, die Mij met vertrouwen vereert, de beste van alle *yogīs*." De *bhakti*, waarnaar Śrī Kṛṣṇa in deze uitspraak verwijst, is *śuddhā-bhakti* en deze is onze *sādhana*. Wanneer deze vervolmaakt is, heet het *prema*. *Karma* en *jñāna* zijn de methoden om respectievelijk *bhukti* en *mukti* te krijgen. Ze zijn niet de methoden, waarmee de *jīva* zijn *nitya-siddha-bhāva* kan bereiken, of zijn eeuwige, grondrechtelijke positie van goddelijke liefde."

Toen Vrajanātha al deze samenvattende waarheden had gehoord, was hij die dag niet meer in staat nadere vragen te stellen. In plaats daarvan dacht hij bij zichzelf, "Dit onderzoek en de discussie over al deze subtiele filosofische waarheden zijn meer waard dan de dialectische analyse van de *nyāya-śāstra*. Bābājī Mahāśaya is op dit gebied een groot geleerde. Ik zal geleidelijk op de hoogte komen door bij hem over deze onderwerpen te rade te gaan. Het is al laat, dus ik moet nu terug naar huis."

Toen hij hierover nadacht zei hij, "Bābājī Mahāśaya, door uw genade heb ik vandaag essentiële, superieure kennis ontvangen. Ik zou graag af en toe bij u terugkomen om meer van deze soort instructies te krijgen. U bent een diep gerealiseerd geleerde en een geweldige leraar; weest u mij alstublieft genadig. Staat u me alstublieft toe om u vandaag nog één vraag te stellen; het is al laat en ik ga naar huis, nadat ik uw antwoord heb vernomen. Heeft Śrī Śacīnandana Gaurāṅga een boek geschreven, waarin al Zijn instructies staan? Als dat zo is, zou ik het graag willen lezen."

Bābājī Mahāśaya antwoordde, "Śrīman Mahāprabhu heeft Zelf geen boek geschreven, maar Zijn volgelingen schreven vele boeken op Zijn verzoek. Mahāprabhu gaf de *jīvas* wel persoonlijk acht instructies in de vorm van aforismen, genaamd *Śikṣāṣṭaka*. Deze vormen voor de *bhaktas* een snoer van juwelen. In deze acht *ślokas* heeft Hij de instructies van de Veda's, de Vedānta, de *upanīṣads* en de *purāṇas* op een beknopte en confidentiële manier als een enorme oceaan in een enkele aarden pot gecomprimeerd. Gebaseerd op deze vertrouwelijke instructies hebben de *bhaktas* tien fundamentele principes samengesteld genaamd *Daśa-mūla*. Deze *Daśa-mūla* beschrijft op bondige wijze zowel *sādhya* als *sādhana* met betrekking tot de onderwerpen van *sambandha*, *abhidheya* en *prayojana*. Deze zou je eerst moeten begrijpen."

"Alles, wat u voorstelt, is mijn plicht te vervullen," zei Vrajanātha. "U bent mijn *śikṣā-guru*. Morgenavond kom ik terug en neem ik van u de instructies over van *Daśa-mūla*."

Vrajanātha bood Bābājī Mahāśaya toen zijn *daṇḍavat-praṇāma* aan, die hem daarbij met grote genegenheid omhelsde. "Mijn zoon," zei Bābājī, "je hebt de brahmaanse opvolging gezuiverd. Ik zal zeer verheugd zijn, als je morgenavond terugkomt."

ALDUS EINDIGT HET TWAALFDE HOOFDSTUK VAN JAIVA-DHARMA GETITELD

"NITYA-DHARMA, SĀDHANA EN SĀDHYA"

Centra & Contacten Wereldwijd

www.purebhakti.com/contact-us/centers-mainmenu-60.html

INDIA

Mathura: *Shri Keshavaji Gaudiya Math* – Jawahar Hata, U.P. 281001 (Opp. Dist. Hospital), Email: mathuramath@gmail.com • **New Delhi:** *Shri Raman-vihari Gaudiya Math* – Block B-3, Janakpuri, New Delhi 110058 (Near musical fountain park), Tel: 9810192540; *Karol Bagh Centre:* Rohini-nandana dasa, 9A/39 Channa Market, WEA, Karol Bagh, Tel: 9810398406, 9810636370, Email: purebhakti.kb@gmail.com • **Vrindavan:** *Shri Rupa-Sanatana Gaudiya Math* – Dan Gali, U.P. Tel: 09760952435; *Gopinath Bhavan* – Parikrama Marga (next to Imli-tala), Seva Kunja, Vrindavan 281121, U.P., Email: vasantidasi@gmail.com • **Puri:** *Jay Shri Damodar Gaudiya Math* – *Sea Palace*, Chakratirtha Road. Tel: 06752-223375 • **Bangalore:** *Shri Madan Mohan Gaudiya Math* – 245/1 29th Cross, Kaggadasa pura Balaji layout, Bangalore-93, Tel: 089044277754, Email: bvvaikhanas@gmail.com; *Shri Ranganath Gaudiya Math* – Hesaraghatta, Bangalore, Tel: 09379447895, 07829378386 • **Faridabad:** *Shri Radha Madhav Gaudiya Math* – 293, Sector-14, Hariyana, Tel: 09911283869 • **Navadvipa:** *Shri Shri Keshavaji Gaudiya Math* – Kolerdanga Lane, Nadiya, Bengal, Tel: 09153125442

AUSTRALIA

Garden Ashram – Akhileshvari dasi, Tel: 612 66795916, Email: akhileshvari.dasi@gmail.com • *Shri Gaura Narayan Gaudiya Math* – Brisbane, Queensland, Tel: +61 403 993 746, Email: bhaktibrisbane2010@gmail.com

CHINA / HONG KONG

15A, Hillview Court, 30 Hillwood Road, Tsim Sha Tsui, Kowloon, Tel: +85223774603

UNITED KINGDOM & IRELAND

Birmingham: *Shri Gour Govinda Gaudiya Math* – 9 Clarence Road, Handsworth, Birmingham, B21 0ED, U. K., Tel: (44) 121551-7729, Email: bvashram108@gmail.com • **London:** *Shri Gangamata Gaudiya Math* – 631 Forest Road, E17 4NE London, Tel: 02080578406, Email: gangamatas@hotmail.com • **Galway:** *Family Centre* – Tel: 353 85-1548200, Email: jagannathchild@gmail.com

USA

Gaudiya Vedanta Publications Offices – Tel: (800) 681-3040 ext. 108, Email: orders@bhaktiprojects.org • **Alachua:** *Shri Shri Radha-Govinda Mandir* – Tel: (1) 386-462-2682. Email: yourbvgi@gmail.com, Website: www.bvgi.org • **Houston:** *Shri Govindaji Gaudiya Math* – Tel: (1) 281-650-8689. Email: info@sggm.org, Website: www.sggm.org

Websites

Gauḍīya Vedānta Publications (GVP)

De GVP publiceert, conserveert en distribueert de boeken van Śrī Śrīmad Bhaktivedānta Nārāyaṇa Gosvami Mahārāja. Voor meer informatie over de inhoud van deze boeken kunt u de volgende websites bezoeken:

www.purebhakti.com – voor nieuws, updates en gratis downloaden van boeken, lezingen en *bhajans*.

www.purebhakti.tv – voor het kijken en luisteren naar lezingen online en voor links naar updates van live web-casts.

www.harikatha.com – voor het per email ontvangen van de lezingen en video's van Śrī Śrīmad Bhaktivedana Nārāyaṇa Mahārāja op zijn wereldreis.

Indien u meer wilt weten over boeken, lezingen, audio-opnamen, video's, lessen en de International Pure Bhakti Yoga Society (IP-BYS) van Śrī Śrīmad Bhaktivedana Nārāyaṇa Mahārāja kunt u contact opnemen met **connectwithussoon@gmail.com**

Voor het vinden van een centrum in uw buurt:

www.purebhakti.com/contact-us

Engelse publicaties van

ŚRĪ ŚRĪMAD

BHAKTIVEDĀNTA NĀRĀYAṆA GOSVĀMĪ MAHĀRĀJA

Arcana-dīpikā
Śrī Bhajana-rahasya
Śrī Bhakti-rasāmṛta-sindhu-bindu
Bhakti-rasāyana
Bhakti-tattva-viveka
Śrī Brahma-saṁhītā
Essence of the Bhagavad-gītā
Five Essential Essays
Going Beyond Vaikuṅṭha
Harmony
Jaiva-dharma
Letters From America
Śrī Manaḥ-śikṣā
My Śikṣā-guru and Priya-bandhu
Pinnacle of Devotion
Śrī Prabandhāvalī
Secret Truths of the Bhāgavatam
Secrets of the Undiscovered Self
Śiva-tattva
Śrī Bṛhad-bhāgavatāmṛta
Śrī Dāmodarāṣṭakam
Śrī Gauḍīya Gīti-guccha
Śrī Gīta-govinda
Śrī Gopī-gīta
Śrī Harināma Mahā-mantra
Śrīmad Bhagavad-gītā

Śrī Navadvīpa-dhāma-māhātmya
Śrī Navadvīpa-dhāma Parikramā
Śrī Prema-samputa
Śrī Rādhā-kṛṣṇa-gaṇodeśa-dīpikā
Śrī Saṅkalpa-kalpadrumaḥ
Śrī Śikṣāṣṭaka
Śrī Upadeśāmṛta
Śrī Vraja-maṅḍala Parikramā
Śrī Rāya Rāmānanda Saṁvāda
Śrīla Bhakti Prajñāna Kesava Gosvāmī – His Life and Teachings
The Distinctive Contribution of Śrīla Rūpa Gosvāmī
The Essence of All Advice
The Gift of Śrī Caitanya Mahāprabhu
The Journey of the Soul
The Nectar of Govinda-līlā
The Origin of Ratha-yātrā
The Way of Love
Utkalikā-vallarī
Vaiṣṇava-siddhānta-mālā
Veṅu-gīta
Walking with a Saint
Rays of the Harmonist (periodical)

Nederlandse publicaties

van **Śrī Śrīmad Bhaktivedānta Nārāyaṇa Gosvāmi Mahārāja**

vertaald en uitgegeven door Pro Deo Uitgever Jaya Radhe

<https://purebhakti.com/jayaradhe.nl>

<i>Bhagavad-gītā</i>	<i>Prabandha Pañcakam</i>
<i>Bhāgavata-rahāsya</i>	<i>Prabandhavalī</i>
<i>Bhajana-rahasya</i>	<i>Prema-pradīpa</i>
<i>Bhakti-tattva-viveka</i>	<i>Prema-sampūṣa</i>
<i>Boterdief</i>	<i>Reis van de ziel</i>
<i>Camatkāra-candrikā</i>	<i>Rāga-vartma-candrikā</i>
<i>Essentie van Bhagavad-gītā</i>	<i>Rāmānanda Rāya Saṁvāda</i>
<i>Geheimen van Bhajana</i>	<i>Śikṣāṣṭaka</i>
<i>Geheimen van het onontdekte Zelf</i>	<i>Śiva-tattva</i>
<i>Geluk in het paradijs der dwazen</i>	<i>Śrī Rādhā</i>
<i>Gift van Śrī Caitanya Mahāprabhu</i>	<i>Śrī Rūpa Gosvāmi's bijdrage</i>
<i>Gīta-govinda</i>	<i>Summum van toewijding</i>
<i>Gopī-gīta</i>	<i>Ujjvala-nīlāmaṇi-kiraṇa</i>
<i>Hari-kathāmrta</i>	<i>Upadeśamṛta</i>
<i>Jagannātha Ratha-yātrā</i>	<i>Utkalikā-vallarī</i>
<i>Jaiva-dharma</i>	<i>Veṇu Gīta</i>
<i>Mādhurya-kādambinī</i>	<i>Verborgen pad van devotie</i>
<i>Maharṣi Durvāsā</i>	<i>Voorbij Nirvāṇa</i>
<i>Manah-śikṣā</i>	<i>Ware sentimenten van de ziel</i>
<i>Nitya-dharma</i>	<i>Wijze van Liefhebben</i>

Jaya Radhe